UCHWAŁA NR XXXV/304/23
RADY GMINY CHEŁMNO

z dnia 7 września 2023 r.

w sprawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chełmno

Na podstawie art. 12 ust. 1 i art. 67a ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 i 1506) oraz art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572 i 1463) w związku z uchwałą nr XVII/161/21 Rady Gminy Chełmno z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chełmno, uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Uchwala się Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chełmno, zwanym dalej Studium.

2. Załącznikami do uchwały są:

1) tekst Studium składający się z: Część I – Uwarunkowania, Część II – Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wraz z uzasadnieniem zawierającym objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń studium, stanowiące **załącznik nr 1**;
2) część graficzna Studium, na którą składają się: rysunek Studium – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Gminy Chełmno w skali 1:10 000 stanowiąca **załącznik nr 2**, rysunek Studium - Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Chełmno w skali 1:10 000 stanowiący **załącznik nr 3**;
3) rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do projektu Studium stanowiące **załącznik nr 4**,
4) dane przestrzenne, stanowiące **załącznik nr 5**.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chełmno.

§ 3. Traci moc uchwała Rady Gminy Chełmno Nr 142/XVI/2000 z dnia 31 maja 2000 r.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Chełmno

Mieczysław Urbański

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CHEŁMNO

Załącznik nr 1 do uchwały Nr XXXV/304/23
Rady Gminy Chełmno z dnia 7 września 2023 r.

Chełmno, wrzesień 2023 r.

Niniejsze opracowanie sporządził:

Wójt Gminy Chełmno

Jednostka projektowa:

Biuro Urbanistyczne Artur Składanek

Al. 23 stycznia 8/1

86-300 Grudziądz

Zespół autorski w składzie:

mgr Artur Składanek

inż. Marta Szydłowska

mgr Sławomir Flanz

mgr Łukasz Grabowski

inż. Agata Galczewska

PODSTAWA FORMALNO – PRAWNA

Podstawę formalno – prawną opracowania stanowi:

- art. 3 ust. 1 i art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r., o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

- §4 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r., w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,

- Uchwała Nr XVII/161/21 Rady Gminy Chełmno z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chełmno.

Rada Gminy Chełmno podjęła uchwałę Nr XVII/161/21 z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chełmno. Dotychczas posiadane Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chełmno, zostało przyjęte uchwałą Nr 142/XVI/2000 przez Radę Gminy Chełmno z dnia 31 maja 2000 r., opracowane przez Gospodarstwo Pomocnicze „Torplan" przy Wojewódzkim Biurze Planowania Przestrzennego w Toruniu, ul. Broniewskiego 15/17.

Przedmiot i cel niniejszego opracowania określa art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r., o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przedmiotem opracowania jest zagospodarowanie przestrzenne obszaru gminy Chełmno w granicach administracyjnych, zaś celem określenie polityki przestrzennej, w tym lokalnych zasad zagospodarowania. Tak zdefiniowany przedmiot i cel określa podstawową, polityczną funkcję studium.

W świetle art. 9 ust. 2 ww. ustawy studium jest także narzędziem koordynowania planowania przestrzennego na szczeblu lokalnym i strategicznych zamierzeń gminy z planowaniem krajowym i regionalnym. Jest to druga koordynacyjna funkcja studium.

Rangę studium określa art. 9 ust. 4 i 5 w myśl których, pomimo iż studium nie jest aktem prawa miejscowego, ma moc wiążącą dla opracowywanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

ZAKRES PRZEDMIOTOWY STUDIUM

Zakres przedmiotowy studium jest zgodny z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie zakresu projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 28 kwietnia 2004 r.

Studium składa się z dwóch części tekstowych:

- Część I – Uwarunkowania,
- Część II – Kierunki oraz uzasadnienia i synteza studium,

oraz załączników:

- Rysunek Studium – Uwarunkowania
- Rysunek Studium – Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CHEŁMNO

CZĘŚĆ I - UWARUNKOWANIA

Spis treści

1. Wprowadzenie 9

2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego, wymogi jego ochrony 11

2.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w gminie – stan prawny 11

2.2. Spis obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy 13

2.3. Ilość decyzji administracyjnych wydanych przez Wójta 15

2.3.1. Decyzje o warunkach zabudowy 16

2.3.2. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego 19

2.4. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie terenów 20

2.5. Tereny mieszkaniowe 22

2.6. Tereny usługowo – produkcyjne 23

2.7. Tereny zieleni 24

2.8. Tereny zamknięte 24

3. Stan środowiska w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego 25

3.1. Zasoby środowiska przyrodniczego 25

3.1.1. Geomorfologia, rzeźba terenu i budowa geologiczna 25

3.1.2. Surowce naturalne - występowanie złóż kopalin 27

3.1.3. Warunki glebowe 28

3.1.4. Warunki klimatyczne 30

3.1.5. Wody powierzchniowe 31

3.1.6. Melioracje 34

3.2. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna 36

3.3. Stan środowiska przyrodniczego 40

3.3.1. Przyroda chroniona i jej zasoby 40

3.3.2. Przekształcenia powierzchni ziemi i zagrożenie występowania masowych ruchów ziemi 43

3.3.3. Zagrożenia stanu powietrza atmosferycznego 44

3.3.4. Klimat akustyczny – hałas i wibracje 47

3.3.5. Promieniowanie elektromagnetyczne 49

3.3.6. Poważne awarie przemysłowe oraz inne zagrożenia.....50

3.3.7. Zagrożenia zasobów przyrodniczych 52

3.3.8. Zagrożenia i stan wód 53

3.3.9. Zagrożenie powodziowe 57

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej 59

4.1. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.....59

4.1.1. Rys historyczny.....59

4.1.2. Ważniejsze miejscowości Gminy Chełmno wraz z charakterystyką ich dziedzictwa kulturowego 61

4.1.3. Grodzisko na terenie Gminy Chełmno.....72

4.1.4. Obiekty sakralne – kościoły i cmentarze 74

4.1.5. Walory kulturowe Gminy Chełmno.....77

4.1.6. Dobra kultury objęte prawnymi formami ochrony zabytków 81

4.1.6.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego.....81

4.1.6.2. Zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków.....82

4.1.6.3. Zabytki w zbiorach muzealnych.....87

4.1.6.4. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego.....87

5. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt granice krajobrazów priorytetowych.....93

6. Warunki i jakość życia mieszkańców 94

7. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia.....100

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.....102

9. Stan prawny gruntów.....141

10. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych 142

10.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody.....142

10.1.1. Sieć Natura 2000 142

10.1.2. Rezerwaty przyrody 150

10.1.3. Park krajobrazowy 153

10.1.4. Obszar Chronionego Krajobrazu.....156

10.1.5. Pomniki przyrody 156

10.1.6. Użytki ekologiczne.....158

10.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków.....160

10.2.1. Zespoły i parki podworskie.....160

10.3. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie wód.....160

11. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.....162

12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.....163

12.1. Udokumentowane złoża kopalin.....163

12.2. Zasób wód podziemnych.....163

12.3. Udokumentowane kompleksy podziemne składowania dwutlenku węgla.....166

13. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.....166

14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno- ściekowej, energetycznej oraz gospodarka odpadami.....167

14.1. Stan systemu komunikacji.....167

14.1.1. Drogi.....167

14.1.2. Kolej.....169

14.1.3. Lotnisko rekreacyjno - sportowe.....169

14.2. Gospodarka wodno – ściekowa.....169

14.2.1. Zaopatrzenie w wodę.....169

14.2.2. Gospodarka ściekowa.....171

14.2.3. Oczyszczalnia ścieków.....171

14.2.4. Systemy indywidualne gospodarki ściekowej.....172

14.3. Gospodarka odpadami.....172

14.4. Sieć elektroenergetyczna.....175

14.5. Gazownictwo, ciepłownictwo.....176

14.6. Telefonia komórkowa.....177

14.7. Źródła energii odnawialnej.....177

15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.....178

16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.....178

CZĘŚĆ I – UWARUNKOWANIA

1. Wprowadzenie

Gmina Chełmno położona jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie chełmińskim (w jego północno-zachodniej części). Obszar gminy rozciąga się wzdłuż prawego brzegu Wisły. Centralnie położone w stosunku do obszaru gminy - Miasto Chełmno - rozdziela na 3 odrębne części gminy. Najbardziej rozległa część znajduje się na północny-wschód od miasta Chełmna i obejmuje sołectwa: Dorposz Chełmiński, Dolne Wymiary, Górne Wymiary, Nowe Dobra, Nowawieś Chełmińska, Ostrów Świecki, Małe Łunawy, Wielkie Łunawy, Klamry, Łęg, Kolno i Podwiesk. Druga pod względem wielkości powierzchni enklawa znajduje się na południowy-zachód od Chełmna i obejmuje sołectwa: Bieńkówka, Starogród, Starogród Dolny, Borówno i Kałdus. Trzecia enklawa obejmuje tylko sołectwo Osnowo i jest zlokalizowana na południe miasta.

Gmina Chełmno sąsiaduje z 8 gminami - otacza miasto Chełmno i ponadto graniczy z gminami: Grudziądz – od północnego-wschodu, Stolno – od południowego - wschodu, Kijewo Królewskie – od południa, Unisław – od południowego - zachodu oraz gminami Pruszcz, Świecie i Dragacz – od północnego-zachodu.

Ryc. 1 Położenie gminy Chełmno na tle powiatu Chełmińskiego.

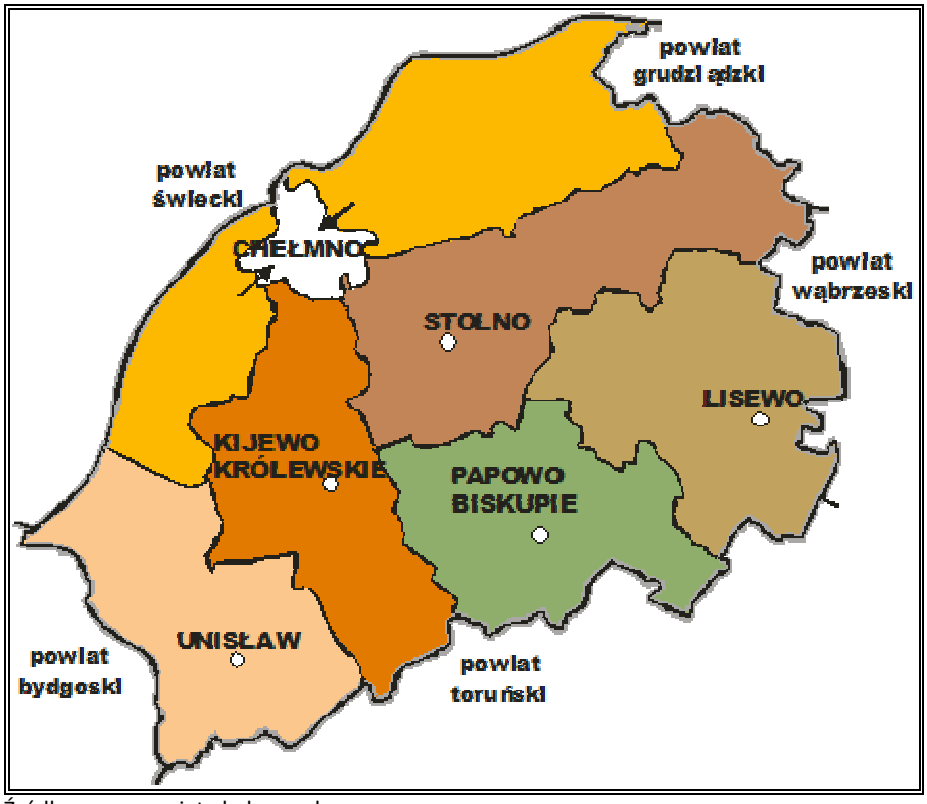

Źródło: www.powiat-chelmno.pl

Gmina Chełmno obejmuje obszar ok. 113,71 km^2 co stanowi ok. 21,58% powierzchni powiatu chełmińskiego oraz ok. 0,63% powierzchni województwa. Obszar gminy, według danych Urzędu Gminy Chełmno, na dzień 31.12.2021 r. zamieszkany był przez 6107 mieszkańców (11,87% mieszkańców powiatu chełmińskiego oraz 0,30% mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego).

Według danych pozyskanych z Urzędu Gminy Chełmno na dzień 31.12.2021 liczba mieszkańców wyniosła łącznie 6107 osób, w tym zameldowanych na pobyt stały – 6017 osób oraz zameldowanych na pobyt czasowy - 90 (Tab. 1).

Tab. 1 Wykaz ilościowy mieszkańców (stan na dzień 31.12.2021).

Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy		
		Stali	Czasowi	Aktualni
1	Bieńkówka	254	0	254
2	Borówno	262	1	263
3	Dolne Wymiary	351	9	360
4	Dorposz Chełmiński	207	2	209
5	Górne Wymiary	293	4	297
6	Kałdus	316	4	320
7	Klamry	890	7	897
8	Kolno	499	5	504
9	Łęg	259	2	261
10	Małe Łunawy	195	3	198
11	Nowawieś Chełmińska	299	2	301
12	Nowe Dobra	655	24	679
13	Osnowo	102	0	102
14	Ostrów Świecki	228	1	229
15	Podwiesk	390	2	392
16	Różnowo	127	3	130
17	Starogród	386	3	389
18	Starogród Dolny	115	14	129
19	Wielkie Łunawy	189	4	193
	Razem	**6017**	**90**	**6107**

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Chełmno.

W skład Gminy Chełmno wchodzi 18 sołectw: Bieńkówka, Borówno, Dolne Wymiary, Dorposz Chełmiński, Górne Wymiary, Kałdus, Klamry, Kolno, Łęg, Małe Łunawy, Nowawieś Chełmińska, Nowe Dobra, Osnowo, Ostrów Świecki, Podwiesk, Różnowo, Starogród, Starogród Dolny i Wielkie Łunawy . Pod względem liczby aktualnych mieszkańców największe z nich to: Klamry (897 mieszkańców), Nowe Dobra (679 mieszkańców), Kolno (504 mieszkańców), Starogród (389 mieszkańców), Dolne Wymiary (360 mieszkańców), Kałdus (320 mieszkańców). Gmina Chełmno posiada status gminy wiejskiej.

Według podziału fizycznogeograficznego Polski wg J. Kondrackiego zmodyfikowanego 2018 r. przez zespół pod kierunkiem J. Solona i J. Borzyszkowskiego obszar gminy Chełmno leży w obrębie dwóch makroregionów, tj. zachodnia, północno-zachodnia i północna część leży w obszarze Doliny Dolnej Wisły (w mezoregionie 314.83 Dolina Fordońska), natomiast wschodnia część leży w obrębie Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego (w mezoregionie 315.11 Pojezierze Chełmińskie)

Ryc. 2 .Położenie Gminy Chełmno na tle mezoregionów fizycznogeograficznych.

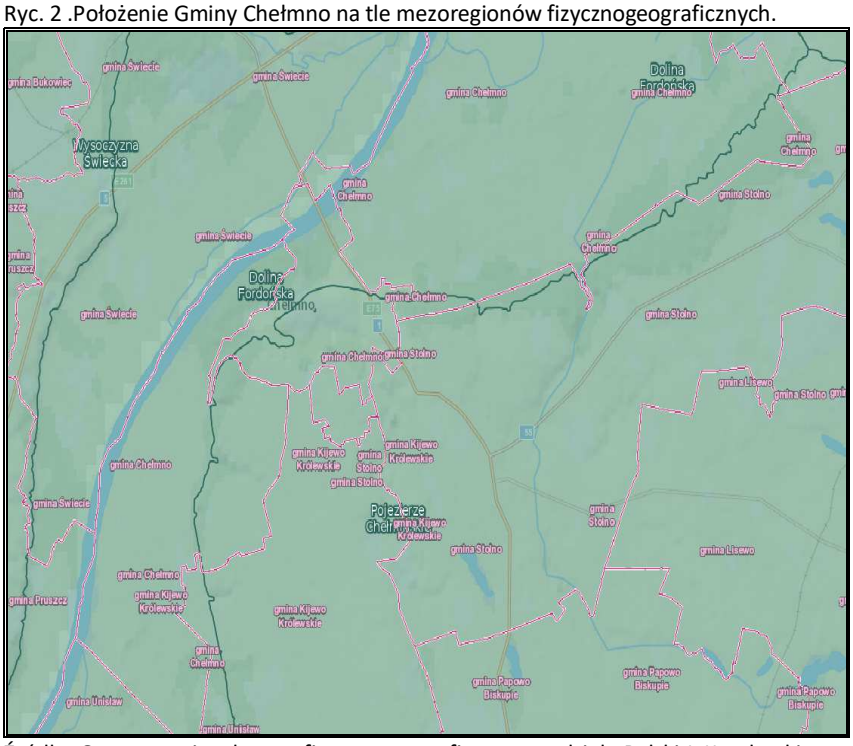

Źródło: Opracowanie własne z fizycznogeograficznego podziału Polski J. Kondracki.

2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego, wymogi jego ochrony

2.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w gminie – stan prawny

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ma charakter obowiązkowy. Prace nad nim podejmowane są na mocy uchwały Rady Gminy. Zadaniem własnym gminy, wynikającym z ustawy o samorządzie gminnym jest m.in. prowadzenie polityki w zakresie gospodarowania przestrzenią i zapewnienie ładu przestrzennego. Zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki terytorialne, zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów oraz określania zasad ich zagospodarowania i zabudowy są określone w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. W celu określenia polityki np. przestrzennej, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego sporządza się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które nie jest aktem prawa miejscowego tylko dokumentem kierunkowym, stanowiącym podstawę polityki przestrzennej władz

samorządowych. Aktami prawa miejscowego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Gmina Chełmno posiada „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego", przyjęte uchwałą Nr 142/XVI/2000 przez Radę Gminy Chełmno z dnia 31 maja 2000 roku.

Obowiązujące pozostają wszystkie sporządzone plany miejscowe oraz ich zmiany uchwalone po 1 stycznia 1995 r., które zostały opracowane na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r., o zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Na podstawie sporządzonego planu miejscowego inwestor może zlecić wykonanie dokumentacji budowlanej i ubiegać się o decyzje o pozwoleniu na budowę lub dokonać zgłoszenia robót budowlanych, wydawaną przez Starostę Powiatu. Starosta Powiatu z dniem 1 stycznia 2004 roku stracił prawo upoważniania burmistrzów i wójtów do wydawania takich decyzji w swoim imieniu.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przewiduje dla terenów przeprowadzenia dwóch różniących się procedur zmierzających do ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu:

- lokalizację inwestycji celu publicznego ustala się w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- sposób zagospodarowania przestrzennego terenu i warunki zabudowy dla innych inwestycji ustala się w drodze decyzji o warunkach zabudowy.

Zgodnie z wymogiem art. 50 ust. 4 w związku z art. 5 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym sporządzenia projektu decyzji musi dokonać osoba która spełnia jeden z warunków:

- nabyła uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym na podstawie ustawy z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym;
- nabyła uprawnienia urbanistyczne na podstawie art. 51 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym;

- posiada kwalifikacje do wykonywania zawodu urbanisty na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uzyskane na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów;
- posiada dyplom ukończenia studiów wyższych w zakresie architektury, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej;
- posiada dyplom ukończenia studiów wyższych w zakresie innym niż określony w pkt 4 oraz ukończyła studia podyplomowe w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej;
- jest obywatelem państw członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy nabyli kwalifikacje zawodowe do projektowania zagospodarowania przestrzeni i zagospodarowania przestrzennego w skali lokalnej i regionalnej odpowiadające wymaganiom określonym w pkt 4 lub 5.

Przygotowaną decyzję przez uprawnioną osobę wydaje Wójt. Wyjątkiem w tej kwestii są inwestycje celu publicznego na terenach zamkniętych, dla których organem właściwym jest wojewoda.

2.2. Spis obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy

Na dzień sporządzania niniejszego studium Rada Gminy Chełmno uchwaliła następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

Tab. 2. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Chełmno.

Lp.	Miejscowość	Pow. (ha)	Przeznaczenie terenu	Nr uchwały i data	Nr działek (uwagi)
1.	Klamry	ok. 0,26 ha	M-teren mieszkaniowy	Uchwała Nr VI/75/03 Rady Gminy Chełmno z dnia 26 czerwca 2003r.	dz. nr 148/2
2.	Nowe Dobra	ok. 0,42 ha	M-teren mieszkaniowy, RL-teren lasu	Uchwała Nr XXIII/208/05 Rady Gminy Chełmno z dnia 30 czerwca 2005 r.	dz. nr 101
3.	Dolne Wymiary	ok. 1,0 ha	MU-tereny mieszkalno-usługowe, RL-teren lasu, Kw-teren komunikacji drogowej wewnętrznej	Uchwała Nr XXII/209/05 Rady Gminy Chełmno z dnia 30 czerwca 2005r.	dz. nr 142/1, 219 /1, 219/3

4.	Klamry	ok. 2,37 ha	M- tereny mieszkaniowe, K-teren komunikacji drogowej, Kw-teren komunikacji drogowej wewnętrznej	Uchwała Nr XXIII/210/05 Rady Gminy Chełmno z dnia 30 czerwca 2005r.	dz. nr 3 (w części); 4/1 (w części), 4/2, 4/3 33/2, 35/2
5.	Nowe Dobra	ok. 1,10 ha	UG-teren usług gastronomii, KP-teren parkingu ,ZP-teren zieleni parkowej, K-teren komunikacji drogowej	Uchwała Nr XXIII/211/05 Rady Gminy Chełmno z dnia 30 czerwca 2005r.	dz. nr 649/1 (w części), 649/2 i 651
6.	Nowe Dobra	ok. 27,22 ha	NP-teren zabudowy przemysłowej i produkcyjno-gospodarczej, NE-stacja transformatorowa, KDD-droga dojazdowa KDZ-droga klasy zbiorczej	Uchwała Nr XXV/225/05 Rady Gminy Chełmno z dnia 29 września 2005r.	
7.	Osnowo	ok. 219 ha	MN-tereny zabudowy mieszkaniowej, MU-tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, PU- teren funkcji przemysłowych i usługowych, PR-tereny funkcji przemysłowych i usługowych, PR-tereny funkcji przemysłowo-rzemieślniczych, RM-teren zabudowy zagrodowej, R-tereny rolnicze, R/ZL-tereny rolnicze i lasy, NO-teren składowiska odpadów	Uchwała Nr VI/49/07 Rady Gminy Chełmno z dnia 05 czerwca 2007r.	wieś Osnowo
8.	Klamry	ok.3,72 ha	MN-U-tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług nieuciążliwych KDD-droga dojazdowa, KDW-droga wewnętrzna	Uchwała Nr XI/79/07 Rady Gminy Chełmno z dnia 28 grudnia 2008r.	dz. nr 79/1, 151/3
9.	Podwiesk	ok.0,31 ha	MN-U-tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług nieuciążliwych	Uchwała Nr XI/80/07 Rady Gminy Chełmno z dnia 28 grudnia 2007r.	dz. nr 20/2
10.	Dolne Wymiary	ok.0,72 ha	MN-U-tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług nieuciążliwych	Uchwała Nr XI/81/07 Rady Gminy Chełmno z dnia 28 grudnia 2007r.	dz. nr 147/7, 147/8
11.	Starogród	ok.0,18 ha	MN-U-tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług nieuciążliwych Kx/E-tereny komunikacyjno-infrastrukturalne z przeznaczeniem na ścieżkę pieszo-rowerową oraz stację transformatorową	Uchwała Nr XV/109/08 Rady Gminy Chełmno z dnia 26 czerwca 2008 r.	dz. nr 423/1

12.	Klamry	ok.2,46 ha	MN-U-tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług nieuciążliwych KDD-droga dojazdowa, KDW-droga wewnętrzna	Uchwała Nr XVIII/120/08 Rady Gminy Chełmno z dnia 27 listopada 2008 r.	dz. nr 195/4, 197
13.	Nowawieś Chełmińska	ok. 3,15 ha	MN-teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, KDW-droga wewnętrzna	Uchwała Nr XIII/129/20 Rady Gminy Chełmno z dnia 24 września 2020 r.	dz. nr 106/12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Chełmno.

Główne kierunki zmiany przeznaczenia w uchwalonych planach to:

- wprowadzenie terenów budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego (MN),
- wprowadzenie terenów usług z funkcją mieszkaniową (MN/U),
- wprowadzenie obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz usług, w tym handlu o powierzchni sprzedaży do 2000 m^2 (PU),
- tereny komunikacji (KD, KP, KW).

Sytuacja planistyczna gminy Chełmno na początek roku 2022 r. przedstawiała się następująco: pokrycie obszarami posiadającymi miejscowe plany wynosi tylko kilka procent powierzchni gminy (około 2,3%). Duże przestrzennie plany miejscowe zostały uchwalone w miejscowościach Osnowo i Nowe Dobra.

Na koniec 2022 r. Rada Gminy Chełmno podjęła uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Kałdus.

2.3. Ilość decyzji administracyjnych wydanych przez Wójta

Głównymi narzędziami umożliwiającymi kształtowanie ładu przestrzennego w gminie Chełmno są decyzje o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Na podstawie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla terenów, dla których gmina nie posiada aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, realizacja inwestycji jest możliwa po uzyskaniu wskazanych decyzji.

Wydane decyzje o warunkach zabudowy, decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego pokazują tendencje zmian przeznaczenia terenów, dla których nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

2.3.1. Decyzje o warunkach zabudowy

W latach 2015-2021 wydano łącznie 1096 decyzji o warunkach zabudowy zaś 108 wniosków zostało umorzonych lub wycofanych (Tab. 3)

Tab. 3. Decyzje o warunkach zabudowy wydane w latach 2015 – 2021.

Decyzje o warunkach zabudowy	Rok							Razem
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
	Liczba decyzji							
Decyzje wydane	138	167	165	183	187	120	136	**1096**
Wnioski umorzone/wycofane	17	19	27	15	16	3	11	**108**
Razem	**155**	**186**	**192**	**198**	**203**	**123**	**147**	**1204**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Chełmno (styczeń 2022).
*Liczba decyzji o warunkach zabudowy uwzględnia również decyzje dotyczące zmian w pierwotnie wydanych decyzjach.

Najwięcej decyzji o warunkach zabudowy zostało wydanych w roku 2019 r. - 203 decyzje, co stanowi ponad 11% wszystkich decyzji, zaś najmniej decyzji wydano w roku 2020 – 123 decyzji, co stanowi ok. 7% wydanych decyzji. Na przestrzeni lat 2015-2019 widoczny jest wzrost liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy. Od roku widoczna jest natomiast tendencja spadkowa, najprawdopodobniej spowodowana sytuacją związaną z pandemią koronawirusa.

Ryc. 3. Wydane decyzje o warunkach zabudowy oraz wnioski wycofane lub umorzone w latach 2015-2021.

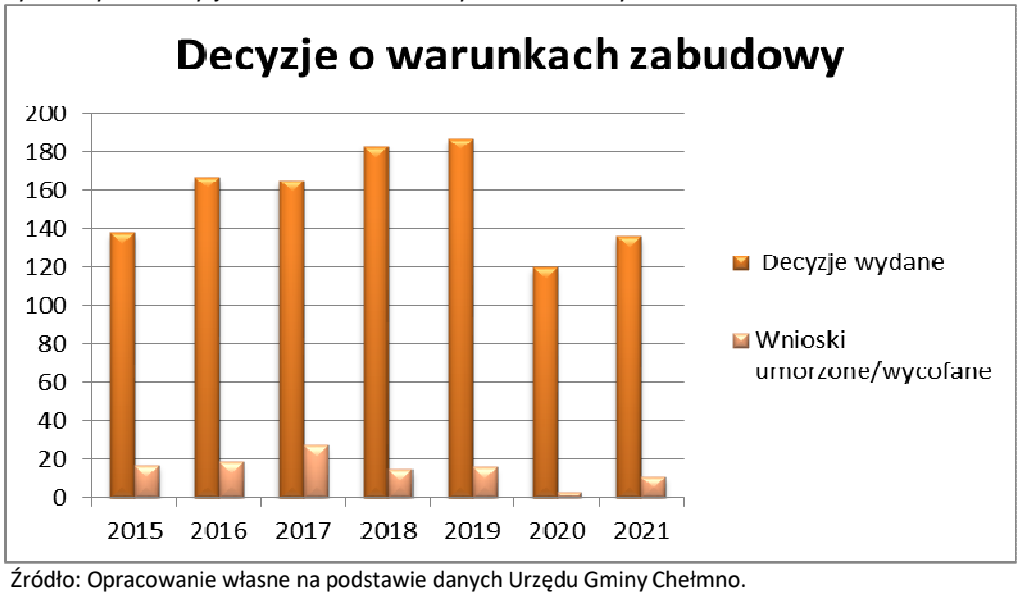

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Chełmno.

W najbliższych kilku latach prognozowane jest utrzymanie się liczby wydawanych decyzji na poziomie zbliżonym do lat 2020-2021 lub nieznaczny spadek ich ilości.

W analizowanym okresie najwięcej decyzji zostało wydanych dla działek położonych w obrębach Klamry, Nowe Dobra i Kałdus. Natomiast najmniej decyzji dla działek położonych w obrębach Dorposz Chełmiński, Ostrów Świecki i Różnowo. Na obszarze obrębu Osnowo w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji o warunkach zabudowy w związku z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego obejmującym cały teren obrębu.

W analizowanym okresie, na podstawie wydanych pozytywnych decyzji o warunkach zabudowy, zatwierdzono łącznie 906 obiektów. Najwięcej obiektów zostało zatwierdzonych w roku 2017 - 175 obiektów i 2021 - 143 obiekty, najmniej w roku 2015 - 86 obiektów. Najwięcej obiektów zatwierdzono w obrębie Klamry - 180 obiektów, co stanowi ok. 22% wszystkich obiektów, zaś najmniej w obrębie Dorposz Chełmiński - 12 obiektów, co stanowi ok. 1,4% wszystkich obiektów. W analizowanym okresie tylko w dwóch obrębach geodezyjnych - Klamry i Nowe Dobra, na podstawie wydanych decyzji o warunkach zabudowy, zatwierdzono więcej niż 100 obiektów. W każdym z 3 obrębów geodezyjnych (Dolne Wymiary, Górne Wymiary, Podwiesk) liczba zatwierdzonych obiektów znajdowała się w przedziale od 50 - 78. W każdym z pozostałych obrębów 12 (bez obrębu Osnowo objętego w całości miejscowym planem) liczba zatwierdzonych obiektów była mniejsza od 50. Ponadto w 5 obrębach geodezyjnych (Borówno, Dorposz Chełmiński, Nowawieś Chełmińska, Ostrów Świecki i Borówno) wystąpił przynajmniej jeden rok, w którym nie zatwierdzono ani jednego obiektu, tzn. nie była wydana ani jedna pozytywna decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (Tab.4).

Tab. 4. Liczba zatwierdzonych obiektów na podstawie warunków zabudowy w latach 2015 – 2021 w podziale na obręby geodezyjne.

Nr obrębu	Obręb	Rok							Razem
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
		Liczba decyzji							
0001	Bieńkówka	3	2	4	4	2	1	2	18
0002	Borówno	2	3	0	2	3	4	9	23
0003	Dolne Wymiary	6	4	9	4	12	9	10	54
0004	Dorposz Chełmińska	0	0	3	7	1	0	1	12
0005	Górne Wymiary	4	7	4	7	9	8	11	50
0006	Kałdus	3	8	14	23	13	17	3	81
0007	Klamry	18	38	37	18	25	28	16	180
0008	Kolno	3	3	4	9	4	10	7	40
0009	Łęg	2	1	2	1	3	2	5	16
0010	Małe Łunawy	3	2	6	10	10	3	13	47
0011	Nowawieś Chełmińska	4	4	7	0	7	8	10	40

0012	**Nowe Dobra**	12	14	30	11	6	14	16	**103**
0013	**Osnowo**	0	0	0	0	0	0	0	**0**
0014	**Ostrów Świecki**	3	1	2	3	3	0	2	**14**
0015	**Podwiesk**	8	4	9	22	11	14	10	**78**
0016	**Różnowo**	0	1	7	0	2	3	3	**16**
0017	**Starogród**	6	3	2	10	7	4	4	**36**
0018	**Wielkie Łunawy**	1	2	2	1	3	2	10	**21**
Razem*		78	97	142	132	121	127	132	**829**
Wnioski umorzone/wycofane		8	2	33	7	10	3	11	**74**
Łącznie		**86**	**99**	**175**	**139**	**131**	**130**	**143**	**903**

* Liczba zatwierdzonych obiektów budowlanych różni się od rzeczywistej liczby wydanych decyzji określonych w tab. 2, gdyż pojedyncza decyzja o warunkach zabudowy może dotyczyć jednego lub kilku obiektów budowlanych (w decyzjach o warunkach zabudowy uwzględnia również decyzje dotyczące zmian w pierwotnie wydanych decyzjach
Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Chełmno.

Rozkład przestrzenny wydanych decyzji wskazuje, że ich ilość w poszczególnych obrębach jest uzależniona głównie od kilku czynników:

a) wielkości obrębu,

b) ilości zabudowy w danym obrębie,

c) liczby mieszkańców,

d) odległości od siedziby gminy – miejscowości Chełmno,

e) dostępności komunikacyjnej obrębu,

f) atrakcyjności obrębu (walory krajobrazowe i przyrodnicze),

g) niskiej przydatności gruntów rolniczych.

W analizowanym okresie najwięcej rodzajów obiektów zostało zaliczonych do zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (M) – 656 obiektów, co stanowi około 80% wszystkich obiektów, zaś najmniej obiektów zostało zaliczonych do zabudowy: mieszkaniowej wielorodzinnej (MW), produkcyjnej (P) oraz zbiorniki wodne (W) (Tab. 5).

Ponadto do rodzaju zabudowy oznaczonego jako MRb zaliczono wszystkie obiekty związane z obsługą rolnictwa i są to m. in.: wiata na maszyny rolnicze, magazyn paszowy, hala namiotowa na maszyny rolnicze, magazyn do składowania płodów rolnych, silos. Dla zabudowy określonej jako: MW, M/U, MRb, MRI, U, P, W, OB., OZE oraz N wystąpił przynajmniej jeden rok, w którym nie planowano budowy ani jednego obiektu budowlanego.

Tab.5. Liczba obiektów budowlanych na podstawie warunków zabudowy w latach 2010-2019 w podziale na rodzaj zabudowy.

Rodzaj zabudowy	**Rok**							**Razem**
	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	
	Liczba decyzji							
Zabudowa mieszkaniowa (M)	51	76	124	107	91	110	97	**656**

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna (MW)	0	0	0	1	0	0	0	**1**
Zabudowa mieszkaniowo-usługowa (M/U)	2	2	0	0	2	0	1	**7**
Zabudowa związana z obsługą rolnictwa (MRb)	5	6	0	1	3	6	10	**31**
Zabudowa zagrodowa inwentarska (MRI)	4	0	7	1	2	1	3	**18**
Zabudowa usługowa (U)	3	0	2	1	5	2	3	**16**
Zabudowa produkcyjna (P)	0	0	0	0	2	2	2	**6**
Budynki garażowo-gospodarcze,wiaty(G)	6	5	4	7	10	2	4	**38**
Zbiorniki wodne(W)	0	0	0	0	2	3	1	**6**
Obiekt budowlany (OB.)	7	7	5	12	2	0	0	**33**
Odnawialne źródła energii (OZE)	0	0	0	0	1	1	8	**10**
Inne (N)	0	1	0	2	1	0	3	**7**
Razem*	78	97	142	132	121	127	132	**829**
Wnioski umorzone lub wycofane	8	2	33	7	10	3	11	**74**
Łącznie	86	99	175	139	131	130	143	903

* Liczba zatwierdzonych obiektów budowlanych różni się od rzeczywistej liczby wydanych decyzji określonych w tab. 2, gdyż pojedyncza decyzja o warunkach zabudowy może dotyczyć jednego lub kilku obiektów budowlanych (w decyzjach o warunkach zabudowy uwzględnia również decyzje dotyczące zmian w pierwotnie wydanych decyzjach.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Chełmno.

2.3.2. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego

W latach 2015 – 2021 na terenie gminy Chełmno wydano łącznie 38 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Najwięcej decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego wydano w 2018 r. – 12 decyzji, zaś najmniej w roku 2016 – 2 decyzje. Najwięcej decyzji celu publicznego w latach 2015 - 2021 wydano w zakresie infrastruktury elektroenergetycznej (25 decyzji). Ponadto 6 decyzji wydano na drogi i obiekty mostowe oraz 4 decyzje na infrastrukturę wodociągową. Na inwestycje telekomunikacyjne wydano 1 decyzję oraz 2 decyzje zakwalifikowane pod rodzajem pozostałe P (zaliczono do nich przebudowę i nadbudowę sali gimnastycznej oraz przebudowę zbiornika ppoż. wraz z urządzeniami wodnymi).

Ryc.4. Wydane decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2015-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Tab. 6.

Tab. 6. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2010 – 2019.

Rodzaj inwestycji	Rok							Razem
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
	Liczba decyzji							
Elektroenergetyka (E)	2	2	2	8	3	4	4	**25**
Wodociąg (W)	0	0	2	1	1	0	0	**4**
Kanalizacja (K)	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Gaz (G)	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Telekomunikacja (T)	0	0	1	0	0	0	0	**1**
Drogi, obiekty mostowe (I)	1	0	1	2	1	0	1	**6**
Odnawialne źródła energii (OZE)	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Pozostałe (P)	0	0	0	0	1	1	0	**2**
Razem	**3**	**2**	**6**	**11**	**6**	**5**	**5**	**38**
Wnioski umorzone lub wycofane	0	0	0	1	0	0	1	**2**
Łącznie	**3**	**2**	**6**	**12**	**6**	**5**	**6**	**40**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Chełmno.

2.4. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie terenów

Podstawową formą użytkowania terenu gminy Chełmno jest użytkowanie rolnicze. Użytki rolne zajmują ok. 75% powierzchni gminy.

W dalszej kolejności znajdują się użytki leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione, których powierzchnia kształtuje się na poziomie 13,26% powierzchni opisywanego obszaru.

Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią jedynie 3,42%, tereny pod wodami około 6,57 % użytki ekologiczne stanowią 0,11%, a tereny różne zaledwie 1,09% powierzchni gminy Chełmno.

Tab. 7. Użytki gruntowe na terenie gminy Chełmno.

Użytki gruntowe		Powierzchnia [ha]	Udział [%]
1	Grunty rolne		
	1) Użytki rolne:	8325,87	73,57
	a) grunty orne - R	5452,68	48,18
	b) sady - S	145,29	1,28
	c) łąki trwałe - Ł	1495,89	13,22
	d) pastwiska trwałe - Ps	661,90	5,85
	e) grunty rolne zabudowane - Br	212,71	1,88
	f) grunty pod stawami - Wsr	2,16	0,02
	g) grunty pod rowami -W	132,41	1,17
	h) grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych - Lzr	222,83	1,97
	2) nieużytki - N	223,42	1,97
ogółem grunty rolne		8549,29	75,54
2	Grunty leśne		
	1) lasy - Ls	1410,95	12,47
	2) grunty zadrzewione i zakrzewione - Lz	89,88	0,79
ogółem grunty leśne		1500,83	13,26
3	Grunty zabudowane i zurbanizowane		
	1) tereny mieszkaniowe - B	56,82	0,50
	2) tereny przemysłowe -Ba	10,64	0,09
	3) inne tereny zabudowane - Bi	21,03	0,19
	4) zurbanizowane tereny niezabudowane - Bp	2,19	0,02
	5) tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - Bz	7,78	0,07
	6) użytki kopalne - K	0,11	0,00
	7) tereny komunikacyjne:	-	-
	a) drogi - dr	287,09	2,54
	b) tereny kolejowe - Tk	1,38	0,01
	c) inne tereny komunikacyjne - Ti	0	0,00
	d) grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych - Tp	0,44	0,00
ogółem grunty zabudowane i zurbanizowane		387,48	3,42
4	Użytki ekologiczne		
	Użytki ekologiczne - E	12,62	0,11
ogółem użytki ekologiczne		12,62	0,11
5	Grunty pod wodami		
	1) grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi - Wp	692,23	6,12
	2) grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi - Ws	51,35	0,45
ogółem grunty pod wodami		743,58	6,57
6	Tereny różne		
	Tereny różne - Tr	123,3	1,09
ogółem tereny różne		123,3	1,09
Powierzchnia ogółem		11317,1	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Chełmno.

Rozkład użytków gruntowych na terenie gminy Chełmno przedstawia wykres poniżej.

Ryc. 5 Użytki gruntowe na terenie gminy Chełmno.

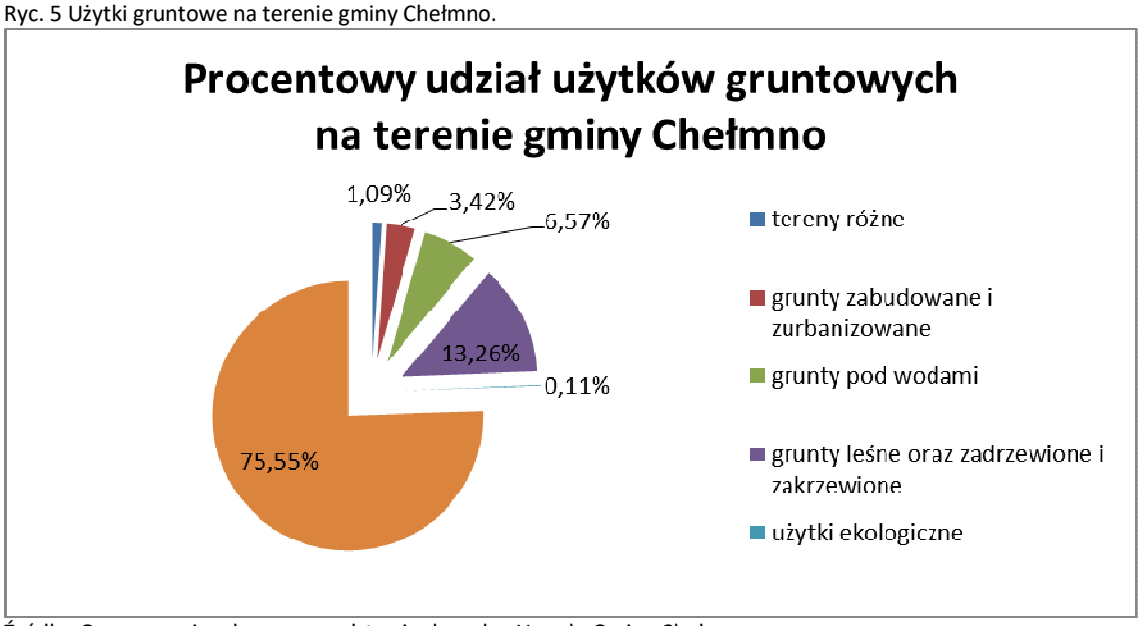

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmno.

2.5. Tereny mieszkaniowe

Na terenie gminy, tereny mieszkaniowe zajmują obszar około 55,0 ha (na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmno).

Tab. 8. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Chełmno.

	jednostka miary	Lata								
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba budynków mieszkalnych w gminie	bud.	1241	1268	1296	1328	1359	1382	1408	1444	1454
Zasoby mieszkaniowe										
Mieszkania	mieszk.	1452	1482	1518	1550	1584	1608	1634	1670	1698
Izby	izba	6379	6547	6717	6877	7053	7166	7290	7478	7615
Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki										
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m2	96,4	97,3	97,7	98,3	99,0	99,3	99,6	100,3	100,7
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m2	25,1	25,4	25,8	26,2	26,5	26,7	26,9	27,5	27,8
Mieszkania na 1000 mieszkańców	mieszk.	260,4	2260,6	263,5	266,3	267,8	269,0	270,1	274,1	275,8
Zasoby mieszkaniowe gminy (komunalne)										
Mieszkania ogółem	mieszk.	-	17	-	18	18	-	16	-	16
Mieszkania socjalne	mieszk.	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne										
Wodociąg	%	96,8	96,8	96,9	97,0	97,0	97,1	97,1	97,2	97,2
Łazienka	%	89,4	89,6	89,9	90,1	90,3	90,4	90,6	90,8	90,9
Centralne ogrzewanie	%	78,0	78,5	79,0	79,4	79,9	80,2	80,5	80,9	81,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny / BDL.

Analiza danych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego z 2020 roku wykazała, że mieszkańcy gminy Chełmno zamieszkiwali w 1698 mieszkaniach. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania ogółem wynosiła 100,7 m^2. W przeliczeniu na 1 mieszkańca przypadało więc 27,8 m^2 ogólnej powierzchni mieszkalnej. Znacząca większość mieszkań wyposażona jest w podstawowe instalacje komunalne – wodociąg (97,2 %), łazienkę (90,2 %), centralne ogrzewanie (81,2 %).

Analiza wykazała, że na przełomie lat 2011-2020 wzrosła liczba budynków mieszkalnych z 1241 w 2011 roku do 1454 w 2020 roku oraz liczba mieszkań z 1452 w roku 2011 do 1698 w 2020 roku. Liczba budynków mieszkalnych wzrosła o 211 , natomiast liczba mieszkań wzrosła o 246 w analizowanym okresie.

Gmina posiada 16 mieszkań komunalnych o ogólnej powierzchni 600,0 m^2 (dane GUS, 2020 r.).

2.6. Tereny usługowo – produkcyjne

Gmina Chełmno jest gminą rolniczą, użytki rolne stanowią 75,55% całej gminy. Rolnictwo odgrywa istotną rolę w rozwoju gospodarczym tej jednostki, jednakże wraz ze wzrostem liczby mieszkańców w gminie wzrasta również liczba podmiotów gospodarczych mających siedzibę na jej terenie. Jak wskazują dane Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej najczęściej występującymi branżami wśród podmiotów gospodarczych w Gminie Chełmno są:

- wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych,
- transport drogowy towarów,
- tynkowanie,
- zakładanie stolarki budowlanej,
- posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian,
- malowanie i szklenie,
- pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane,
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych,
- wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych,

- wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, cieplnych, gazowych i klimatyzacyjnych,
- rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych,
- wykonywanie pozostałych instalacji budowlanych,
- wykonywanie instalacji elektrycznych.

2.7. Tereny zieleni

Do form zieleni urządzonej zalicza się: parki, parki podworskie, czy też zespoły parkowo - pałacowe, cmentarze, skwery, zieleńce, kwietniki, aleje i szpalery, klomby, ogródki działkowe, zieleń obiektów sportowych, ale także zielone dachy, itp.

W skład terenów zielonych na terenie gminy wchodzą:

- zieleń cmentarna – cmentarze przykościelne, parafialne, ewangelickie, choleryczne, menonickie i ofiar hitleryzmu;
- lasy;
- zieleń publiczna urządzona i nieurządzona – zieleńce, trawniki, skwery, ciągi drzew wzdłuż dróg.

W krajobrazie gminy elementy te pełnią nie tylko funkcję krajobrazowo-estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływając na mikroklimat oraz walory użytkowe terenów.

2.8. Tereny zamknięte

Na podstawie art. 4 ust. 2a ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne tereny zamknięte są ustalane przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych w drodze decyzji. Decyzją Nr 14 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych określił, że za tereny zamknięte uznaje się zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, tereny, na których są usytuowane linie kolejowe. Zgodnie z ww. decyzją na terenie gminy Chełmno brak jest terenów zamkniętych, na których usytuowane są linie kolejowe.

Na terenie gminy znajdują się tereny zamknięte – wojskowe, które ujęte są w decyzji nr 30/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 marca 2022 r. zmieniająca decyzję w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 marca 2022 r. poz. 33). Szczegółowy wykaz działek

ewidencyjnych stanowiących tereny zamknięte określono w załączniku do wyżej wymienionej decyzji. Na rysunku studium wskazano granice terenów zamkniętych. Na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego granice terenów zamkniętych winny być uściślone na mapach w dokładniejszej skali zgodnie z ich zakresem.

3. Stan środowiska w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego

3.1. Zasoby środowiska przyrodniczego

3.1.1. Geomorfologia, rzeźba terenu i budowa geologiczna

W świetle fizycznogeograficznego podziału Polski J. Kondrackiego (1988 r.), zmodyfikowanego w 2018 r. przez zespół pod kierunkiem J. Solona i J. Borzyszkowskiego obszar gminy leży w obrębie dwóch makroregionów, tj. zachodnia, północno-zachodnia i północna część leży w obszarze Doliny Dolnej Wisły (w mezoregionie 314.83 Dolina Fordońska), natomiast wschodnia część leży w obrębie Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego (w mezoregionie 315.11 Pojezierze Chełmińskie). Ze względu na takie zróżnicowanie położenia fizycznogeograficznego na obszarze gminy wyróżnia się dwie zasadnicze części o odmiennych cechach komponentów środowiska geograficznego. Rzeźba terenu na obszarze charakteryzuje się klasycznymi cechami krajobrazu młodoglacjalnego.

Przeważająca część obszaru gminy położona jest w obrębie doliny dolnej Wisły – południowo-zachodnia część w obrębie rozszerzenia dolinnego zwanego Basenem Unisławskim, a północno-wschodnia część w obrębie kolejnego rozszerzenia dolinnego zwanego Basenem Chełmińskim. Natomiast na wysokości wsi Kałdus znajduje się wyraźne zwężenie doliny. Od wysoczyzny morenowej dno doliny oddzielone jest wyraźnym załomem o wysokości dochodzącej do 55 m w rejonie Starogrodu i 60 m w rejonie Wielkich Łunaw. W dolinie Wisły wykształcił się system erozyjnych i akumulacyjnych stopni terenowych zwanych terasami. Największą powierzchnię zajmuje najniżej położona, znajdująca się najbliżej Wisły terasa zalewowa, która zalega na wysokości około 20-25 m n.p.m. Część terasy jest chroniona przed zalewami Wisły wałami przeciwpowodziowymi. Na tej terasie znajduje się większość wsi (poza Osnowem, Kałdusem i Starogrodem).

Ryc. 6. Gmina Chełmno na tle rzeźby terenu (cieniowanie).

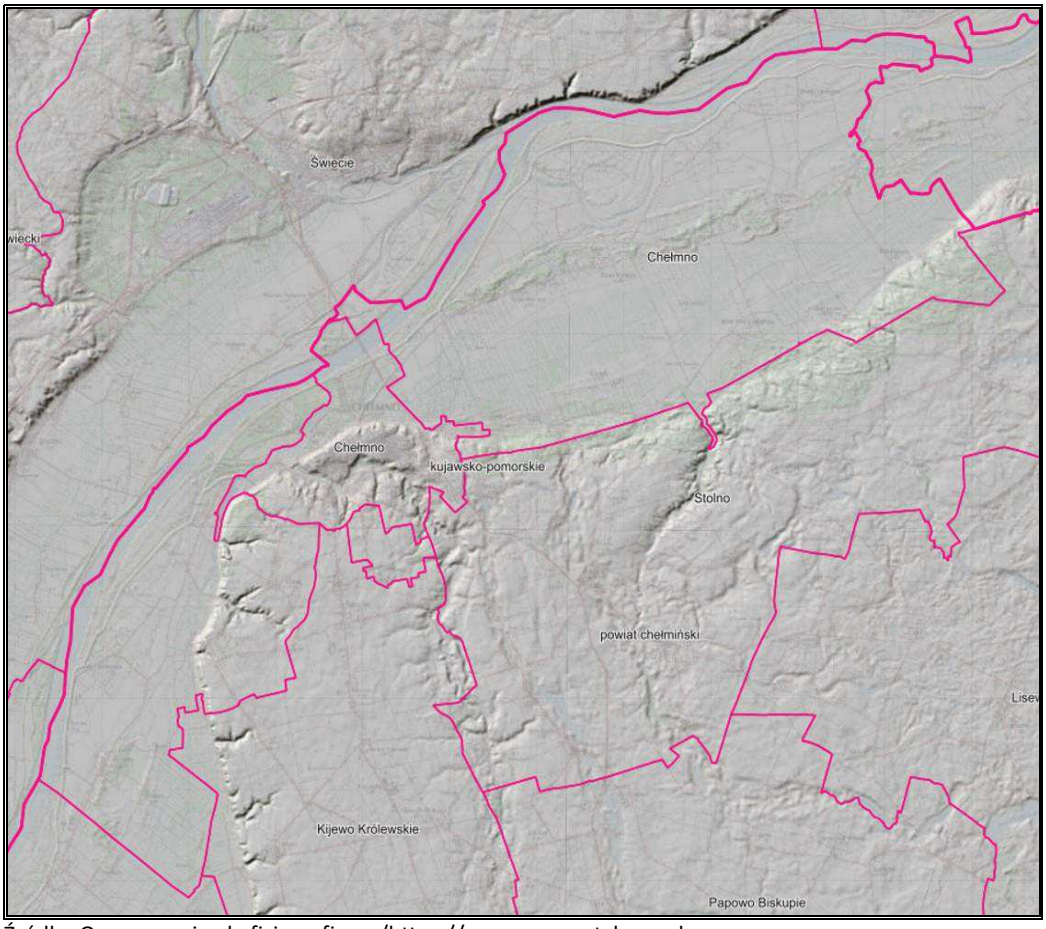

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne/https://mapy.geoportal.gov.pl

Powierzchnię terenu gminy budują w całości osady czwartorzędowe, których miąższość na wysoczyźnie sięga co najmniej kilkadziesiąt metrów. W dnie doliny Wisły miąższość tych osadów sięga nawet jedynie kilkanaście metrów, a na zboczach doliny miejscami odsłaniają się utwory trzeciorzędowe. Terasę zalewową budują osady piaszczyste i mułkowe. Terasy nadzalewowe zbudowane z piasków i żwirów, a powierzchnię wysoczyzny buduje polodowcowa glina morenowa i piaski gliniaste. W obniżeniach terenowych na wysoczyźnie i rzadziej na terasach nadzalewowych występują osady murszowe i organiczne, a w dnach dolin i rynien osady torfowe i mułowe. W dnie doliny Wisły miejscami na osadach piaszczystych (piaskach luźnych) w okresie polodowcowym powstały formy wydmowe. Są różnej długości wały wydmowe występujące w skupieniach. Ich wysokość względna wynosi najczęściej 5-10 m.

Ryc. 7. Gmina Chełmno na tle rzeźby terenu (hipsometria).

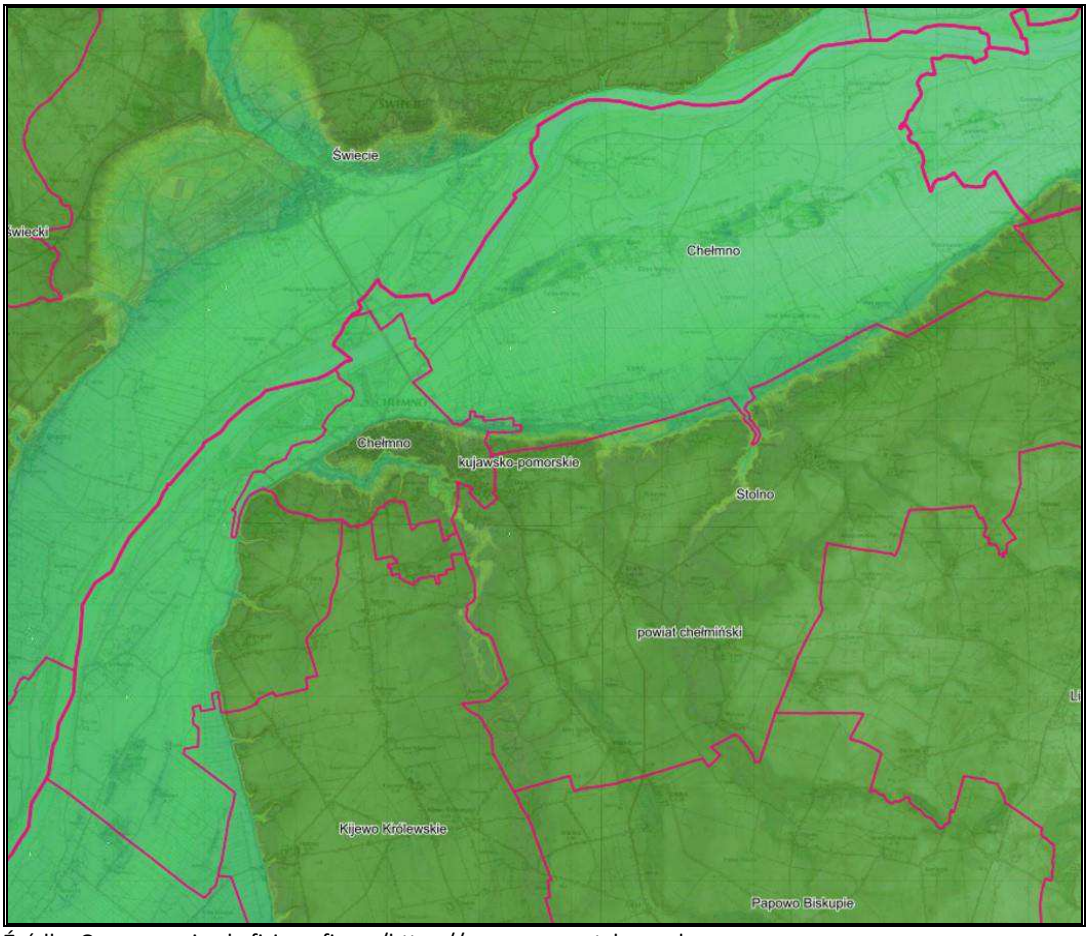

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne/https://mapy.geoportal.gov.pl

3.1.2. Surowce naturalne - występowanie złóż kopalin

Na obszarze gminy Chełmno znajdują się następujące udokumentowane złoża kopalin (zgodnie z rejestrem kopalin Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego - stan zasobów kopalin na 31.12.2021):

1. Złoże piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych „Wymiary Dolne - Podwiesk", rozpoznane wstępnie składające się z dwóch odrębnych terenów o łącznej powierzchni 50,90 ha, o zasobach geologicznych bilansowych 3031 tys. ton;
2. Złoże piasków i żwirów „Nowawieś Chełmińska I", rozpoznane szczegółowo, o powierzchni 19,34 ha.

Na terenach udokumentowanych złóż kopalin ograniczona jest działalność inwestycyjna. Pozyskanie kopaliny ma pierwszeństwo przed innymi formami zagospodarowania terenów.

Oba pola złoża „Wymiary Dolne-Podwiesk" w przeważającej części znajdują się na obszarach leśnych, natomiast złoże „Nowawieś Chełmińska I" na gruntach ornych.

Dodatkowo tereny te znajdują się na obszarze Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, na którym obowiązują określone zakazy, o których mowa w rozdziale 10.1.3.

Ryc. 8. Lokalizacja udokumentowanych złóż kopalin na terenie gminy Chełmno.

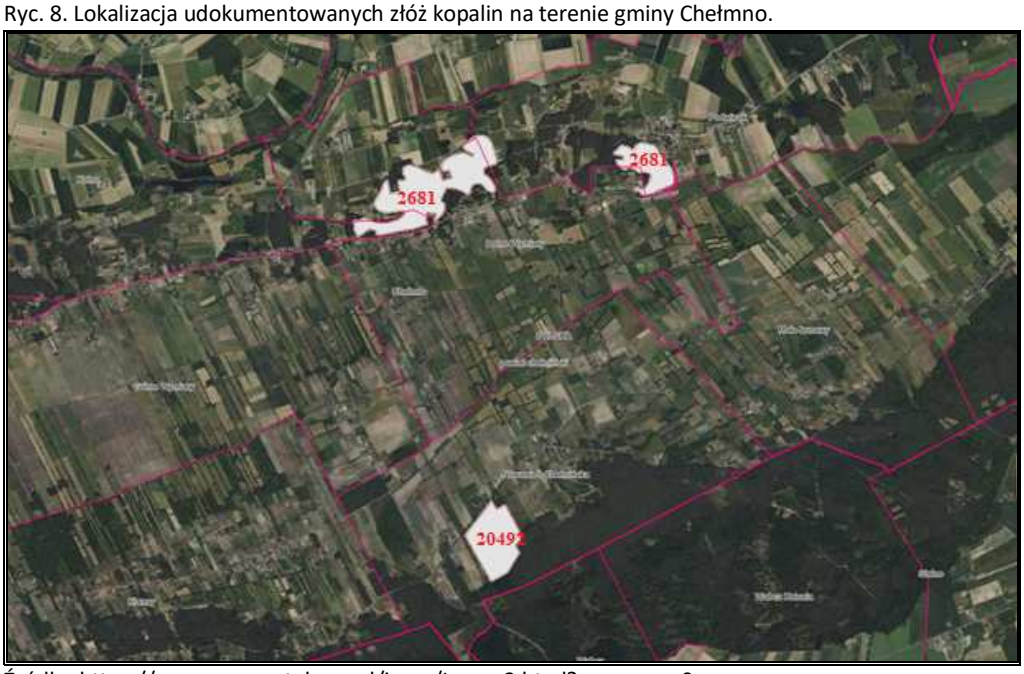

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/Imgp_2.html?gpmap=gp0

3.1.3. Warunki glebowe

Obszar gminy Chełmno cechuje duże zróżnicowanie gleb, tak pod względem typologicznym, jak i pod względem wartości użytkowej. W znacznym stopniu o rozmieszczeniu danych typów, rodzajów i gatunków gleb decyduje występowanie form morfologicznych terenu.

Zróżnicowanie warunków przyrodniczych, w szczególności budowy geologicznej i litologii osadów powierzchniowych przyczyniło się do wytworzenia różnych typów gleb. Na omawianym terenie występują następujące typy gleb: gleby brunatne, gleby bielicowe, czarne ziemie i gleby organiczne. Na wysoczyźnie morenowej wykształciły się gleby brunatne oraz miejscami czarne ziemie, a w dnie doliny Wisły gleby bielicoziemne i lokalnie mady wiślane. Ponadto w dnach obniżeń terenowych wykształciły się gleby organiczne (mułowo-torfowe). Znaczny areał mają zarówno grunty o wysokiej przydatności rolniczej, jak i o niskiej przydatności. Cechą charakterystyczną użytków rolnych jest zróżnicowanie przestrzenne ich przydatności rolniczej: na wysoczyźnie morenowej oraz w międzywalu przeważają gleby wysokoprodukcyjne, a na wyższych terasach w dolinie Wisły gleby o niskiej przydatności rolniczej. Generalnie zasoby glebowe (poza wsiami Osnowo, Kałdus i Starogród na wysoczyźnie morenowej oraz Dorposz Chełmiński, Ostrów Świecki i Bieńkówka w dnie doliny Wisły) nie są znaczącym zasobem naturalnym i nie predysponują gminy do rozwoju

wysokotowarowego rolnictwa. Jednocześnie nie stanowią bariery dla rozwoju procesów urbanizacji i lokalizacji inwestycji. Taka sytuacja występuje m.in. na terenach wsi. Na terenie gminy istnieje duża podaż terenów o słabych glebach, możliwych do przeznaczenia na cele nierolnicze.

Gleby o wysokiej przydatności rolniczej klas bonitacyjnych I-III zajmują około 25 % powierzchni wszystkich użytków rolnych i występują głównie na terenie wymienionych wyżej sześciu wsi. Przeznaczenie pod zabudowę tego typu gruntów wymaga uzyskania stosownej zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa.

Gleby na obszarze gminy Chełmno narażone są na procesy degradacji. Zjawiska te związane są z tzw. erozją wietrzną, która polega na wywiewaniu cząstek próchnicznych głównie na odkrytych i pozbawionych roślinności obszarach. Natomiast w strefach krawędziowych doliny Wisły i w wąwozach oraz parowach występują procesy erozji wodnej powierzchniowej i wąwozowej polegające na wymywaniu wierzchnich warstw gleby na terenach o wysokich spadkach.

Brak istotnych źródeł zagrożeń, głównie ze strony przemysłu powoduje, że gleby gminy nie są ponadnormatywnie zanieczyszczone. Gleby w większości nie są także narażone na emisje zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Na terenie gminy Chełmno występują grunty klasy I i zajmują powierzchnię 8,36 ha. Grunty klasy II zajmują powierzchnię 681,05 hektarów i stanowią około 6% powierzchni gminy. Najwięcej jest gruntów klasy IIIa, IVa i V, które obejmują swoją powierzchnią ponad 1100 hektarów każda co stanowi około 30% powierzchni gminy, a 62,96% powierzchni gruntów ornych . Grunty klasy IIIb obejmują 367,25 ha co stanowi 3,23% ogólnej powierzchni gminy, a 6,74% powierzchni gruntów ornych. Grunty klasy VI obejmują powierzchnię 423,69 ha, tj. 3,73% całej powierzchni gminy, a 7,77% gruntów ornych.

Tab. 9. Użytki rolne na terenie Gminy Chełmno.

Użytki rolne							
Grunty orne (ha)		Łąki (ha)		Pastwiska(ha)		Lasy (ha)	
I	8,36	ŁI	0	PsI	0	LsI	0
II	681,05	ŁII	52,84	PsII	38,79	LsII	0
IIIa	1103,04	ŁIII	205,07	PsIII	217,90	LsIII	58,55
IIIb	367,25	ŁIV	867,86	PsIV	242,39	LsIV	33,23
IVa	1152,86	ŁV	352,29	PsV	115,36	LsV	44,44
IVb	539,43	ŁVI	17,83	PsVI	47,46	LsVI	290,22
V	1176,99					Lasy nieobjęte klasyfikacją	984,51
VI	423,69						

VIz	0						
Razem	5452,68		1495,89		661,90		1410,95
Łącznie użytki rolne 9 021,42 ha							

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmno.

3.1.4. Warunki klimatyczne

Klimat obszaru gminy Chełmno należy do typu przejściowego, charakterystycznego dla całego Niżu Polskiego. Gmina wg regionalizacji klimatycznej Alojzego Wosia leży na pograniczu dwóch regionów klimatycznych. Część północna gminy leży w regionie IV „Dolnej Wisły", natomiast część południowa leży w granicach regionu IX „Chełmińsko-Toruńskiego".

Klimat gminy jest typowo przejściowym między klimatem morskim, a kontynentalnym. Znajduje to wyraz w dużej zmienności i różnorodności układów pogody. Średnia roczna temperatura powietrza atmosferycznego kształtuje się na poziomie 6,9°C. Najchłodniejszy miesiąc to styczeń, w którym średnia temperatura wnosi -3,8°C, najcieplejszym natomiast jest lipiec z temperaturą 17,3°C. Obszar ten charakteryzuje się zimą, trwającą 91 dni i latem trwającym 90 dni. Liczba dni pogodnych to około 50, a pochmurnych 130. Na obszarze tym najczęściej występują wiatry zachodnie – 13,1%, a wiatry z całego sektora zachodniego (W, NW i SW) występują przez 44,5% przypadków w roku. Z kolei najrzadziej występują wiatry z południa (7,7%) i północy (8,6%). Wiatry najczęściej wieją z prędkością 1-2 m/s i są klasyfikowane, jako bardzo słabe oraz 2-4 m/s – są to wiatry słabe. Występują one w 70% przypadkach. Wieją najczęściej latem i jesienią. Tak duża ilość wiatrów słabych i bardzo słabych świadczy o występowaniu warunków niekorzystnych do rozprzestrzeniania ewentualnych zanieczyszczeń powietrza.

Dla obszaru gminy Chełmno, mimo średnich rocznych opadów rzędu 600 mm, klimatyczny bilans wody (ujemna różnica między opadami, a parowaniem) wynosi 115 mm. Tak duże niedobory wody istotnie determinują warunki produkcji rolniczej.

Warunki topoklimatyczne czyli tzw. klimatu lokalnego, uzależnione są od wielu czynników, do których przede wszystkim należą: ukształtowanie terenu, ekspozycja zboczy, użytkowanie i sposób zagospodarowania terenów oraz intensywność zabudowy. Jako najbardziej korzystne dla zabudowy należy uznać tereny płaskie lub nieznacznie nachylone w kierunku południowym i zachodnim zbocza. Najmniej korzystne warunki topoklimatyczne panują na terenach podmokłych, o płytkim poziomie zalegania wód gruntowych oraz tereny o ekspozycji w kierunku północnym. Na tych terenach nie należy planować nowej zabudowy.

W tym kontekście daje się zauważyć lokalny podział klimatyczny gminy. Część położona w dnie doliny Wisły charakteryzuje się większą wilgotnością, bardziej równomierną temperaturą średnią, lecz jednocześnie predyspozycjami do zalegania mgieł i przygruntowych przymrozków. Część „podmiejska" charakteryzuje się nieco łagodniejszymi warunkami klimatycznymi związanymi z odczuwalnym wpływem miejskiej „wyspy ciepła". Część wysoczyznowa charakteryzuje się większą zmiennością temperatur oraz okresowo silnymi wiatrami.

Obszar gminy cechuje stosunkowo korzystny topoklimat. Przeważającą powierzchnię zajmują tereny o korzystnym klimacie lokalnym dla lokalizacji budownictwa mieszkaniowego, ogrodnictwa, warzywnictwa, turystyki i rekreacji. Są to tereny przeważnie płaskie lub o zboczach dosłonecznych o ekspozycji południowej, południowo-zachodniej, południowo-wschodniej oraz wschodniej i zachodniej. Tereny o wysokich spadkach są przeważnie zalesione lub objęte ochroną rezerwatową.

3.1.5. Wody powierzchniowe

Gmina Chełmno według podziału na jednolite części wód powierzchniowych, znajduje się w obrębie pięciu jednolitych części wód powierzchniowych:

- RW2000212939 Wisła od dopływu z Sierzchowa do Wdy. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- PLRW20002129999 Wisła od Wdy do ujścia. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- PLRW20001729389 Fryba. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- PLRW200017295229 Kanał Główny do Żackiej Strugi z Żacką Strugą. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- PLRW20001929529 Kanał Główny od Żackiej Strugi do ujścia z Rudniczanką od wpływu do jez. Rudnickiego Wielkiego. Jest to silnie zmieniona część wód, o złym stanie wód, zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Ryc. 9. Podział na jednolite części wód powierzchniowych.

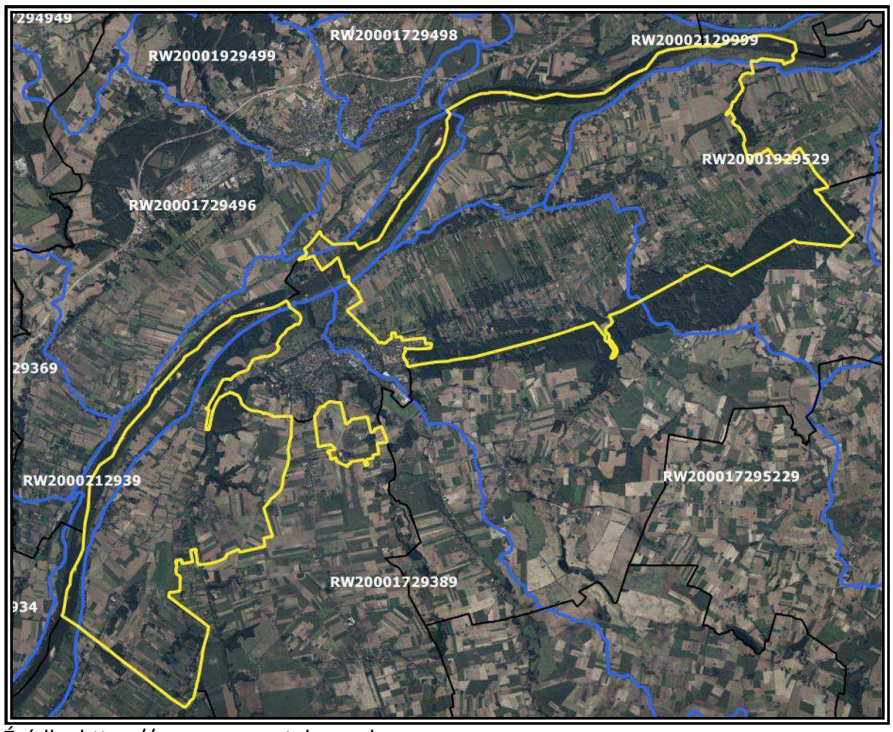

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl

Pod względem hydrogeologicznym rejon chełmiński zaliczony został do regionu północno-mazowieckiego makroregionu wschodniego Niżu Polskiego tworzącego 3 ciągłe piętra wodonośne (kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe). Lokalnie sytuacja ta wykazuje nawet duże modyfikacje, tzn. istnienie więcej niż 3 poziomów wodonośnych, bądź brak któregoś z nich (Malinowski 1991). Inne podziały zaliczają ten teren do rejonu Doliny Dolnej Wisły regionu Mazurskiego (Płochniewski, 1988). Jednak bez względu na przynależność autorzy są zgodni, iż w rejonie doliny Dolnej Wisły wyróżnia się generalnie 3 poziomy wodonośne związane z kredą górną, trzeciorzędem i czwartorzędem.

Poziom kredowy obejmuje margle i wapienie margliste i występuje tylko lokalnie. Warstwa wodonośna występuje z reguły 90-100 metrów pod powierzchnią terenu. Stwierdzona wydajność mieści się w przedziale 20-40 m^3/h. Poziom trzeciorzędowy budują piaski i piaski mułkowate należące do miocenu (południe omawianego terenu) i oligocenu (północ omawianego terenu). Poziom ten występuje na głębokości 70-120 metrów. Wydajność warstwy wynosi 10-30 m^3/h, miejscami nawet 90 m^3/h, przy czym poziom trzeciorzędowy nie tworzy ciągłej warstwy na omawianym terenie i występuje tylko lokalnie. Generalnie brak go w wielu miejscach środkowej i południowej części rejonu. Poziom czwartorzędowy - główny poziom użytkowy - stwierdza się na głębokościach do 20 metrów pod powierzchnią terenu, a na kępach wysoczyznowych od 20 do 60 metrów. Jest to poziom

o swobodnym zwierciadle wody gruntowej. Średnie miąższości warstwy wodonośnej wahają się od 5 do 15 metrów lokalnie do 25 metrów.

Czwartorzędowe poziomy wodonośne cechuje duża zmienność, która jest uzależniona od warunków geologicznych poszczególnych obszarów Basenu Unisławskiego i Basenu Chełmińskiego, gdzie występują: 1 poziom plejstoceński oraz 1 poziom holoceński. Na części wysoczyznowej można wyróżnić 3 poziomy plejstoceńskie. Poziom plejstoceński tworzy bardzo zasobne źródło wody pitnej, które zostało wydzielone jako zbiornik nr 131 „Zbiornik międzymorenowy Chełmno" - wody czwartorzędowe wysokiej ochrony (OWO), o ogólnej powierzchni 76 km^2. Średnia głębokość ujęcia wynosi 10-60 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne 31 tys. m^3/dobę.

Ryc. 10. Gmina Chełmno na tle GZWP nr 131.

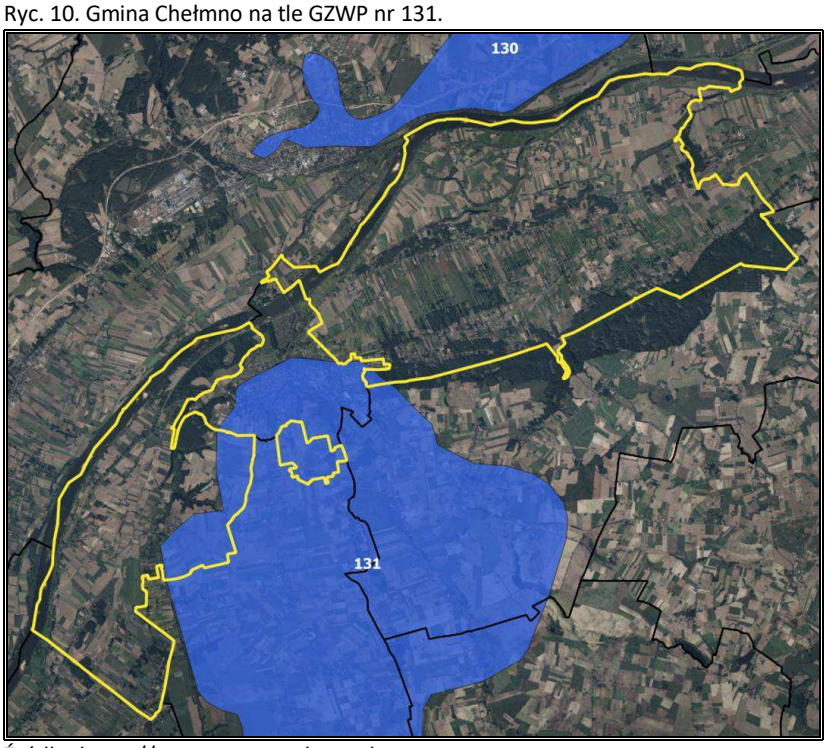

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl

W ujęciu hydrograficznym południowa część obszaru gminy Chełmno leży w zlewni Kanału Starogrodzkiego, a północna część w zlewni Kanału Głównego. Międzywale należy do przyrzecza Wisły.

Wszystkie wody powierzchniowe z obszaru gminy położonej w obrębie doliny Wisły i wysoczyzny spływają do rzeki Wisły, która stanowi główną oś hydrograficzną tego obszaru. Jej długość w granicach gminy wynosi około 30 km, szerokość od 400 do 450 m, a przeciętna głębokość od 3 do 5 m. Charakterystyczną cechą Wisły jest duża zmienność stanów wody, a zwłaszcza wielka rozpiętość między stanami wysokimi a niskimi. Stan wody w poziomie podstawy wezbrań, czyli tzw. wodę przyborową osiąga Wisła przy 488 cm, natomiast

całkowite wypełnienie koryta (wody brzegowe) występują przy 544 cm. Średni roczny przepływ wody w Wiśle wynosi 1012 m^3/s, w czasie przyboru wzrasta nawet do 8000 m^3/s, a w okresie niskiej wody spada do 240 m^3/s. Wezbrania Wisły powodują wysokie stany cieków lokalnych (podparcie wód).

Południowo-zachodnią część gminy Chełmno odwadnia Kanał Starogrodzki – ciek o długości około 20 km. Jego obszary źródliskowe znajdują się w Gminie Dąbrowa Chełmińska. Odwadnia on Basen Unisławski poprzez sieć kanałów i rowów melioracyjnych. W dolnym biegu przepływa przez Jezioro Starogrodzkie Północne i Południowe.

Północno-wschodnią część gminy odwadnia Kanał Główny, biorący swój początek na północy od miasta Chełmna, a uchodzący do Wisły poniżej Grudziądza. Zasilany jest wodami gruntowymi oraz wodami cieków płynących z Wysoczyzny Chełmińskiej, takich jak Struga Żaki oraz gęstą siecią okresowych rowów melioracyjnych. Struga Żaki - odwadnia centralną część gminy, jest prawobocznym dopływem Kanału Głównego, o długości około 30 km (5,4 km w granicach gminy Chełmno). Odwadnia obszar o powierzchni 125,4 km^2. Zlewnia Strugi Żaki położona na obszarze o zróżnicowanym podłożu geomorfologicznym zaliczana jest do obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie ze źródeł rolniczych.

W sieci hydrograficznej gminy Chełmno jeziora ogrywają niewielką rolę z uwagi na niewielkie powierzchnie. Mają przy tym praktycznie jednolitą genezę, gdyż wszystkie są starorzeczami tj. pozostałościami po dawnych korytach rzecznych, które zostały odcięte od obecnego przebiegu Wisły. Jeziora aktualnie nie posiadają znaczenia rekreacyjnego, ulegając powolnemu zanikowi w wyniku zamulania i zarastania. Są użytkowane rybacko.

3.1.6. Melioracje

Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienie jej uprawy oraz na ochronie użytków rolnych przed powodziami. Źle prowadzone melioracje mogą doprowadzić do zaburzenia stosunków wodnych i nadmiernego przesuszenia środowiska.

Wody Polskie odpowiadają za utrzymanie śródlądowych wód płynących oraz urządzeń wodnych i w takim zakresie corocznie prowadzą prace utrzymaniowe. Utrzymanie urządzeń melioracji jest również zadaniem właścicieli gruntów oraz spółek wodnych.

Gmina Chełmno posiada dobrze rozwiniętą sieć wałów przeciwpowodziowych. Znajdują się one głównie wzdłuż brzegu Wisły i wynoszą ponad 26 km. Długość rowów

melioracyjnych w gminie wynosi 294,7 km, a powierzchnia gruntów zmeliorowanych to 1 879,7 km^2. Na analizowanym terenie znajduje się również jedna pompownia na kanale Starogrodzkim w miejscowości Starogród Dolny. Wzdłuż Wisły znajduje się znaczna ilość ostróg (co około 200 metrów).

Zapowiadane zmiany klimatyczne i wzrastająca liczba zjawisk ekstremalnych (powodzie, susze, osuwiska mas ziemnych) mogą doprowadzić do zanikania powierzchniowych zbiorników wodnych (stawów, bagien, oczek wodnych, małych i płytkich jezior). W związku z tym, łatwo przewidzieć jak ważny będzie sprawnie działający system urządzeń melioracyjnych.

Należy ponadto zwrócić uwagę, że przy wprowadzaniu nowej zabudowy oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej na tereny dotychczas użytkowane rolniczo zmianie ulegają stosunki wodne. W szczególności należy zwrócić uwagę na fakt potencjalnej możliwości utraty drożności systemów melioracyjnych, zarówno odkrytych rowów i kanałów, jak i podziemnego systemu drenarskiego. Konieczne jest zapewnienie

odprowadzania nadmiaru wód w szczególności wód opadowych poprzez stosowanie odpływu podziemnego, w miejsce dotychczasowego systemu rowów powierzchniowych. Wody opadowe z terenów utwardzonych (dróg i parkingów) powinny być ujmowane do kolektorów i podczyszczane, jeśli wymagają tego przepisy szczególne, natomiast wody z pozostałych terenów powinny być retencjonowane i wykorzystywane do nawadniania.

Ryc. 11. Urządzenia wodne, ostrogi, pompownie oraz wały przeciwpowodziowe na terenie gminy Chełmno.

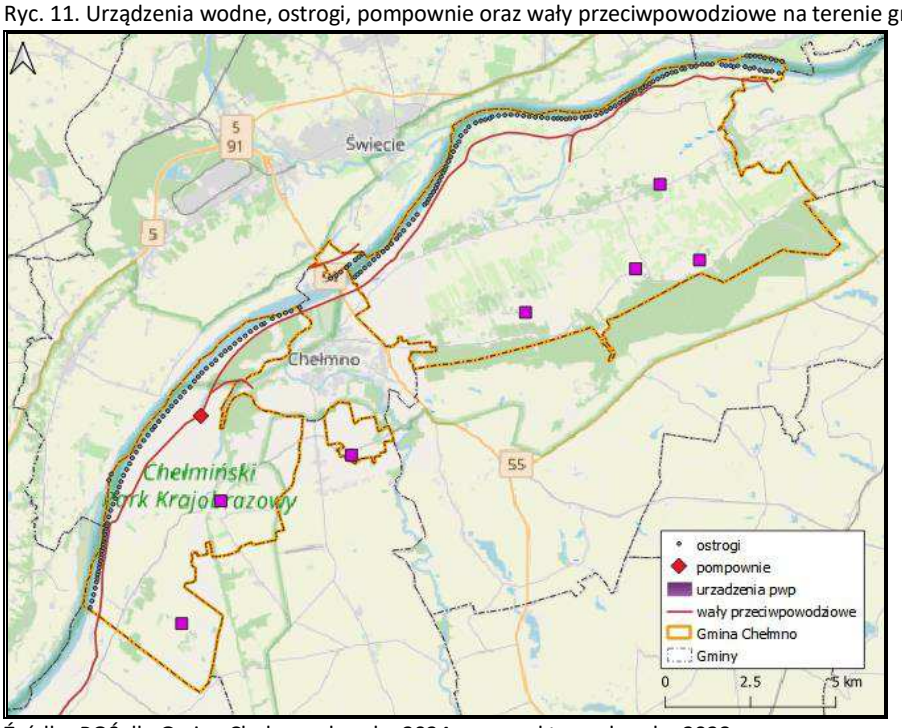

Źródło: POŚ dla Gminy Chełmno do roku 2024 z perspektywą do roku 2028.

3.2. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Gmina Chełmno jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Dowodzi temu wysoki udział terenów użytkowanych rolniczo w stosunku do powierzchni ogólnej. Cechą charakterystyczną użytków rolnych jest zróżnicowanie przestrzenne ich przydatności rolniczej: na wysoczyźnie morenowej oraz w międzywalu przeważają gleb wysokoprodukcyjne, a na wyższych terasach w dolinie Wisły gleby o niskiej przydatności rolniczej. Generalnie zasoby glebowe (poza wsiami Osnowo, Kałdus i Starogród na wysoczyźnie morenowej oraz Dorposz Chełmiński, Ostrów Świecki i Bieńkówka w dnie doliny Wisły) nie są znaczącym zasobem naturalnym i nie predysponują gminy do rozwoju wysokotowarowego rolnictwa. Jednocześnie nie stanowią bariery dla rozwoju procesów urbanizacji i lokalizacji inwestycji. Taka sytuacja występuje m.in. na terenach wsi. Na terenie gminy istnieje duża podaż terenów o słabych glebach, możliwych do przeznaczenia na cele nierolnicze.

Ryc. 12. Podział użytków rolnych w 2022 r. na terenie gminy Chełmno.

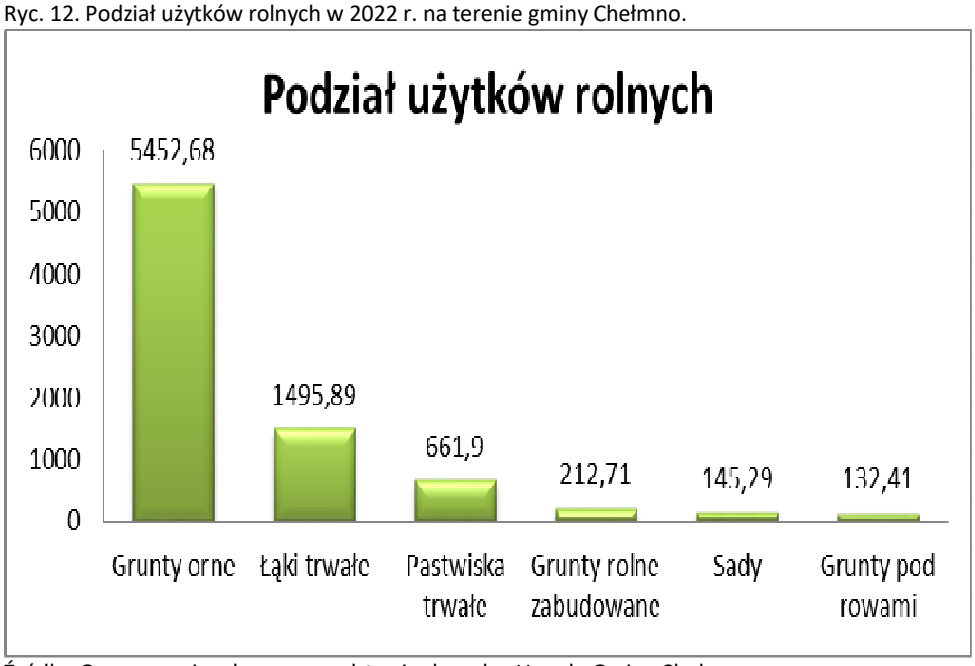

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmno.

Użytki rolne stanowią ponad 75% obszaru gminy. W zagospodarowaniu powierzchni dominują grunty orne, pastwiska oraz łąki trwałe. Zdecydowanie mniejszy udział mają sady i grunty pod rowami.

Na terenie omawianego obszaru prowadzona jest produkcja roślinna, oprócz której rozwija się także przemysł spożywczo-rolniczy oraz hodowlany: bydła, trzody chlewnej i drobiu. Rolnicza przestrzeń produkcyjna charakteryzuje się stosunkowo dobrymi klasami gleb, dużym ich zakwaszeniem oraz niedostateczną wilgotnością.

Tab. 10. Struktura zasiewów na terenie gminy Chełmno.

Rodzaj użytku	Powierzchnia [ha]
zboża razem	3 596,14
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	3 326,93
pszenica ozima	1 580,53
pszenica jara	86,26
żyto	264,96
jęczmień ozimy	179,23
jęczmień jary	359,97
owies	45,12
pszenżyto ozime	544,25
pszenżyto jare	18,67
mieszanki zbożowe ozime	149,38
mieszanki zbożowe jare	98,56
ziemniaki	122,17
uprawy przemysłowe	873,57
rzepak i rzepik razem	741,92
warzywa gruntowe	404,51

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010.

Według powszechnego spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 roku na terenie gminy funkcjonuje 606 gospodarstw rolnych, w których struktura wielkości charakteryzuje się równomiernym podziałem:

- do 1 ha – 63 gospodarstwa rolne (10%),
- 1 - 5 ha – 167 gospodarstw rolnych (28%),
- 5 – 10 ha –153 gospodarstw rolnych (25%),
- 10 – 15 ha – 94 gospodarstw rolnych (16%),
- Powyżej 15 ha – 129 gospodarstw rolnych (21%).

Ryc. 13. Gospodarstwa rolne według wielkości na terenie gminy Chełmno.

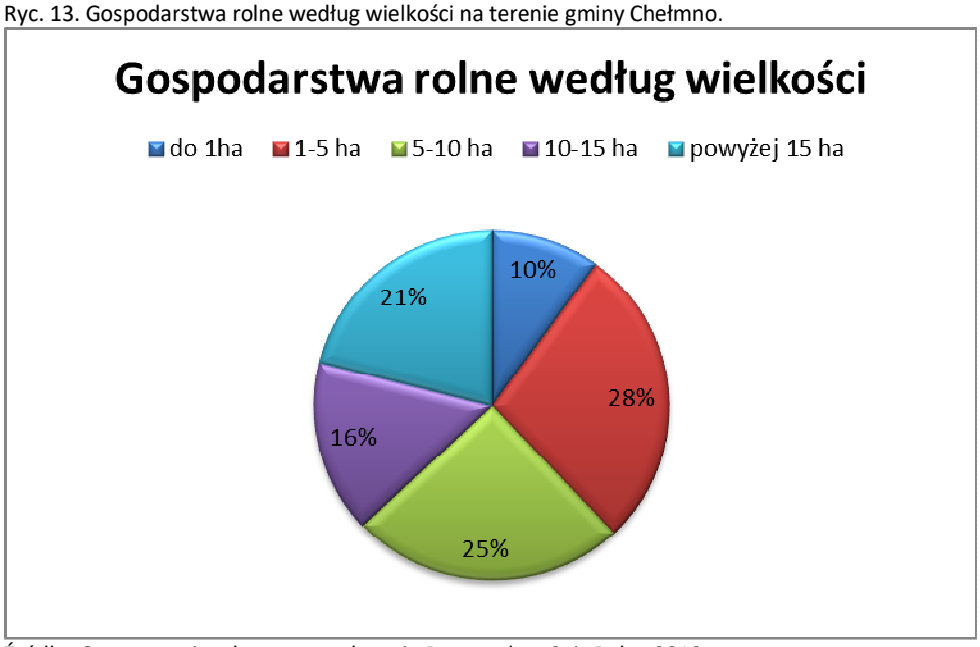

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechny Spis Rolny 2010r.

Zgodnie ze Spisem Rolnym przeprowadzonym w 2010 roku gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie było 371.

Tab. 11. Produkcja zwierzęca na terenie gminy Chełmno.

Rodzaj produkcji	Ilość gospodarstw	Ilość sztuk zwierząt
bydło razem	225	3 375
w tym krowy	186	1 529
trzoda chlewna razem	198	10 368
konie	33	88
drób ogółem razem	279	12 754
w tym drób kurzy	272	10 079

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010.

Szatę roślinną obszaru gminy Chełmno stanowią kompleksy leśne oraz zadrzewienia przydrożne, śródpolne i przywodne.

Łączna powierzchnia lasów na terenie gminy wynosi 1412 ha (dane GUS za 2021 r.)., co stanowi 12,4% powierzchni gminy. Przeważają lasy państwowe, których jest 966 ha. Lasy gminne stanowią 2 ha. Wynika z tego, że znaczny udział, bo aż 446 ha stanowią lasy niepubliczne. Lasy w gminie skupione są w trzech rejonach.

Ryc. 14. Leśnictwo według form własności na terenie gminy Chełmno.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL 2020.

Na terenie międzywala znajdują się lasy łęgowe o wysokich walorach ekologicznych. Drzewostan tych lasów stanowią głównie: wiąz pospolity *(Ulmus minor)*, dąb szypułkowy *(Quercus robur)* oraz jesion wyniosły *(Fraxinus excelsior)*. W mniejszej liczbie występują: topola biała *(Populus alba)*, topola czarna *(P. nigra)*, wierzba krucha *(Salix* 15 *fragilis)* oraz wierzba biała *(S. alba)*. Wczesną wiosną w warstwie runa rosną: zawilec żółty *(Anemone*

ranunculoides), ziarnopłon wiosenny *(Ficaia verna)*, złoć mała *(Gagea minima)* i złoć żółta *(G.lutea)*, bluszczyk kurdybanek *(Glechoma hederacea)* oraz piżmaczek wiosenny *(Adoxa moschatellina)*. Latem pojawia się malina właściwa *(Rubus idaeus)*, konwalia majowa *(Convallaria majalis)*, podagrycznik pospolity *(Aegopodium podagraria)*, pokrzywa zwyczajna *(Urtica dioica)* oraz przytulia czepna *(Galium aparine)*. Lasy łęgowe występują również na „zawalu" gdzie m.in. są chronione w rezerwatach przyrody „Ostrów Panieński" i „Łęgi na Ostrowiu Panieńskim". Zagrożeniem dla lasów łęgowych jest zamieranie jesionu wyniosłego *(Fraxinus excelsior)* oraz ekspansja gatunków obcych naszej florze, np. niecierpka drobnokwiatowego *(Impatiens parviflora)* i nawłoci późnej *(Solidago gigantea).* Ze względu na brak okresowych zalewów poza miedzywalem nie ma możliwości przywrócenia dawnych stosunków wodnych.

Na terenach wydm śródlądowych w obrębie Basenu Unisławskiego i Basenu Chełmińskiego na ubogich siedliskach boru świeżego i boru suchego wykształcił się głównie drzewostan sosnowy. Drzewostan średnich i młodszych klas wiekowych urozmaica miejscami brzoza. Podszyt jest bardzo ubogi.

W strefie krawędziowej wysoczyzny morenowej występują lasy głównie na siedliskach lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego, w tym grądu środkowoeuropejskiego oraz subkontynentalnego. Przestrzennie największy kompleks występuje od wsi Klamry po Wielkie Łunawy. Kolejny tego typu kompleks występuje na północny-zachód od wsi Kałdus i w rejonie parowu w Starogrodzie, a najcenniejszy występuje w parowie w Płutowie, gdzie podlega ochronie rezerwatowej. Lasy tej strefy odznaczają się wysokimi walorami ekologicznymi. Drzewostan jest urozmaicony, występują w nim różne gatunki drzew liściastych: grab *(Carpinus)*, dąb szypułkowy *(Quercus robur)*, lipa drobnolistna *(Tilia cordata)*, klon pospolity *(Acer platanoides)*, jesion *(Fraxinus)*, trzy gatunki wiązów: pospolity *(Ulmus minor)*, szypułkowy *(U. laevis)*, górski *(U. glabra)* oraz brzoza brodawkowata *(Betula pendula)*, olsza czarna *(Alnus glutinosa)*, topola osika *(Populus tremula)*, jarząb szwedzki *(Sorbus intermedia)* i świerk pospolity *(Picea abies)*.

Bardzo interesująca roślinność znajduje się w strefach krawędziowych eksponowanych w kierunku południowo-zachodnim. Jest to stepowa roślinność kserotermiczna (ciepłolubna), w tym chronione gatunki: ostnicowate i miłek wiosenny. Na terenie gminy nie występują zwarte enklawy zieleni, które stanowią parki i założenia

podworskie. Naturalne zespoły roślinne występują również w podmokłych obniżeniach, przy czym jest to roślinność wodna, bagienna i torfowa.

3.3. Stan środowiska przyrodniczego

3.3.1. Przyroda chroniona i jej zasoby

Ustawa z dn. 16.04.2004 r., o ochronie przyrody przedstawia poszczególne formy ochrony przyrody, z których na terenie gminy występują:

1) obszary Natura2000:
   a) Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły (PLB04003),
   b) Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Solecka Dolina Wisły (PLH04003), Zbocza Płutowskie (PLH040040),
2) Rezerwaty Przyrody:
   a) Góra św. Wawrzyńca,
   b) Łęgi na Ostrowiu Panieńskim,
   c) Ostrów Panieński,
   d) Zbocza Płutowskie,
3) Chełmiński Park Krajobrazowy,
4) użytki ekologiczne,
5) pomniki przyrody

Dla form ochrony przyrody zlokalizowanych na terenie gminy funkcjonują wymogi ustanowione w:

1) Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003;
2) Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Solecka Dolina Wisły PLH040003;
3) Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zbocz Płutowskie PLH040040;
4) Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie rezerwatu przyrody „Góra św. Wawrzyńca”;

5) Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie rezerwatu przyrody „Łęgi na Ostrowiu Panieńskim”;
6) Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie rezerwatu przyrody „Ostrów Panieński”;
7) Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie rezerwatu przyrody „Zbocza Płutowskie”;
8) Rozporządzeniu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego.

Zasoby fauny na terenie gminy Chełmno są zróżnicowane. Najbogatsze i najbardziej różnorodne związane są z kompleksami leśnymi i Wisłą. O składzie fauny decyduje urozmaicona rzeźba, sieć wód powierzchniowych, szata roślinna i zagospodarowanie terenu.

Świat kręgowców związany jest ze środowiskiem wodnym i leśnym. Z ryb w starorzeczach spotyka się okonia, karasia, lina, płoć oraz amura i tołpygę. Płazy i gady reprezentowane są przez gatunki spotykane na terenie całej Polski (traszka, żaba, ropucha, zaskroniec, żmija). Spotyka się liczne ptaki osiadłe (wróbel, dzięcioł), wędrowne (słonka, jeżyk), koczownicze (czeczotka, jemiołuszka, bojownik). W lasach i zadrzewieniach spotyka się kosa, ziębę, słowika, nad zbiornikami wodnymi: czaplę, perkoza, derkacza i kaczki. Dla ochrony ptaków i ich siedlisk utworzono obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. Gady reprezentowane są przez: zaskrońca (Natrix natrix), jaszczurkę zwinkę (Lacerta agilis), a płazy przez: żabę (Rana sp.), ropuchę (Bufo sp.). Ssaki reprezentowane są przez około 40 gatunków zamieszkujących głównie środowisko leśne.

Wobec chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów obowiązują zakazy z ww. rozporządzeń oraz zakazy zawarte w ustawie o ochronie przyrody.

Ochrona gatunkowa obowiązuje na terenie całego obszaru Polski i ma na celu zapewnienie przetrwania i zachowania we właściwym stanie gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami, a w konsekwencji także zachowanie różnorodności genetycznej biologicznej. Ochroną gatunkową obejmowane są w szczególności gatunki rzadkie, zagrożone wyginięciem, cenne dla nauki, a także odgrywające istotną rolę w ekosystemach. Głównym celem tych działań jest zachowanie tych gatunków na naturalnie zajmowanych stanowiskach. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową, mogą być ustalane strefy ochrony.

Na terenie Gminy Chełmno znajdują się liczne gniazda bociana białego Ciconia ciconia podlegającego ścisłej ochronie w całej Polsce, jak również strefa ochrony ostoi, miejsca regularnego rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego Ciconia nigra. Występuje ona na terenie Nadleśnictwa Jamy.

W celu zapewnienia migracji roślin, zwierząt i grzybów wyznacza się tzw. korytarze ekologiczne. Na terenie Polski jedynym kompleksowym i mającym solidne podstawy naukowe systemem korytarzy ekologicznych jest sieć korytarzy ekologicznych wyznaczonych przez ZBS PAN (Zakład Badania Ssaków Polskiej Akademii Nauk) w Białowieży dla migracji dużych ssaków (wilka, rysia, jelenia i łosia). Na obszarze gminy Chełmno znajdują się fragmenty dwóch korytarzy ekologicznych. Dno doliny Wisły obejmuje korytarz ekologiczny GKPn-10A „Dolina dolnej Wisły". Północno-wschodnią częścią gminy, wzdłuż strefy krawędziowej doliny Wisły prowadzi korytarz KPn-14B „Lasy Brodnickie – Dolina Wisły". Korytarz GKPn-10A ma rangę korytarza „głównego". Wszystkie korytarze są odnogami Korytarza Północnego (KPn), który w ujęciu krajowym łączy Puszczę Augustowską, Knyszyńską i Białowieską z doliną Biebrzy, Puszczą Piską, lasami Napiwodzko-Ramuckimi i Pojezierzem Iławskim. Przebiega przez dolinę Wisły do Borów Tucholskich, Pojezierza Kaszubskiego, Puszczy Koszalińskiej, Goleniowskiej i Wkrzańskiej. Przechodząc przez Lasy Krajeńskie i Wałeckie, łączy się także z Lasami Drawskimi, a następnie dochodzi przez Puszczę Gorzowską do Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Korytarze ekologiczne nie są formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, jednak wszelka działalność inwestycyjna w obrębie korytarzy ekologicznych powinna być tak projektowana, aby zapewnić ich drożność.

Ryc.15. Gmina Chełmno – korytarze ekologiczne.

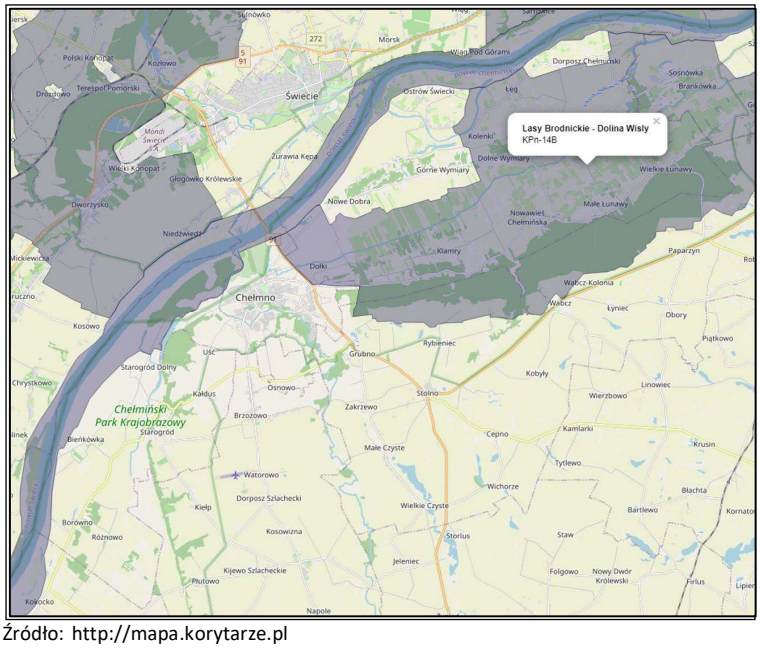

Źródło: http://mapa.korytarze.pl

Szczegółowe opisy form ochrony przyrody na terenie gminy Chełmno znajdują się w punkcie 10.1 niniejszego opracowania.

3.3.2. Przekształcenia powierzchni ziemi i zagrożenie występowania masowych ruchów ziemi

Zagrożeniami dla powierzchni ziemi mogą być procesy geodynamiczne czyli ruchy masowe ziemi, związane przede wszystkim z działaniem sił przyrody, takimi jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbraniami rzek.

Gleby na obszarze gminy Chełmno narażone są na procesy degradacji. Zjawiska te związane są z tzw. erozją wietrzną, która polega na wywiewaniu cząstek próchnicznych głównie na odkrytych i pozbawionych roślinności obszarach. Natomiast w strefach krawędziowych doliny Wisły i w wąwozach oraz parowach występują procesy erozji wodnej powierzchniowej i wąwozowej polegające na wymywaniu wierzchnich warstw gleby na terenach o wysokich spadkach. Brak istotnych źródeł zagrożeń, głównie ze strony przemysłu powoduje, że gleby gminy nie są ponadnormatywnie zanieczyszczone. Gleby w większości nie są także narażone na emisje zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Dla ochrony powierzchni ziemi najpilniejsze są przeciwdziałania erozji gleb. Podstawowy kierunek przeciwdziałania to zabezpieczenia związane ze sposobem użytkowania terenu (właściwa gospodarka rolna, zalesienia, zadrzewienia itp.). Zabezpieczenia techniczne dopuszczalne są w minimalnym zakresie. Główny kierunek przeciwdziałania erozji wietrznej to utrzymanie i zwiększenie mozaikowości gruntów rolnych

oraz zwiększenie zadrzewień i zakrzewień. W strukturze użytkowania gruntów dopuszczalne są zmiany jedynie w kierunku zwiększania terenów zielonych oraz niezbędnej zabudowy.

Ponadto zagrożenia powierzchni ziemi wiążą się z prowadzoną na lokalną skalę składowaniem odpadów, erozją gleb oraz degradacją krajobrazu na skutek rozwoju urbanistycznego jednostek wiejskich.

Na obszarze gminy skala zagrożenia degradacji gleb, wynikająca z prowadzonej agrotechniki, mechanizacji i chemizacji w rolnictwie nie jest duża. Obecne rolnictwo w swej strukturze nie tworzy podeszwy płużnej, która jest zaczątkiem rolniczej degradacji gleb.

3.3.3. Zagrożenia stanu powietrza atmosferycznego

Powietrze atmosferyczne należy do najważniejszych chronionych komponentów środowiska przyrodniczego. Obowiązujące regulacje prawne odnoszą się przede wszystkim do jego jakości oraz kontroli emisji w postaci pozwoleń na emisję gazów i pyłów. Ze względu na porozumienia międzynarodowe, ochrona powietrza atmosferycznego obejmuje również warstwę ozonową i klimat.

W Polsce zakres i sposoby ochrony powietrza atmosferycznego określone są głównie w ustawie Prawo ochrony środowiska. Przepisy te dotyczą ochrony zasobów środowiska przyrodniczego, przeciwdziałania zanieczyszczeniom, wydawania pozwoleń, opłat i kar administracyjnych za wprowadzanie gazów lub pyłów powietrza.

Najczęściej stosowaną klasyfikacją źródeł emisji jest następujący podział:

- źródła punktowe (emisja punktowa) związane z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi w zakładach przemysłowych;
- źródła liniowe (emisja liniowa) związane z komunikacją;
- źródła powierzchniowe (emisja powierzchniowa) niskiej emisji rozproszonej komunalno-bytowej i technologicznej.

Emisja punktowa - pochodzi głównie z dużych zakładów przemysłowych emitujących pyły, dwutlenek siarki, tlenek azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie.

Emisja liniowa - pochodzi ze źródeł komunikacyjnych, głównie z tytułu transportu drogowego. Ciągły wzrost ruchu samochodowego pociąga za sobą degradację nawierzchni, z czym związane jest zwiększenie hałasu komunikacyjnego i wzrost ilości zanieczyszczeń uwalnianych do atmosfery. W im gorszym stanie technicznym znajduje się nawierzchnia drogi, tym mniejsza prędkość poruszania się pojazdem. Powoduje to dłuższy czas pokonania

danego odcinka trasy, a co za tym idzie, większe spalanie i większą emisję spalin do powietrza.

Poziom zanieczyszczenia powietrza zależy od natężenia ruchu, ilości i rodzaju samochodów oraz rodzaju stosowanego paliwa jak również procesów związanych z zużyciem opon, hamulców, a także ścierania nawierzchni dróg. Tego rodzaju emisję nazywamy tzw. emisją poza spalinową. Dodatkowy wpływ na wielkość emisji pyłu PM10 ma tzw. emisja wtórna (z unoszenia) pyłu PM10 z nawierzchni dróg. Na terenie Gminy Chełmno, największa emisja liniowa występuje w obrębie bezpośredniego otoczenia dróg krajowych oraz wojewódzkich, jest to główna przyczyna zanieczyszczenia powietrza w wyniku emisji liniowej.

Emisja powierzchniowa - pochodzi ze źródeł emisji powierzchniowej, pochodzącej z sektora bytowego, są nim lokalne kotłownie i paleniska domowe. Ogrzewanie mieszkań węglem przyczynia się do wysokiej emisji dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłów, sadzy, oraz tlenku węgla i węglowodorów aromatycznych. Coraz wyższe ceny paliw opałowych przyczyniają się do poszukiwania oszczędności, co niesie ze sobą ryzyko spalania w piecach różnego rodzaju odpadów, emitujących duże ilości toksycznych zanieczyszczeń do atmosfery. W konsekwencji takich działań, najczęściej występujących na obszarach wiejskich, można zaobserwować zjawisko tzw. niskiej emisji, czyli emisji substancji do powietrza ze źródeł do wysokości 40 m. Zjawisko to można obserwować na terenach zwartej zabudowy, gdzie brak możliwości przewietrzania. Elementem składowym niskiej emisji są zanieczyszczenia emitowane podczas ogrzewania budynków mieszkalnych, indywidualnych posesji, w których występuje opalanie węglowe, a także mniejszych zakładów produkcyjnych, punktów usługowych i handlowych. Niestety nie jest możliwe monitorowanie i określenie dokładnej ilości zanieczyszczeń dostających się do atmosfery ze względu na dużą ilość tego typu źródeł.

Głównym źródłem zanieczyszczeń w skali Gminy Chełmno jest emisja powierzchniowa pochodząca z indywidualnych palenisk domowych. Problemem jest spalanie niskiej jakości surowców w przestarzałych i mało wydajnych piecach w gospodarstwach domowych. Problem jest szczególnie widoczny w zwartej, słabo przewietrzanej zabudowie w okresie jesienno - zimowym i bezwietrzne dni. Podobny problem występuje również w małych firmach produkcyjno-usługowych, z których emisja nie wymaga uzyskania pozwolenia i nie jest kontrolowana.

Szczególnie istotnym problemem jaki należy wyeliminować jest spalanie odpadów w piecach indywidualnych. Jest to działanie niezgodne z prawem. Substancje powstałe

podczas spalania odpadów kumulują się w organizmie uszkadzając komórki oraz narządy wewnętrzne i mogą powodować choroby nowotworowe. W przypadku stwierdzenia termicznego przekształcania odpadów w instalacji do tego nie przeznaczonej podejmowane są sankcje karne wynikające z art. 191 ustawy o odpadach. Kara może wynieść nawet 5 000 zł. Postępowanie o ukaranie sprawcy następuje w trybie określonym w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia. Zgłoszenia w przypadku podejrzenia spalania odpadów można przekazywać informację Wójtowi Gminy Chełmno lub Policji.

Głównym składnikiem spalin powstających przy spalaniu paliw stałych jest dwutlenek węgla (CO2), w mniejszych ilościach dwutlenek siarki (SO2), tlenek węgla (CO), tlenki azotu (NO2), para wodna (HO), sadza i pył. W przypadku paliw ciekłych i gazowych udział pary wodnej w spalinach jest większy i porównywalny z ilością CO2, natomiast nie ma w nich pyłów, w przypadku gazu ziemnego - SO2.

Zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń powietrza są groźniejsze od zanieczyszczeń wód czy gleb, ze względu na nie dającą się kontrolować łatwość rozprzestrzeniania.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska co roku ocenia stan jakości powietrza w województwie kujawsko - pomorskim na podstawie pomiarów prowadzonych na stacjach automatycznych i manualnych oraz wyników modelowania matematycznego. W poniższej tabeli zestawiano wyniki klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu dla strefy kujawsko- pomorskiej, do której należy Gmina Chełmno.

Tab. 12. Wynikowe klasy strefy kujawsko- pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia wg jednolitych kryteriów w skali kraju, zgodnych z kryteriami UE (Raport wojewódzki za rok 2020).

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
		SO_2	NO_2	PM10	Pb	C_6H_6	CO	O_3	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
Strefa kujawsko-POM	PL0404	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A

Źródło: http://www.wios.bydgoszcz.pl/publikacje/oceny-jakosci-powietrza/.

W zależności od analizy stężeń w danej strefie można wydzielić następujące klasy stref:

Klasa A - poziom stężeń zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczający poziomu dopuszczalnego;

Klasa B - poziom stężeń zanieczyszczeń na terenie strefy powyżej poziomu dopuszczalnego lecz nie przekraczający poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines

Klasa C - poziom stężeń zanieczyszczeń na terenie strefy powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji

Z danych zestawionych w powyższej tabeli wynika, iż stan zanieczyszczenia powietrza w strefie kujawsko- pomorskiej, a tym samym na terenie gminy Chełmno jest w stanie dość dobrym. Stężenia zanieczyszczeń nie przekraczały wartości dopuszczalnych, dlatego też klasą wynikową dla nich jest klasa A. Jedynie poziomy stężeń pyłu PM10 oraz benzo(a)piranu kształtowały się powyżej dopuszczalnego poziomu, co zdecydowało o klasyfikacji wynikowej C tych zanieczyszczeń. Wysokie stężenie B(a)P zanotowano w miejscach, gdzie emisja niska z indywidualnego ogrzewania budynków jest dominująca. Najwyższy poziom stężenia B(a)P odnotowano w okresie grzewczym, zaś w okresie letnim był on niski. Uzyskane wyniki uzasadniają konieczność termomodernizacji budynków mającą na celu racjonalizację wykorzystania energii, wyeliminowania spalania paliw złej jakości w piecach domowych, ograniczenia emisji liniowej (usprawnienie ruchu w celu zmniejszenia spalin, budowa ścieżek rowerowych), rozwoju technologii energooszczędnych, rozbudowy sieci gazowej, rozwoju zorganizowanych systemów ciepłowniczych oraz promowanie odnawialnych źródeł energii.

3.3.4. Klimat akustyczny – hałas i wibracje

Hałas w środowisku to wszelkiego rodzaju niepożądane, nieprzyjemne i uciążliwe dźwięki w danym miejscu i czasie i o częstotliwościach w zakresie 16-16000 Hz, które mają pływ na stan psychiczny i zdrowie człowieka. Zagrożenie hałasem i wibracjami charakteryzuje się mnogością źródeł i powszechnością występowania. Do głównych czynników, mających wpływ na poziom emisji hałasu komunikacyjnego należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni, organizacja ruchu drogowego oraz charakter zabudowy terenów otaczających.

Przez obszar gminy Chełmno prowadzą drogi będące źródłem emisji hałasu. Są to: droga krajowa nr 91, droga wojewódzka nr 550 oraz drogi powiatowe nr 1621C i 1622C. Warto zwrócić uwagę, że hałas powodują również pojazdy transportujące odpady na składowisko w Osnowie.

Głównymi Pomiarami Ruchu Drogowego na terenie gminy Chełmno objęta jest droga krajowa i wojewódzka. Pomiary przeprowadzane są co 5 lat, ostatnie przeprowadzone zostały w 2020 r.

Tab. 13. Natężenie ruchu pojazdów silnikowych na DK 91- teren gminy Chełmno.

Odcinek pomiarowy	**W.ŚWIECIE ZACH./S5,DW 240/ -CHEŁMNO/UL. SZOSA GRUDZIĄDZKA/**
Średni dobowy ruch pojazdów silnikowych ogółem (pojazdów na dobę)	9669

Motocykle	75
Samochody osobowe, mikrobusy	7046
Lekkie samochody ciężarowe (dostawcze)	926
Samochody ciężarowe bez przyczepy	274
Samochody ciężarowe z przyczepą	1313
Autobusy	35

Źródło: POŚ dla Gminy Chełmno do roku 2024 z perspektywą do roku 2028 (wg GPR 2020/21 r.)

Tab. 14. Natężenie ruchu pojazdów silnikowych na odcinku drogi wojewódzkiej nr 550 - teren gminy Chełmno.

Odcinek pomiarowy	**GRUBNO/DK91/-BRZOZOWO**	**BRZOZOWO-KOKOCKO**
Średni dobowy ruch pojazdów silnikowych ogółem (pojazdów na dobę)	3107	1031
Motocykle	35	8
Samochody osobowe, mikrobusy	2476	862
Lekkie samochody ciężarowe (dostawcze)	321	71
Samochody ciężarowe bez przyczepy	114	25
Samochody ciężarowe z przyczepą	138	30
Autobusy	5	1
Ciągniki rolnicze	18	4

Źródło: POŚ dla Gminy Chełmno do roku 2024 z perspektywą do roku 2028 (wg GPR 2020/21 r.)

Na terenie gminy dotychczas nie były wykonywane pomiary natężenia ruchu dotyczy to zarówno dróg powiatowych jak i gminnych. Drogi powiatowe tworzą podstawowy układ sieci drogowej, gdyż łączą one największe miejscowości na terenie gminy. Są to drogi o nawierzchni bitumicznej, stan techniczny dróg jest bardzo zróżnicowany, tj. od stanu zadawalającego do stanu złego wymagającego wykonania robót remontowych, zabiegów konserwacyjno - remontowych i modernizacyjnych. Uzupełnieniem sieci dróg są drogi gminne o różnej nawierzchni, w związku z czym pojazdy poruszające się z niewielką prędkością, w tym maszyny rolnicze, emitują dźwięk o znacznym natężeniu.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku stosuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku uzależnione są od źródła hałasu, pory dnia oraz przeznaczenia terenu. Na terenach zabudowy zagrodowej i wielorodzinnej dopuszczalny poziom dźwięku w porze dziennej wynosi wzdłuż dróg 65 dB (w porze nocnej 56 dB), a od pozostałych obiektów w porze dziennej 55 dB, a w porze nocnej 45 dB. Natomiast dopuszczalny poziom hałasu na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (w tym także na terenach związanych z pobytem dzieci, szpitalami) w porze

dziennej wynosi wzdłuż dróg 61 dB (w porze nocnej 56 dB), a od pozostałych obiektów w porze dziennej 50 dB, a w porze nocnej 40 dB.

3.3.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

W aktualnym stanie prawnym można wyróżnić promieniowanie:

- Jonizujące, powstające w wyniku użytkowania substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych, przed którym ochrona unormowana jest w ustawie z 29 listopada 2000 r. - Prawo atomowe;
- Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, związane ze zmianami pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez źródła energetyczne i radiokomunikacyjne, przed którym ochronę reguluje ustawa Prawo ochrony środowiska, w dziale VI pod nazwą „Ochrona przed polami elektromagnetycznymi".

W środowisku naturalnym niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne w postaci pól elektromagnetycznych (PEM) występuje zawsze, pochodzi ono od naturalnych źródeł np. Słońca, Ziemi, zjawisk atmosferycznych. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne związane są z techniczną działalnością człowieka i występują niemal wszędzie. Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne;
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB- radio i radiostacje amatorskie;
- stacje bazowe telefonii komórkowej;
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji;
- urządzenia powszechnego użytku : kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Wpływ pola elektromagnetycznego na człowieka i środowisko uzależniony jest od wielkości natężenia (lub gęstości mocy) oraz częstotliwości drgań. Ochrona przed nim polega zaś głównie na lokalizowaniu obiektów emitujących pola elektromagnetyczne na odpowiedniej wysokości oraz zapewnieniu odpowiedniej odległości od zabudowań mieszkalnych. Przez wschodnią część gminy przebiega napowietrzna linia wysokiego napięcia 110 kV relacji Chełmno - Grudziądz oraz Chełmno - Świecie.

Źródła pól elektromagnetycznych stanowią linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne. Przez wschodnią część gminy przebiega napowietrzna linia wysokiego napięcia 110 kV relacji Chełmno - Grudziądz oraz

Chełmno - Świecie. Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego są również stacje bazowe łączności bezprzewodowej. Na terenie gminy Chełmno nie znajdują się stacje bazowe.

W latach 2017-2020 Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy nie przeprowadził badania natężania promieniowania elektromagnetycznego w Gminie Chełmno, natomiast wykazał, że w gminach sąsiadujących (Chełmno, Unisław), nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych norm.

W celu ograniczenia uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego koniecznym jest podejmowanie niezbędnych działań polegających na analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne (na etapie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę). Inwestorzy są zobowiązani do wykonywania pomiarów kontrolnych promieniowania przenikającego do środowiska w otoczeniu stacji. Pomiary kontrolne rzeczywistego rozkładu gęstości mocy promieniowania powinny być przeprowadzane bezpośrednio po pierwszym uruchomieniu instalacji i każdorazowo w razie istotnej zmiany warunków pracy urządzeń mogących mieć wpływ na zmianę poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego wytwarzanego przez to urządzenia. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku reguluje Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r.

3.3.6. Poważne awarie przemysłowe oraz inne zagrożenia

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (w szczególności tytuł IV tej ustawy), implementuje przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniającej, a następnie uchylającej dyrektywę Rady 96/82/WE oraz Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych. Ww. akty prawne regulują kwestie zapobiegania poważnym awariom, które mogą być następstwem określonych działań przemysłowych oraz ograniczania ich skutków dla zdrowia ludzi i środowiska. Poważne awarie obejmują skutki dla środowiska powstałe w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Zapobieganie poważnym awariom w odniesieniu do przemysłu wykorzystującego niebezpieczne substancje chemiczne ma ogromne znaczenie ekonomiczne i decyduje o jego wizerunku i akceptacji w społeczeństwie. W ustawie Prawo ochrony

środowiska, określone zostały podstawowe zasady zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, podmioty, których dotyczą wprowadzone przepisy, oraz ich obowiązki i zadania, a także główne procedury i dokumenty.

W przypadku wystąpienia awarii gmina oraz inne organy administracji mają obowiązek zabezpieczenia środowiska przed awariami. Główne obowiązki administracyjne ciążą na władzach wojewódzkich i Straży Pożarnej.

Zakładem stwarzającym zagrożenie awarią przemysłową jest każdy zakład, na którego terenie znajdują się substancje niebezpieczne, mogące spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska. Na terenie Gminy Chełmno nie występują większe zakłady przemysłowe, w których prawdopodobne jest wystąpienie zdarzenia o znamionach poważnej awarii.

Innym typem zagrożeń na terenie gminy są zagrożenia pochodzące z komunikacji. W efekcie dużego i stale rosnącego natężenia przewozów materiałów, stanu technicznego dróg oraz niejednokrotnie fatalnego stanu technicznego taboru ciężarowego rośnie ryzyko zagrożenia. Biorąc to pod uwagę, za potencjalne źródło awarii można zatem uznać również ciągi komunikacyjne oraz stacje paliw jako miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktami ropopochodnymi dla gleb i wód.

Do innych zagrożeń, które mogą wystąpić na terenie gminy, można wyróżnić: zagrożenia radiacyjne (skażenia promieniotwórcze), chemiczne (zagrożenie toksycznymi środkami przemysłowymi i innymi substancji chemicznymi), biologiczne: epidemie, epizootie (plagi zwierzęce), epifitozy (choroby populacji roślinnej), awarie urządzeń infrastruktury technicznej (gazowe, energetyczne, wodociągowe), terrorystyczne (z wykorzystaniem broni, bomb, materiałów wybuchowych, środków chemicznych oraz biologicznych).

Na terenie gminy Chełmno dostęp do paliwa gazowego posiada miejscowość Osnowo. Gaz ziemny wysokometanowy typu E (wg PN-C-04753) dystrybuowany jest do odbiorców siecią gazową średniego ciśnienia zasilaną ze stacji gazowej wysokiego ciśnienia zlokalizowanej w mieście Chełmno (ul. Podgórna). Obecnie stacja gazowa wysokiego ciśnienia przyłączona jest do gazociągu wysokiego ciśnienia DN 200 relacji Mniszek-Chełmno. Planowana jest zmiana zasilania powyższej stacji gazowej, a docelowe źródło stanowić ma gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Zalesie Dworzysko.

Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Komendę Powiatową straży Pożarnej w Chełmnie w latach 2017-2020 nie odnotowano żadnych nadzwyczajnych zdarzeń związanych z zagrożeniem środowiska.

3.3.7. Zagrożenia zasobów przyrodniczych

Wszystkie zagrożenia środowiska przyrodniczego, takie jak: zagrożenie powietrza, hałasem, polem elektromagnetycznym, awariami przemysłowymi dotyczą również obszarów chronionych. Część tych zagrożeń może być jednak szczególnie groźna właśnie dla zasobów przyrodniczych.

Na całym obszarze gminy jednym z głównych zagrożeń są czynniki pochodzenia antropogenicznego. Do najważniejszych zaliczyć należy :

- zagrożenia pożarowe obszarów leśnych i torfowisk,
- urbanizacja obszarów cennych przyrodniczo,
- zagrożenia związane z gospodarką komunalną,
- nadmierna eksploatacja przez turystykę i rekreację obszarów o wyjątkowej atrakcyjności.

Na obszarze gminy Chełmno występują różne formy ochrony przyrody: rezerwaty przyrody, park krajobrazowy, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne. Na tych terenach obowiązują określone zakazy, które wynikają z Rozporządzenia Wojewody Kujawsko- Pomorskiego i Uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko- Pomorskiego, zakazują one głównie realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zakazują wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu oraz zakazują lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości od 50 m do 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych. Ochrona obszarów Natura 2000 wymaga aby wszelaka działalność nie prowadziła do zagrożeń dla ptaków i siedlisk ich bytowania oraz degradacji chronionych siedlisk przyrodniczych oraz do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt. Szczegółowe zasady ochrony dla obszarów Natura 2000 określają plany zadań ochronnych.

Negatywnie na stan fauny i flory mogą także wpływać procesy przestrzenne przemian krajobrazu, w tym najbardziej rozpowszechniony - fragmentacja siedlisk. Fragmentacja

polega na rozpadzie zwartego dotychczas obszaru (siedlisk, ekosystemów lub typów użytkowania gruntu) na mniejsze części (fragmenty). W jej efekcie zdecydowanie zwiększa się liczba płatów i długość granic krajobrazowych, zmniejsza natomiast zwartość krajobrazu. Fragmentacja jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych procesów transformacji, prowadzącym do zmniejszania bioróżnorodności oraz przyśpieszenia lokalnego zanikania roślin i zwierząt. Na przykład niewielki fragment lasu, który został odseparowany narażony jest na szkodliwe czynniki pogodowe: wiatr, mróz, silne nasłonecznienie. Silna cyrkulacja wiatru na niewielkich płatach lasu oraz nasłonecznienie mogą powodować szybszą utratę wody, wystąpienie suszy a co za tym idzie ryzyko wystąpienia pożaru. Fragmentacja ma także wpływ na rozproszenie zwierząt i ich migracje, co przyczynia się do redukcji gatunków, powodując zmniejszenie bioróżnorodności gatunkowej wśród fauny.

Zgodnie z opracowaniem ekofizjograficznym na całym obszarze gminy, należy dążyć do koncentracji zabudowy aby uniknąć procesu fragmentacji. Dopuszczenie do powstawania zabudowy rozproszonej utrudnia jej wyposażenie w urządzenia ochrony środowiska takie jak siec wodociągowa, kanalizacja, gaz.

Obowiązkiem każdego inwestora realizującego przedsięwzięcie konieczne jest uwzględnienie ochrony środowiska na obszarze prowadzenia prac. Prace modernizacyjne związane z budynkami np. termomodernizacje, mogą stanowić zagrożenie dla fauny. Budynki mieszkalne, a w szczególności stropodachy, stanowią ważne siedliska chronionych w Polsce gatunków ptaków i nietoperzy. Naruszenie zakazów w stosunku do objętych ochroną lub uzasadnione podejrzenie, że do nich doszło, jest podstawą do skierowania sprawy do organów ścigania i podlega karze aresztu albo grzywny (zgodnie z art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody).

W przypadku zadań dotyczących budowy urządzeń melioracyjnych oraz konserwacji, modernizacji i odbudowy urządzeń wodnych, rowów i przepustów konieczne jest rozpoznanie zasobów biotycznych przed przystąpieniem do prac, ponieważ niewłaściwe przeprowadzone mogą zagrozić gatunkom chronionym lub cennym siedliskom.

3.3.8. Zagrożenia i stan wód

Do czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych należą uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne, czy zdolność samooczyszczania zbiorników wodnych oraz zanieczyszczenia antropogeniczne. Zanieczyszczenia mogą trafiać do wód powierzchniowych drogą punktową lub obszarową.

Zanieczyszczenia punktowe pochodzą z jednego, łatwego do zlokalizowania źródła np. substancje z zakładu wylewające się do zbiornika, ścieki. Natomiast zanieczyszczenia obszarowe, są trudne do zidentyfikowania, nie możemy określić jednego źródła np. zanieczyszczenia rolnicze pochodzące ze spływu deszczu z pól, ulic, terenów budowlanych, parkingów, składowiska odpadów.

W ujęciu hydrograficznym południowa część obszaru gminy Chełmno leży w zlewni Kanału Starogrodzkiego, a północna część w zlewni Kanału Głównego. Międzywale należy do przyrzecza Wisły.

Wszystkie wody powierzchniowe z obszaru gminy położonej w obrębie doliny Wisły i wysoczyzny spływają do rzeki Wisły, która stanowi główną oś hydrograficzną tego obszaru. Jej długość w granicach gminy wynosi około 30 km, szerokość od 400 do 450 m, a przeciętna głębokość od 3 do 5 m. Charakterystyczną cechą Wisły jest duża zmienność stanów wody, a zwłaszcza wielka rozpiętość między stanami wysokimi a niskimi. Stan wody w poziomie podstawy wezbrań, czyli tzw. wodę przyborową osiąga Wisła przy 488 cm, natomiast całkowite wypełnienie koryta (wody brzegowe) występują przy 544 cm. Średni roczny przepływ wody w Wiśle wynosi 1012 m^3/s, w czasie przyboru wzrasta nawet do 8000 m^3/s, a w okresie niskiej wody spada do 240 m^3/s. Wezbrania Wisły powodują wysokie stany cieków lokalnych (podparcie wód).

Południowo-zachodnią część gminy Chełmno odwadnia Kanał Starogrodzki – ciek o długości około 20 km. Jego obszary źródliskowe znajdują się w Gminie Dąbrowa Chełmińska. Odwadnia on Basen Unisławski poprzez sieć kanałów i rowów melioracyjnych. W dolnym biegu przepływa przez Jezioro Starogrodzkie Północne i Południowe.

Północno-wschodnią część gminy odwadnia Kanał Główny, biorący swój początek na północy od miasta Chełmna, a uchodzący do Wisły poniżej Grudziądza. Zasilany jest wodami gruntowymi oraz wodami cieków płynących z Wysoczyzny Chełmińskiej, takich jak Struga Żaki oraz gęstą siecią okresowych rowów melioracyjnych. Struga Żaki - odwadnia centralną część gminy, jest prawobocznym dopływem Kanału Głównego, o długości około 30 km (5,4 km w granicach gminy Chełmno). Odwadnia obszar o powierzchni 125,4 km^2. Zlewnia Strugi Żaki położona na obszarze o zróżnicowanym podłożu geomorfologicznym zaliczana jest do obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie ze źródeł rolniczych.

W sieci hydrograficznej gminy Chełmno jeziora ogrywają niewielką rolę z uwagi na niewielkie powierzchnie. Mają przy tym praktycznie jednolitą genezę, gdyż wszystkie są starorzeczami tj. pozostałościami po dawnych korytach rzecznych, które zostały odcięte od obecnego przebiegu Wisły. Jeziora aktualnie nie posiadają znaczenia rekreacyjnego, są użytkowane rybacko ulegając powolnemu zanikowi w wyniku zamulania i zarastania.

Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przedstawiono charakterystykę jednolitych części wód powierzchniowych obejmujące teren gminy, co przedstawia tabelka poniżej.

Tab. 15. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych.

Kod JCW	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Ocena stanu JCWP	Stan chemiczny	Stan/ potencjał ekologiczny
RW2000212939	Wisła od dopływu z Sierzchowa do Wdy	21 wielka rzeka nizinna	zły	poniżej dobrego	III - umiarkowany
PLRW20002129999	Wisła od Wdy do ujścia	21 wielka rzeka nizinna	zły	poniżej dobrego	V -zły
PLRW20001729389	Fryba	17 potok nizinny piaszczysty	zły	poniżej dobrego	IV- słaby
PLRW200017295229	Kanał Główny do Żackiej Strugi z Żacką Strugą	17 potok nizinny piaszczysty	zły	brak oceny	III - umiarkowany
PLRW20001929529	Kanał Główny od Żackiej Strugi do ujścia z Rudniczanką od wpływu do jez. Rudnickiego Wlk.	20 Rzeka nizinna żwirowa	zły	brak oceny	III - umiarkowany
PLRW20001929499	Wda od dopł. z Drzycimia do ujścia	19 Rzeka nizinna piaszczysto - gliniasta	zły	dobry	V -zły

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Na obszarze gminy Chełmno źródłem zanieczyszczeń wód jest zarówno sfera gospodarki komunalnej, jak i spływy obszarowe z terenów rolniczych. Dlatego w planowaniu zagospodarowania przestrzennego należy dużą wagę przywiązywać do rozwiązań w zakresie

gospodarki ściekowej. Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska wśród najważniejszych zadań, które poprawią jakość wód są:

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, gdyż właściwe oczyszczanie nieczystości ciekłych wyklucza zanieczyszczenie wód powierzchniowych i gruntu;
- likwidacja zbiorników bezodpływowych, które potencjalnie mogą być nieszczelne i powodować przenikanie zanieczyszczeń do środowiska - zbiorniki powinny być wyłączane wszędzie tam gdzie jest możliwość podłączenia do sieci kanalizacyjnej;
- właściwe nawożenie gleb i prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin - gdyż zbyt intensywne nawożenie prowadzi do przenawożenia gleb, eutrofizacji wód związanej z przenikaniem substancji biogennych do wód;
- monitoring miejsc składowania odpadów, bieżąca likwidacja nielegalnych wysypisk - mogą być źródłem zanieczyszczenia gleb i wód, powodować powstawanie zanieczyszczonych odcieków;
- monitoring jakości wód odciekowych, a w razie stwierdzenia ich zanieczyszczenia konieczność oczyszczenia - chodzi o wody odciekowe ze stacji benzynowych, placów magazynowych, składowych , parkingów, dróg itp.;
- działania edukacyjne i informacyjne w zakresie ochrony wód i właściwego ich wykorzystania również z uwzględnieniem oszczędzani wody i racjonalnego jej wykorzystania.

Wody podziemne, podobnie jak wody powierzchniowe, stale podlegają antropopresji. Mogą być narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące, wpływające na ich jakość i zasobność. Do potencjalnych i rzeczywistych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych można zaliczyć:

- rolnicze: związane z intensywnym nawożeniem oraz stosowaniem pestycydów,

- komunalne: oczyszczone wody odpływowe z oczyszczalni zawierające określone ilości ładunków zanieczyszczeń, dzikie wysypiska, zrzut ścieków, nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe,
- związane z odpływem zanieczyszczonych wód z terenów o charakterze przemysłowym, przetwórczym lub usługowym,
- transportowe: szlaki komunikacyjne (drogi), obszary magazynowo - składowe.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i Państwowy Instytut Geologiczny w latach 2017 i 2019 roku przeprowadzał badania wód podziemnych na trenie gminy Chełmno (teren JCWP nr 38). Badanie przeprowadzono w jednym punkcie monitoringowym (nr 1610) zlokalizowanym w miejscowości Klamry, gdzie stwierdzono wody III klasy jakości (w pięciostopniowej skali). Jakość wód JCWP nr 29 nie była badana na terenie gminy Chełmno. W 2019 r. w wyniku pomiarów w Międzyłęży (gmina Pelplin) oraz Robakowie (gmina Stolno) stwierdzono wody III klasy jakości.

3.3.9. Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z Ustawą Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią stanowią:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny.

Na terenie gminy Chełmno zagrożenia związane z powodziami występuje od rzeki Wisły. Na obszarze tym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (woda 10%), średnie i wynosi raz na 100 lat (woda 1%) oraz niskie i wynosi raz na 500 lat (woda 0,2%). Na obszary te ustalono zasady dotyczące zabudowy i zagospodarowania terenów określone w art. 166 ustawy Prawo wodne.

Uwzględniają one prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, poziom zagrożenia powodziowego, proponowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, a także jego aktualne zagospodarowanie i dotychczasowe przeznaczenie.

Ryc. 16. Gmina Chełmno na tle obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

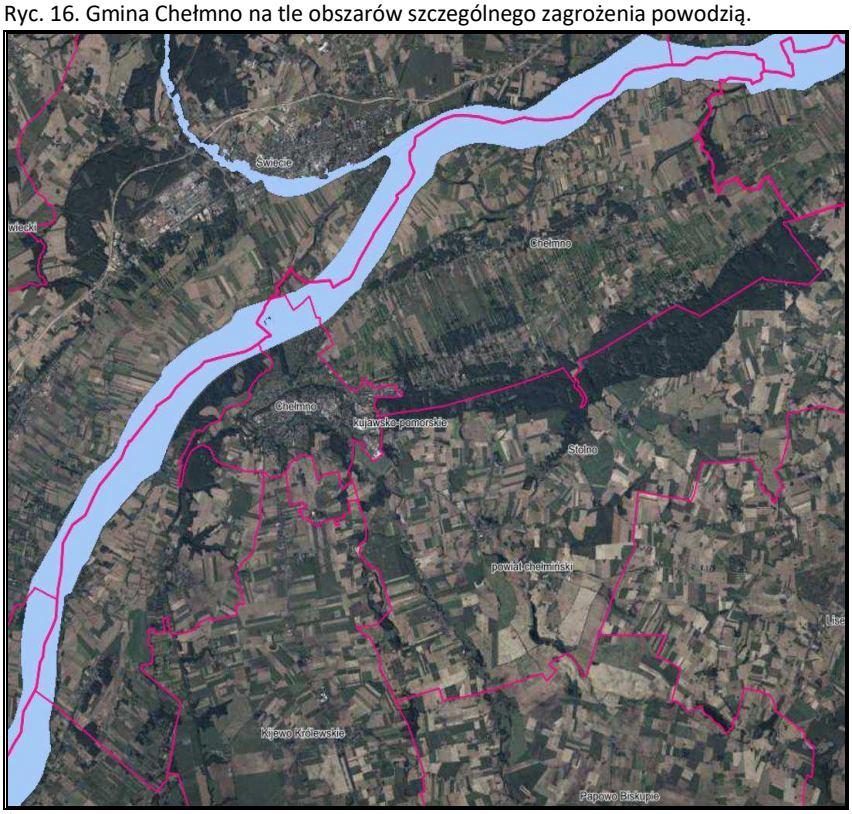

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne/geoportal.gov.pl

Obszar prawie całej gminy Chełmno narażony jest również na podtopienia. Do zalania terenów z innych przyczyn niż powódź przyczynić się mogą np. opady deszczu, przesiąki wody przez wały przeciwpowodziowe.

Ryc. 17. Obszary narażone na podtopienia.

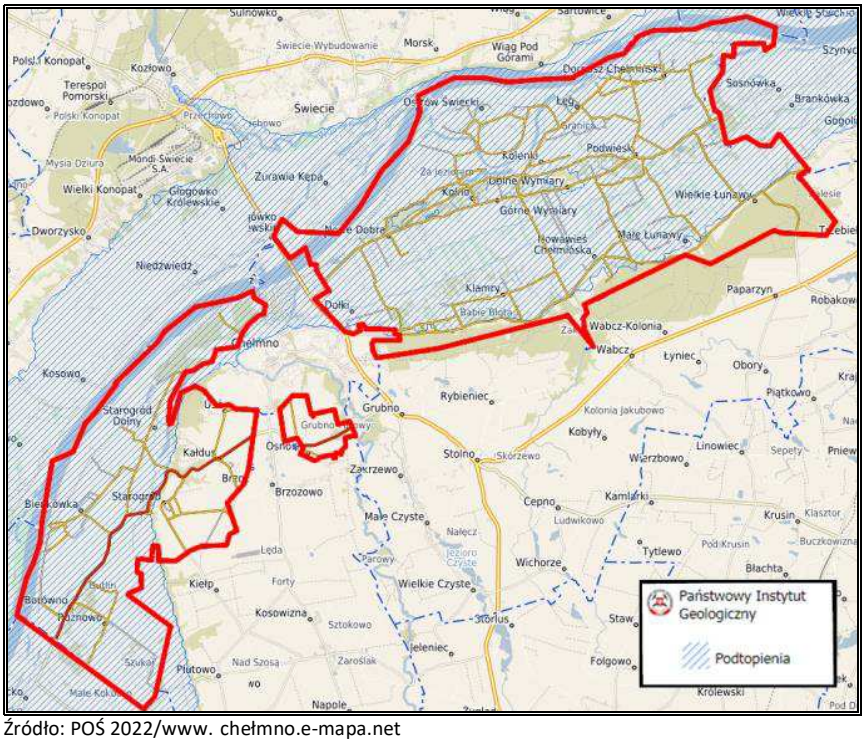

Źródło: POŚ 2022/www. chełmno.e-mapa.net

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4.1. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

4.1.1. Rys historyczny

Historia obszaru gminy Chełmno jest bardzo odległa, o czym mogą świadczyć liczne znaleziska archeologiczne pochodzące z okresu przed rzymskiego, kultury łużyckiej i wczesnośredniowiecznej. Obszar ten wraz z całą Ziemią Chełmińską wchodził w skład monarchii polskiej już w czasach Mieszka I związany był z dzielnicą mazowiecką, dla której stanowił obszar nadgraniczny wobec Prus. Stąd rozpoczęła się w 1216 roku, akcja misyjna kierowana przez Konrada Mazowieckiego i misyjnego biskupa Chrystiana.

W 1228 roku Konrad Mazowiecki sprowadził na Ziemię Chełmińską Zakon Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie, który miał ochraniać granice państwa. W 1232 roku pruski mistrz krajowy Herman von Balk zlokalizował miasto, na terenie dzisiejszego Starogrodu, gdzie wybudowano zamek i zlokalizowano siedzibę komturstwa. Kilka lat później miasto uzyskało dzisiejszą lokalizację. W 1233 roku większość miejscowości przekazane zostało we władanie miasta Chełmna. W okresie panowania Krzyżaków miasto Chełmno i jego okolice były wielokrotnie najeżdżane i niszczone przez Prusów (lata 1242-1249). W 1242 r. pomorski książę Świętopełk zdobył miasto, a nawet Jaćwingów (1263) pod dowództwem Skomanda. Po klęsce zakonu pod Grunwaldem Ziemia Chełmińska wróciła na krótko do Polski.

W 1457 roku Chełmno podstępnie zostało zajęte przez dowódcę czeskich wojsk zaciężnych będącego w służbie zakonu, Bernarda Szumborskiego i dopiero w 1479 roku zostało przekazane władzom polskim.

W 1505 roku większość miejscowości została nadana biskupstwu Chełmińskiemu przez króla Aleksandra Jagiellończyka. W roku 1599 przeprowadzono alokację terenów wiejskich należących do miasta (podział pomiędzy mieszczan, w zależności od wielkości, położenia i wartości ich domów) – objęte nią zostały wsie Kolno, Podwiesk, Wielkie Łunawy. W tym czasie powstały na terenie obecnej gminy nowe wsie: Górne i Dolne Wymiary, Małe Łunawy i Klamry.

Od połowy XVI w. na tereny ziemi chełmińskiej przybywali osadnicy holenderscy (menonici), którzy całkowicie lub częściowo zajęli wsie Dorposz Chełmiński, Wielkie i Małe Łunawy, Podwiesk, Dolne Wymiary.

W okresie wojen szwedzkich (w latach 1626-1629 i 1655-1660) nastąpiło wyniszczenie tych ziem przez przemarsze wojsk, nakładanie kontrybucji i przywleczone przez wojska zarazy (1/3 ludności zginęła). W okresie tym działał w okolicach Chełmna słynny partyzant Michałko Michalski, młynarz z Tucholi (znany z „Potopu ” H. Sienkiewicza), któremu udało się przez krótki czas utrzymać zamek w Starogrodzie.

W 1772 roku ziemie chełmińskie weszły w skład państwa pruskiego Fryderyka II i poddane zostały intensywnej germanizacji. Dopiero w styczniu 1920 roku zostały ponownie przyłączone do państwa Polskiego.

Miasto Chełmno i okolice zostały zajęte przez wojska hitlerowskie już 6 września 1939 roku. Od pierwszych dni okupacji rozpoczęła się masowa eksterminacja, której celem było zlikwidowanie inteligencji polskiej. W wielu miejscowościach dokonywano masowych egzekucji. W okresie od 12 października do 11 listopada 1939 roku, w miejscowości Klamry rozstrzelano około 2500 osób. Rozstrzeliwano tam mieszkańców okolicznych miejscowości, Polaków aresztowanych w Chełmnie, a także ludność z innych powiatów m.in. większość duchowieństwa katolickiego z powiatu grudziądzkiego. Prowadzono również intensywną akcję wysiedleńczą, mającą na celu germanizację tych terenów. Tereny te zostały wyzwolone spod okupacji niemieckiej w styczniu 1945 roku.

Z dniem 1 stycznia 1973 roku, utworzono gminę Chełmno, w skład której weszły następujące wsie : Starogród, Kałdus, Bieńkówka, Osnowo, Klamry, Nowawieś Chełmińska,

Małe Łunawy, Wielkie Łunawy, Nowe Dobra, Kolno, Górne Wymiary, Dolne Wymiary, Podwiesk, Łęg, Dorposz Chełmiński, Ostrów Świecki. Od 1993 roku w skład gminy weszły również wsie Borówno i Różnowo.

W latach 1975 - 1998 gmina wchodziła w skład województwa toruńskiego. Od 1 stycznia 1999 roku, po wprowadzeniu trójstopniowego podziału administracji publicznej, gmina należy do województwa kujawsko - pomorskiego.

4.1.2. Ważniejsze miejscowości Gminy Chełmno wraz z charakterystyką ich dziedzictwa kulturowego

Bieńkówka

Pierwotnie układ wsi wieś o zabudowie skupionej (w części położonej przy Wiśle). Obecna zabudowa pochodzi z późniejszego okresu późnej kolonizacji i jest w typie rzędówki bagiennej z zagrodami usytuowanymi w pewnej odległości po obu stronach drogi z Chełmna ku przeprawie przez Wisłę (widocznej na mapie z końca XVIII w.). Wieś nadana została w 1222 roku biskupowi Chrystianowi przez Konrada Mazowieckiego. Wcześniej była w posiadaniu komesa Żyry. W XVI Bieńkówka stanowiła własność biskupstwa chełmińskiego, klucz starogrodzki. W 1880 roku wieś wraz z Bieńkowską Kępą (wyspą na Wiśle) obejmowała obszar 2391,03 mórg magdeburskich. We wsi była szkoła podstawowa 2-klasowa. W 1813 i 1829 roku wody Wisły w czasie powodzi zalały wieś, przerwały groblę na długości 710 prętów w 1813 r. i 110 prętów w 1829 r. Miejscowość przynależała do parafii katolickiej w Starogrodzie i ewangelickiej w Kokocku.

Na obszarze wsi występują zachowane obiekty o wartości kulturowej, w tym zachowany dom z okresu pierwszej połowy XIX wieku (Ryc. 18), a także przydrożna kapliczka (Ryc. 19).

Ryc. 18. Dom z I połowy XIX w. w miejscowości Bieńkówka.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 12.

Ryc. 19. Kapliczka w miejscowości Bieńkówka.

Źródło: POZ dla Gminy Chełmno na lata 2020-2023.

Borówno

Wieś wraz z folwarkiem po raz pierwszy wymieniona w źródłach w 1391 r. Własność Zakonu w komturstwie starogrodzkim. W 1435 r. liczyła 35,5 łana czynszowego i 30,5 łana opustoszałego. W 1505 r. razem z całym okręgiem starogrodzkim wieś nadana przez Aleksandra Jagiellończyka biskupowi chełmińskiemu. W XVI w. terytorium biskupstwa chełmińskiego. W 1740 r. wieś została zasiedlona osadnikami holenderskimi – mennonitami. W roku 1880 do wsi należało 1896 mórg gruntów, folwark na Borowińskiej Kępie (własność królewska), na terenie wsi był młyn (wiatrak) oraz mleczarnia. Przynależność do parafii katolickiej w Starogrodzie i ewangelickiej w Kokocku. Na terenie wsi zachowane zostały obiekty o wartości kulturowej w tym zachowany dom z 1873 roku (Ryc.20), a także dom z początku XX wieku (Ryc. 21).

Ryc. 20. Dom we wsi Borówno z 1873r.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 16.

Ryc. 21. Dom we wsi Borówno z początku XX w.

Źródło: POZ dla Gminy Chełmno na lata 2020-2023.

Dolne Wymiary

Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej, założona na gruntach należących do miasta Chełmna przez relokowanych mieszczan od 1602 r. W XVII w. zasiedlona przez osadników holenderskich – menonitów, dzierżawiących grunta relokacyjne na podstawie długoterminowych kontraktów. Według danych z pruskiego katastru podatkowego z 1773 r. wieś liczyła 139 mieszkańców. W 1885 r. do Wsi należało 336 ha gruntów oraz 45 ha na tzw. wybudowaniu. We wsi znajdowała się szkoła ewangelicka. Przynależność do parafii katolickiej w Chełmnie i ewangelickiej w Wielkich Łunawach. Na terenie wsi występują obiekty o wartości kulturowej między innymi budynek starej szkoły z ok. 1908 roku (Ryc. 22), a także zachowany dom wraz z budynkiem inwentarskim ok. 1900 roku (Ryc. 23).

Ryc. 22. Budynek szkoły z ok. 1908 r.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 24.

Ryc. 23. Dom z budynkiem inwentarskim we wsi Dolne Wymiary.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 25.

.

Dorposz Chełmiński

Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej, założona w 1696 r. na gruntach należących do miasta Chełmna, zasiedlona przez osadników holenderskich – mennonitów, sprowadzonych przez radę miejską. W 1773 r. do wsi liczącej 157 mieszkańców należało 6 łanów i 15 mórg obszaru. We wsi znajdowała się 2-klasowa szkoła ewangelicka. Przynależność do parafii katolickiej w Chełmnie, ewangelickiej w Wielkich Łunawach i mennonickiej w Sosnówce. We wsi znajduje się budynek dawnej szkoły z ok. 1912 r. (Ryc. 24).

Ryc. 24. Budynek szkoły z ok. 1912 r

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 31.

Górne Wymiary

Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej, założona na gruntach należących do miasta Chełmna przez relokowanych mieszczan od 1602 r. W XVII w. zasiedlona przez osadników holenderskich – menonitów, dzierżawiących grunta relokacyjne na podstawie długoterminowych kontraktów. W 1773 roku wieś liczyła 329 mieszkańców oraz 24 łany, 8 mórg i 268 prętów z obszaru. W 1885 roku wieś obejmowała 608 ha gruntów (łącznie z folwarkiem Wiesenthal). We wsi była szkoła ewangelicka i agentura pocztowa. Przynależność do parafii katolickiej i ewangelickiej w Chełmnie. Na terenie wsi występują

obiekty o wartości kulturowej w tym dom drewniany z początku XX w. (Ryc. 25) oraz dawna szkoła z ok. 1900 r. (Ryc.26).

Ryc. 25. Budynek szkoły z ok. 1908 r.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 35.

Ryc. 26. Budynek dawnej szkoły w Górnych Wymiary.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 38.

Kałdus

Kałdus to miejscowość o metryce średniowiecznej. Pierwsza wzmianka źródłowa pochodzi z 1378 r. W czasach krzyżackich wieś z folwarkiem była własnością Zakonu w komturstwie starogrodzkim. W 1505 r. Aleksander Jagiellończyk przekazał okręg starogrodzki, w tym Kałdus, biskupstwu chełmińskiemu. W 1570 r. miejscowość o powierzchni 20 łanów chłopskich stanowiła własność biskupstwa chełmińskiego wydawaną w XVII i XVIII w. w wieloletnią dzierżawę. Po sekularyzacji dóbr kościelnych, na podstawie rozporządzenia z 27 lipca 1808 r. dla Prus Wschodnich i Zachodnich, dotychczasowi dzierżawcy uzyskali prawo własności do użytkowania gruntów w drodze wykupu czynszów. W 1882 r. do wsi należało 1885 mórg. Miejscowość przynależała do parafii katolickiej w Starogrodzie i ewangelickiej w Chełmnie. W skład wsi wchodzi także dawna miejscowość Uść o układzie osady folwarcznej na terenie której z zabudowań dawnego folwarku pozostał dwór i kuźnia, a w miejscu parku znajduje się ogród i pole uprawne. Na obszarze sołectwa znajdują się obiekty o wartości kulturowej między innymi Góra Św. Wawrzyńca (Ryc. 27) oraz karczma z drugiej połowy XIX w. (Ryc. 28).

Ryc. 27. Góra Św. Wawrzyńca.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 41.

Ryc. 28. Budynek karczmy z II połowy XIX w.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 45.

Klamry

Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej, założona na gruntach należących do miasta Chełmna przez relokowanych mieszczan od 1602 r. W 1773 r. wieś liczyła 29 mieszkańców i obejmowała obszar o powierzchni 2 łanów i 15 mórg. W 1883 r. wieś liczyła 1703 morgi obszaru. We wsi znajdowała się 2-klasowa szkoła ewangelicka (w 1921 r. parytetowa). W 1912 r. na terenie wsi zbudowano Rakarnię Powiatową. Przynależność do parafii katolickiej i ewangelickiej w Chełmnie. Do obiektów o wartości kulturowej możemy zaliczyć między innymi zespół fortyfikacji twierdzy Chełmno - Fort VIII im. Piłsudskiego (Ryc. 30) oraz zespół fortyfikacji polowych do których należą obiekty nr 30, 31, 32 - schrony typu Ringstand RS 59C „Tobruk". Na terenie miejscowości Klamry znajduje się miejsce straceń ofiar hitleryzmu, zamordowanych w 1939 r. (Ryc.29).

Ryc. 29. Cmentarz ofiar hitleryzmu.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 69.

Ryc. 30. Twierdza Chełmno - fort VIII im. Piłsudskiego.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 68.

Kolno

Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej nadana w 1222r. biskupowi Chrystianowi przez Konrada Mazowieckiego. Kilka lat później papież Honoriusz II potwierdził nadanie. W 1322 r. zostało wydane zarządzenie miasta Chełmna dla wsi Kolno i Podwiesk leżących na terenach należących do miasta, przeznaczonych na pastwiska i rolę regulujące między innymi, iż gospodarstwo nie może mieć więcej niż 3 łany, na którym ma być 1 gospodarz (hoffman) i 2 zagrodników. W latach 90-tych XIV w. układ kapituły chełmińskiej z radą miasta Chełmna dotyczący biskupiego korca: wieś Kolno ma go dawać od 1 pługa. W drugiej połowie XVI w. wieś wymieniana jako własność miasta Chełmna. W 1773 r. liczyła 66 mieszkańców i 507 mórg. We wsi znajdowała się 2 klasowa szkoła ewangelicka. Przynależność do parafii katolickiej i ewangelickiej w Chełmnie. We wsi znajdują się obiekty o wartości kulturowej w tym dom z końca XIX w. (Ryc. 32), a także dawna szkoła z ok. 1913 r. (Ryc. 31).

Ryc. 31. Budynek szkoły z ok. 1913 r.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 75.

Ryc. 32. Dom z końca XIX w.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 74.

Łęg

Łęg jest wsią o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej. Została założona na gruntach należących do miasta Chełmna przez relokowanych mieszczan od 1602 r. W XVII w. osiedlali się tu także osadnicy holenderscy – menonici. W 1773 r. Łęg liczył 46 mieszkańców i 8 mórg, 150 prętów obszaru. Na początku XX w. do wsi należało 166 ha gruntów, a do obszaru dworskiego Eichwald – 196 ha (do wsi przynależał obszar Eichwaldel Ninderung, tzn. Dębowa Nizina prawdopodobnie był to obszar leśny). W miejscowości była 2 - klasowa szkoła podstawowa (w budynku drewnianym, nieistniejącym, opodal obecnego budynku szkolnego). Mieszkańcy przynależeli do parafii katolickiej w Chełmnie i ewangelickiej w Wielkich Łunawach. Do obiektów o wartości kulturowej zaliczyć można dawną szkołę z ok. 1912 r. (Ryc. 34) oraz dom wraz z salą taneczną z początku XX w. (Ryc. 33).

Ryc. 33. Dom wraz z salą taneczną z początku XX w.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 80.

Ryc. 34. Dawna szkoła z ok. 1912 .

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 81.

Małe Łunawy

Wieś została założona w 1604 roku na gruntach należących do miasta Chełmna przez relokowanych mieszczan. Zasiedlona była niemal w całości przez osadników holenderskich - mennonitów. W 1773 roku wieś liczyła 167 mieszkańców i 14 łanów, 29 mórg obszaru. W 1884 roku do wsi należało już 3277 mórg. We wsi była ewangelicka szkoła podstawowa.

Wieś przynależała do parafii katolickiej w Chełmnie i ewangelickiej w Wielkich Łunawach. Do obiektów o wartości kulturowej zaliczyć można dawną szkołę z ok. 1913 r. (Ryc. 36) oraz dom z końca XIX w. (Ryc. 35).

Ryc. 35. Dom z końca XIX w.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 83.

Ryc. 36. Dawny budynek szkoły z ok. 1913 r.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 84.

Nowawieś Chełmińska

Wieś o metryce średniowiecznej we własności miasta Chełmna, o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej. Pierwsza wzmianka o wsi pojawia się w dokumencie z 1396 r. układu kapituły chełmińskiej z radą miasta Chełmna, dotyczącym biskupiego korca ze wsi miejskiej Neudorf – od 4 pługów. W 1479 roku szpitalowi Św. Jerzego w Chełmnie, posiadającemu w Nowejwsi 4,5 łana gruntów oraz dom, wydane w dzierżawę, miasto poleca innego dzierżawcę. W XVI w (od 1505 r.) terytorium wsi stanowi własność biskupstwa chełmińskiego. W 1519 r. biskup chełmiński Jan Konopacki nadał wieś kościołowi parafialnemu w Chełmnie. W 1751 r. miejscowość zostaje zasiedlona przez mennonitów. W 1773 roku Nowawieś liczyła 112 mieszkańców i 13 łanów powierzchni. W 1886 r. obszar wynosił 1908,48 mórg, wieś posiadała szkołę podstawową. Mieszkańcy przynależeli do parafii katolickiej w Chełmnie i ewangelickiej w Wielkich Łunawach. Obecnie do Nowejwsi Chełmińskiej należą również miejscowości: Żaki i Wenecja, stanowiące kiedyś osobne wsie.

Do obiektów o wartości kulturowej zaliczyć można dom drewniany z drugiej połowy XIX w. (Ryc. 38), a także dom z początku XX w. (Ryc. 37).

Ryc. 37. Dom z początku XX w.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 92.

Ryc. 38. Drewniany dom z II połowy z XIX w.

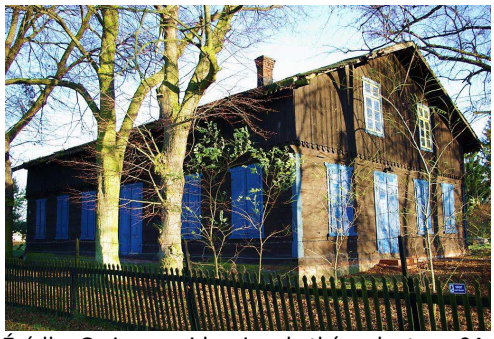

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 94.

Osnowo

Wieś o zabudowie skupionej, zagrody usytuowane po obu stronach drogi z Zakrzewa do Chełmna, po południowej stronie dawnej linii kolejowej ze Starogrodu. Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z XVI wieku. Wieś była własnością benedyktynek z Chełmna. W pobliżu wsi istniała osada młyńska. W 1589 r. zbudowano we wsi wiatrak, a osada młyńska nazywała się Trzy Wiatraki. W 1886 r. do wsi należało 783,15 mórg obszaru. Przynależność do parafii katolickiej i ewangelickiej w Chełmnie. Na terenie miejscowości znajduje się cmentarz choleryczny (Ryc.39) .

Ryc. 39. Cmentarz choleryczny z II połowy XIX w.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 112.

Ostrów Świecki

Wieś o zabudowie rozproszonej w typie rzędówki bagiennej. Została założona na gruntach należących do miasta Świecia w XVII w. Pierwszymi osadnikami byli Holendrzy – menonici. W 1773 roku Ostrów obejmował 15 włók i 15 mórg obszaru i liczył 322 mieszkańców, w tym 48 gospodarzy czynszowych, 6 rzemieślników i 1 zagrodnika. W 1873 r. istniał przewóz przez Wisłę, oznaczony w źródłach kartograficznych. Pod koniec XIX wieku do wsi należało 598 ha obszaru, była szkoła podstawowa. Wieś należała do parafii katolickiej i ewangelickiej w Świeciu. Jeszcze do 1905 roku wieś znajdowała się w powiecie Świeckim. Natomiast według spisu z 1921 roku Ostrów należał już do powiatu Chełmińskiego.

Do obiektów kulturowych możemy zaliczyć dawny budynek szkoły z 1913 r. (Ryc. 40) oraz dom z budynkiem gospodarczym z ok. 1900 r. (Ryc. 41).

Ryc. 40. Dawny budynek szkoły z ok. 1913 r.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 112.

Ryc. 41. Dom z budynkiem gospodarczym z 1900 r.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 115.

Podwiesk

Wieś o zabudowie skupionej - placowa oraz rozproszonej zabudowy w typie rzędówki bagiennej, nadana w 1222 r. biskupowi Chrystianowi przez Konrada Mazowieckiego. Wcześniej (schyłek XII w.) w posiadaniu komesa Żyry. W 1322 r. zostało wydane zarządzenie miasta Chełmna dla wsi Kolno i Podwiesk leżących na terenach należących do miasta, przeznaczonych na pastwiska i rolę regulujące między innymi, iż gospodarstwo nie może mieć więcej niż 3 łany, na którym ma być 1 gospodarz (hoffman) i 2 zagrodników. W roku 1396 r. układ kapituły chełmińskiej z radą miasta Chełmna dotyczący biskupiego korca: wieś Podwiesk ma go dawać od 2 pługów. W 1505 r. Podwiesk z całym terytorium miasta Chełmna przeszedł we władanie biskupstwa chełmińskiego. W 1534 r. biskup chełmiński Jan Dantyszek badał opustoszałą wieś o 20 łanach miastu Wąbrzeźno. Na przełomie X i XI w. osiedlili się tu osadnicy holenderscy – mennonici. W 1773 r, w Podwiesku było 146 mieszkańców, a obszar należący do wsi wynosił 10 łanów. 14 mórg i 150 prętów. W 1887 r. wieś obejmowała 1998,32 mórg magdeburskich obszaru, istniały 2 młyny zbożowe (wiatraki), agentura pocztowa i szkoła podstawowa ewangelicka 1-klasowa. Przynależność do parafii katolickiej w Chełmnie i ewangelickiej w Wielkich Łunawach. Do obiektów o wartości kulturowej zaliczyć można szkołę z ok. 1909 r. (Ryc. 42) oraz budynek poczty z początku XIX w. (Ryc. 43).

Ryc. 42. Budynek szkoły z ok. 1909 r.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 35.

Ryc. 43. Budynek poczty z początku XIX w.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 38.

Starogród

Starogród (Stare Chełmno) jest drugim po Toruniu (Starym Toruniu) miejscem osiedlenia się Krzyżaków w Ziemi Chełmińskiej. W 1232 r. Krzyżacy założyli tu zamek (pierwotnie drewnianą warownię) i obok miasto Chełmno, tym samym lokalizując je ok. 1,9 km na południe od grodu dotychczas zwanego Chełmnem, a leżącego u podnóża Góry Św. Wawrzyńca. W ten sposób powstała druga lokalizacja przedlokacyjnego Chełmna. W 1232 r. (lub 1233 r.) na tutejszym zamku Krzyżacy nadali temu miastu (oraz Toruniowi) prawa miejskie, tzw. chełmińskie.

Około 1253 r. natomiast przeniesiono Chełmno na miejsce obecne (z przejściową lokalizacją na terenie dzisiejszej dzielnicy Rybaki w Chełmnie), pozostawiając jednak zamek, który w 1244 r. stał się siedzibą komtura. Od ok. 1253 r. do pocz. XIV w. miejsce to nazywano Starym Chełmnem (Antiquum Castrum). W 1505 r., kiedy król Aleksander Jagiellończyk przekazał miasto Chełmno na własność biskupom chełmińskim, zamek w Starogrodzie (przebudowany w formach renesansowych) stał się letnią rezydencją biskupów chełmińskich i był siedzibą zarządu starogrodzkiego klucza biskupich dóbr ziemskich do I rozbioru Polski w 1772 r. Zamek został całkowicie rozebrany w okresie zaborów, w końcu XVIII w. Biskup Jan Karol Hohenzollern (1785-1795) ostatecznie sprzedał go, a wkrótce jego pozostałości wykorzystano jako materiał budowlany.

W pobliżu miejsca dawnego zamku stoi późnobarokowy kościół pw. św. Barbary z 1754 - 1759 r., powstały z fundacji biskupa chełmińskiego Wojciecha St. Leskiego, częściowo na fundamentach kościoła gotyckiego, wzmiankowanego w 1276 r. Kościół starogrodzki jest jedynym okazalszym kościołem barokowym na terenie diecezji toruńskiej. Jak na świątynię wiejską ma znaczne rozmiary i bogatą dekorację architektoniczną, a fasada dwuwieżowa charakterystyczna jest dla późnego baroku Polski południowej.

W sołectwie Starogród znajdują się liczne zabytki o wartości kulturowej w tym obiekty zabytkowe chronione na podstawie wpisu do wojewódzkiego rejestru zbytków takie jak góra zamkowa z pozostałościami murów (Ryc. 44) oraz kościół parafialny p. w. Św. Barbary (Ryc. 45).

Ryc. 44. Góra zamkowa w Starogrodzie.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 172.

Ryc. 45. Kościół parafialny p. w. św. Barbary.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 38.

Wielkie Łunawy

Wielkie Łunawy to wieś o zabudowie w typie rzędówki z zagrodami rozmieszczonymi w pewnej odległości od siebie po obu stronach drogi głównej. Po raz pierwszy wieś wymieniana jest w dokumentach źródłowych z 1222 roku jako granicząca z posiadłościami miasta Chełmna. W 1396 roku wymieniona jako własność miasta Chełmna, zobowiązana do dawania biskupiego korca od 1 pługa. W 1438 roku Łunawy stały się własnością Zakonu w komturstwie grudziądzkim. Wieś liczyła wówczas 28 łanów, w tym 11 opustoszałych. W XVI wieku część wsi stała się własnością Chełmna, część z młynem stanowiła część własności królewskiej w starostwie grudziądzkim. W 1604 roku wieś została zasiedlona przez osadników holenderskich – mennonitów. W 1773 roku wieś liczyła 198 mieszkańców i 17 łanów, 21 mórg oraz 150 prętów obszaru. W 1884 roku obejmowała 1205 mórg. We wsi był: kościół ewangelicki zbudowany w 1885 roku i siedziba parafii ewangelickiej, ewangelicka 2-klasowa szkoła podstawowa, młyn wodny i karczma. Katolicy ze wsi należeli do parafii w Wabczu natomiast menonici do parafii w Sosnówce. We wsi znajduje się kilka obiektów o wartości kulturowej między innymi kościół ewangelicki (obecnie rzymskokatolicki) parafialny p. w. Wniebowzięcia NMP (Ryc. 46) oraz dom z końca XIX w. (Ryc. 47).

Ryc. 46. Kościół parafialny p. w. Wniebowzięcia NMP.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 177.

Ryc. 47. Dom z końca XIX w.

Źródło: Gminna ewidencja zabytków - karta nr 186.

4.1.3. Grodzisko na terenie Gminy Chełmno

Zabytki archeologiczne na terenie gminy Chełmno dzielą się na dwie grupy, ze względu na warunki ochrony konserwatorskiej :

- grodziska, stanowiska eksponowane na terenie, które podlegają bezwzględnej ochronie. Obowiązuje zakaz jakiejkolwiek ingerencji w substancję stanowiska z tej grupy,
- stanowiska nieeksponowane w terenie. Wszystkie prowadzone na terenie gminy działania inwestycyjne, związane z koniecznością wykonywania prac ziemnych, muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

„Góra Św. Wawrzyńca" (wpis do rejestru zabytków nr C/55/32, C/150 z dnia 29.12.1965 r.) będąca wałem antropogenicznym na krawędzi wysoczyzny chełmińskiej stromo opadającej do doliny Wisły, w miejscowości Kałdus to pozostałość grodu łużyckiego (VII - V w. p.n.e.). Góra stanowi także rezerwat roślinności ciepłolubnej.

W wyniku badań prowadzonych w latach 1996 - 2003 przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu badań archeologicznych u podnóża Góry, stwierdzono wczesnośredniowieczny (ok. 1. poł. X w.) zespół osadniczy (grodzisko, osadę podgrodową, cmentarzysko) o powierzchni ok. 15 ha. Zespół ten rozwinął się na miejscu wspomnianego grodziska kultury łużyckiej i związany był z istnieniem przy Górze ośrodka kultu pogańskiego.

Osada ta miała ponadlokalne znaczenie i była największą z wielu podobnych w tej części zachodniej słowiańszczyzny, a jej rozwój związany był z krzyżowaniem się tu szlaków komunikacyjnych: nadwiślańskiego (Bałtyk-Kujawy) i Ruś-Kołobrzeg. Znaleziska archeologiczne w postaci setek grobów oraz towarzyszących im wielu tysięcy przedmiotów świadczą o interregionalnych kontaktach mieszkańców tego ośrodka. Naczynia, monety,

biżuteria, broń pochodzą z Rusi, Skandynawii, Wysp Brytyjskich i innych obszarów Europy Zachodniej. Ośrodek ten wiązany jest przez badaczy z pierwotną lokalizacją Chełmna (Colmen).

W 2. poł. X w. w trakcie podboju Pomorza Nadwiślańskiego miejsce znalazło się pod zwierzchnictwem państwa piastowskiego. Utworzono tu jeden z głównych, ale nielicznych grodów administracyjno-militarnych państwa pierwszych Piastów, a na początku XI w. rozpoczęto budowę fortyfikacji grodowych i wczesnoromańskiej świątyni. Jednak już w latach 30-tych XI w. nastąpił kryzys ośrodka, a być może w związku z reakcją pogańską zaniechano też dalszej budowy kościoła i nastąpił nawrót praktyk pogańskich.

Odkryte w końcu lat 90. XX w. fundamenty kamienne (granit, piaskowiec) wczesnoromańskiej świątyni są o tyle sensacyjne, że jest to pierwsza z terenu Pomorza świątynia, rozmiarami (17 x 37 m) odpowiadająca założeniom budowlanym bazylik w Gnieźnie i Poznaniu. Fundatorem mógł być Bolesław Chrobry lub jego syn Mieszko II. Na podstawie zarysów fundamentów można stwierdzić, że miała to być bazylika trzynawowa z trzema absydami, bezwieżowa. Pierwotne Chełmno musiało więc być silne ekonomicznie i demograficznie, skoro tu zdecydowano o tworzeniu ośrodka chrześcijańskiego, a nawet biskupstwa. Ową bazylikę zaczęto budować na miejscu wcześniejszego kamiennego stosu ofiarnego, będącego miejscem kultu pogańskiego i składania ofiar bóstwom sprzed poł. X w., stwierdzono tu m.in. liczne szczątki zbóż oraz zwierząt – krów, kóz, owiec, a także uszkodzoną czaszkę dorosłego mężczyzny. Budowa bazyliki nie została ukończona, być może z powodu reakcji pogańskich plemion okolicznych i nawrotu praktyk pogańskich.

W XII-XIII wieku przedlokacyjne Chełmno pełniło rolę stolicy kasztelanii. Ostateczny kres słowiańskiemu Chełmnu przyniosły najazdy pruskie z lat 20 - tych XIII w. W 1222 r. książę mazowiecki Konrad, który swoim władaniem obejmował Ziemię Chełmińską, przekazał ten gród wraz z wieloma innymi biskupowi misyjnemu Chrystianowi.

W pierwszej połowie XIII w. dawny teren osadniczy Chełmna pod Górą św. Wawrzyńca został wyludniony, co związane jest z przeniesieniem miasta i jego lokacją przez Krzyżaków w 1233 r. na terenie dzisiejszego Starogrodu. W latach 40 - tych XIII w. pod Górą św. Wawrzyńca powstała niewielka krzyżacka strażnica Potterberg, która zabezpieczała dostęp do Chełmna (Starogrodu), jednak po kilku latach, kiedy zagrożenie ze strony księcia pomorskiego Świętopełka minęło, została ona porzucona i aż do końca

XVII w. nie pojawiło się tu żadne osadnictwo. Dopiero pod koniec XVII w. wybudowano tu drewnianą kaplicę św. Wawrzyńca i pustelnię, która w pierwszej połowie XIX w. popadła w ruinę i została rozebrana.

Wśród cennych znalezisk odnalezionych podczas wykopalisk prowadzonych w latach 1996-2003 przez Instytut Archeologii UMK w Toruniu, odkryto fundamenty rozpoczętej budowli bazyliki wczesnoromańskiej, a także m. in. groby komorowe o nieznanym Słowianom sposobie pochówku, wyposażenie grobów w naczynia (misy brązowe, drewniany talerz z brązowymi pozłacanymi okuciami zdobionymi motywem drzewa życia, bogato zdobione wiaderka), fragmenty luksusowych tkanin, ozdoby ze srebra, kamieni półszlachetnych i kryształu górskiego, miecz inkrustowany srebrem sugerują, że osoby te należały do miejscowych elit.

Wśród innych znalezisk szczególnie cenna jest też kolekcja 16 srebrnych monet z czasów Bolesława Kędzierzawego, różne inne pojedyncze monety, pozostałości naczyń z VII w. (kilkaset tysięcy fragmentów), a nawet odlane w brązie ozdoby i narzędzia z czasów kultury łużyckiej sprzed naszej ery.

4.1.4. Obiekty sakralne – kościoły i cmentarze

Dolne Wymiary

- Cmentarz poewangelicki przy dawnym zborze - rejestr zabytków nr A/227 (dz. nr 43/18).

Klamry

- Cmentarz ewangelicki przy dawnym zborze rejestr zabytków nr A/226 (Dołki, dz. nr 43);
- Cmentarz ofiar hitleryzmu z II wojny światowej wraz z nagrobkami i obeliskiem - rejestr zabytków nr A/223 (dz. nr 3133/2).

Już 6 września 1939 roku Chełmno i okolice zostały zajęte przez wojska hitlerowskie. Od pierwszych dni okupacji rozpoczęła się masowa eksterminacja, której celem było zlikwidowanie inteligencji polskiej. W wielu miejscowościach dokonywano egzekucji. Około 2500 Polaków rozstrzelano w okresie od 12 października do 11 listopada 1939 roku, w Klamrach. Rozstrzeliwano mieszkańców okolicznych miejscowości, Polaków aresztowanych w Chełmnie, a także ludność z innych powiatów m.in. większość duchowieństwa katolickiego z powiatu grudziądzkiego. Dziś na miejscu kaźni stoi pomnik

i tablica z 27-oma nazwiskami pomordowanych. Obelisk znajduje się na wzgórzu blisko drogi, natomiast miejsce straceń ok. 100-150m na południe w głębi lasu.

- Cmentarz ewangelicki „stary"- rejestr zabytków nr A/224 (dz. nr 188/1).
- Cmentarz ewangelicki „nowy" - rejestr zabytków nr A/225 (dz. nr 109).

Kolno

- Cmentarz parafialny (dz. nr 57).
- Cmentarz ewangelicki - rejestr zabytków nr A/222 (dz. nr 77).

Małe Łunawy

- Cmentarz ewangelicki - rejestr zabytków nr A/221 (dz. nr 28).

Nowawieś Chełmińska

- Cmentarz ewangelicki (dz. nr 154).

Nowe Dobra

- Cmentarz ewangelicki (dz. nr 144).

Osnowo

- Cmentarz choleryczny (dz. nr 21).

Ostrów Świecki

- Cmentarz ewangelicki (dz. nr 158).

Podwiesk

- Cmentarz ewangelicki (dz. nr 80/1).

Różnowo

- Cmentarz ewangelicki (dz. nr 38/1).

Starogród

- Kościół pw. Św. Barbary - rejestr zabytków nr A/387 (dz. nr 456)

W pobliżu miejsca dawnego zamku, w centrum dawnego miasta Chełmna stoi późnobarokowy kościół pw. św. Barbary z 1754 - 1759 r., powstały z fundacji biskupa chełmińskiego Wojciecha St. Leskiego, częściowo na fundamentach kościoła gotyckiego, wzmiankowanego w 1276 r.

Kościół starogrodzki jest jedynym okazalszym kościołem barokowym na terenie diecezji toruńskiej. Jak na świątynię wiejską ma znaczne rozmiary i bogatą dekorację architektoniczną, a fasada dwuwieżowa charakterystyczna jest dla późnego baroku Polski

południowej. Na frontowej elewacji budynku znajduje się marmurowa tablica fundacyjna z datą 1758 i herbami Nałęcz i biskupa Leskiego, a w środkowej niszy rzeźba Chrystusa Dobrego Pasterza. Wieże zwieńczone są chorągiewkami z datami "1758" (budowa świątyni) i "1946" (odbudowa po zniszczeniach w czasie II wojny światowej).

Wnętrze kościoła nakryte pozorną kolebką z polichromią rokokową z 3. ćw. XVIII w. Na sklepieniu prezbiterium zachowana została rokokowa polichromia z tegoż czasu, prawdopodobnie autorstwa malarza chełmińskiego Krzysztofa Chamskiego (wykonał także polichromie w kościołach: w Młyńcu i Szynychu) z przedstawieniem baranka apokaliptycznego oraz alegorii siedmiu sakramentów. Polichromia należy do grupy najcenniejszych obiektów tego typu na terenie Ziemi Chełmińskiej. W kościele przeważa wystrój XVIII-wieczny. Sztukę późnego baroku reprezentują: ołtarz główny ze św. Barbarą, aniołem i młodzieńcem (prawdopodobnie św. Stanisław Kostka), barokowa chrzcielnica z XVIII w. puklowana, z wężem i czaszką Adama u podstawy oraz marmurowa kropielnica, ośmioboczna z XVII w.

Na rokokowy wystrój świątyni składają się: ambona z ok. 1760 r. z baldachimem zwieńczonym koroną z puttami, drzwi, portal i polichromowany strop w prezbiterium, epitafium biskupa Leskiego z 1758 r. Na uwagę zasługują także dwa dzwony.

- Cmentarz parafialny, plebania, budynek inwentarski przy plebanii (dz. nr 456).
- Cmentarz poewangelicki (działka nr 487).

<u>Wielkie Łunawy</u>

- Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny wraz z otoczeniem - rejestr zabytków nr A/1689 (dz. nr 188/20).

Kościół ewangelicki zbudowany w 1885 r. przez gminę ewangelicko - augsburską. W roku 1946 świątynia została przekazana kościołowi rzymskokatolickiemu. Kościół wybudowany jest z cegły w stylu neoromańskim. Wnętrze kościoła zawiera kilka elementów barokowych z XVIII wieku.

- Cmentarz parafialny (dz. nr 189, 190).
- Cmentarz ewangelicki (dz. nr 189, 190).

- Cmentarz mennonicki (dz. nr 42).
- Cmentarz ewangelicki (dz. nr 196).

4.1.5. Walory kulturowe Gminy Chełmno

Na walory kulturowe gminy składają się wartościowe obiekty materialne ściśle związane z działalnością człowieka w danym regionie oraz dziedzictwo niematerialne.

Z obiektów materialnych można wyodrębnić poniższe grupy:

- zabytki archeologiczne,
- muzea etnograficzne, skanseny i ośrodki twórczości ludowej,
- zabytki architektury i budownictwa,
- muzea sztuki i zbiory artystyczne,
- muzea biograficzne i literackie,
- muzea specjalistyczne i obiekty unikatowe,
- obiekty historyczno - wojskowe,
- miejsca i muzea martyrologii.

Na niematerialne dziedzictwo składają się m.in.:

- tradycje,
- zwyczaje,
- przekazy ustne,
- umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa.

<u>Bieńkówka</u>

1. Budynki mieszkalne z przełomu XIX i XX wieku.
2. Budynek szkoły.
3. Budynki gospodarcze.

<u>Dolne Wymiary</u>

1. Budynki mieszkalne.
2. Chaty i chałupy.
3. Budynek dawnej szkoły.
4. Budynki inwentarskie i obory.
5. Cmentarz ewangelicki (rejestr zabytków nr A/227).
6. Zabytki archeologiczne.

Dorposz Chełmiński

1. Dawny budynek szkoły.
2. Budynki mieszkalne.
3. Budynek gospodarczy.

Górne Wymiary

1. Dom drewniany.
2. Dawny budynek szkoły.
3. Domy z budynkami gospodarczymi.
4. Zabytki archeologiczne.

Kałdus

1. Zabytkowe budynki mieszkalne wraz zabudową inwentarską.
2. Budynek karczmy z budynkiem inwentarskim.
3. Kuźnia i dwór.
4. Liczne zabytki archeologiczne, w tym zabytkowe grodzisko „Góra Św. Wawrzyńca" (rejestr zabytków nr C/55/32, C/150).

Klamry

1. Cmentarz ofiar hitleryzmu z II wojny światowej wraz z nagrobkami i obeliskiem (rejestr zabytków nr A/223).
2. Cmentarz ewangelicki „stary" (rejestr zabytków nr A/224).
3. Cmentarz ewangelicki „nowy" (rejestr zabytków nr A/225).
4. Cmentarz poewangelicki (rejestr zabytków nr A/226).
5. Zespół fortyfikacji Twierdzy Chełmno: Fort VIII im. Piłsudskiego (rejestr zabytków nr A/1511).
6. Zespół fortyfikacji polowych Twierdzy Chełmno obiekt nr 30, 31 i 32 - schron typu Ringstand RS 58C Tobruk.
7. Budynki dawnych szkół.
8. Budynki mieszkalne z inwentarskimi.
9. Dom - gajówka.
10. Rakarnia.
11. Zabytki archeologiczne.

Kolno

1. Cmentarz ewangelicki (rejestr zabytków nr A/222).
2. Cmentarz parafialny.

3. Budynek szkoły.
4. Zabytkowe domy.
5. Zabytki archeologiczne.

Łęg

1. Dawna szkoła z budynkiem gospodarczym.
2. Budynek mieszkalny z inwentarskim.
3. Dom wraz z sala taneczną.

Małe Łunawy

1. Cmentarz ewangelicki (rejestr zabytków nr A/221).
2. Budynek dawnej szkoły.
3. Domy wraz budynkami gospodarczymi.
4. Zabytki archeologiczne.

Nowawieś Chełmińska

1. Cmentarz ewangelicki.
2. Szkoła i budynek gospodarczy.
3. Dom drewniany.
4. Zabytkowe domy i budynki gospodarcze.
5. Liczne zabytki archeologiczne.

Nowe Dobra

1. Cmentarz ewangelicki.
2. Dawna karczma z budynkiem mieszkalnym.
3. Zabytkowe domy.
4. Budynek dawnej szkoły.
5. Dom wraz z budynkiem inwentarskim.

Osnowo

1. Cmentarz choleryczny.

Ostrów Świecki

1. Cmentarz ewangelicki.
2. Zabytkowy dom.
3. Budynek dawnej szkoły z budynkiem gospodarczym.
4. Dom wraz z budynkiem inwentarskim.

Podwiesk

1. Cmentarz ewangelicki.

2. Zabytkowy dom.
3. Budynek dawnej szkoły z budynkiem gospodarczym.
4. Dom wraz z budynkiem inwentarskim.

Różnowo

1. Cmentarz ewangelicki.
2. Budynek dawnej szkoły.
3. Zabytek archeologiczny - ślad osadniczy, obozowisko (rejestr zabytków nr C/4).

Starogród

1. Kościół parafialny pw. Św. Barbary (rejestr zabytków nr A/387, C/4).
2. Góra zamkowa z pozostałościami murów (rejestr zabytków nr A/102/31).
3. Cmentarz ewangelicki.
4. Budynek plebanii.
5. Zespół fortyfikacji Twierdzy Chełmno (rejestr zabytków nr A/1511).
6. Zespół fortyfikacji polowych Twierdzy Chełmno obiekt nr 30, 31, 32 - schron tyou Ringstand RS 58 „Tobruk”.
7. Zabytkowe dom (w tym czworak) i budynki inwentarskie.
8. Budynek dawnej szkoły.
9. Budynek karczmy.
10. Budynek kuźni.
11. Budynek remizy.
12. Stodoła.
13. Dom wraz z budynkiem inwentarskim.
14. Zabytki archeologiczne.

Wielkie Łunawy

1. Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP (rejestr zabytków nr A/1689).
2. Cmentarz parafialny.
3. Cmentarz ewangelicki.
4. Cmentarz mennonicki.
5. Budynek pastorówki z budynkiem gospodarczym.
6. Budynki mieszkalne.
7. Budynki gospodarcze.
8. Młyn, dom i budynek w zespole zagrody młynarza.
9. Dawna leśniczówka z budynkiem gospodarczym.

10. Zabytki archeologiczne.

4.1.6. Dobra kultury objęte prawnymi formami ochrony zabytków

Na terenie gminy Chełmno brak obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomnik Historii. Na obszarze gminy nie funkcjonuje Park Kulturowy.

4.1.6.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego

Na terenie gminy Chełmno znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa kujawsko-pomorskiego

Tab. 16. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (stan na dzień 30.04.2022 r.).

Lp.	Miejscowość	Adres / działka ewidencyjna	Obiekt	Data decyzji	Nr rejestru
1	Dolne Wymiary	Nr ewid. dz. nr 43/18	Cmentarz poewangelicki przy dawnym zborze	01.06.1987 r.	A/227
2	Dołki (Klamry)	Nr ewid. dz. 43	Cmentarz ewangelicki przy dawnym zborze	01.06.1987 r.	A/226
3	Klamry	Nr ewid. dz. 3133/2	Cmentarz ofiar hitleryzmu z II wojny światowej wraz z nagrobkami i obeliskiem	01.06.1987 r.	A/223
4		Nr ewid. dz. 188/1 Nr ewid. dz. 109	Cmentarz ewangelicki „stary” Cmentarz ewangelicki „nowy”	01.06.1987 r. 01.06.1987 r.	A/224 A/225
5		Nr ewid. dz. 3134/5	Zespół fortyfikacji twierdzy Chełmno: Fort VIII im. Piłsudskiego	14.02.1980 r.	A/1511
6	Kolno	Nr. ewid. dz. 77	Cmentarz ewangelicki	01.06.1987 r.	A/222
7	Małe Łunawy	Nr ewid. dz. 28	Cmentarz ewangelicki	01.06.1987 r.	A/221
8	Starogród	Nr ewid. dz. 456	Kościół parafialny p. w. Św. Barbary	30.11.1929 r.	A/387
9	Wielkie Łunawy	Nr. ewid. dz. 188/20	Kościół ewangelicki (obecnie rzymskokatolicki) Parafialny p. w. Wniebowzięcia NMP Wraz z otoczeniem	07.12.2015 r.	A/1689

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie rejestru zabytków nieruchomych Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.1.6.2. Zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków

Ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy należy do obowiązków samorządu lokalnego. Zadania stojące przed organami administracji publicznej (m.in. zarządami gmin), precyzuje art. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gminy między innymi mają dbać o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie" oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków".

Jednym z obowiązków nałożonych przez ustawę na gminy jest: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska". Temu zadaniu ma służyć gminna ewidencja zabytków, o której jest mowa w art. 22 pkt 4, Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków.

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami gminna ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami.

Wykaz zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków został przedstawiony w tabeli poniżej.

Tab. 17. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (stan na dzień 31.12.2021).

Lp.	Miejscowość	Nr	Funkcja obiektu	Nr działki ewidencyjnej	Datowanie
1	Bieńkówka	15	dom	210/2	początek XX wieku
2	Bieńkówka	17	dom	214/5	początek XX wieku
3	Bieńkówka	20	szkoła	103/1	początek XX wieku
4	Bieńkówka	20	budynek gospodarczy przy szkole	103/1	początek XX wieku
5	Bieńkówka	22	dom	216/2	początek XX wieku
6	Bieńkówka	26	gospodarczy	225	początek XX wieku
7	Bieńkówka	34	dom	263/2	początek XX wieku
8	Bieńkówka	37	dom	273/1	1918 rok
9	Bieńkówka	38	dom	212	początek XX wieku
10	Bieńkówka	41	dom	141/2	1917 rok
11	Bieńkówka	43	dom	194/3	początek XX wieku
12	Bieńkówka	46	dom	136/1	1 połowa XIX wieku, przebudowany na początku XX wieku
13	Bieńkówka	46a	dom	136/1	1 połowa XIX wieku,
14	Bieńkówka	61	dom	32/1	1 połowa XIX wieku,
15	Borówno	1	dom	79/18	przełom XIX / XX wiek
16	Borówno	8	dom	32/3	1873 rok
17	Borówno	8	gospodarczy	32/3	koniec XIX wieku
18	Borówno	10	dom	60/5	koniec XIX wieku
19	Borówno	16	budynek mieszkalny	31/14	przełom XIX / XX wiek

Lp.	Miejscowość	Nr	Funkcja obiektu	Nr działki ewidencyjnej	Datowanie
20	Borówno	17	dom	30/2	początek XX wieku
21	Dolne Wymiary	27	budynek mieszkalny	38/2, 39	początek XX wieku
22	Dolne Wymiary	28	dom	40	ok. 1900 rok
23	Dolne Wymiary	30	dom	44	koniec XIX wieku
24	Dolne Wymiary	32	szkoła	43/13	ok. 1908 rok
25	Dolne Wymiary	33	dom wraz z budynkiem inwentarskim	198/1	ok. 1900 rok
26	Dolne Wymiary	37	dom	142/4	2 połowa XIX wieku
27	Dolne Wymiary		cmentarz poewangelicki w dawnym zborze	43/18	XIX wiek
28	Dołki (Klamry)		cmentarz ewangelicki w dawnym zborze	43	połowa XIX wieku
29	Dorposz	3	budynek mieszkalny w zagrodzie	95	początek XX wieku
30	Dorposz	3	budynek gospodarczy w zagrodzie	95	początek XX wieku
31	Dorposz	17	szkoła	61/1	ok. 1912 rok
32	Dorposz	22	budynek mieszkalny z inwentarskim	24	przełom XIX / XX wiek
33	Dorposz	25	budynek mieszkalny z inwentarskim	43/1	przełom XIX / XX wiek
34	Górne Wymiary	3c	dom wraz z budynkiem gospodarczym	89/2	koniec XIX wieku
35	Górne Wymiary	7	dom drewniany	16/5	początek XX wieku
36	Górne Wymiary	12	dom	26	początek XX wieku
37	Górne Wymiary	34	dom z budynkiem gospodarczym	85	koniec XIX wieku
38	Górne Wymiary	39	dawna szkoła	59/5	ok. 1900 roku
41	Kałdus		grodzisko	79, 130/1	VIII w. BC, VII - XIII w. AC
42	Kałdus	3	dom	42/10	początek XX wieku
43	Kałdus	8	dom	42/28, 42/38	połowa XIX wieku, przebudowany w XX wieku
44	Kałdus	11	dom	50/14, 50/19	2 połowa XIX wieku, przebudowany w XX wieku
45	Kałdus	12	karczma	41	2 połowa XIX wieku, przebudowany w XX wieku
46	Kałdus	12	budynek gospodarczy przy dawnej karczmie	41	2 połowa XIX wieku, przebudowany w XX wieku
47	Kałdus	15	dom	54	koniec XIX wieku
48	Kałdus	15	budynek inwentarski 1	54	koniec XIX wieku
49	Kałdus	15	budynek inwentarski 2	54	koniec XIX wieku
50	Kałdus	18	dom	56/2	koniec XIX wieku
51	Kałdus	20	dom	58/6	początek XX wieku
52	Kałdus	22	dom i budynek inwentarski	63	koniec XIX wieku
55	Kałdus	35	dwór, ob. budynek mieszkalny	97/5	koniec XIX wieku
56	Kałdus		kuźnia	119/2	2 połowa XIX wieku
57	Klamry	12	szkoła, ob. budynek mieszkalny	44	1898 rok
58	Klamry	12	budynek gospodarczy przy szkole nr 12	44	1898 rok
59	Klamry	53	szkoła, ob. budynek	185	1911 rok

Lp.	Miejscowość	Nr	Funkcja obiektu	Nr działki ewidencyjnej	Datowanie
			mieszkalny		
62	Klamry	71	budynek mieszkalny z inwentarskim	138	przełom XIX / XX wiek
63	Klamry	89	dom - gajówka	298/2	przełom XIX / XX wiek
64	Klamry		rakarnia	64	lata 1916 - 1917
65	Klamry		twierdza Chełmno - zespół fortyfikacji polowych z 1944 roku - obiekt nr 30 schron typ RINGSTAND RS 58C "Tobruk"	43	1944 rok
67	Klamry		twierdza Chełmno - zespół fortyfikacji polowych z 1944 roku - obiekt nr 32 schron typ RINGSTAND RS 58C "Tobruk"	44	1944 rok
68	Klamry		zespół fortyfikacji twierdzy Chełmno: Fort VIII im. Piłsudskiego	3134/5	1903 rok
69	Klamry		cmentarz ofiar hitleryzmu z II wojny światowej wraz z nagrobkami i obeliskiem	3134/6	1964 rok
70	Klamry	obok nr 53a i 54	cmentarz ewangelicki (stary)	188/1	połowa XIX wieku
71	Klamry	obok nr 54	cmentarz ewangelicki (nowy)	109	koniec XIX wieku
72	Klamry	obok nr 12	cmentarz poewangrlicki	43	początek XX wieku
73	Kolno		cmentarz parafialny	57	połowa XIX wieku
74	Kolno	3b	dom	89/2	koniec XIX wieku
75	Kolno	27	szkoła	44/3	ok. 1913 roku
76	Kolno	52	dom	119	ok. 1900 roku
77	Kolno	63	dom	150	początek XX wieku
78	Kolno	obok nr 37	cmentarz ewangelicki	77	połowa XIX wieku
79	Łęg	36	budynek mieszkalny z inwentarskim	106	początek XX wieku
80	Łęg	38	dom wraz z salą taneczną	148/1	początek XX wieku
81	Łęg	47	szkoła	30/6	1912 rok
82	Łęg	47	budynek gospodarczy przy dawnej szkole	30/6	1912 rok
83	Małe Łunawy	16	dom	113	koniec XIX wieku
84	Małe Łunawy	21a	szkoła	21/2	ok. 1913 roku
87	Małe Łunawy	34	budynek gospodarczy	105/9	1936 rok
90	Nowawieś Chełmińska	obok nr 13	cmentarz ewangelicki	154	koniec XIX wieku
93	Nowawieś Chełmińska	8	budynek gospodarczy	37/7	początek XX wieku
96	Nowawieś Chełmińska	13	szkoła	153/1	początek XX wieku
99	Nowe Dobra		cmentarz ewangelicki	144	połowa XIX wieku
102	Nowe Dobra	9	budynek gospodarczy	140	początek XX wieku
105	Nowe Dobra	43	dom	131	1 ćwierć XX wieku
108	Nowe Dobra	61	szkoła	230/1	ok. 1913 rok

Lp.	Miejscowość	Nr	Funkcja obiektu	Nr działki ewidencyjnej	Datowanie
111	Nowe Dobra	69	dom wraz z budynkiem inwentarskim	245/1	ok. 1900 roku
114	Ostrów Świecki	15	dom	177	początek XX wieku
117	Ostrów Świecki	49	budynek gospodarczy w zespole d. szkoły	153/2	ok. 1913 rok
120	Podwiesk	23	dom wraz z częścią inwentarską	27	koniec XIX wieku
121	Podwiesk	29	poczta	180/2	początek XIX wieku
122	Podwiesk	29	budynek gospodarczy w zespole poczty	180/2	początek XIX wieku
123	Podwiesk	43	szkoła	84/3	ok. 1909 rok, przebudowany na początku XXI wieku
124	Podwiesk	43	budynek gospodarczy w zespole szkoły	84/3	początek XIX wieku
125	Podwiesk	44	budynek mieszkalny	87/2	1928 rok
126	Podwiesk	53	dom wraz z budynkiem gospodarczym	109	koniec XIX wieku
127	Rożnowo		cmentarz ewangelicki	38/1	początek XIX wieku
128	Rożnowo	16	szkoła	6/2	przełom XIX / XX wiek
129	Starogród		kościół parafialny pw. Św. Barbary	456	1754 rok
130	Starogród	49	plebania	456	koniec XIX wieku, dobudowany na początku XXI wieku
131	Starogród	49	budynek inwentarski przy plebanii	456	2 połowa XIX wieku
132	Starogród		cmentarz katolicki - parafialny	456	połowa XVIII wieku
133	Starogród		cmentarz poewangelicki	487	XIX wiek
134	Starogród	4	dom	618	początek XIX wieku
135	Starogród	4	budynek gospodarczy	618	początek XIX wieku
136	Starogród	5	dom z budynkiem gospodarczym	522/1	przełom XIX / XX wiek
137	Starogród	6	dom	620	początek XIX wieku
138	Starogród	11	dom	534	przełom XIX / XX wiek
139	Starogród	12	dom	624	przełom XIX / XX wiek, przebudowany na początku XXI wieku
140	Starogród	13	dom	627/1	przełom XIX / XX wiek
141	Starogród	13	budynek inwentarski	627/1	koniec XIX wieku
142	Starogród	15	dom	554	przełom XIX / XX wiek
143	Starogród	16	dom	629/1	koniec XIX wieku
144	Starogród	16	budynek inwentarski	629/1	koniec XIX wieku
145	Starogród	17	dom	630	początek XIX wieku
146	Starogród	17	budynek inwestarski	630	początek XIX wieku
147	Starogród	18	dom	567, 568	początek XIX wieku
148	Starogród	18	budynek gospodarczy	568	początek XIX wieku
149	Starogród	20	dom	631	początek XIX wieku
150	Starogród	33	szkoła	473	początek XIX wieku, rozbudowany
151	Starogród	34	karczma, ob. budynek mieszkalny, świetlica	466/8	początek XIX wieku, rozbudowany

Lp.	Miejscowość	Nr	Funkcja obiektu	Nr działki ewidencyjnej	Datowanie
			wiejska		
152	Starogród	35	dom z budynkiem gospodarczym	543/1, 543/2, 545	2 połowa XIX wieku, przebudowany w XX wieku
153	Starogród	36	dom	837/3	po roku 1910
154	Starogród	38	gospodarczy	563	przełom XIX / XX wiek
155	Starogród	39	dom	546/1	koniec XIX wieku
156	Starogród	40	dom	565, 564	koniec XIX wieku
157	Starogród	47	dom	559	przełom XIX / XX wiek
158	Starogród	51	dom	579	po roku 1910
159	Starogród	52	dom	581, 582	przełom XIX / XX wiek
160	Starogród	53	dom	677, 678	przełom XIX / XX wiek
161	Starogród	54	dom	584/1	początek XX wieku
162	Starogród	55	czworak	674, 675	początek XX wieku
163	Starogród	60A	dom	659	początek XX wieku
164	Starogród	63	budynek mieszkalno-gospodarczy	682	początek XX wieku
165	Starogród	64	dom	687	koniec XIX wieku
166	Starogród	66	szkoła	423/2	początek XX wieku
167	Starogród	78	dom	468	1 połowa XX wieku
168	Starogród	naprzeciw nr 34	kuźnia	544	początek XX wieku
169	Starogród	31a	remiza	538	początek XX wieku
170	Starogród		twierdza Chełmno - zespól fortyfikacji polowych z 1944 roku - obiekt nr 1 schron typ RINGSTAND RS 58C "Tobruk"	216	1944 rok
171	Starogród		zespół fortyfikacji twierdzy Chełmno: schron amunicyjny M-1	615	1944 rok
172	Starogród		góra zamkowa z pozostałościami murów	436, 437, 438, cz. 440, 441	XIV wiek
173	Starogród Dolny	15	budynek mieszkalny	158/1	początek XX wieku
174	Starogród Dolny	17a	budynek mieszkalny	157, 156/2	początek XX wieku
175	Starogród Dolny	29	stodoła	342	1 połowa XX wieku
176	Starogród Dolny	29	dom wraz z częścią gospodarczą	342	1 połowa XX wieku
177	Wielkie Łunawy		kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki - parafialny pw. Wniebowzięcia NMP wraz z otoczeniem	188/20	1882 rok
178	Wielkie Łunawy		cmentarz katolicki - parafialny	189, 190	1952 rok
179	Wielkie Łunawy		cmentarz ewangelicki	196	połowa XIX wieku
180	Wielkie Łunawy		cmentarz mennonicki	42	połowa XIVIII wieku
181	Wielkie Łunawy	1	dom	35/2	1916 rok
182	Wielkie Łunawy	1	budynek gospodarczy 1	36/1	przełom XIX / XX wiek
183	Wielkie Łunawy	1	budynek gospodarczy 2	35/2, 36/1	przełom XIX / XX wiek

Lp.	Miejscowość	Nr	Funkcja obiektu	Nr działki ewidencyjnej	Datowanie
184	Wielkie Łunawy	3	obora	40/1, 40/8	1892 rok
185	Wielkie Łunawy	4	mleczarnia, ob. budynek mieszkalny	276	początek XX wieku
186	Wielkie Łunawy	6	dom	44/15,44/16, 44/17	koniec XIX wieku
187	Wielkie Łunawy	6	budynek gospodarczy	44/13	koniec XIX wieku
188	Wielkie Łunawy	10	budynek mieszkalny	100/1	przełom XIX / XX wiek
189	Wielkie Łunawy	11	pastorówka	188/15	2 połowa XIX wieku
190	Wielkie Łunawy	11	budynek gospodarczy przy pastorówce	188/15	lata 1880 - 1882
191	Wielkie Łunawy	14	dom	192/5, 192/3	ok. 1914 rok
192	Wielkie Łunawy	16	budynek mieszkalny	125/4, 125/3	ok. 1902 rok
193	Wielkie Łunawy	17	dom	125/3	przełom XIX / XX wiek
194	Wielkie Łunawy	18	budynek gospodarczy w zespole zagrody młynarza	202	początek XX wieku
195	Wielkie Łunawy	19	budynek mieszkalny w zagrodzie	204, 203/3	koniec XIX wieku
196	Wielkie Łunawy	22	dawna leśniczówka	416	2 połowa XIX wieku
197	Wielkie Łunawy	22	budynek gospodarczy przy d. leśniczówce	416	2 połowa XIX wieku
198	Wielkie Łunawy	26	dom w zespole zagrody młynarza	201/3	1924 rok
199	Wielkie Łunawy	18	młyn w zespole zagrody młynarza	201/1	ok. 1900 rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków.

4.1.6.3. Zabytki w zbiorach muzealnych

Na terenie gminy Chełmno nie funkcjonują muzea eksponujące dziedzictwo kulturowe. Placówką eksponującą dorobek kulturowy ziemi chełmińskiej jest działające od 1983 roku Muzeum w Chełmnie. Muzeum Ziemi Chełmińskiej od chwili powstania prowadzi szeroką działalność edukacyjną. Zajęcia prowadzone są w ramach tzw. „Szkółki Muzealnej". Lekcje odbywają się w salach ekspozycyjnych Ratusza, Baszty Prochowej, a także w zabytkowych kościołach, cmentarzu i różnych zakątkach miasta. Istnieje możliwość zajęć terenowych na terenie gminy Chełmno. Wyjazdy organizowane są do miejscowości Kałdus, Starogród i Klamry, a muzeum zapewnia osobę prowadząc zajęcia.

4.1.6.4. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego

Zabytek archeologiczny zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Kujawsko - Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków, w ramach której ewidencjonowane są obok zabytków ruchomych i nieruchomych również zabytki archeologiczne. Ewidencja prowadzona jest w formie kart ewidencyjnych sporządzanych odrębnie dla każdego zabytku. Jest ona podstawą do sporządzenia krajowej ewidencji zbytków oraz gminnej ewidencji zabytków.

Teren gminy zlokalizowany jest w obrębie 8 obszarów AZP. Znaleziska reprezentują pozostałości kulturowe od okresu Neolitu po Czasy Nowożytne. Najliczniej reprezentowane są ślady osadnictwa neolitycznego, znaleziska z okresów halsztackiego, lateńskiego i wpływów rzymskich oraz z okresu wczesnego średniowiecza i czasów nowożytnych.

Na terenie gminy Chełmno istnieją poniższe tereny i obiekty wpisane do rejestru zabytków archeologicznych:

- Kałdus - grodzisko wczesnośredniowieczne, stanowisko 3 AZP 33-41/3,
  Numer rejestru C/150 z dnia 21.10. 1997, 29.12.1965 r.;
- Starogród - Góra Zamkowa, stanowisko 1 AZP 34-41/35,
  Wpis do rejestru zabytków nr C/4 z dnia 04.04.1930 r.

Dla zabytków archeologicznych obowiązują następujące ustalenia:

- bezwzględnej ochronie podlegają dwa obiekty: w miejscowościach Kałdus i Starogród. Jakakolwiek ingerencja w te obiekty jest zakazana,
- zabytki archeologiczne pozbawione własnej ekspozycji są dostępne do celów inwestycyjnych pod warunkiem uprzedniego przeprowadzenia archeologicznych badań wykopaliskowych,
- ze względu na fakt niepełnego zewidencjonowania zabytków archeologicznych, wszelkie projektowane na terenie gminy inwestycje związane z wykonywaniem prac ziemnych winny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ochrona dziedzictwa archeologicznego prowadzona jest zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, według której obecny poziom cywilizacyjny umożliwia wykorzystanie potencjału kulturowego, ekonomicznego i społecznego dziedzictwa archeologicznego bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na jego poznanie i obcowanie z autentycznymi, nienaruszonymi zabytkami przeszłości. W przypadku nieodnawialnych zasobów dziedzictwa archeologicznego oznacza to ochronę zabytków archeologicznych

in situ czyli w miejscu ich pierwotnego występowania, przez zachowanie ich dla przyszłych pokoleń w stanie możliwie nienaruszonym.

Tab. 18. Wykaz zabytków archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji (stan na dzień 30.06.2016 r.).

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr st. wg AZP	Funkcja	Kultura	Chronologia
1	Bieńkówka	34-41	24	ślad osadniczy		wczesne średniowiecze X-XII w.
2	Bieńkówka	34-41	25	ślad osadniczy, ślad osadniczy	KPL	neolit, okres rzymski
3	Borówno	34-41	5	osada		okres rzymski
4	Borówno	34-41	6	osada, osada		wczesne średniowiecze – późne średniowiecze, wczesne średniowiecze XII-XIII w.
5	Borówno	34-41	10	osada		okres rzymski
6	Borówno	34-41	11	osada, cmentarzysko		wczesne średniowiecze X-XII w., okres halsztacki
7	Borówno	34-41	12	ślad osadniczy		wczesne średniowiecze X-XII w.
8	Borówno	34-41	17	osada, ślad osadniczy, osada		okres halsztacki - okres lateński, neolit, późne średniowiecze XV w.
9	Borówno	34-41	18	osada		okres lateński
10	Borówno	34-41	23	osada, osada		okres lateński - okres rzymski, wczesne średniowiecze X-XII w.
11	Borówno	34-41	68	punkt osadniczy, osada		wczesne średniowiecze, okres halsztacki
12	Borówno	34-41	69	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze
13	Borówno	34-41	78	punkt osadniczy		koniec epoki neolitu
14	Borówno	34-41	79	punkt osadniczy		nowożytność
15	Borówno	34-41	80	punkt osadniczy, punkt osadniczy, punkt osadniczy		późne średniowiecze/nowożytność, późne średniowiecze XIII w., okres rzymski, okres halsztacki
16	Borówno	34-41	81	osada, osada		późne średniowiecze XIV/XV w., nowożytność
17	Borówno	34-41	82	punkt osadniczy		okres lateński/okres rzymski
18	Borówno	34-41	84	osada		okres halsztacki
19	Borówno	34-41	85	osada, osada, punkt osadniczy, osada, osada, punkt osadniczy, osada		nowożytność, późne średniowiecze, wczesne średniowiecze, okres rzymski, okres lateński/okres rzymski, neolit, okres halsztacki
20	Borówno	34-41	86	punkt osadniczy, osada		nowożytność, okres rzymski
21	Dolne Wymiary	32-43	7	cmentarzysko	OKS	okres lateński – okres rzymski
22	Dolne Wymiary	32-43	8	cmentarzysko		okres rzymski II- III w.
23	Dolne Wymiary	32-43	9	osada, osada		wczesne średniowiecze, okres lateński
24	Dolne Wymiary	32-43	10	osada		okres lateński
25	Dolne Wymiary	32-43	1	osada, osada, osada, osada		wczesne średniowiecze, okres rzymski, neolit, okres halsztacki
26	Dolne Wymiary	32-43	2	ślad osadniczy	?	?
27	Dolne Wymiary	32-43	3	ślad osadniczy	?	?
28	Dolne Wymiary	32-43	4	ślad osadniczy, ślad osadniczy, ślad osadniczy		neolit, okres halsztacki, późne średniowiecze
29	Dolne Wymiary	32-43	72	osada		okres rzymski
30	Dolne Wymiary	32-43	73	ślad osadniczy, ślad osadniczy, osada		neolit, okres lateński, okres rzymski
31	Górne Wymiary	32-43	1	osada		okres rzymski
32	Górne Wymiary	32-43	2	ślad osadniczy	?	?
33	Górne Wymiary	32-43	3	ślad osadniczy, osada		okres rzymski, wczesne średniowiecze
34	Górne Wymiary	32-43	4	osada, osada		wczesne średniowiecze, późne średniowiecze
35	Kałdus	33-41	1	cmentarzysko, osada, osada		wczesne średniowiecze XI w., V epoka brązu – okres lateński, neolit
36	Kałdus	33-41	2	osada podgrodowa		wczesne średniowiecze VII-XII w.
37	Kałdus	33-41	3	grodzisko, osada		wczesne średniowiecze X-XIII w., okres halsztacki
38	Kałdus	33-41	4	cmentarzysko	ŁUŻ	okres halsztacki – okres lateński, okres halsztacki, okres lateński, wczesne średniowiecze X – XIII w.
39	Kałdus	33-41	5	osada		okres rzymski
40	Kałdus	33-41	6	osada, cmentarzysko, grodzisko	ŁUŻ	okres halsztacki
41	Kałdus	33-41	7	osada	KPL	neolit
42	Kałdus	33-41	8	osada		wczesne średniowiecze
43	Kałdus	33-41	9	ślad osadniczy	?	?
44	Kałdus	33-41	10	ślad osadniczy		epoka kamienna
45	Kałdus	33-41	14	ślad osadniczy		neolit
46	Kałdus	33-41	15	osada, osada, ślad osadniczy		okres halsztacki – okres lateński, wczesne

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr st. wg AZP	Funkcja	Kultura	Chronologia
						średniowiecze, neolit
47	Kałdus	33-41	16	ślad osadniczy, osada		neolit, wczesne średniowiecze X-XII w.
48	Kałdus	33-41	17	osada		wczesne średniowiecze
49	Kałdus	33-41	19	ślad osadniczy		koniec epoki neolitu
50	Kałdus	33-42	2	ślad osadniczy, osada		epoka kamienna, okres halsztacki – okres lateński
51	Kałdus	33-42	3	osada		okres rzymski
52	Kałdus	33-42	4	osada, ślad osadniczy		okres rzymski, ?
53	Kałdus	33-42	5	ślad osadniczy, osada		epoka kamienna, wczesne średniowiecze
54	Kałdus	33-42	6	ślad osadniczy, osada		neolit, okres rzymski, neolit
55	Kałdus	33-42	10	ślad osadniczy	KPL	neolit
56	Kałdus	33-42	115	punkt osadniczy, osada		pradzieje, nowożytność
57	Kałdus	33-42	116	punkt osadniczy, punkt osadniczy, punkt osadniczy		nowożytność, późne średniowiecze, pradzieje
58	Kałdus	33-42	117	punkt osadniczy		nowożytność
59	Kałdus	33-42	118	punkt osadniczy		późne średniowiecze, nowożytność
60	Kałdus	33-42	119	osada, punkt osadniczy		nowożytność, późne średniowiecze
61	Kałdus	33-42	120	osada, punkt osadniczy		nowożytność, późne średniowiecze
62	Kałdus	33-42	121	punkt osadniczy, punkt osadniczy		nowożytność, późne średniowiecze
63	Kałdus	33-42	122	osada		nowożytność
64	Kałdus	33-42	123	punkt osadniczy		nowożytność
65	Kałdus	33-42	124	punkt osadniczy		późne średniowiecze
66	Kałdus	33-42	125	punkt osadniczy, punkt osadniczy, osada		okres halsztacki, nowożytność, wczesne średniowiecze
67	Kałdus	33-42	126	punkt osadniczy, punkt osadniczy		późne średniowiecze, nowożytność
68	Kałdus	33-42	127	punkt osadniczy, punkt osadniczy		nowożytność, epoka brązu
69	Kałdus	33-42	128	osada, punkt osadniczy		nowożytność, wczesne średniowiecze XII-XIII w.
70	Kałdus	33-42	129	punkt osadniczy, punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII-XIII w., epoka kamienna
71	Kałdus	33-42	130	osada, punkt osadniczy, osada		nowożytność, okres halsztacki, neolit
72	Kałdus	33-42	131	punkt osadniczy		nowożytność
73	Kałdus	33-42	132	osada		nowożytność
74	Kałdus	33-42	133	punkt osadniczy, punkt osadniczy		nowożytność, okres halsztacki
75	Kałdus	33-42	134	punkt osadniczy, osada		okres halsztacki, nowożytność
76	Kałdus	33-42	135	punkt osadniczy		nowożytność
77	Klamry	32-42	16	ślad osadniczy	KPL	neolit
78	Klamry	32-42	17	ślad osadniczy, ślad osadniczy		koniec epoki neolitu, neolit
79	Klamry	32-42	14	obozowisk o	KPL	neolit
80	Klamry	32-42	15	osada, osada		późne średniowieczeXIV-XV w., wczesne średniowieczeX-XII
81	Klamry	32-43	1	okres osadniczy, osada		okres rzymski, wczesne średniowiecze
82	Klamry	32-43	7	ślad osadniczy		okres rzymski
83	Klamry	32-43	2	ślad osadniczy		późne średniowiecze
84	Klamry	32-43	77	obozowisko, osada, osada		neolit, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze
85	Klamry	32-43	78	osada, osada, osada		neolit, okres halsztacki, późne średniowiecze
86	Klamry	32-43	79	ślad osadniczy, ślad osadniczy	POM	okres lateński, neolit
87	Klamry	32-43	80	obozowisko	KPL	neolit
88	Klamry	32-43	81	osada		neolit
89	Klamry	32-43	83	ślad osadniczy, obozowisko	POM	okres lateński, neolit
90	Klamry	33-42	53	ślad osadniczy, osada	KPL	neolit, okres rzymski
91	Klamry	33-42	54	ślad osadniczy, ślad osadniczy, obozowisko		wczesne średniowiecze, koniec epoki neolitu, neolit

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr st. wg AZP	Funkcja	Kultura	Chronologia
92	Klamry	33-42	55	ślad osadniczy, osada, ślad osadniczy, osada		okres rzymski, okres halsztacki – okres lateński, epoka brązu, neolit
93	Klamry	33-42	56	ślad osadniczy, ślad osadniczy		neolit
94	Kolno	32-42	6	cmentarzysko (?), osada	ŁUŻ	okres halsztacki – okres lateński, okres rzymski
95	Kolno	32-42	7	ślad osadniczy		okres halsztacki – okres lateński
96	Kolno	32-42	8	ślad osadniczy		okres halsztacki – okres lateński
97	Kolno	32-42	9	ślad osadniczy		koniec epoki neolitu
98	Kolno	32-42	10	ślad osadniczy		okres halsztacki – okres lateński
99	Kolno	32-43	1	ślad osadniczy, ślad osadniczy		okres rzymski, wczesne średniowiecze
100	Kolno	32-43	2	osada, osada		późne średniowiecze, wczesne średniowiecze
101	Kolno	32-43	3	osada		okres rzymski
102	Kolno	32-43	4	osada, osada, ślad osadniczy		wczesne średniowiecze, okres rzymski, neolit
103	Kolno	32-43	5	ślad osadniczy, osada, osada	ŁUŻ	okres halsztacki, późne średniowiecze, wczesne średniowiecze
104	Małe Łunawy	32-43	1	osada, osada, osada, osada, osada		koniec epoki neolitu, okres rzymski, późne średniowiecze, wczesne średniowiecze, okres halsztacki - okres lateński
105	Małe Łunawy	32-43	2	ślad osadniczy, osada, ślad osadniczy		okres rzymski, późne średniowiecze, okres lateński
106	Małe Łunawy	32-43	3	ślad osadniczy, osada	ŁUŻ	okres halsztacki
107	Małe Łunawy	32-43	4	osada, obozowisko, osada		okres lateński, neolit, późne średniowiecze
108	Małe Łunawy	32-43	5	osada, osada, osada, osada		wczesne średniowiecze, okres rzymski, okres halsztacki, neolit
109	Małe Łunawy	32-43	6	ślad osadniczy, osada		neolit, okres rzymski
110	Małe Łunawy	32-43	7	obozowisko		okres rzymski
111	Małe Łunawy	32-43	8	osada, ślad osadniczy	POM	okres lateński, neolit
112	Małe Łunawy	32-43	9	osada		wczesne średniowiecze
113	Małe Łunawy	32-43	10	osada, obozowisko	POM	okres lateński, neolit
114	Małe Łunawy	32-43	11	ślad osadniczy, ślad osadniczy		późne średniowiecze, wczesne średniowiecze
115	Małe Łunawy	32-43	12	osada		późne średniowiecze
116	Nowawieś Chełmińska	32-43	2	ślad osadniczy, osada, osada	ŁUŻ	epoka brązu, okres lateński – okres rzymski, wczesne średniowiecze
117	Nowawieś Chełmińska	32-43	3	osada		wczesne średniowiecze
118	Nowawieś Chełmińska	32-43	4	ślad osadniczy, osada		wczesne średniowiecze, późne średniowiecze
119	Nowawieś Chełmińska	32-43	1	osada, osada		wczesne średniowiecze, okres rzymski
120	Nowawieś Chełmińska	32-43	5	ślad osadniczy		okres halsztacki
121	Nowawieś Chełmińska	32-43	6	ślad osadniczy		
122	Nowawieś Chełmińska	32-43	8	ślad osadniczy	POM	okres lateński
123	Nowawieś Chełmińska	32-43	9	osada		okres lateński – okres rzymski
124	Nowawieś Chełmińska	32-43	10	osada		okres rzymski
125	Nowawieś Chełmińska	32-43	11	osada		okres rzymski
126	Nowawieś Chełmińska	32-43	12	ślad osadniczy		
127	Nowawieś Chełmińska	32-43	13	ślad osadniczy		neolit
128	Nowawieś Chełmińska	32-43	14	cmentarzysko	POM	okres lateński
129	Nowawieś Chełmińska	32-43	15	osada		okres rzymski
130	Nowawieś Chełmińska	32-43	16	osada		okres rzymski
131	Nowawieś Chełmińska	32-43	17	ślad osadniczy, ślad osadniczy		neoli, okres halsztacki
132	Nowawieś Chełmińska	32-43	18	osada, osada, ślad osadniczy	POM	okres lateński, okres rzymski, wczesne średniowiecze
133	Nowawieś Chełmińska	32-43	19	osada	POM	okres lateński
134	Nowawieś Chełmińska	32-43	20	osada, ślad osadniczy, osada		wczesne średniowiecze, epoka brązu, okres rzymski
135	Nowawieś Chełmińska	32-43	21	ślad osadniczy		neolit
136	Nowawieś Chełmińska	32-43	22	obozowisko		okres rzymski
137	Nowawieś Chełmińska	32-43	82	osada, ślad osadniczy, osada		późne średniowiecze, wczesne średniowiecze, neolit
138	Nowawieś Chełmińska	33-42	66	osada		wczesne średniowiecze
139	Nowawieś Chełmińska	33-42	67	ślad osadniczy, osada	KPL	neolit, okres rzymski
140	Nowe Dobra	32-42	1	cmentarzysko	POM	okres halsztacki
141	Nowe Dobra	32-42	2	obozowisko	KPL	neolit
142	Nowe Dobra	32-42	3	ślad osadniczy		epoka kamienna
143	Nowe Dobra	32-42	4	osada		okres halsztacki – okres lateński
144	Nowe Dobra	32-42	5	cmentarzysko		okres rzymski
145	Nowe Dobra	32-42	6	osada		okres rzymski
146	Nowe Dobra	32-42	7	ślad osadniczy		epoka kamienna

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr st. wg AZP	Funkcja	Kultura	Chronologia
147	Osnowo	33-42	7	osada, ślad osadniczy		okres halsztacko – okres lateński
148	Osnowo	33-42	9	osada, osada		okres rzymski, okres halsztacki – okres lateński
149	Osnowo	33-42	15	ślad osadniczy	KCW (?)	neolit
150	Osnowo	33-42	16	ślad osadniczy	KPL	neolit
151	Osnowo	33-42	29	osada, osada, obozowisko		późne średniowiecze, okres halsztacki – okres lateński, neolit
152	Osnowo	33-42	30	ślad osadniczy		okres rzymski
153	Osnowo	33-42	31	osada, osada		okres rzymski, neolit
154	Podwiesk	32-43	1	cmentarzysko	POM	okres lateński
155	Podwiesk	32-43	2	cmentarzysko	OKS	okres lateński
156	Podwiesk	32-43	10	osada		okres halsztacki
157	Podwiesk	31-43	28	osada, osada, osada, obozowisko, osada	ŁUŻ	epoka brązu, okres lateński, okres rzymski, neolit, wczesne średniowiecze
158	Podwiesk	31-43	29	ślad osadniczy	?	?
159	Podwiesk	31-43	30	ślad osadniczy	?	?
160	Podwiesk	32-43	5	cmentarzysko		okres halsztacki
161	Podwiesk	32-43	9	osada, cmentarzysko	ŁUŻ	okres halsztacki, okres rzymski
162	Podwiesk	32-43	11	cmentarzysko		okres lateński
163	Podwiesk	32-43	12	osada		okres rzymski
164	Podwiesk	32-43	13	osada		okres lateński
165	Podwiesk	32-43	14	obozowisko		wczesne średniowiecze
166	Podwiesk	32-43	15	osada podgrodowa, grodzisko		wczesne średniowiecze XII-XIV w., wczesne średniowiecze IX-XIII w.
167	Podwiesk	32-43	16	osada, ślad osadniczy, osada		okres rzymski, wczesne średniowiecze, okres halsztacki
168	Podwiesk	32-43	17	osada, ślad osadniczy		okres rzymski, neolit
169	Podwiesk	32-43	18	osada		późne średniowiecze
170	Podwiesk	32-43	68	osada, ślad osadniczy		okres lateński, neolit
171	Podwiesk	32-43	69	ślad osadniczy		wczesne średniowiecze, okres rzymski, okres halsztacki
172	Podwiesk	32-43	70		?	?
173	Podwiesk	32-43	71	osada		późne średniowiecze
174	Podwiesk	32-43	74	osada, osada	ŁUŻ	okres halsztacki, okres rzymski
175	Podwiesk	32-43	75	osada, cmentarzysko, osada		neolit, okres lateński, okres rzymski, wczesne średniowiecze
176	Podwiesk	32-43	76	osada, osada		późne średniowiecze, wczesne średniowiecze
177	Podwiesk	32-43	84	osada, ślad osadniczy		okres rzymski, wczesne średniowiecze
178	Podwiesk	32-43	85	osada		okres rzymski
179	Różnowo	34-41	1	ślad osadniczy, obozowisko		koniec epoki neolitu, neolit
180	Różnowo	34-41	1	ślad osadniczy, osada		koniec epoki neolitu, neolit
181	Różnowo	34-41	2	osada	KPL	neolit
182	Różnowo	34-41	7	ślad osadniczy	KPL	neolit
183	Różnowo	34-41	8	ślad osadniczy		?
184	Różnowo	34-41	9	cmentarzysko	KPL	neolit
185	Różnowo	34-41	19	ślad osadniczy		okres rzymski
186	Różnowo	34-41	20	ślad osadniczy		okres rzymski
187	Różnowo	34-41	21	ślad osadniczy		okres rzymski
188	Różnowo	34-41	22	ślad osadniczy		okres rzymski
189	Różnowo	34-41	76	punkt osadniczy	KPL	neolit
190	Różnowo	34-41	77	punkt osadniczy, punkt osadniczy, osada	POM	okres halsztacki, neolit, nowożytność
191	Starogród	33-41	11	osada		okres rzymski
192	Starogród	33-41	12	okres, ślad osadniczy, osada, ślad osadniczy, obozowisko		wczesne średniowiecze, neolit, okres rzymski, neolit, neolit
193	Starogród	33-41	13	obozowisko, ślad osadniczy	KPL	neolit, neolit
194	Starogród	33-41	18	osada, ślad osadniczy, osada		późne średniowiecze XIV w., okres rzymski, wczesne średniowiecze X-XII w.
195	Starogród	34-41	26	ślad osadniczy, osada		okres halsztacki - okres lateński, neolit, późne średniowiecze XV w.
196	Starogród	34-41	26	ślad osadniczy		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
197	Starogród	34-41	27	osada, osada, osada		okres rzymski, późne średniowiecze XIV-XV w.,
198	Starogród	34-41	28	ślad osadniczy		okres rzymski
199	Starogród	34-41	29	osada		okres rzymski

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr st. wg AZP	Funkcja	Kultura	Chronologia
200	Starogród	34-41	30	osada	ŁUŻ	okres halsztacki
201	Starogród	34-41	31	ślad osadniczy		okres halsztacki
202	Starogród	34-41	32	ślad osadniczy		okres halsztacki
203	Starogród	34-41	33	osada		okres halsztacki
204	Starogród	34-41	34	ślad osadniczy		okres rzymski
205	Starogród	34-41	35	osada, zamek, ślad osadniczy, grób, osada		wczesne średniowiecze XII-XIII w., późne średniowiecze - nowożytność, neolit, IV-V epoka brązu, okres halsztacki - okres lateński
206	Starogród	34-41	36	osada		późne średniowiecze XIV – XV w.
207	Starogród	34-41	61	punkt osadniczy, cmentarzysko, osada		wczesne średniowiecze, okres lateński/okres rzymski, okres halsztacki
208	Starogród	34-41	64	punkt osadniczy, osada		wczesne średniowiecze, okres lateński/okres rzymski, okres halsztacki
209	Starogród	34-41	65	punkt osadniczy, punkt osadniczy		okres halsztacki, nowożytność
210	Starogród	34-41	67	punkt osadniczy		nowożytność
211	Wielkie Łunawy	32-43	1	osada, osada, osada, osada		późne średniowiecze, okres lateński, okres rzymski, wczesne średniowiecze
212	Wielkie Łunawy	32-44	2	ślad osadniczy, osada, osada, osada, osada		neolit, okres rzymski, wczesne średniowiecze, okres halsztacki, okres lateński
213	Wielkie Łunawy	32-44	3	ślad osadniczy		wczesne średniowiecze
214	Wielkie Łunawy	32-44	4	ślad osadniczy		późne średniowiecze, wczesne średniowiecze
215	Wielkie Łunawy	32-44	5	osada, ślad osadniczy		późne średniowiecze
216	Wielkie Łunawy	32-44	27	cmentarzysko karhanowe		neolit
217	Wielkie Łunawy	32-44	28	cmentarzysko karhanowe	?	?

Źródło: Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Tab. 19. Objaśnienie skrótów zawartych w tabeli nr 19.

Skrót	Objaśnienie
KCW	Kultura ceramiki wstęgowej
KPL	Kultura pucharów lejkowatych
ŁUŻ	Kultura łużycka
OKS	Kultura oksywska
POM	Kultura pomorska

Źródło: Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

5. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt granice krajobrazów priorytetowych

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r., o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (zwana ustawą krajobrazową), implementująca do prawa krajowego zapisy Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, wprowadziła zmiany w wielu ustawach, w tym w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zmiana tejże ustawy nakłada na zarząd województwa konieczność sporządzenia nie rzadziej niż raz na 20 lat projektu audytu krajobrazowego, który uchwalony będzie przez sejmik województwa. Ustawa krajobrazowa w art. 38a ust. 6 zobowiązuje Radę Ministrów do wydania rozporządzenia w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych, określającego w szczególności zakres i metodologię audytu krajobrazowego. Prace nad sporządzeniem audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego

prowadzone są w oparciu o rozporządzenie z 11 stycznia 2019 r. Impulsem do rozpoczęcia prac było opublikowanie nowego podziału Polski na mezoregiony fizycznogeograficzne oraz podjęcie przez Zarząd Województwa uchwały nr 7/235/17 z dnia 22 lutego 2017 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko- pomorskiego. Jako jednostka odpowiedzialna za jego wykonanie zostało wskazane Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku. Obecnie w trakcie realizacji jest ostatni etap prac polegający na formułowaniu rekomendacji i wniosków dotyczących kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów lub obiektów „chronionych".

6. Warunki i jakość życia mieszkańców

6.1. Infrastruktura społeczna

Informacje o stanie ludności według stanu na dzień 31.12.2021 r. z danych Urzędu Gminy Chełmno.

Tab. 20. Wybrane dane statystyczne dotyczące infrastruktury społecznej.

Informacje podstawowe	Gmina Chełmno
Powierzchnia w km^2	113,71
Ludność	6107
Ludność na 1 km	54*
Kobiety na 100 mężczyzn	100*
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,5*
Ludność w wieku: przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) produkcyjnym poprodukcyjnym	 6157* 4110* 953*
Liczba przedszkoli	4
Liczba szkół podstawowych	4
Liczba budynków mieszkalnych w gminie	1454*
Liczba mieszkań na 1000 ludności	275,8*
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	100,7*
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,81*
Bezrobotni zarejestrowani: ogółem kobiety mężczyźni	 233 146 87
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	6,7*
Ludność korzystająca z instalacji: wodociągowej kanalizacyjnej	 6098* 109*
Liczba oczyszczalni ścieków	0
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków	109*

* Opracowanie własne dane z GUS 2020/BDL.

Źródło: Opracowanie własne.

Gęstość zaludnienia w roku 2020 wyniosła 54 osoby na 1 km^2. Wskaźnik feminizacji określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn wzrósł z 98 w roku 2018 do poziomu 100 w roku 2020.

Gospodarka mieszkaniowa

Na terenie gminy Chełmno według danych GUS za rok 2020 znajdowało się 1698 mieszkań z 7615 izbami, o łącznej powierzchni użytkowej 170 963 m^2. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 100,7 m^2, natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę – 27,8 m^2.

Prawie wszystkie mieszkania, tj. 99,0% jest wyposażona w wodociąg, nieco mniej bo 90,9% w łazienkę. Około 81,2% mieszkań posiada centralne ogrzewanie.

Gmina Chełmno w zasobach komunalnych posiada 16 lokali mieszkalnych. Łączna powierzchnia użytkowa lokali gminnych wynosi 600 m^2.

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Chełmno funkcjonuje jedna przychodnia opieki zdrowotnej w Dolnych Wymiarach. Mieszkańcy pozostałej części gminy korzystają z przychodni i gabinetów oraz opieki zdrowotnej świadczonej w mieście Chełmno, w tym także Szpitala (ZOZ - Zakład Opieki Zdrowotnej) w Chełmnie.

Opieka społeczna

W Gminie Chełmno zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmnie. Ośrodek w oparciu o instrumenty, określone w ustawie o pomocy społecznej, podejmuje działania, których celem jest pomoc osobom potrzebującym różnych form wsparcia, pozwalających na przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc ta udzielana jest w różnych formach: pracy socjalnej, materialnej, zasiłków pieniężnych, zasiłków w naturze oraz w formie instytucjonalnej.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez GOPS w roku 2021 z pomocy korzystało łącznie 100 rodzin, a łączna liczba osób wynosiła 158. Udzielone świadczenia to zasiłki stałe, okresowe, celowe w zależności od potrzeb. W roku 2021 zostały też udzielone świadczenia takie jak posiłki, schronienie dla osób bezdomnych, usługi opiekuńcze oraz pomoc dla DPS.

Oznacza to, że część ludności nie jest samowystarczalna ekonomicznie, co powoduje konieczność korzystania z różnych form pomocy społecznej. Działania rewitalizacyjne

w przedmiotowym zakresie powinny zmierzać do aktywizacji zawodowej ludności i poprawy warunków na rynku pracy, co z kolei przełoży się na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców Gminy Chełmno.

Wykształcenie i oświata

Na terenie gminy Chełmno kształcenie na poziomie podstawowym odbywa się w czterech szkołach podstawowych:

- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Kolnie, Kolno 33
- Szkoła Podstawowa im. Bronisława Malinowskiego w Małych Łunawach, Małe Łunawy 21
- Szkoła Podstawowa im. Ziemi Chełmińskiej w Podwiesku, Podwiesk 43
- Szkoła Podstawowa im. Ireny Sendlerowej w Starogrodzie, Starogród 33

Oddziały przedszkolne na terenie gminy mieszczą się przy szkołach podstawowych.

Na terenie gminy działa również Gminna Biblioteka Publiczna w Starogrodzie, będąca samorządową instytucją kultury. Biblioteka posiada swoje filie w Kolnie, Podwiesku oraz Małych Łunawach.

Kultura

Na terenie Gminy Chełmno dzięki środkom z budżetu przeznaczonym na kulturę, Urząd Gminy i gminne instytucje organizują wiele imprez lokalnych i ponadlokalnych.

Miejscami publicznej infrastruktury w zakresie upowszechniania kultury i realizacji zajęć dla miejscowej ludności są świetlice wiejskie. Część z nich to odnowione obiekty, poddane w ostatnich latach pracom termomodernizacyjnym. Działania z zakresu kultury prowadzi między innymi Gminny Klub Seniora i Centrum Aktywności Lokalnej w Klamrach.

Na obszarze gminy działają również trzy kluby sportowe: Gminny Ludowy Klub Sportowy Gwiazda Starogród, Gminny Klub Sportowy Błękitni Podwiesk oraz Ludowy Zespół Sportowy Tartak Klamry. Swoją działalnością, promują i wspierają one młodzież i dorosłych w aktywności fizycznej.

6.2. Potencjał demograficzny

Według informacji Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. Gminę Chełmno zamieszkiwało 5538 mieszkańców (dane na 31 grudnia 2011). Dla porównania w roku 2021 gminę zamieszkiwało 6163 osoby, więc w ostatnich latach liczba ludności znacznie się zwiększyła. Analizując udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności

ogółem dla Gminy Chełmno w latach 2011-2021 można stwierdzić zmniejszenie się udziału grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym z 24,2% do 21,0% oraz wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym z 12,3% do 15,8%. Natomiast w analizowanym okresie udział grupy ludności w wieku produkcyjnym pozostaje na wyrównanym poziomie i wynosi 63,2%.

Tab. 21. Dynamika zaludnienia w Gminie Chełmno w latach 2011-2021.

	Jednostka miary	Lata										
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ludność w gminie Chełmno wg płci												
ogółem	osoba	5538	5576	5687	5760	5820	5914	5977	6050	6092	6157	6163
mężczyźni	osoba	2831	2834	2897	2933	2959	2989	3019	3057	3054	3081	3084
kobiety	osoba	2707	2742	2790	2827	2861	2925	2958	2993	3038	3076	3079
Wskaźnik obciążenia demograficznego												
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	57,5	56,9	57,5	56,1	55,5	55,5	56,2	56,4	56,6	57,5	58,1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	50,8	54,5	55,5	57,2	58,9	59,5	63,4	67,3	72,4	73,6	75,1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	19,4	20,1	20,5	20,4	20,6	20,7	21,8	22,7	23,8	24,4	24,9
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem												
w wieku przedprodukcyjnym	%	24,2	23,5	23,5	22,8	22,5	22,4	22,0	21,6	21,0	21,0	21,0
w wieku produkcyjnym	%	63,5	63,7	63,5	64,1	64,3	64,3	64,0	64,0	63,9	63,5	63,2
w wieku poprodukcyjnym	%	12,3	12,8	13,0	13,1	13,2	13,3	14,0	14,5	15,2	15,5	15,8
Współczynnik feminizacji												
ilość kobiet na 100 mężczyzn	osoba	96	97	96	96	97	98	98	98	99	100	100
Przyrost naturalny												
ogółem		32	23	25	17	0	20	27	20	-3	15	-6
mężczyźni		21	0	10	10	-1	0	8	10	-13	4	-6
kobiety		11	23	15	7	1	20	19	10	10	11	0
Małżeństwa zawarte												
ogółem		38	35	31	22	31	26	25	33	28	20	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

W 2021 r. średnio na 100 mężczyzn przypadało 100 kobiet i jest to wskaźnik wyższy niż w porównaniu z rokiem 2011, kiedy to na 100 mężczyzn przypadło 96 kobiet.

Tab. 22. Przyrost naturalny oraz wskaźniki dla Gminy Chełmno.

Przyrost naturalny											
Jednostka terytorialna	**Lata**										
	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Polska	12915	1469	-17736	-1307	-25613	-5752	-870	-26022	-34755	-122046	-188006
Województwo kujawsko-pomorskie	1308	328	-632	3	-1333	-685	-352	-2763	-2754	-7452	-11563
Powiat chełmiński	120	99	5	56	-48	13	30	9	-90	-178	-266
Gmina Chełmno	32	23	25	17	0	20	27	20	-3	15	-6
Wskaźniki dla gminy Chełmno											
urodzenia żywe na 1000 ludności	13,63	12,19	12,83	11,52	8,32	11,94	10,94	10,31	8,05	11,26	9,74
zgony na 1000 ludności	7,81	8,07	8,38	8,55	8,32	8,53	6,39	6,98	8,55	8,81	10,71
przyrost naturalny na 1000 ludności	5,82	4,12	4,46	2,97	0	3,41	4,54	3,33	-0,49	2,45	-0,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Przyrost naturalny na terenie gminy Chełmno, czyli liczba urodzeń w stosunku do liczby zgonów mieszkańców ma tendencję wahającą się. W 2010 r. wynosił 5,82 osoby na 1 000 ludności, natomiast w roku 2021 wartość ta spadła do - 0,97. W roku 2020 liczba urodzeń znacznie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego i przyjęła wartość 2,45.

Przyrost naturalny w Gminie Chełmno utrzymuje się na dodatnim poziomie, oprócz roku 2019 i 2021 gdzie jego wartość była ujemna, co jest korzystnym zjawiskiem na tle województwa kujawsko-pomorskiego oraz na tle kraju, gdzie przyrost naturalny w ostatnich latach jest ujemny. Wysoki spadek przyrostu naturalnego na terenie całego kraju ma związek z pandemią wywołaną wirusem SARScoV-2, która dotarła do Polski w marcu 2020 r. Bezpośrednie ofiary COVID-19 stanowią ok. 60 % odnotowanego wzrostu umieralności.

6.3. Sytuacja na rynku pracy

Zgodnie z danymi GUS, na koniec roku 2021, stopa bezrobocia dla województwa kujawsko - pomorskiego wynosiła 7,7 %, natomiast dla powiatu chełmińskiego 11,5 %.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu Gminy Chełmno, na koniec 2021 r., wynosiła 233 osoby. Udział

bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi około 6,0% (dane z GUS 2021 r.).

Tab. 23. Bezrobocie w Gminie Chełmno w latach 2011-2021.

	stan na 31.12.2011	stan n 31.12.2012	stan na 31.12.2013	stan na 31.12.2014	stan na 31.12.2015	stan na 31.12.2016	stan na 31.12.2017	stan na 31.12.2018	stan na 31.12.2019	stan na 31.12.2020	stan na 31.12.2021
Bezrobotni (osoba)											
ogółem	429	460	460	352	300	267	219	216	215	261	233
kobiety	196	213	211	159	130	87	60	64	70	86	87
mężczyźni	233	247	249	193	170	180	159	152	145	175	146
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)											
ogółem	12,2	129	12,7	9,5	8,0	7,0	5,7	5,6	5,5	6,7	6,0
kobiety	10,2	11,0	10,7	7,9	6,4	4,2	2,9	3,1	3,3	4,1	4,1
mężczyźni	14,6	15,2	15,1	11,4	9,9	10,3	9,1	8,5	8,1	9,7	8,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Liczba osób bezrobotnych co roku sukcesywnie maleje. Należy przy tym wskazać, że w porównaniu do roku 2011 sytuacja poprawiła się, ponieważ liczba bezrobotnych zarejestrowanych zmalała prawie o połowę (liczba zarejestrowanych osób w roku 2011 wynosiła 429 a w roku 2021 jedynie 233 osoby).

Ryc. 48. Dynamika bezrobocia na terenie Gminy Chełmno w latach 2011-2021.

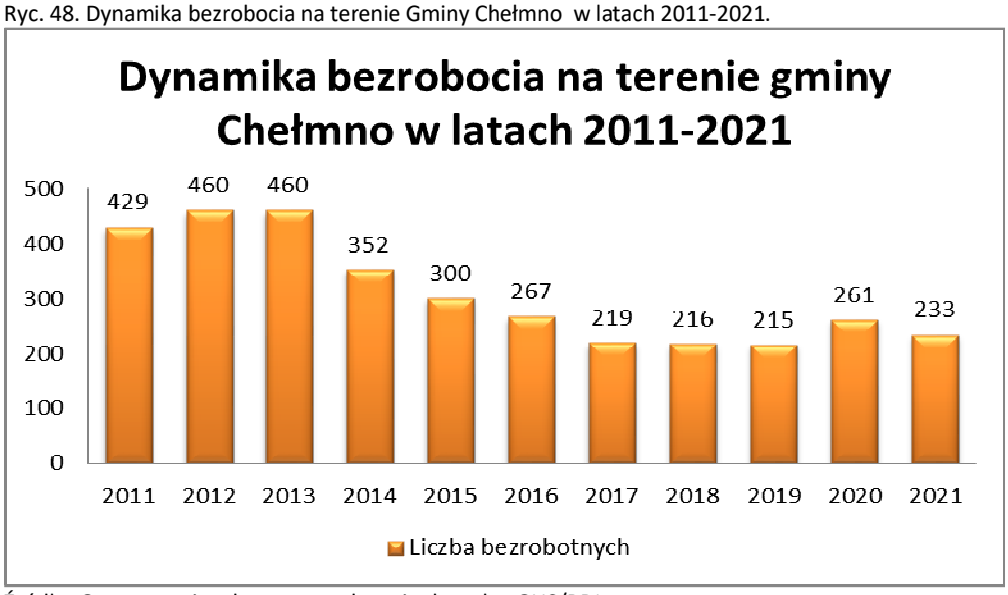

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne w analizowanych latach dominują mężczyźni. W roku 2021 r. było ich, aż 146 co stanowi 63% ogólnej liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Ryc. 49. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Chełmno wg płci w latach 2011-2021.

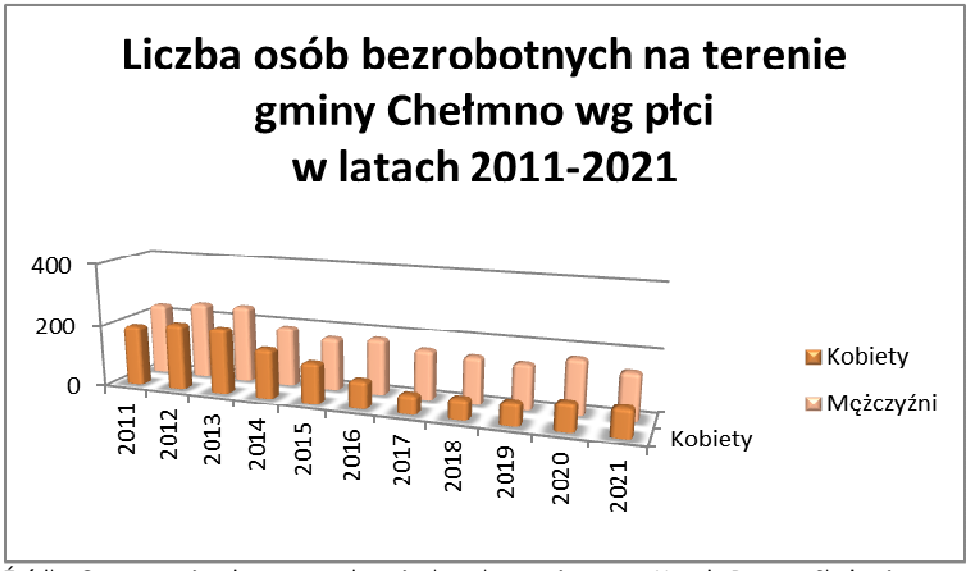

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowego Urzędu Pracy w Chełmnie.

Problem bezrobocia powinien rozwiązywany być wielokierunkowo. Władze samorządowe w gminie powinny prowadzić walkę z bezrobociem poprzez aktywizację zawodową mieszkańców. Niezbędne jest również umożliwienie dostępu do podnoszenia wykształcenia i kwalifikacji osobom w wyższych grupach wiekowych, w celu poprawy ich sytuacji na rynku pracy. Władze samorządowe w gminie powinny prowadzić walkę z bezrobociem poprzez np.: wspieranie nowych miejsc pracy, stosując przy tym ulgi podatkowe i zwolnienia z podatku od nieruchomości oraz organizację szkoleń i warsztatów mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych.

Zgodnie z dokumentem Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmno na lata 2016-2023 na obszarze gminy Chełmno największe bezrobocie wyrażające się wyższym niż średnio w Gminie odsetkiem osób bezrobotnych powyżej 24 miesięcy występuje na obszarze sołectwa Klamry. Przeprowadzona analiza w w/w dokumencie uwidoczniła, iż jest to obszar zdegradowany, gdyż występują tu trzy problemy społeczne oraz negatywne zjawiska w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dokument zawiera listę przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych, które przyczynią się do osiągnięcia założonych efektów rewitalizacji.

7. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Teren gminy Chełmno objęty jest działalnością Komendy Powiatowej Policji w Chełmnie.

Na omawianym obszarze zgodnie z priorytetami Komendanta Głównego Policji na lata 2021-2023 były prowadzone działania policji, które były skierowane na :

- zwiększenie efektywności działań Policji na rzecz wzmocnienia współpracy ze społeczeństwem;
- podniesienie skuteczności działań Policji w identyfikacji i zwalczaniu największych współczesnych zagrożeń, w tym cyberprzestępczości;
- wzrost skuteczności działań Policji w zwalczaniu przestępczości najbardziej uciążliwej społecznie;
- działania Policji ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym;
- optymalizację działań Policji na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych;
- podniesienie jakości i efektywności pracy Policji poprzez sukcesywne podwyższanie kompetencji zawodowych funkcjonariuszy i pracowników Policji;
- doskonalenie jakości zadań realizowanych przez policjantów i pracowników Policji poprzez zapewnienie optymalnych warunków pełnienia służby/pracy.

W zakresie bezpieczeństwa pożarowego na terenie gminy funkcjonują Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) i Państwowa Straż Pożarna z siedzibą w Chełmnie.

Na terenie gminy Chełmno znajdują się następujące jednostki Ochotniczej Straży

Pożarnej:

- OSP Starogród,
- OSP Bieńkówka,
- OSP Nowawieś Chełmińska,
- OSP Podwiesk.

Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej uczestniczą w ćwiczeniach i szkoleniach, co pozwala im zdobywać doświadczenie i wypracować metody współpracy z innymi jednostkami na terenie Powiatu. W roku 2021 strażacy z jednostek OSP uczestniczyli łącznie w 122 akcjach ratowniczych.

Na terenie Gminy Chełmno kontrolę w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa prowadzi również Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Wojewódzka i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna.

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

8.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

ANALIZA EKONOMICZNA

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w roku 2021, na terenie gminy Chełmno działało ich 417.

Tab. 24. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane rejestrze wg sekcji PKD w latach 2012 -2021.

Sekcja PKD	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	28	29	21	20	21	21	16	16	13	15
B - górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C - przetwórstwo przemysłowe	27	29	31	31	31	34	41	40	40	38
D - wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F - budownictwo	41	44	50	56	52	52	61	70	86	96
G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	62	58	72	80	90	98	102	111	112	121
H - transport, gospodarka magazynowa	17	21	27	31	33	34	35	36	35	35
I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	6	6	4	2	3	3	3	3	4	4
J - informacja i komunikacja	2	3	2	2	2	3	3	3	4	7
K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa	11	12	12	12	9	7	7	8	10	7
L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	0	1	2	2	3	3	4	4
M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8	9	12	13	14	15	16	19	20	22
N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	12	10	10	10	10	9	14	11	10
O - administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P - edukacja	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3
Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	17	21	22	26	25	25	29	30	30
R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2	4	4	3	4	5	6	6	5	6
S - pozostała działalność usługowa T - gospodarstwa domowe	5	5	6	8	9	14	15		19	19

zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby U-organizacje i zespoły eksterytorialne								21		
Ogółem	**234**	**251**	**274**	**294**	**309**	**327**	**346**	**382**	**396**	**417**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Z analizowanych danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że najwięcej podmiotów gospodarczych działało w roku 2021 (417 zarejestrowanych podmiotów), natomiast najmniej odnotowano w roku 2012 (234 zarejestrowanych podmiotów). W analizowanych latach obserwujemy znaczny wzrost podmiotów gospodarczych o 183.

Najbardziej rozwiniętymi rodzajami działalności gospodarczej w 2021 r., prowadzonymi na terenie gminy były działalności takie jak: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motory - 121 podmiotów, budownictwo - 96 podmiotów, a w dalszej kolejności działalność przetwórstwo przemysłowe - 38 podmiotów profesjonalna, transport, gospodarka magazynowa -35 podmiotów, opieka zdrowotna i pomoc społeczna 30 podmiotów, przetwórstwo przemysłowe - 53. Pozostałe sekcje zgodnie z PKD nie przekraczały 20 podmiotów zgodnie z tabelką nr 25.

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych na przełomie lat 2012-2021 odnotowano praktycznie we wszystkich branżach. Znaczny wzrost można zauważyć w takich branżach jak: budownictwo, transport, gospodarka magazynowa, działalność profesjonalna i techniczna oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Spadek podmiotów gospodarczych w analizowanym okresie odnotowano w sekcji A, czyli rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz w działalnościach związanych z obsługą rynku nieruchomości i zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Na przełomie analizowanych lat nie zanotowano działalności gospodarczej w zakresie górnictwa i wydobycia, dostaw wody i gospodarowania ściekami oraz działalności związanej z rekultywacją oraz administracją publiczną i obroną narodową.

Podstawową formą użytkowania terenu gminy Chełmno jest użytkowanie rolnicze (ok. 75% powierzchni gminy stanowią użytki rolnicze), ze względu na to rolnictwo odgrywa istotną rolę w rozwoju gospodarczym gminy. Funkcją uzupełniającą jest sadownictwo i warzywnictwo.

Na omawianym obszarze prowadzona jest produkcja roślinna, oprócz której rozwija się także przemysł spożywczo-rolniczy oraz hodowlany: bydła, trzody chlewnej i drobiu.

Położenie geograficzne, walory krajobrazowe, a także bogata tradycja kulturowa składają się na korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy Chełmno.

Krajobraz gminy jest urozmaicony. Zasadnicza część terenu wchodzi w skład Doliny Fordońskiej. Odznacza się on licznymi dolinami i ciekami wodnymi. Charakterystyczny jest również krajobraz Pojezierza Chełmińskiego oraz Kotliny Grudziądzkiej.

Przez obszar gminy Chełmno prowadzą szlaki turystyki pieszej:

- żółty „Rezerwatów" - Chełmno - Góra Św. Wawrzyńca -Kałdus - Starogród - Kiełp - Zbocza Płutowskie - Parów Płutowski - Płutowo -Szymborno - Gołoty - Unisław - Raciniewo - Gzin - Linie - Dąbrowa Chełmińska - Reptowo - Mózgowina - Las Mariański - Ostromecko - Strzyżaw - Wielka Kępa Ostromecka - Bydgoszcz (Fordon) o długości 46 km.;
- czerwony „Zamków i martyrologii" - Chełmno - Klamry - Rybieniec - Stolno - Małe Czyste - Wielkie Czyste - Storlus - Papowo Biskupie - Wrocławki - Dubielno - Lipienek - Kornatowo o długości ok. 40 km.;
- niebieski - ze wsi Klamry do Grudziądza o długości ok. 28 km.;
- zielony „Starego Chełmna" - Chełmno - Ostrów Panieński - Jezioro Starogrodzkie - Góra Św. Wawrzyńca - Starogród Dolny - Starogród - Kałdus - Uść - Chełmno o długości ok. 16 km.

Szlaki turystyki rowerowej:

- czarny po Dolinie Dolnej Wisły Cierpice - Solec Kujawski - Bydgoszcz - Gądecz - Topolno - Świecie nad Wisłą - Sartowice - Wielki Lubień - Nowe - Twarda Góra - Opalenie - Gniew - Wielkie Walichnowy - Tczew - Kończewice - Biała Góra - Janowo - Tychnowy - Kwidzyn - Grabówka - Okrągła Łąka - Zakurzewo - Grudziądz - Wielkie Łunawy - Łęg - Chełmno -Unisław - Ostromecko - Kamieniec - Zamek Bierzgłowski o długości 450 km.;
- zielony - Międzynarodowa trasa rowerowa Euro Route R1 - Calais (Francja) - Piła - Koronowo - Gruczno - Głogówko - Królewski - Klamry - Wielkie Łunawy - Biały Bór - Grudziądz - Mokre - Wielki Wełcz - Nebrowo Wielkie - Kwidzyn - Korzeniowo - Janowo - Biała Góra - Sztum - Sankt Petersburg (Rosja) - odcinek Gruczno - Sztum długość 119 km.

- szlak dookoła Doliny Wisły Btc - Bydgoszcz - Strzelce Dolne -Topolno - Gruczno - Głogówko Królewskie - Chełmno - Kokocko - Czarże - Ostromecko - Bydgoszcz o długości 89 km;
- szlak z Torunia do Chełmna TO 7002 - Toruń - Świerczynki - Zamek Bierzgłowski - Bierzgłowo -Łążyn - Siemoń - Unisław - Płutowo - Starogród - Chełmno o długości 56 km.

Zgodnie ze „Strategią Rozwoju dla Gminy Chełmno na lata 2022-2032", Gmina Chełmno posiada potencjał i znaczne możliwości.

W sferze społecznej:

- dobrze rozwinięta infrastruktura obiektów sportowych oraz rekreacyjnych;
- wysokie wyniki egzaminów zewnętrznych;
- aktywna działalność GOPS;
- systematycznie spadająca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej;
- sprawnie funkcjonujące OSP, KGW i Kluby Sportowe;
- dobrze przygotowana infrastruktura świetlic wiejskich pod kątem aktywizacji i integracji mieszkańców.

W sferze przestrzennej:

- wysokiej jakości gleby;
- liczne formy ochrony przyrody;
- bardzo dobra warunki do rozwoju rekreacji;
- rozwijająca się w ostatnich latach sieć światłowodowa;
- wysoki stopień zwodociągowania;
- wystarczający poziom zelektryfikowania;
- liczne nieruchomości gruntowe stanowiące potencjał do rozwoju funkcji mieszkaniowej.

W sferze gospodarczej:

- wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych;
- korzystne warunki do prowadzenia działalności rolniczej; stabilna sytuacja budżetowa gminy.

Z powyższych danych wynika, że gmina Chełmno charakteryzuje się stabilną sytuacją gospodarczą, natomiast „Strategia Rozwoju dla Gminy Chełmno na lata 2022-2032" określa priorytety, na które będą kładły nacisk władze gminy aby osiągnąć trwały rozwój w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Dla każdej z trzech analizowanych stref określono osobne cele strategiczne.

W opracowanej strategii w sferze społecznej określono cel strategiczny: „Poprawa oferty kulturalnej, sportowo - rekreacyjnej oraz jakości edukacji, a także dostępu do usług społecznych i zdrowotnych" poprzez cele operacyjne takie jak:

- rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej;
- poszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej;
- poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej oraz organizacja zajęć dodatkowych dla uczniów i nauczycieli;
- zwiększenie oferty usług społecznych oraz zdrowotnych.

Zgodnie ze „Startegią.." rozwój lokalny i regionalny nie wynika wyłącznie z inwestowania w infrastrukturę. Szczególnie ważnym komponentem jest potencjał kapitału ludzkiego i odpowiednie jego wykorzystanie. Zdolność społeczności lokalnej do integracji i samoorganizacji gwarantuje jednostce trwały rozwój będący odpowiedzią na potrzeby mieszkańców. Tworzenie warunków dla zwiększania aktywności i integracji społecznej powinno stanowić ważny element w planowaniu przyszłości Gminy i jej mieszkańców. Pobudzanie aktywności społeczności lokalnej pozwoli na aktywne włączenie mieszkańców w działania na rzecz najbliższego otoczenia. Przyczyni się tym samym do zwiększania konsekwentnego wysokiego potencjału miejsca zamieszkania. Pozwoli także na wypracowanie właściwych narzędzi współpracy i partnerstwa rozumianego jako płaszczyzna współpracy władz gminnych, organizacji (stowarzyszeń) działających na terenie gminy, środowisk związanych z lokalną przedsiębiorczością oraz gmin ościennych.

W sferze przestrzennej za cel strategiczny określono „Rozwój infrastruktury wodno - kanalizacyjnej i komunikacyjnej oraz zastosowanie rozwiązań ekologicznych" poprzez cele operacyjne:

- poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej;
- poprawa bezpieczeństwa poprzez rozwój infrastruktury drogowej oraz rowerowej;
- rozwój infrastruktury opartej na rozwiązaniach ekologicznych.

Rozwój infrastruktury technicznej jest jednym z głównych czynników wpływających na stworzenie mieszkańcom właściwych warunków życia, a tym samym zagwarantowanie im określonego poziomu atrakcyjności pod względem miejsca zamieszkania.

Obszar środowiska naturalnego to przede wszystkim działania z zakresu ochrony środowiska, przeciwdziałające zanieczyszczeniom gminy i sprzyjające podnoszeniu świadomości ekologicznej.

W sferze gospodarczej za cel strategiczny określono „Zwiększenie potencjału gospodarczego gminy poprzez aktywizację zawodową mieszkańców oraz przeprowadzenie działań promocyjnych" poprzez cele operacyjne:

- wsparcie osób nieaktywnych zawodowo;
- promocja gospodarcza gminy;
- tworzenie warunków przestrzennych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości.

Bezpośrednio realizacja tego celu strategicznego oraz celów operacyjnych ma spowodować rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Będzie to sprzyjało wzrostowi konkurencyjności gospodarczej gminy mierzonej wartością wytworzonych dóbr i usług oraz bezpośrednio i pośrednio wzrostowi konkurencyjności. Sam proces stymulowania rozwoju działalności gospodarczej podniesie również konkurencyjność inwestycyjną gminy. Punktem wyjścia realizacji tego celu będą wewnętrzne zasoby posiadane przez gminę.

ANALIZA ŚRODOWISKOWA

Zgodnie z Programem ochrony środowiska dla Gminy Chełmno do roku 2024, z perspektywą do roku 2028, określono harmonogram realizacyjny zakładający realizację

działań gminy, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz planowanymi przez jednostkę inwestycjami.

Obowiązki samorządu gminnego wynikają między innymi bezpośrednio z następujących ustaw:

- ustawy Prawo ochrony środowiska,
- ustawy Prawo Wodne,
- ustawy o odpadach,
- ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- ustawy o ochronie przyrody.

W dokumencie POŚ dla Gminy Chełmno przedstawiono diagnozę stanu istniejącego oraz zagrożeń środowiska przyrodniczego gminy. Dokument ten zachowuje spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym. W dokumencie zostały sformułowane cele, kierunki interwencji i zadania przewidziane do realizacji w poszczególnych obszarach interwencji.

Zadania dla poszczególnych obszarów interwencji:

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza:
   - Cel: poprawa jakości powietrza atmosferycznego.
   - Zadania:
     - kompleksowa termomodernizacja budynków w celu zmniejszeni zapotrzebowania na energię;
     - modernizacja systemów ogrzewania budynków i przygotowania ciepłej wody użytkowej (np. wymiana pieców) oraz upowszechnienie odnawialnych źródeł energii OZE;
     - rozwój sieci ciepłowniczej;
     - rozwój sieci gazowej.
2. Zagrożenia hałasem:
   - Cel: ochrona przed hałasem.
   - Zadania:
     - budowa infrastruktury rowerowej (drogi rowerowe, parkingi rowerowe, itp.);

- upowszechnienie i poprawa jakości transportu zbiorowego oraz jego promocja;
- modernizacja układu komunikacyjnego w celu zmniejszenia hałasu (np. przebudowa skrzyżowań, poprawa stanu nawierzchni).

3. Pola elektromagnetyczne
    - Cel: ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
    - Zadanie:
        - monitoring emisji pól elektromagnetycznych.
4. Gospodarowanie wodami:
    - Cel: ochrona zasobów wodnych.
    - Zadania:
        - ochrona wód powierzchniowych i podziemnych;
        - rozwój małej retencji oraz utrzymanie urządzeń wodnych w celu zapobiegania powodzi i podtopieniom, a w przypadku wystąpienia minimalizacja ich skutków.
5. Gospodarka wodno - ściekowa:
    - Cel: uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowe.
    - Zadania:
        - rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z zaopatrzeniem w wodę;
        - rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z odprowadzaniem ścieków komunalnych i przemysłowych oraz wód opadowych i roztopowych;
        - prowadzenie rejestru i kontroli zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych, a także kontrola wywozu nieczystości.
6. Zasoby geologiczne:
    - Cel: ochrona zasobów geologicznych.
    - Zadania:
        - rekultywacja obszarów zdegradowanych (w razie stwierdzenia takiej potrzeby);
        - uwzględnienie w planowaniu przestrzennym zapisów służących ochronie zasobów geologicznych.

7. Gleby:
    - Cel: ochrona gleb
    - Zadanie:
        - systematyczna ocena jakości gleb prowadzona na zlecenie rolników przez OSCHR (Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza), doradztwo rolnicze w zakresie prawidłowego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin, przeciwdziałanie zanieczyszczeniu gleb i właściwa ich ochrona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:
    - Cel: rozwój systemu gospodarki odpadami.
    - Zadania:
        - rozwój systemu odbioru odpadów komunalnych, w tym upowszechnienie selektywnej zbiórki: papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła, z uwzględnieniem funkcjonowania PSZOK (Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych) i przydomowych kompostowników;
        - wsparcie właścicieli nieruchomości w zakresie systematycznego usuwania i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
        - edukacja ekologiczna zmierzająca do zwiększenia segregacji odpadów.
9. Zasoby przyrodnicze:
    - Cel: ochrona zasobów przyrodniczych
    - Zadania:
        - rozwój i pielęgnacja terenów czynnych biologicznie (parki, zieleń urządzona, zadrzewienia śródpolne, oczka wodne, zadrzewienia nadrzeczne i przy wodach stojących, zieleń wzdłuż dróg);
        - kontrola żywotności nasadzeń własnych gminy oraz nasadzeń zastępczych, dokonywanych w ramach kompensacji przyrodniczej za usuwanie drzewa i krzewy, a w razie potrzeby, uzupełnianie nasadzeń;
        - aktualizacja danych o istniejących formach ochrony przyrody (np. inwentaryzacja terenowa pomników przyrody i ocena ich stanu) oraz ich bieżąca ochrona i pielęgnacja, powołanie nowych form

ochrony przyrody w przypadku stwierdzenia takich potrzeb i możliwości;

- gospodarowanie zasobami leśnymi zgodnie z bieżącymi planami Nadleśnictw z uwzględnieniem potrzeb zrównoważonej gospodarki leśnej.

10. Zagrożenia poważnymi awariami:
    - Cel: ochrona przed następstwami nadzwyczajnych sytuacji kryzysowych;
    - Zadania:
        - prowadzenie rejestru zakładów ZDR (Zakład Dużego Ryzyka) i ZZR (Zakład Zwiększonego Ryzyka), aktualizacja procedur kryzysowych do bieżących zagrożeń raz obowiązujących przepisów prawnych, a także informowanie i ostrzeganie mieszkańców o występowaniu poważnych awarii;
        - doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i likwidacji zagrożeń.

Zaplanowane działania w przedmiotowym dokumencie obejmują zadania własne samorządu gminnego i zadania koordynowane. Sprawne i skuteczne zrealizowanie planowanych zadań, aby osiągnąć założony cel wiąże się z tym, iż gmina musi jednocześnie dysponować zasobami finansowymi, organizacyjnymi oraz infrastrukturalnymi.

Zasoby finansowe, konieczne do realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska pozyskiwane są ze środków budżetowych, jak i pozabudżetowych. Aby uzyskać jak najlepsze wyniki we wdrażaniu „Programu" konieczne jest stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska, w którym podstawowymi źródłami finansowania są fundusze ekologiczne, programy pomocowe, środki własne inwestorów oraz budżet gminy. Forma dotacji z zewnętrznych funduszy jest różna, może być to forma bezzwrotnej pożyczki lub pożyczki preferencyjnej. Źródłem finansowania inwestycji z zakresu infrastruktury przyczyniającej się do ochrony środowiska, mogą to być fundusze: Unii Europejskiej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku Ochrony Środowiska S.A oraz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

Najważniejszymi kwestiami dla Gminy Chełmno wynikającymi z analizy stanu i zagrożeń środowiska i obszarów stwarzających nadal problemy, są inwestycje i czynności administracyjno-organizacyjne w zakresie:

- termomodernizacji budynków, wymiany źródeł ich ogrzewania, rozwoju energii odnawialnej, modernizacji systemu komunikacyjnego, rozwoju transportu zbiorowego, a także rozbudowa sieci gazowej i zorganizowanych systemów ciepłowniczych (np. w budynkach wielorodzinnych) - w celu poprawy jakości powietrza,
- rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wraz z oczyszczalnią ścieków, a na terenach zabudowy rozproszonej budowa przydomowych oczyszczalni ścieków - w celu ochrony jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawy jakości życia mieszkańców,
- konsekwentnej poprawy systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w związku z ciągłym dostosowywaniem nowych przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach do warunków lokalnych, a także konsekwentna realizacja działań związanych z unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest.

Proces zarządzania środowiskiem w postaci planowania konkretnych inwestycji spoczywa niewątpliwie głównie na władzach samorządowych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpracę z pozostałymi partnerami, zarządzanie środowiskiem Gminy Chełmno przy pomocy gminnego programu ochrony środowiska wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację, struktury organizacji Programu oraz systemu monitoringu.

Władze Gminy Chełmno pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również funkcje wykonawcze i kontrolne. Pożądane jest, aby władze Gminy Chełmno pełniły również funkcje wspierające dla podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru oraz funkcje kreujące działania ukierunkowane na poprawę środowiska przyrodniczego.

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym Programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do Programu ochrony środowiska jednostką, na której spoczywać będą główne zadania zarządzania będzie Gmina Chełmno. Mimo to całościowe zarządzanie środowiskiem w jednostce będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego jest jeszcze poziom powiatowy, wojewódzki oraz jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska.

Instytucje działające w ramach administracji, a odpowiedzialne za wykonanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,
- instalowanie urządzeń i instalacji ochrony środowiska.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Wzajemne relacje powinny opierać się na partnerstwie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni.

W programach strategicznych np. strategie rozwoju, plany rozwoju lokalnego wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska powinny uwzględniać z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczone pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska. Oznacza to, że ochrona środowiska na terenie Gminy Chełmno wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki, jak i codziennego życia jego mieszkańców.

Lokalny rozwój powinien następować bez degradacji zasobów przyrody i jej ekosystemów oraz uwzględniać warunki przyrodnicze i społeczne.

Dobre warunki środowiskowe wpływają na rozwój gospodarczy Gminy Chełmno i poprawę warunków zdrowotnych. Drogą ich osiągnięcia powinien być program ekorozwoju

jednostki, którego częścią jest Program ochrony środowiska oraz przestrzeganie jego założeń.

Wdrażanie „Programu" odbywać się będzie przez stałe monitorowanie uzyskiwanych efektów. Monitorowanie przebiegu realizacji i efekty programu mające na celu kontrolę wdrażania programu obejmują sporządzenie raportu oceniającego postęp wdrażania, co dwa lata oraz bieżące kontrolowanie postępu w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w „Programie".

ANALIZA SPOŁECZNA

Liczba ludności zamieszkująca Gminę Chełmno (stan na dzień 31.12.2021) wynosiła 6107 osób (dane Urzędu Gminy). Najwięcej zameldowanych mieszkańców jest w sołectwie Klamry – 897 osób, co stanowi 14,7% ludności gminy oraz w sołectwach Nowe Dobra – 679 osób (11,12%), Kolno - 504 osoby (8,25%), Starogród – 389 osób (6,37%), Dolne Wymiary - 360 osób (5,90%) i Kałdus – 320 osób (5,24%).

Gęstość zaludnienia w roku 2021 (dane GUS), wyniosła 54 osoby na 1 km^2 powierzchni, co stanowi mniejszy wskaźnik w stosunku do całego powiatu chełmińskiego, gdzie ta wartość plasuje się na poziomie 98 osób na 1 km^2 oraz w stosunku do całego województwa kujawsko-pomorskiego, gdzie ta wartość plasuje się na poziomie 115 osób na 1km^2. Gęstość zaludnienia na terenie Gminy Chełmno zwiększyła się w stosunku do roku 2010, w którym wskaźnik wynosił 48 osób na 1 km^2 powierzchni.

W 2021 r., średnio na 100 mężczyzn przypadało 100 kobiet i jest to wskaźnik wyższy niż w roku 2012 kiedy wynosił 97 kobiet na 100 mężczyzn. Wskaźnik ten jest korzystny dla Gminy Chełmno w stosunku do całego powiatu chełmińskiego, gdzie ten wynosi 104 kobiety na 100 mężczyzn. Natomiast dla całego województwa kujawsko-pomorskiego, wskaźnik ten wynosi 106 kobiet na 100 mężczyzn.

Przyrost naturalny w Gminie Chełmno utrzymuje się na dodatnim poziomie, oprócz roku 2019 i 2021 gdzie jego wartość była ujemna, co jest korzystnym zjawiskiem na tle województwa kujawsko-pomorskiego oraz na tle kraju, gdzie przyrost naturalny w ostatnich latach jest ujemny. Wysoki spadek przyrostu naturalnego na terenie całego kraju ma związek z pandemią wywołaną wirusem SARScoV-2, która dotarła do Polski w marcu 2020 r. Bezpośrednie ofiary COVID-19 stanowią ok. 60 % odnotowanego wzrostu umieralności.

Analizując przyrost naturalny czyli liczbę urodzeń w stosunku do liczby zgonów mieszkańców Gminy Chełmno obserwuje się tendencję skokową. Przyrost naturalny w 2010 r., wynosił 5,88 osoby na 1 000 ludności, w roku 2019 i 2021 wskaźnik ten przyjął wynik ujemny -0,49 i -0,97 natomiast w roku 2020 wartość ta wynosiła 2,45. Liczba ludności w ciągu ostatnich 10 lat rośnie, co związane jest ze wzrostem przeciętnego wieku życia ludzi.

Tab. 25. Przyrost naturalny ludności.

przyrost naturalny na 1000 ludności	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Chełmno	5,88	5,82	4,12	4,46	2,97	0,00	3,41	4,54	3,33	-0,49	2,45	-0,97
Powiat Chełmiński	2,28	2,28	1,88	0,09	1,06	-0,92	0,25	0,57	0,17	-1,73	-3,44	-5,17
Województwo Kujawsko-Pomorskie	1,02	0,62	0,16	-0,3	0,00	-0,64	-0,33	-0,17	-1,33	-1,33	-3,60	-5,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Ryc. 50. Przyrost naturalny na 1000 ludności dla Gminy Chełmno, powiatu chełmińskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przełomie lat 2010-2021.

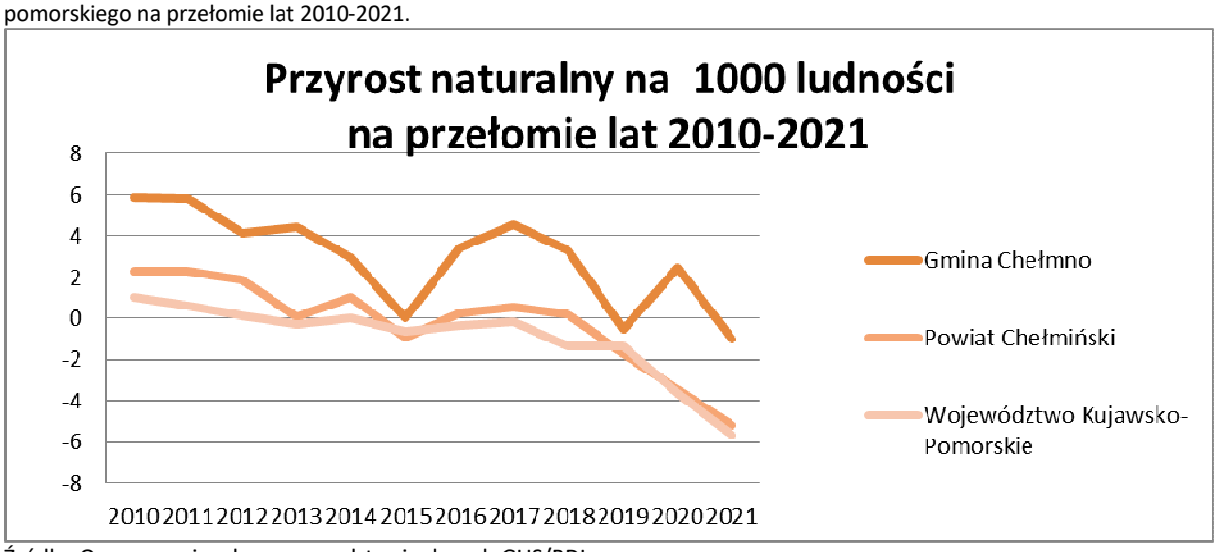

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL.

Struktura ekonomiczna ludności Gminy Chełmno, według danych z 2021 roku pochodzących z GUS-u (przy ogólnej liczbie mieszkańców gminy 6163 GUS), przedstawia się następująco:

- grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowi 17,4% ogólnej liczby mieszkańców,
- ludność w wieku produkcyjnym stanowi 66,8% liczby ludności,
- ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 15,8% ogółu mieszkańców.

W analizowanym okresie 2010- 2021 można zauważyć, że liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie spadła z 1085 do 1072, co oznacza, że na terenie gminy

Chełmno liczba urodzeń jest na stałym poziomie. Liczba ludności w wieku produkcyjnym wzrosła z 3721 do 4119 i wzrosła również w wieku poprodukcyjnym z 675 do 972.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat obserwuje się postępujący proces starzenia się ludności. Rośnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym i nieznacznie spada udział w wieku produkcyjnym kosztem ludności w wieku przedprodukcyjnym. W kolejnych latach niezbędne jest podjęcie działań rewitalizacyjnych mających na celu poprawę struktury ekonomicznej społeczności gminy Chełmno. W związku z pojawieniem się możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na działania rewitalizacyjne należy również zwrócić dużą uwagę na zadania gminy mające na celu niwelowanie negatywnego zjawiska społecznego jakim jest starzenie się ludności.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu Gminy Chełmno na dzień 31.12.2021 r., wynosiła 233 osoby. W gminie można zauważyć pozytywne zjawisko malejącej z roku na rok liczby osób bezrobotnych.

Ryc. 51 Liczba osób bezrobotnych na przełomie lat 2011-2021 w Gminie Chełmno.

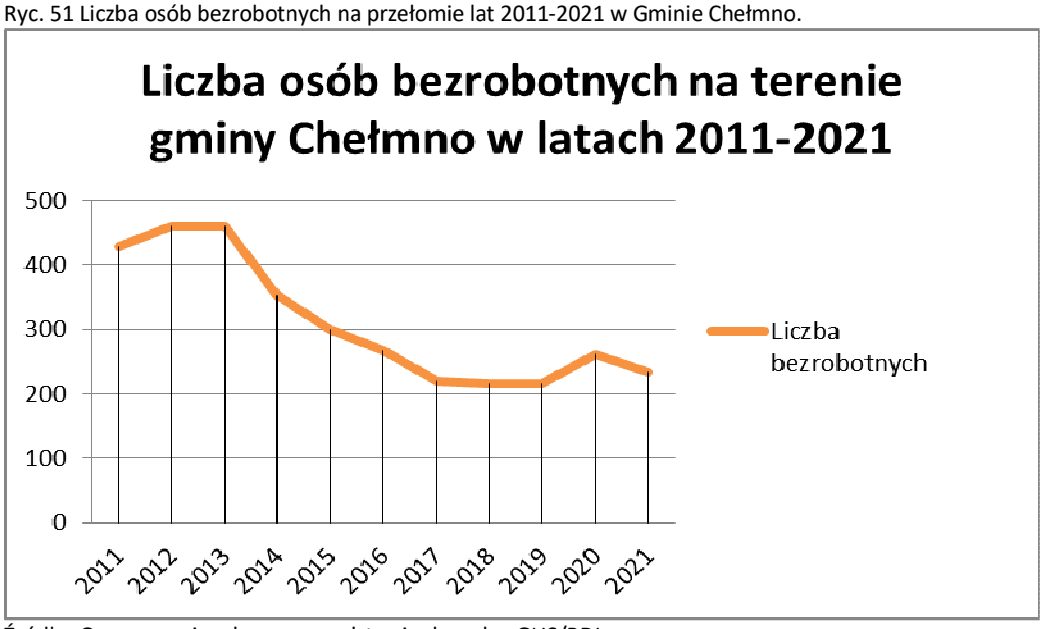

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Bezrobotnymi są w szczególności osoby do 35 życia, stanowiący w roku 2021 około 30% ogólnej liczby bezrobotnych. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że liczba osób bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych sukcesywnie maleje, co przykłada się na malejąca ogólną liczbę osób bezrobotnych. Analizując bezrobotnych według czasu w jakim pozostają bez pracy w analizowanych latach grupa osób pozostająca długotrwale bez pracy znacznie zmalała z 240 osób w roku 2011 do 141 w roku 2021.

Ryc. 52. Bezrobotni wg wieku na terenie Gminy Chełmno.

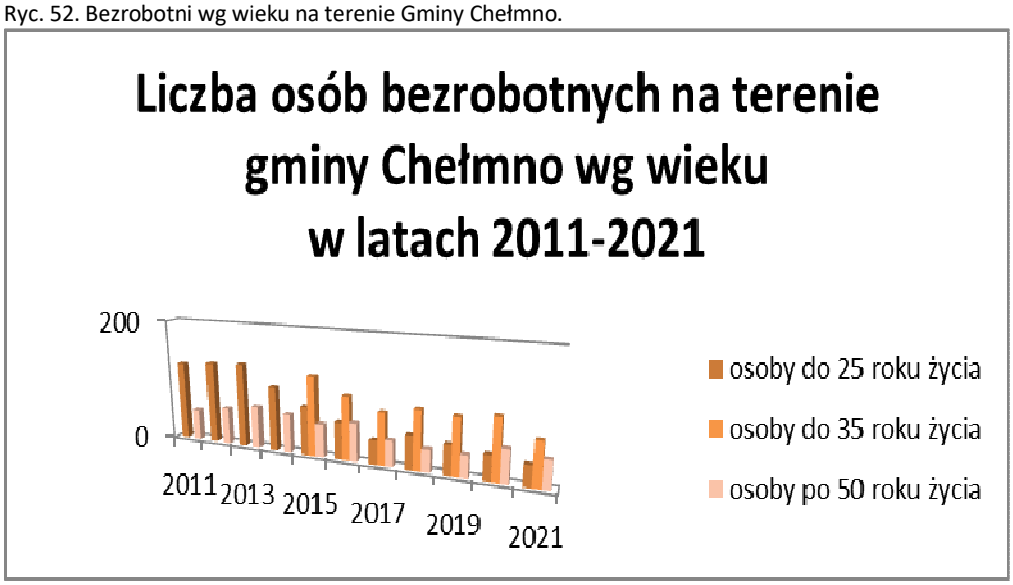

*W latach 2011-2014 brak informacji na temat osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Ryc. 53. Bezrobotni długotrwale pozostający bez pracy na terenie gminy Chełmno.

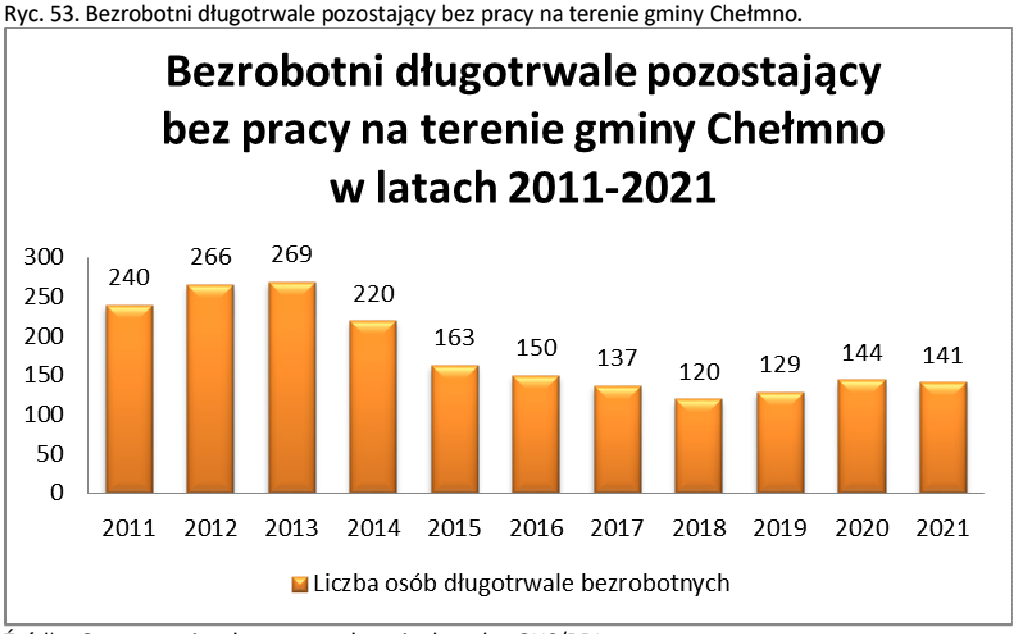

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Zgodnie z zebranymi danymi, duży jest również udział ludności będącej w wieku do 25 lat, pozostających bez pracy. Niezbędne są zatem działania naprawcze ukierunkowane na poprawę jakości kształcenia w szkołach położonych na terenie analizowanej jednostki.

Władze samorządowe w gminie powinny prowadzić walkę z bezrobociem poprzez wspieranie nowych miejsc pracy, stosując przy tym ulgi podatkowe i zwolnienia z podatku od nieruchomości. Ponadto prowadzone są szkolenia i warsztaty mające na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych.

Niezbędne jest również umożliwienie dostępu do podnoszenia wykształcenia i kwalifikacji osobom w wyższych grupach wiekowych, w celu poprawy ich sytuacji na rynku

pracy. Opisane procesy powinny być prowadzone wielokierunkowo w oparciu o Gminny Program Rewitalizacji na lata 2016 - 2023 oraz Strategię Rozwoju Gminy Chełmno na lata 2022-2032.

Zgodnie z dokumentem Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Chełmno na lata 2016-2023 na obszarze gminy Chełmno największe bezrobocie wyrażające się wyższym niż średnio w gminie odsetkiem osób bezrobotnych powyżej 24 miesięcy występuje na obszarze sołectwa Klamry. Przeprowadzona analiza w w/w dokumencie uwidoczniła, iż jest to obszar zdegradowany, gdyż występują tu trzy problemy społeczne oraz negatywne zjawiska w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dokument zawiera listę przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych, które przyczynią się do osiągnięcia założonych efektów rewitalizacji.

Strategia Rozwoju Gminy Chełmno określa kierunki działań, które są spójne z kierunkami rozwoju Strategii Przyspieszenia 2030+, gdzie celem nadrzędnym jest „Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich". Działania aktywizacyjne dla osób bezrobotnych wiążą się ze zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej, który dotyczy ogółu działań organizacyjnych, szkoleniowych i promocyjnych. Powinny być dedykowane adekwatnie do problemów rynku pracy typowych dla danej grupy.

W „Strategii Rozwoju dla Gminy Chełmno na lata 2022 – 2032" jednym z celów strategicznych jest „Zwiększenie potencjału gospodarczego gminy poprzez aktywizacje zawodową mieszkańców ora przeprowadzenie działań promocyjnych", w ramach którego wyznaczono trzy najważniejsze cele operacyjne wraz z kierunkami działań:

- wsparcie osób nieaktywnych zawodowo;
- promocja gospodarcza gminy;
- tworzenie warunków przestrzennych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości.

8.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego

Wg danych ewidencyjnych ludności Urzędu Gminy Chełmno na dzień 31 grudnia 2021 r., gmina liczyła 6017 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały oraz

90 mieszkańców zameldowanych na pobyt czasowy. Dane zamieszczone w wykresie poniżej na lata 2010-2019 zostały opracowane z danych GUS.

Ryc. 54. Liczba mieszkańców w Gminie Chełmno na przestrzeni lat 2011-2021.

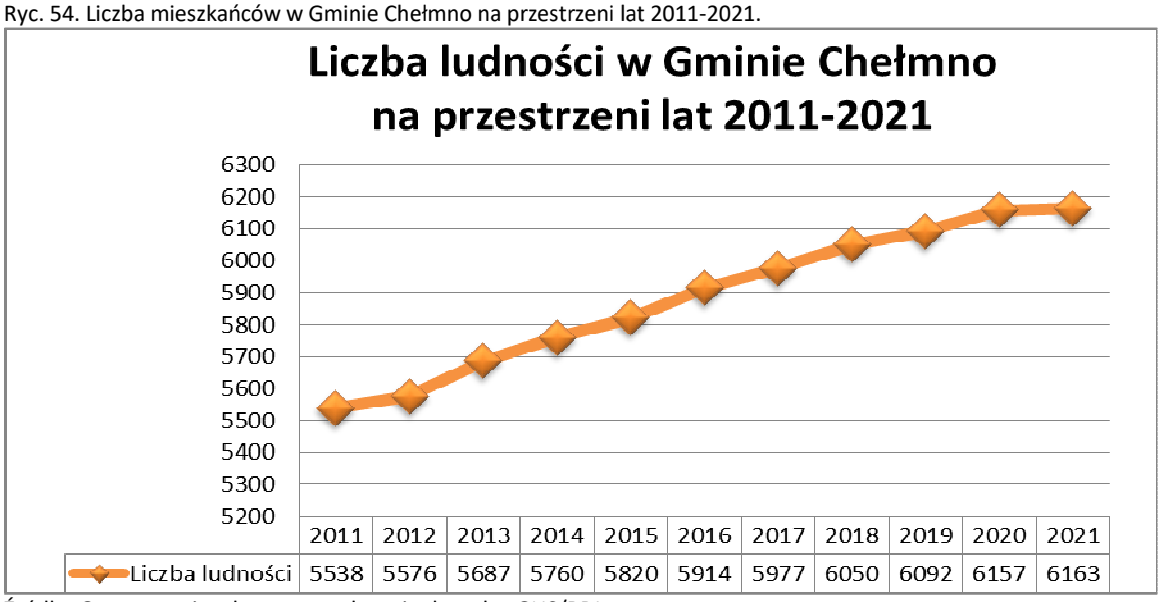

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS/BDL.

Z powyższego wykresu wynika, że od roku 2011 liczba mieszkańców wzrastała. Cechą charakterystyczną jest przewaga liczby mężczyzn w ogólnej liczbie populacji.

Ryc. 55. Liczba mieszkańców w Gminie Chełmno na przestrzeni lat 2011-2021.

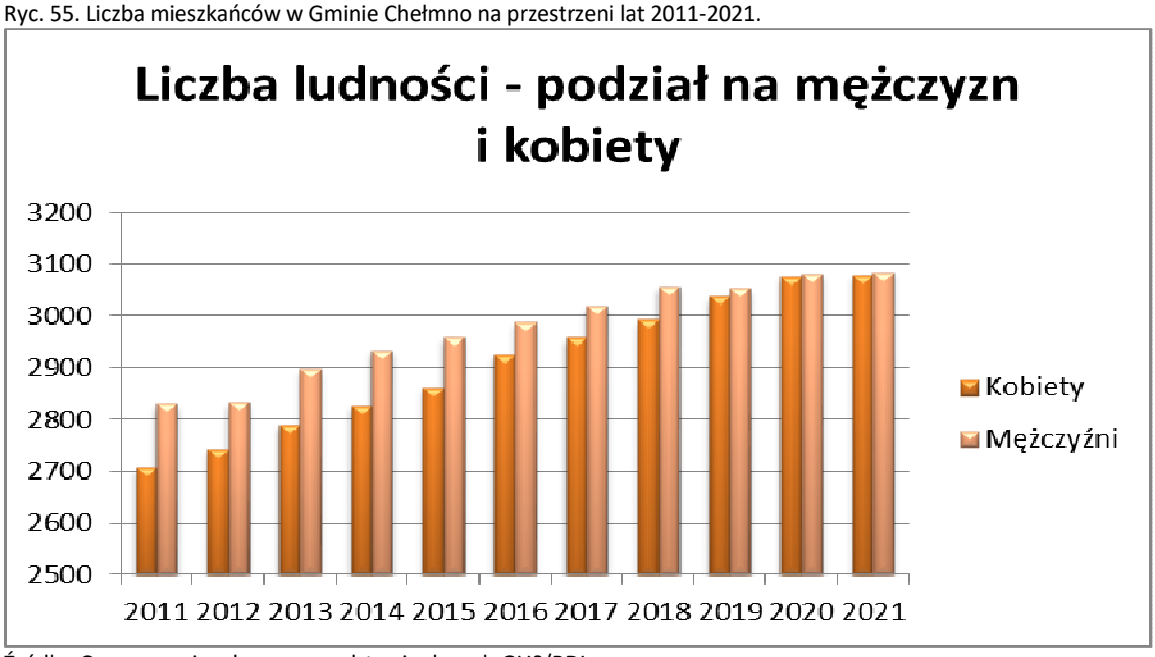

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS/BDL.

Przebieg procesów demograficznych na obszarze Gminy Chełmno badany był na przełomie lat 2011-2021.

Tab. 26. Struktura demograficzna Gminy Chełmno w latach 2011-2021.

Wiek	Lata										
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
przedprodukcyjny	1079	1068	1090	1076	1079	1087	1095	1092	1078	1094	1072
produkcyjny	3778	3795	3856	3931	3971	4039	4047	4081	4089	4110	4119

poprodukcyjny	681	713	741	753	770	788	835	877	925	953	972

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Z powyższych danych wynika, że ilość osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie spada w stosunku do rosnącej liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co w perspektywie czasu może wpływać niekorzystnie na strukturę demograficzną w gminie.

W 2017 r. Główny Urząd Statystyczny opublikował „Prognozę ludności gmin na lata 2017 - 2030". Prognoza ta została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014 -2050" oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014 - 2050". Wymienione prognozy były tworzone w latach 2013-2014 i zostały opublikowane w IV kw. 2014 r.

Rozbieżności między rzeczywistymi a prognozowanymi wielkościami obserwowane w ciągu kolejnych lat wymagały dokonania korekty danych wejściowych i aktualizacji założeń na poziomie kraju. W związku z powyższym, wyniki prognozy dla gmin po zagregowaniu nie są w pełni spójne z opublikowanymi wynikami prognoz ludności dla jednostek wyższego poziomu.

Do wykonania prognozy dla gmin konieczne było ponowne obliczenie prognozy ludności dla powiatów (przy wykorzystaniu nowych założeń na poziomie kraju). Prezentowana prognoza ludności gmin do 2030 r. jako punkt wyjścia przyjmuje stan ludności w dniu 31.12.2016 r. w obowiązującym wówczas podziale administracyjnym.

Ze względu na dużą zmienność współczynników demograficznych w czasie w poszczególnych gminach, GUS podjął decyzję o skróceniu horyzontu prognozy.

Ostatnim rokiem prognozy ludności gmin jest rok 2030, a nie 2050 jak we wspomnianych na wstępie prognozach opracowanych dla kraju, województw i powiatów.

Tab. 27. Prognozowana liczba ludności w Gminie Chełmno na lata 2016 - 2030.

Wiek	Lata														
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
przedprodukcyjny	1 324	1 308	1 313	1 296	1 298	1 305	1 311	1 315	1 308	1 298	1 296	1 268	1 253	1 242	1 234
produkcyjny	3 802	3 825	3 833	3 851	3 859	3 859	3 852	3 865	3 909	3 919	3 936	3 989	4 029	4 051	4 075
mobilny (18-44)	2 496	2 501	2 503	2 521	2 499	2 467	2 430	2 428	2 416	2 402	2 386	2 395	2 392	2 367	2 360
niemobilny(44-59/64)	1 306	1 324	1 330	1 330	1 360	1 392	1 422	1 437	1 493	1 517	1 550	1 594	1 637	1 684	1 715
poprodukcyjny	788	818	844	882	911	944	985	1 009	1 015	1 058	1 079	1 091	1 106	1 134	1 154
0-14	1 087	1 085	1 091	1 094	1 092	1 081	1 067	1 064	1 041	1 027	1 016	1 008	1 003	993	1 003
15-59	3 863	3 875	3 879	3 881	3 883	3 908	3 922	3 939	3 992	4 022	4 043	4 072	4 112	4 124	4 121
60+	964	991	1 020	1 054	1 093	1 119	1 159	1 186	1 199	1 226	1 252	1 268	1 273	1 310	1 339

15-64	4 197	4 201	4 218	4 241	4 255	4 277	4 304	4 319	4 351	4 369	4 397	4 408	4 430	4 471	4 474
65+	630	665	681	694	721	750	777	806	840	879	898	932	955	963	986
80+	167	172	167	159	154	151	148	147	147	146	142	161	167	170	172
Ogółem	**5 914**	**5 951**	**5 990**	**6 029**	**6 068**	**6 108**	**6 148**	**6 189**	**6 232**	**6 275**	**6 311**	**6 348**	**6 388**	**6 427**	**6 463**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Według prognozy przedstawionej w 2017 roku Gmina Chełmno jest jedną z gmin, gdzie prognozowana liczba mieszkańców będzie wzrastać. Sytuacja ta wynika przede wszystkim, iż Gmina Chełmno położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Chełmno i widoczny jest tu proces suburbanizacji.

Ryc. 56. Gminy o większej liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym, niż poprodukcyjnym (2030 r.).

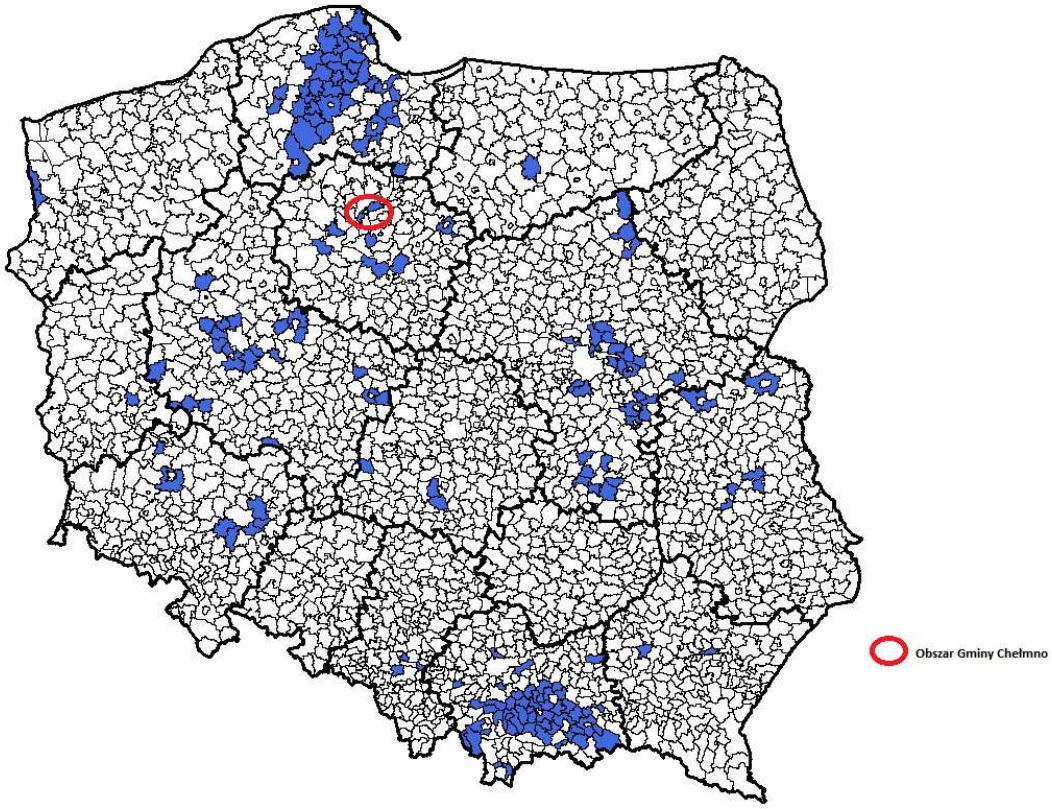

Źródło: Dane z GUS.

Z prognozy na lata 2017 - 2030 opracowanej przez GUS wynika, iż liczba ludności w analizowanym okresie wzrośnie o 549 mieszkańców. Wartość ta w roku 2016 wynosiła 5914 mieszkańców, a według przeprowadzonych analiz w roku 2030 będzie wynosić 6463. Prognozuje się również, iż liczba osób w wieku przedprodukcyjnym będzie większa od osób w wieku poprodukcyjnym.

Przebieg procesów demograficznych na terenie gminy możemy określić dzięki bilansowi ruchów migracyjnych. Na teranie Gminy Chełmno bilans ten jest dodatni (w roku 2015 brak informacji). W roku 2021 zauważyć można spadek migracji co mogło być

spowodowane pandemią Covid-19. Dodatni bilans do roku 2020 jest wynikiem położenia Gminy Chełmno, ponieważ teren gminy otacza miasto Chełmno. Od 2000 roku obserwowane jest zjawisko przenoszenia ludności z miast na wieś.

Tab. 28. Saldo migracji w Gminie Chełmno w latach 2011-2021.

Lata		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo migracji	osoba	25	50	54	59	0	68	25	30	56	42	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Biorąc pod uwagę powyższe dane prognozowaną wartość liczby ludności do roku 2050 prognozuje się w tabelce poniżej.

Tab. 29. Prognozowana liczba ludności w Gminie Chełmno na lata 2016 - 2050.

Wiek	Lata							
	2018	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
przedprodukcyjny	1313	1298	1298	1234	1000	1001	1009	1023
produkcyjny	3833	3859	3919	4075	4312	4226	4104	4000
poprodukcyjny	844	911	1058	1154	1322	1565	1789	1983
Ogółem	**5990**	**6068**	**6275**	**6463**	**6634**	**6792**	**6902**	**7006**

Źródło: Opracowanie własne (dane do roku 2030 z GUS).

Ryc. 57. Prognoza demograficzna na lata 2018 – 2050.

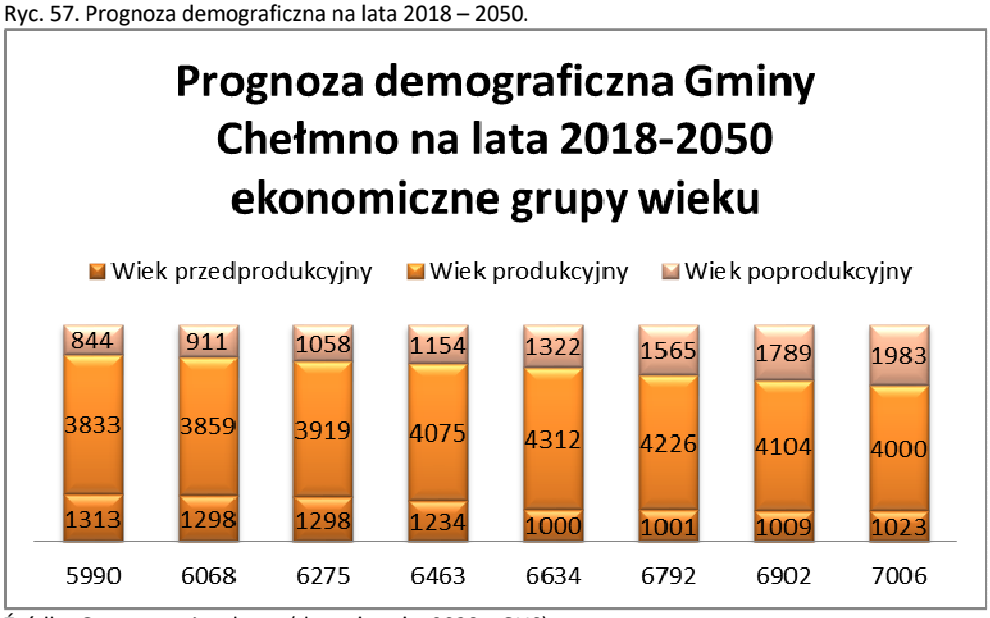

Źródło: Opracowanie własne (dane do roku 2030 z GUS).

Z prognozowanego okresu czasu wynika, że struktura demograficzna Gminy Chełmno ma tendencję wzrostową co jest bardzo zadawalającym wynikiem w stosunku do całego kraju gdzie prognozowany jest spadek liczby ludności. W 2050 roku znacznie zwiększy się liczba osób w wieku poprodukcyjnym (135%) i nieznacznie w wieku produkcyjnym (ponad 4%), natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadnie (o 22%), w odniesieniu do roku 2018.

Wartość ta potwierdza wnioski zawarte w opracowaniu „Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030", gdzie wskazuje się silny rozwój aglomeracji miejskich wraz

z przyległymi obszarami. Będą one w dalszym ciągu przyciągać ludność z obszarów bardziej peryferyjnych. Jednocześnie należy się spodziewać kontynuacji procesu suburbanizacji, który będzie prowadził do powiększania się obszarów poszczególnych aglomeracji i znaczącego wzrostu ludności w gminach przyległych do miast.

8.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Inwestycje służące realizacji zadań własnych gminy obejmują w pierwszej kolejności inwestycje z zakresu wykonania sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej. Zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami, do zadań własnych gminy należą w tym zakresie zadania związane z budową i utrzymywaniem obiektów, urządzeń i przewodów, obejmujących: infrastrukturę komunikacyjną (drogi publiczne i ścieżki rowerowe, transport i łączność publiczną), infrastrukturę techniczną (zaopatrzenie w wodę, ścieki i odpady), infrastrukturę publiczną (społeczną - szkoły, ochrona zdrowia, opieka społeczna, obiekty sportowe, bezpieczeństwo publiczne), a także inwestycje związane z ochroną przed powodzią, zakładaniem i utrzymywaniem cmentarzy komunalnych.

W roku 2021 wykonano szereg inwestycji mających na celu zwiększyć bezpieczeństwo i jakość życia mieszkańców Gminy Chełmno.

Inwestycje 2021

1. Budowa ścieżki rekreacyjnej w miejscowości Klamry.
2. Budowa chodnika w miejscowości Osnowo.
3. Budowa chodnika w miejscowości Kałdus.
4. Przebudowa drogi Dorposz Chełmiński - Podwiesk.
5. Przebudowa drogi gminnej Dolne Wymiary - Podwiesk - etap II.
6. Przebudowa drogi gminnej Podwiesk do szkoły.
7. Przebudowa drogi gminnej Różnowo - Szukaj.
8. Przebudowa drogi gminnej w Bieńkówce.

9. Przebudowa drogi Ostrów Świecki - Łęg - etap IV.
10. Przebudowa drogi gminnej Borówno - Gutlin.
11. Przebudowa drogi Górne Wymiary.
12. Budowa boiska sportowego w Podwiesku.
13. Budowa placu zabaw w Bieńkówce.
14. Przebudowa drogi gminnej Starogród pod Górą Zamkową.
15. Przebudowa drogi gminnej w Dolnych Wymiarach w kierunku łąk.
16. Przebudowa drogi gminnej w Kolnie za jeziorem.
17. Przebudowa drogi Nowawieś Chełmińska - Małe Łunawy.
18. Przebudowa drogi w Nowych Dobrach - belweder.
19. Przebudowa drogi w miejscowości Kałdus.
20. Montaż urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej z odnawialnych źródeł energii na budynkach gminnych oraz prywatnych.
21. Przebudowa drogi w miejscowości Klamry.
22. Przebudowa drogi w miejscowości Łęg koło świetlicy.
23. Zakup nieruchomości gruntowej zabudowanej w Chełmnie.
24. Przebudowa drogi w miejscowości Ostrów Świecki.
25. Zakup działek w Kolnie.
26. Zakup quada dla jednostki OSP Nowawieś Chełmińska.
27. Budowa nowych punktów świetlnych.
28. Zakupy inwestycyjne w ramach „Laboratoria Przyszłości” w SP Małe Łunawy i SP Podwiesk.

29. Zakupy inwestycyjne dla budynku administracji Urzędu Gminy, ul. Dworcowa 5.

30. Przebudowa świetlicy wiejskiej w Nowych Dobrach.

31. Zakup kosiarki do obiektów sportowych.

32. Nawadnianie boiska w Podwiesku.

33. Nawadnianie boiska w Starogrodzie.

W ocenie możliwości finansowych budżetu gminy zasadniczą rolę odgrywa możliwość finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy - inwestycji związanych z obsługą obszarów, na których lokalizowana będzie nowa zabudowa, cechujących się różnym stopniem ukształtowania układu komunikacyjnego oraz wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną.

W dniu 26 maja 2022 roku została podjęta przez Radę Gminy w Chełmnie Uchwała Nr XXVI/231/22 zmieniająca Uchwałę Rady Gminy Chełmno w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Chełmno na lata 2022-2028.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Chełmno na lata 2019-2030 poziom dochodów (dochody bieżące i majątkowe) oraz wydatków (wydatki bieżące i majątkowe) został określony w poniższej tabeli:

Tab. 30. Dochody i wydatki budżetu Gminy Chełmno według Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2019-2030.

Rok	Dochody				Wydatki		Różnica
	1	1,1	1,2	2	2,1	2,2	1-2
	Dochody ogółem	Dochody bieżące	Dochody majątkowe	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe	Różnica [zł]
	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	[zł]	
2022	33 905 497,22	26 572 446,78	7 333 050,44	38 685 858,71	27 639 319,86	11 046 538,85	-4 780 361,49
2023	25 040 000,00	24 620 000,00	420 000,00	25 030 402,62	22 060 000,00	2 970 402,62	9 597,38
2024	25 471 000,00	24 351 000,00	1 120 000,00	25 471 000,00	21 060 000,00	4 411 000,00	0,00
2025	27 840 000,00	27 120 000,00	720 000,00	27 900 639,80	25 210 639,80	2 690 000,00	- 60 639,80
2026	26 950 000,00	26 330 000,00	620 000,00	26 990 384,50	23 320 384,50	3 670 000,00	-40 384,50
2027	27 040 000,00	26 420 000,00	620 000,00	26 990 000,00	25 540 000,00	1 450 000,00	50 000
2028	27 894 137,79	26 894 137,79	1 000 000,00	27 842 710,87	25 201 824,57	2 640 886,30	51 426,92
Razem	**194 140 635,01**	**157 712 204,57**	**11 833 050,44**	**198 910 996,50**	**170 032 168,73**	**28 878 827,77**	**- 4 770 361,50**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2022-2028.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Chełmno na lata 2022-2028 zakłada w okresie do 2028 r. planowane dochody o łącznej wysokości ponad 194 mln zł. (w tym dochody bieżące w wysokości ponad 157 mln zł. i dochody majątkowe w wysokości prawie 12 mln zł). Planowane wydatki budżetu na lata 2022-2028 wyniosą łącznie prawie 199 mln zł. (w tym wydatki bieżące w wysokości ponad 170 mln zł. i wydatki majątkowe w wysokości ponad 28,5 mln zł.). W badanym okresie różnica między dochodami i wydatkami będzie ulegała zmianie we wszystkich latach. W latach 2022, 2025 i 2026 planowane wydatki będą wyższe od dochodów, a ich różnica wyniesie ponad 4,7 mln. w roku 2022. W pozostałych latach dochody ogółem jak i wydatki ogółem będą wzrastać. W roku 2028 planowane dochody ogółem będą wyższe od wydatków ogółem o ponad 51 tys. zł. (Tab.31).

Zmiana Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Chełmno na lata 2022-2028 przewiduje szereg przedsięwzięć inwestycyjnych m.in.:

1. Przebudowa drogi gminnej Dolne Wymiary w kierunku łąk - poprawa infrastruktury komunikacyjnej.
2. Przebudowa drogi gminnej Nowawieś Chełmińska - Małe Łunawy - poprawa komunikacji drogowej.
3. Przebudowa drogi Kolno za jeziorem - poprawa infrastruktury drogowej.
4. Budowa chodnika w Kałdusie do Uścia - poprawa bezpieczeństwa pieszych.
5. Przebudowa drogi w Różnowie - poprawa infrastruktury drogowej.
6. Zakup samochodu OSP - poprawa bezpieczeństwa przeciwpożarowego.
7. Przebudowa drogi gminnej koło świetlicy w Łęgu - poprawa infrastruktury drogowej.
8. Przebudowa drogi w Osnowie z chodnikiem - poprawa infrastruktury komunikacyjnej.
9. Przebudowa drogi gminnej Ostrów Świecki - Łęg etap IV - poprawa infrastruktury drogowej.
10. Przebudowa drogi gminnej Starogród Dolny - poprawa bezpieczeństwa i infrastruktury drogowej.

11. Studnia głębinowa w Podwiesku - infrastruktura wodna.
12. Zakup nieruchomości gruntowej zabudowanej, Chełmno ul. Dworcowa 5, działka 27/3 i 27/4 - poprawa warunków pracy i obsługi mieszkańców gminy Chełmno.
13. Przebudowa drogi gminnej Bieńkówka - poprawa infrastruktury drogowej.
14. Budowa chodnika Wielkie Łunawy - poprawa bezpieczeństwa pieszych.
15. Przebudowa dróg gminnych w Górnych Wymiarach - poprawa infrastruktury drogowej.
16. Przebudowa drogi gminnej Nowe Dobra koło budynku komunalnego - poprawa infrastruktury drogowej.
17. Przebudowa drogi gminnej w Kałdusie - poprawa infrastruktury drogowej.
18. Przebudowa dróg gminnych w Klamrach - poprawa infrastruktury drogowej.
19. Przebudowa drogi gminnej w Ostrowie Świeckim - poprawa infrastruktury drogowej.
20. Budowa świetlicy w Małych Łunawach - rozwój kultury.
21. Budowa świetlicy wiejskiej w Nowych Dobrach - poprawa infrastruktury społecznej.
22. Przebudowa drogi gminnej Borówno - Gutlin - poprawa bezpieczeństwa i infrastruktury drogowej.
23. Zakup działek pod drogi - poprawa infrastruktury drogowej.
24. Nowe punkty świetlne - poprawa infrastruktury drogowej.
25. Przebudowa drogi gminnej Wielkie Łunawy dz. nr 38/1 - poprawa bezpieczeństwa.
26. Przebudowa drogi gminnej w Dolnych Wymiarach nr 060132C - poprawa infrastruktury drogowej.
27. Przebudowa mostku w Różnowie - poprawa infrastruktury drogowej.
28. Przebudowa dróg gminnych w Klamrach nr 060166C, 060167C, 060168C - poprawa bezpieczeństwa i infrastruktury drogowej.

29. Przebudowa stacji poboru i uzdatniania wody w Podwiesku - poprawa gospodarki wodnej.

30. Przebudowa drogi w miejscowości Nowe Dobra nr 0601119 C - poprawa infrastruktury drogowej.

31. Przebudowa drogi gminnej w Łęgu nr 060137C - poprawa infrastruktury drogowej.

32. Budowa boiska w Podwiesku - budowa infrastruktury sportowej.

33. Budowa placu zabaw w Bieńkówce - rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej.

34. Budowa kanalizacji w miejscowości Kałdus - poprawa gospodarki kanalizacyjnej.

Ilość realizowanych inwestycji zależeć będzie przede wszystkim od środków finansowych gminy. Możliwość finansowania inwestycji wyłącznie z budżetu gminy zawęża możliwość jej rozwoju. Aby w pełni zrealizować założone plany należy zwiększyć środki finansowe w budżecie gminy oraz pozyskać zewnętrzne środki.

8.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przez potrzeby i możliwości rozwoju gminy rozumie się w szczególności potrzeby i możliwości rozwoju obszarów zurbanizowanych - rozwoju jakościowego i przestrzennego tych obszarów, związanego z zapotrzebowaniem na nową zabudowę o różnych funkcjach, wynikającym różnorodnych uwarunkowań.

Należą do nich uwarunkowania społeczne, demograficzne, ekonomiczne oraz środowiskowe, a także wynikające ze stopnia rozwoju sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej.

Jednym z zasadniczych uwarunkowań, wpływających na potrzeby i możliwości rozwoju przestrzennego obszarów zurbanizowanych, jest stan zagospodarowania obszarów dotychczas przeznaczonych pod zabudowę (przez co rozumie się zarówno tereny w znacznym stopniu już zabudowane, jak i tereny przeznaczone w planach miejscowych pod zabudowę, dotychczas niezabudowane), określający możliwość lokalizacji w ich obrębie nowej zabudowy.

W celu określenia możliwości dokonania zmian w bilansie terenów dotychczas przeznaczonych pod zabudowę, wskazujących na uzasadnioną potrzebę wyznaczenia nowych

obszarów przeznaczonych pod zabudowę, określa się, zgodnie z przepisami m.in. maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę, analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne oraz prognozy demograficzne oraz możliwości lokalizacji nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej (chłonność terenów).

Zgodnie z przepisami, dopuszcza się wyznaczenie nowych pod zabudowę obszarów tylko wówczas, gdy nowa zabudowa, wynikająca z zapotrzebowania, nie znajduje pokrycia w możliwościach jej usytuowania na obszarach o w pełni wykształconej strukturze lub na obszarach dotychczas przeznaczonych pod zabudowę oraz pod warunkiem, że realizacja niezbędnych inwestycji związanych z rozwojem zabudowy mieści się w ramach możliwości finansowych gminy.

Zgodnie z wymaganiami ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, określa się maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę - biorąc pod uwagę dopuszczalną perspektywę 30 lat (okres do 2050) oraz możliwość zwiększenia tego zapotrzebowania, w stosunku do wyników analiz, o 30% ze względu na niepewność procesów rozwojowych w przyjętym horyzoncie czasowym.

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę określono w podziale na podstawowe funkcje zabudowy: zabudowa mieszkaniowo - usługowa, aktywizacji gospodarczej (produkcja, składy, magazyny w tym usługi uciążliwe). Dane statystyczne pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego przyjęte przy określaniu zapotrzebowania na nową zabudowę obejmują lata 2011-2021 oraz prognozę demograficzną do roku 2050 r. w wariancie biologicznym.

Jak wynika z długoterminowej prognozy sporządzonej dla Gminy Chełmno liczba ludności w przyjętej perspektywie czasowej 30 lat będzie wynosiła 7006 osób w 2050 r.

Bilanse terenów przeznaczonych pod zabudowę zostały wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy zgodnie z wymogami stawianymi przez ustawę. Powierzchnie użytkowe zabudowy dla poszczególnych funkcji stanowią wyliczenie ich powierzchni netto. Na rysunku studium zaznaczono obszary przypisując im odpowiednie przeznaczenie jako wielkość zapotrzebowania brutto na poszczególną funkcję (mnożąc zapotrzebowanie netto przez odpowiedni wskaźnik). Wyliczenie zapotrzebowania na powierzchnię użytkową

dla poszczególnych funkcji netto zostało zwiększone biorąc pod uwagę powierzchnię użytkową zabudowy, drogi, parkingi, zieleń oraz infrastrukturę techniczną.

8.5. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową.

Tab. 31. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Chełmno w latach 2011-2020.

Gmina Chełmno	Jednostka	Lata									
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	-	1417	1452	1482	1518	1550	1584	1608	1634	1670	1698
Mieszkania na 1000 mieszkańców	wskaźnik	255,9	260,4	260,6	263,5	266,3	267,8	269,0	270,1	274,1	275,8
Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	wskaźnik	4,37	4,39	4,42	4,42	4,44	4,45	4,46	4,46	4,48	4,48
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	wskaźnik	3,91	3,84	3,84	3,79	3,75	3,73	3,72	3,70	3,65	3,63
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m^2	95,4	96,4	97,3	97,7	98,3	99,0	99,3	99,6	100,3	100,7
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	wskaźnik	0,89	0,87	0,87	0,86	0,85	0,84	0,83	0,83	0,81	0,81
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m^2	24,4	25,1	25,4	25,8	26,2	26,5	26,7	26,9	27,5	27,8
Budynki mieszkalne w gminie	-	1210	1241	1268	1296	1328	1359	1382	1408	1444	1454

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

W analizowanym okresie średnio przybywa od 30 do 36 mieszkań na rok, za wyjątkiem roku 2017 i 2020 gdzie ich liczba nie przekroczyła 30 (24 i 28). Natomiast analizując budynki mieszkalne w gminie przybywa ich średnio około 30 rocznie. Najmniej wybudowano w 2019 roku 10 budynków, a najwięcej 67 budynków w roku 2011. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w roku 2020 wynosiła 27,8 m^2.

Tab. 32. Porównanie liczby mieszkań, przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę dla Gminy Chełmno z wybranymi jednostkami terytorialnymi (dane z GUS za 2020 r.).

	Jednostka terytorialna					
	Jednostka	Gmina Chełmno	Powiat Chełmińsk i	Województw o kujawsko-pomorskie	Polska	Europa
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców (wskaźnik)	-	275,8	326,4	376,2	392,4	500
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	m^2	27,8	24,3	26,4	29,2	40
Liczba mieszkań w gminie Chełmno wg wskaźnika (dane GUS 2020 r.) dla poszczególnych jednostek terytorialnych	-	1674	1981	2261	2381	3034

Prognozowana liczba mieszkań w gminie Chełmno wg wskaźnika na 2050 r.	-	1932	2287	2610	2749	3503
Powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie odpowiadająca przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę	-	194 767	170 246	184 958	204 575	280 240

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Jak wynika z tabeli powyżej, zasób mieszkaniowy i warunki mieszkaniowe w Gminie Chełmno nie odpowiadają standardom europejskim i krajowym, są jednak wyższe biorąc pod uwagę niektóre wskaźniki od województwa kujawsko-pomorskiego i względem powiatu chełmińskiego (Tab. 33).

Wskaźniki mieszkaniowe: liczba mieszkań na 1000 mieszkańców jest niższa od pozostałych wskaźników, natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę przewyższa poziomem średnią wielkość tych wskaźników w powiecie i województwie. Wskaźnik ten względem krajowego wyniku jest mniejszy o 1,4 m^2 powierzchni użytkowej mieszkania. Możliwość osiągnięcia standardów europejskich w zakresie wskaźników mieszkaniowych wymaga znaczącego zwiększenia zasobów mieszkaniowych, możliwego do osiągnięcia dopiero w co najmniej 30 - letnim okresie.

Przez standard europejski rozumie się wielkość wskaźników mieszkaniowych, opisujących jakość warunków mieszkaniowych jako przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na osobę na poziomie 40 m^2 oraz liczba mieszkań na 1000 mieszkańców - 500. Założona odpowiednio długa perspektywa czasowa osiągnięcia standardu mieszkaniowego na obecnym europejskim poziomie daje podstawy do twierdzenia o realnej możliwości osiągnięcia tego celu, a co najmniej - do istotnego zbliżenia się do średniej europejskiej, jednak przy niezbędnej większej dynamice ruchu budowlanego.

Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców Gminy Chełmno oraz wskaźnik dotyczący liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, wskaźnik ten jest mniejszy w stosunku do standardów: powiatowych o 50 mieszkań, wojewódzkich o ponad 100 mieszkań, polskich o ponad 116 mieszkań. Natomiast w stosunku do standardów europejskich różnica ta wynosi około 117 mieszkań.

Pożądana liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, niezbędna do osiągnięcia poziomu europejskiego w perspektywie 30 lat, przy przewidywanej w 2050 r., liczbie mieszkańców

gminy 7006 osób powinna wynosić 3503 mieszkania, a więc o 1805 mieszkań więcej niż obecnie.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w Gminie Chełmno jest większa od powierzchni na poziomie powiatu chełmińskiego oraz woj. kujawsko-pomorskiego, natomiast jest mniejsza od powierzchni użytkowej na obszarze Polski. W stosunku do średniego standardu europejskiego, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w Gminie Chełmno jest mniejsza aż o 12,2 m^2. Deficyt powierzchni użytkowej mieszkań w stosunku do teoretycznej ilości powierzchni użytkowej spełniającej standardy europejskie wynosi obecnie wynosi 75 189 m^2.

Pożądana łączna ilość powierzchni użytkowej mieszkań, niezbędna do osiągnięcia obecnego poziomu europejskiego pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę, będzie wzrastać wraz z prognozowanym wzrostem liczby mieszkańców.

W perspektywie 30. lat, łączna powierzchnia użytkowa mieszkań, gwarantująca osiągnięcie standardu europejskiego pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę, powinna wynosić 280 240 tys. m^2, a więc o ponad 109 277 tys. m^2 więcej niż obecnie.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyrażone w ilości powierzchni użytkowej nowej zabudowy przyjmuje się na poziomie: 85 500 m^2 – pozwalającym na osiągnięcie w ciągu 30. lat obecnych europejskich warunków mieszkaniowych.

Zapotrzebowanie to można zwiększyć o 30% w związku z niepewnością procesów rozwojowych oraz tendencji demograficznych. Biorąc pod uwagę, iż Gmina Chełmno jest gminą podmiejską okalającą miasto Chełmno jest w pełni uzasadnione podwyższenie o 30% zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową. Maksymalne możliwe zapotrzebowanie na nową zabudowę po zwiększeniu o 30% wyniesie 111 115 m^2.

Tab. 33. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową.

	Powierzchnia użytkowa zabudowy [m^2]	**Powierzchnia terenu [m^2]**
Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę wynikające z analizy	85 500	1 496 250
Maksymalne zapotrzebowanie na nowa zabudowę zwiększone o 30%	111 115	1 944 513

Źródło: Opracowanie własne na podstawie standardów urbanistycznych.

Na podstawie przeprowadzonych analiz zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie:

- ok. 707 nowych mieszkań,
- ok. 85 500 – 111 115 m^2 powierzchni użytkowej zabudowy,
- ok. 150 – 195 ha powierzchni terenu przeznaczonego na funkcję mieszkaniową.

8.6. Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową.

Tab. 34. Prognoza zapotrzebowania na zabudowę usługową w Gminie Chełmno.

	Jednostka	Wielkość
Liczba ludności (stan na 31.12.2021 rok)	osoba	6107
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkańca	m^2	30
Aktualna powierzchnia terenów usługowych	ha	18,30
Prognozowana liczba mieszkańców w 2050 roku	osoba	7006
Prognozowana powierzchnia	m^2	210 180
Zapotrzebowanie na nowa zabudowę usługową wynikające z analizy	ha	21,03 - 18,30 = 2,73
Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową zwiększone o 30%	ha	3,55

Źródło: Opracowanie własne.

Wielkość maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę o funkcji usługowej, w tym handlowej, zgodnie ze standardami w gminach podmiejskich, określa się przyjmując średnią wartość 30 m^2 powierzchni użytkowej zabudowy przypadającą na jednego mieszkańca. Obecnie usługi stanowią około 0,16 % (18,3068 ha) całej zabudowy na terenie gminy.

Biorąc pod uwagę standardy oraz niepewność procesów rozwojowych, a co za tym idzie możliwość zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30 % przyjmuje się potrzebę zwiększenia powierzchni użytkowej do około 3,55 ha.

Założono, iż powierzchnia terenów przeznaczonych pod nową zabudowę (wartość netto) stanowiłaby 50%, natomiast tereny przeznaczone pod drogi, parkingi, tereny zieleni, infrastrukturę techniczną pozostałe 50%.

Ponadto w ramach przedmiotowego studium dopuszcza się realizację zabudowy usługowej (w tym handlowej), w ramach istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej (jednorodzinnej i wielorodzinnej), stanowiącej uzupełnienie istniejącej funkcji mieszkaniowej. Usługi uciążliwe, nie stanowiące uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej

należy realizować w terenach aktywizacji gospodarczej (produkcja, składy, magazyny w tym usługi uciążliwe).

8.7. Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną.

Wielkość zapotrzebowania na nową zabudowę określa się, biorąc pod uwagę sytuację ekonomiczną gminy.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę wynika z konieczności aktywizacji i zróżnicowania bazy ekonomicznej gminy, stworzenia możliwości rozwoju miejsc pracy dla mieszkańców, znajdujących obecnie zatrudnienie w innych konkurencyjnych ośrodkach powiatowych. Rozwój bazy gospodarczej jest również niezbędny ze względów finansowych.

Tab. 35. Prognoza zapotrzebowania na zabudowę przemysłową w Gminie Chełmno.

	Jednostka	Wielkość
Liczba ludności (stan na 31.12.2021 rok)	osoba	6107
Aktualna powierzchnia terenów aktywizacji gospodarczej	ha	11,25
Prognozowana liczba mieszkańców w 2050 roku	osoba	7006
Prognozowana powierzchnia użytkowa	ha	9,87
Zapotrzebowanie na nowa zabudowę produkcyjną wynikające z analizy	ha	11,25 - 9,87 = 1,38
Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną zwiększone o 30%	ha	1,79

Źródło: Opracowanie własne.

Funkcja przemysłowa charakteryzuje się dużą chłonnością terenu, gdzie kubatura zabudowy stanowi jedynie niewielki procent całego terenu inwestycji. Określenie zapotrzebowania na zabudowę produkcyjną nie musi zachowywać proporcji w stosunku prognozowanej liczby ludności gminy. Wręcz przeciwnie rozwój terenów produkcyjnych, a co za tym idzie powstanie nowych miejsc pracy może powodować napływ ludności w wieku produkcyjnym. Dokładne oszacowanie zapotrzebowania na ten typ zabudowy wynika głównie z potrzeb istniejących i potencjalnych inwestorów.

Założono, iż powierzchnia terenów przeznaczonych pod nową zabudowę (wartość netto) stanowiłaby 50%, natomiast tereny przeznaczone pod drogi, parkingi, tereny zieleni, infrastrukturę techniczną pozostałe 50%.

Biorąc pod uwagę powyższe, oraz przyjmując wskaźnik przeliczający powierzchnię całkowitą zabudowy, który wynosi 0,75 (założono, że średnio 75% powierzchni całkowitej

budynku stanowi jego powierzchnia użytkowa) szacuje się, iż zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy produkcyjnej wynosi 6 712m^2.

Tereny przemysłowe w Gminie Chełmno zajmują około 11,25 ha całej gminy, co stanowi zaledwie 0,01 % powierzchni gminy. W obowiązujących uchwalonych planach miejscowych dla Gminy Chełmno dla funkcji produkcji, składów i magazynów jest zarezerwowane ponad 53 ha (jest to wielkość brutto: powierzchnia użytkowa zabudowy, drogi, parkingi, zieleń oraz infrastruktura techniczna). Jest to wartość, która znacznie przewyższa zapotrzebowanie na tereny produkcyjno - składowo - magazynowe wynikające z analizy. Ze względu na to, iż funkcja produkcyjna wynika z przeznaczenia w planie miejscowym (czyli w gminnym akcie prawa miejscowego) w niniejszym dokumencie pozostawia się tą wartość niezmienną. Zabezpiecza ona w pełni teren gminy w zapotrzebowanie pod funkcję przemysłową (aktywizacji gospodarczej).

8.8. Zasoby terenów dotychczas przeznaczonych pod zabudowę.

Na obszarze gminy Chełmno obowiązuje 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują swym zasięgiem około 2,3% powierzchni gminy. Wykonana w 2020 roku „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Chełmno" wykazała, że obowiązujące plany miejscowe zachowują swoją aktualność, ponieważ przyjęte w nich funkcje i zasady zagospodarowania umożliwiają realizację założonych w tych planach inwestycji.

Powierzchnia przeznaczona pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wynosi 264,03 ha. Dwa tereny zostały zainwestowane w 100%, pod zabudowę mieszkaniową. Łączna chłonność terenów niezainwestowanych na terenach objętych obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi około 108,99 ha.

Tab. 36. Chłonność terenów wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych.

Lp.	Miejscowość	Nr uchwały	Powierzchnia [ha]	Teren zainwestowany [%]	Przeznaczenie w planie	Powierzchnia terenów niezainwestowanych/ niezabudowanych [ha]
1	Klamry	VI/75/03	0,3	100%	M	0,00
2	Nowe Dobra	XXIII/208/05	0,5	100%	M, RL	0,00
3	Dolne Wymiary	XXII/209/05	2,2	25%	MU, RL, Kw	1,46
4	Klamry	XXIII/210/05	2,5	52%	M, K, Kw	1,20

5	Nowe Dobra	XXIII/211/05	1,10	0%	UG, KP, ZP	1,10
6	Nowe Dobra	XXV/225/05	27,8	0%	NP, NE, KDD, KDZ	27,8
7	Osnowo	VI/49/07	219	68%	MN, MU, PU, PR, RM,R,R/ZL,NO	70,50
8	Klamry	XI/79/07	3,8	72%	MN/U,KDD,KDW	1,54
9	Podwiesk	XI/80/07	0,3	0%	MN/U	0,3
10	Dolne Wymiary	XI/81/07	0,7	80%	MN/U	0,14
11	Starogród	XV/109/08	0,18	0%	MN/U, Kx/E	0,19
12	Klamry	XVIII/120/08	2,5	20%	MN/U, KDD, KDW	2,00
13	Nowawieś Chełmińska	XIII/129/20	3,15	12%	MN, KDW	2,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmno.

Chłonność terenów to potencjalna powierzchnia użytkowa nowej zabudowy o danej funkcji, mogąca powstać na danym terenie. Chłonność tę oblicza się dla obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz dla obszarów przeznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod rozwój funkcji zabudowy.

W celu obliczenia chłonności terenów wyznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę zmierzono powierzchnię terenów przeznaczonych pod daną funkcję zabudowy i pomniejszono je o powierzchnię już zainwestowaną. Szacując chłonność terenu przeznaczonego pod zabudowę wyodrębniono następujące obszary funkcjonalno-przestrzenne:

- mieszkaniowo - usługowa, a w tym zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna, zabudowa zagrodowa, usługi turystyki i wypoczynku, usługi rzemiosła, usługi kultury, usługi kultu religijnego, usługi sportu, usługi oświaty i wychowania, usługi handlu, usługi zdrowia i opieki społecznej;
- produkcyjna, a w tym zabudowa produkcyjna, produkcja rolnicza i zwierzęca, działalność produkcyjna np. budowlana, składy i magazyny.

Powierzchnia niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w planach miejscowych :

- pod zabudowę mieszkaniowo - usługową wynosi 27,41 ha (wartość brutto);
- pod zabudowę produkcyjną 46,78 ha (wartość brutto).

Powierzchnie niezainwestowanych obszarów zostały wyznaczone i zmierzone za pomocą oprogramowania GIS.

Powierzchnia niezainwestowanych obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo - usługową w planach miejscowych wynosi 19,20 ha (wartość netto została podzielona 30% na powierzchnię użytkową zabudowy oraz 70% na drogi, parkingi, zieleń oraz infrastrukturę techniczną).

Tab. 37.Wskaźniki przyjęte do obliczeń chłonności dla zabudowy mieszkaniowo - usługowej w MPZP.

Wskaźniki (uśrednione)	Zabudowa mieszkaniowo -usługowa
Powierzchnia działki	1500 m^2
Powierzchnia użytkowa budynku	180 m^2

Źródło: Opracowanie własne.

Tab. 38. Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę mieszkaniowo - usługową.

	Zabudowa mieszkaniowo - usługowa
Powierzchnia niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w MPZP pod zabudowę	19,20 ha
Chłonność obszarów (powierzchnia użytkowa możliwej zabudowy)	19,20/0,15ha (1500m^2) =128 128 x 180 m^2 = 23 040 m^2

Źródło: Opracowanie własne.

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, iż chłonność niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę mieszkaniowo - usługową wynosi 23 040 m^2 powierzchni użytkowej.

W celu określenia chłonności obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę produkcyjną, obliczono dla niej potencjalną powierzchnię użytkową nowej zabudowy opartą o intensywność zabudowy. Wskaźnik intensywności zabudowy stanowi stosunek powierzchni całkowitej budynku do powierzchni działki lub terenu. Biorąc pod uwagę istniejące zagospodarowanie terenów przemysłowych na terenie gminy za wskaźnik intensywności zabudowy dla terenów przemysłowych przyjęto wartość 0,5.

Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę - dla zabudowy produkcyjnej, obliczono ze wzoru:

$$Ch = PW_{IZ}X$$

gdzie:

Ch - chłonność,

P - powierzchnia niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę produkcyjną,

W_{IZ} -wskaźnik intensywności zabudowy (przyjęto wartość 0,5),

X - wskaźnik przeliczający powierzchnię całkowitą budynku na powierzchnię użytkową, który wynosi 0,75 - założono, że średnio 75% powierzchni całkowitej budynku stanowi jego powierzchnia użytkowa.

Powierzchnia niezainwestowanych obszarów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną w planach miejscowych wynosi 46,78 ha (wartość netto została podzielona 50% na powierzchnię użytkową zabudowy oraz 50% na drogi, parkingi, zieleń oraz infrastrukturę techniczną).

Tab. 39. Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę produkcyjną.

	Zabudowa produkcyjna
Powierzchnia niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w MPZP pod zabudowę produkcyjną	23,39 ha
Chłonność obszarów (powierzchnia użytkowa możliwej zabudowy)	23 390 x 0,5 x 0,75 =8 771 m^2

Źródło: Opracowanie własne.

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, iż chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę produkcyjną wynosi 8 771 m^2.

W celu obliczenia chłonności terenów pod daną funkcję zabudowy, wyznaczono obszary o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno - przestrzennej i pomniejszono je o powierzchnię terenów zabudowanych, zainwestowanych. Ustalono, iż powierzchnia terenu netto została podzielona na 50% powierzchni użytkowej zabudowy oraz 50% na drogi, drogi, parkingi, zieleń oraz infrastrukturę techniczną.

Powierzchnia netto dla zabudowy mieszkaniowo - usługowej wynosi 157,73 ha. Według założeń teren powierzchni użytkowej wynikający z analizy wynosi 78,86 ha .

Tab. 40. Chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo - usługową w obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno - przestrzennej.

	Zabudowa mieszkaniowo - usługowa
Powierzchnia niezainwestowanych obszarów wyznaczonych pod zabudowę	78,86 ha
Chłonność obszarów (powierzchnia użytkowa możliwej zabudowy)	78,86/0,15ha (1500m^2) =526 526 x 180 m^2 = 94 680m^2

Źródło: Opracowanie własne.

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, iż chłonność niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w terenach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonlano - przestrzennej przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo - usługową wynosi 94 680 m^2 powierzchni użytkowej.

Ze względu na fakt, iż Gmina Chełmno posiada plany miejscowe z rezerwą terenów pod funkcję produkcyjną (ponad 46 ha), chłonność terenów dla zabudowy produkcyjnej w obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno - przestrzennej szacuje się na poziomie 0 ha.

Poniższa tabela przedstawia porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z określoną chłonnością terenów możliwych do zabudowy, zlokalizowanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej.

Tab. 41. Porównanie maksymalnego zapotzrebowania na nopwą zabudowę z określoną chłonnością terenów możliwych do zabudowy na terenie gminy Chełmno.

Rodzaj funkcji zabudowy	Zapotrzebowanie na nową zabudowę (powierzchnia użytkowa w m^2)	Chłonność terenów możliwych do zabudowy, zlokalizowanych w obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w MPZP (powierzchnia użytkowa w m^2)	Wynik bilansu (powierzchnia użytkowa w m^2)
Funkcja mieszkaniowo - usługowa	111 115 + 17 750 =128 865 m^2	23 040 + 94 680 = 117 720 m^2	11 145 m^2
Funkcja produkcyjna	6712 m^2	8 771 m2 + 0 = 8 771 m^2	- 2 059 m^2

Źródło: Opracowanie własne.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę pod funkcję produkcyjną osiąga wartość ujemną. Chłonność terenów w planach miejscowych pod funkcję produkcyjną przekracza

zapotrzebowanie na nowa zabudowę. W obowiązujących planach miejscowych dla Gminy Chełmno dla funkcji produkcji, składów i magazynów jest zarezerwowane ponad 46 ha (jest to wielkość brutto: powierzchnia użytkowa zabudowy, drogi, parkingi, zieleń oraz infrastruktura techniczna). Jest to wartość, która znacznie przewyższa zapotrzebowanie na tereny produkcyjne wynikające z analizy. Ze względu na to, iż funkcja produkcyjna wynika z przeznaczenia w planie miejscowym (czyli w gminnym akcie prawa miejscowego) w niniejszym dokumencie pozostawia się tą wartość niezmienną. Zabezpiecza ona w pełni teren gminy w zapotrzebowanie pod funkcję produkcyjną.

Jak wynika z powyższej tabeli maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę o funkcji mieszkaniowo - usługowej przekracza wartości chłonności terenów do zabudowy zlokalizowanych w granicach obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno - przestrzennej oraz niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Powierzchnie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę określono na podstawie wcześniejszych założeń dotyczących wyodrębniania powierzchni możliwych do zagospodarowania w ramach obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz wskaźników wykorzystywanych przy obliczaniu chłonności

Tab. 42. Powierzchnia nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Funkcja zabudowy	Powierzchnia nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę
Mieszkaniowo - usługowa	11 145 m^2 / 180 m^2 = 62 62 x 0,15 ha = 9,30 (powierzchnia netto) 9,30 = 70% 3,99 = 30% 9,30 ha + 3,99 ha = 13,29 ha (powierzchnia brutto)

Źródło: Opracowanie własne.

W celu zaspokojenia prognozowanego, maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniowo - usługową, na terenie gminy Chełmno należy przewidzieć lokalizację 13,29 ha terenów przeznaczonych pod zabudowę o funkcji mieszkaniowo - usługowej.

Wyznaczając w kierunkach zagospodarowania przestrzennego tereny pod zabudowę wzięto pod uwagę zapotrzebowanie na nową zabudowę, różnorodność potrzeb inwestycyjnych wynikające z analiz społecznych, środowiskowych, ekonomicznych jak również z prognoz demograficznych i standardów europejskich. Opracowanie Studium

przede wszystkim przewiduje racjonalne możliwości finansowania infrastruktury technicznej przez gminę. Założenia jakie zostały przyjęte przy projektowaniu terenów przeznaczonych pod inwestycje zakładają skupienie zabudowy jak najbliżej już terenów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej gdzie infrastruktura techniczna jest dobrze rozwinięta. Na terenie gminy Chełmno wyznaczone w Studium kierunki zagospodarowania przestrzennego zakładają skupienie nowej zabudowy jako zagęszczenie i uzupełnienie istniejącej zabudowy lub wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę w obrębie danej miejscowości. Takie podejście powinno zapobiegać rozproszeniu zabudowy w gminie przy jednoczesnym możliwym i racjonalnym rozwojem danej miejscowości.

9. Stan prawny gruntów

Tab. 43. Stan prawny gruntów w Gminie Chełmno (stan na 31.12.2021).

Lp.	Wyszczególnienie gruntów gminy Chełmno	Powierzchnia ogólna gruntów [ha]	Udział procentowy
1.	Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	2275	20,10 %
2.	Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	1	0,01 %
3.	Grunty spółek Skarbu Państwa przedsiębiorstw państwowych osób prawnych	2	0,02 %
4.	Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	305	2,70 %
5.	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0
6.	Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz gruntów, których właściciele są nieznani	6	0,05 %
7.	Grunty osób fizycznych	8559	75,63 %
8.	Grunty spółdzielni	85	0,75 %
9.	Grunty kościołów i związków wyznaniowych	9	0,08 %
10.	Wspólnoty gruntowe	0	0
11.	Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	45	0,40 %
12.	Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0
13.	Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	23	0,20 %
14.	Grunty województw w użytkowaniu wieczystym	0	0,00 %
15.	Spółki prawa handlowego	3	0,03 %
16.	inne	334	2,63 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Chełmno.

Struktura własnościowa gruntów w Gminie Chełmno przedstawia się następująco: ponad 75% gruntów należy do osób fizycznych oraz ponad 20% stanowią grunty należące do Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste.

Zaledwie 2,70% stanowią grunty gminne z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste. Blisko 0,62% stanowią grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste, 0,01% stanowią grunty gminne przekazane w użytkowanie wieczyste. Oprócz tego około 0,8% ogólnej powierzchni ewidencyjnej stanowią grunty spółdzielni, 0,57% grunty kościołów i związków wyznaniowych oraz ponad 2,60% grunty inne. Na terenie gminy nie występują grunty, które są własnością gminy i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste oraz grunty wspólnot gruntowych. Brak jest również gruntów powiatów przekazanych w użytkowanie wieczyste oraz gruntów województw w użytkowaniu wieczystym.

10. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

10.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody

10.1.1. Sieć Natura 2000

Podstawę prawną tworzenia sieci Natura 2000 jest dyrektywa Rady i Parlamentu Europejskiego 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1997 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków i dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, które zostały transponowane do polskiego prawodawstwa, poprzez Ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody.

Obszary, które zaliczamy do Sieci Natura 2000 :

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)

Na terenie naszego kraju obecnie wyznaczono 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) i 864 obszary ochrony siedlisk (SOO), w tym 10 obszarów o podwójnym statusie. Pokrywają one prawie 70 tys. km^2 powierzchni kraju.

Na terenie Gminy Chełmno występują obydwa typy obszarów :

OSO Dolina Dolnej Wisły (PLB40003), obszar rozciągnięty jest wzdłuż ponad 260 kilometrowego odcinka rzeki Wisły i zajmuje powierzchnię 33 559,04 ha. Na niektórych jej odcinkach obecne są liczne mielizny i wyspy, odsłaniane szczególnie podczas niskiego stanu wody. W wielu miejscach na obszarze międzywala znajdują się rozległe podmokłe łąki. Na terasie zalewowej obecne są starorzecza i pozostałości lasów łęgowych.

Obszar został utworzony głównie w celu ochrony następujących gatunków ptaków:

- Łabędź niemy *Cygnus olor* (populacja lęgowa, A036),
- Bielik *Haliaeetus albicilla* (populacja lęgowa, A075),
- Błotniak stawowy *Circus aeruginosus* (populacja lęgowa, A081),
- Derkacz *Crex crex* (populacja lęgowa, A122),
- Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* (populacja lęgowa, A193),
- Rybitwa białoczelna *Sternulaalbifrons* (populacja lęgowa, A195),
- Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida* (populacja lęgowa, A196),
- Rybitwa czarna *Chlidonias niger* (populacja lęgowa, A197),
- Zimorodek *Alcedo atthis* (populacja lęgowa, A229),
- Jarzębatka *Sylvia nisoria* (populacja lęgowa, A307),
- Ohar *Tadorna tadorna* (populacja lęgowa, A048),
- Nurogęś *Mergus merganser* (populacja lęgowa i zimująca, A070),
- Ostrygojad *Haemtopus ostralegus* (populacja lęgowa, A130),
- Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* (populacja lęgowa, A136),
- Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* (populacja lęgowa, A168),
- Mewa siwa *Larus canus* (populacja lęgowa, A182),
- Mewa srebrzysta *Larus argentatus* (populacja lęgowa, A184),
- Trzciniak *Acrocephalus arundinaceus* (populacja lęgowa, A298),
- Brzegówka *Riparia riparia* (populacja lęgowa, A249),
- Remiz *Remiz pendulinus* (populacja lęgowa, A336),
- Dziwonia *Carpodacus erythrinus* (populacja lęgowa, A371),
- Gęś zbożowa *Anser fabalis* (populacja migrująca, A039),
- Krzyżówka *Anas platyrynchos* (populacja zimująca, A053),
- Gągoł *Bucephala clangula* (populacja zimująca, A067),
- Czajka *Vanellus vanellus* (populacja migrująca, A142),
- Kulik wielki Numenius arquata (populacja migrująca, A160),
- Żuraw *Grus grus* (populacja lęgowa i migrująca, A127),
- Siewka Złota (populacja migrująca, A140).

Obszar Dolina Dolnej Wisły jest krajową ostoją ptaków o randze międzynarodowej. Występują tutaj co najmniej 44 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki ptaków migrujących i zimujących z Polskiej Czerwonej Księgi. Na tym obszarze gniazduje około 180 gatunków ptaków oraz występuje bardzo ważny teren zimowiskowy bielika.

W okresie lęgowym obszar ten zasiedla około 1% populacji krajowej gatunków nurogęś, ohar, rybitwa, białoczelna, rybitwa rzeczna, zimorodek, ostrygojad. W okresie wędrówek ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach do 50 tys. osobników. W okresie zimowym występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego gatunków: bielik, gągoł, nurogęś. Występuje tu bogata fauna innych kręgowców, liczne gatunki zagrożone i prawnie chronione. Ochrona „ptasiego" obszaru Natura 2000 wymaga, aby wszelka działalność nie prowadziła do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz do degradacji ich siedlisk.

Do istniejących zagrożeń na wysokim poziomie mających wpływ na obszar zalicza się:

- wydobywanie piasku i żwiru (C01.01),
- zarzucanie pasterstwa/brak wypasu (A04.03),
- inne rodzaje praktyk rolniczych (A11),
- intensyfikacja rolnictwa (A02.01),
- usuwanie trawy pod grunty orne (A02.03).

Do zagrożeń na średnim i niskim poziomie na tym obszarze zalicza się:

- szlaki żeglugowe (D03.02),
- obce gatunki inwazyjne (I01),
- rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem (H01.05),
- zasypywanie terenu, melioracje, osuszanie – ogólnie (J02.01),
- inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych (H01.03),
- polowanie (F03.01),
- tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych (J02.12.02),
- napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne (D02.01.01),
- powódź-procesy naturalne (L08),
- żeglarstwo (G01.01),
- wędkarstwo (F02.03),
- Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie (J02.05),

- Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze (G01),
- zmiana składu gatunkowego - sukcesja (K02.01).

Ryc. 58.Obszar chroniony Natura 2000 - Dolina Dolnej Wisły.

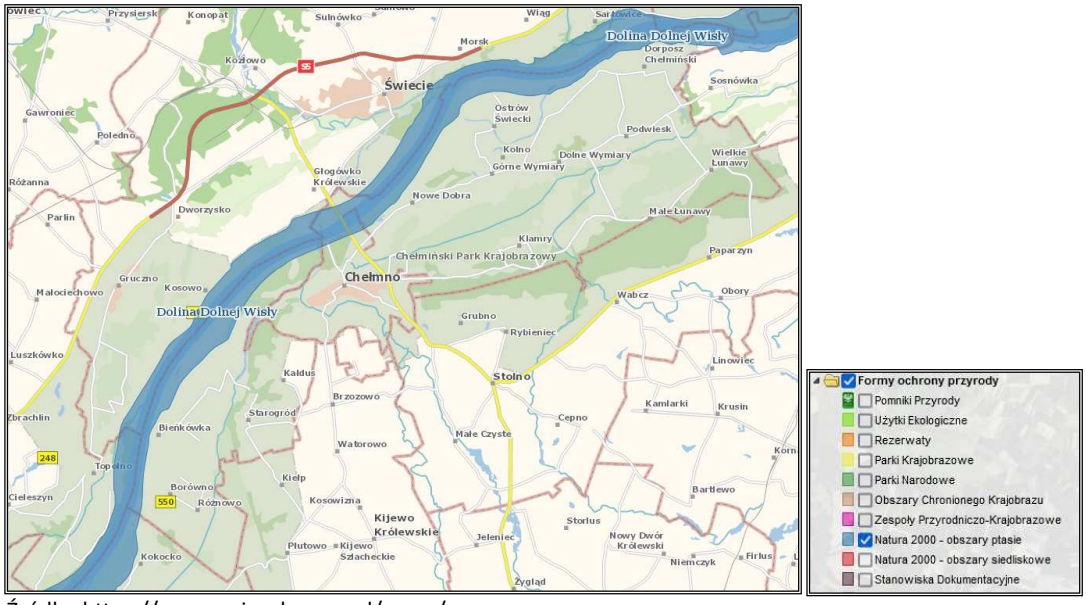

Źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

Dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB 040003, Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 31 marca 2015 r. został ustanowiony plan zadań ochronnych a następnie został on zmieniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 czerwca 2017 r. (zmiana załącznika nr 5 do Rozporządzenia).

W załączniku nr 3 określono potencjalne zagrożenia dla celów i przedmiotów ochrony obszaru tj. zmiana sposobów uprawy, intensywne koszenie, produkcja energii wiatrowej, usuwanie trawy pod grunty orne, zalesianie terenów otwartych, modyfikowanie funkcjonowania wód, melioracje i osuszanie. Spodziewać się natomiast należy zagrożeń takich jak: zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, powódź, zasypywanie terenu, penetracja.

W załączniku nr 4 sformułowano cele działań ochronnych np. zachowanie istniejących siedlisk lęgowych i żerowych w obecnym stanie FV, utrzymanie liczebności populacji lęgowej, utrzymanie liczebności populacji korzystającej z żerowisk, zachowanie siedlisk lęgowych w dotychczasowym stanie, itp.

W załączniku nr 5 określono zestaw działań ochronnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony np. dotyczące czynnej ochrony ptaków np. bielika (zapobiegnięcie

utracie potencjalnych miejsc gniazdowych, zapobiegnięcie zmniejszaniu ilości czatowni), błotniaka stawowego (zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych, zachowanie żerowisk gatunku), derkacza (zachowanie siedlisk gatunku), rybitwy rzecznej i rybitwy białoczelnej (budowa sztucznych wysp w korycie, zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych), mewy siwej (zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych) i innych gatunków.

SOO Solecka Dolina Wisły (PLH040003), obejmuje terasę zalewową, której granicę częściowo wyznacza wał przeciwpowodziowy usypany w XIX wieku, a częściowo skarpa Doliny Wisły. Wisła ma w tym miejscu charakter nieuregulowanej rzeki o dobrze zachowanych naturalnych cechach. Przy średnim i niskim stanie wód z koryta rzeki okresowo wynurzają się piaszczysto - muliste ławice. Natomiast podczas wezbrań nadbrzeżne kępy połączone ze stałym lądem stają się wyspami. Ciągle żywe są tu procesy, takie jak erozja boczna brzegów Wisły oraz krawędzi jej doliny. Na terenie ostoi występują również starorzecza i okresowo zalewane tereny nadbrzeżne, które porośnięte są mozaiką ziołorośli i traworośli z rosnącymi pojedynczo i pasowo krzewami i drzewami (w tym pomnikowymi topolami czarnymi) oraz zaroślami wierzbowymi. W obrębie ostoi spotyka się również fragmenty borów mieszanych i sosnowych z płatami muraw piaskowych. Ważne z europejskiego punktu widzenia łęgi olszowo - jesionowe występują na bardzo niewielkich powierzchniach na zatorfionych obrzeżach doliny i źródliskach. W sumie na tym obszarze wyróżniono 9 rodzajów siedlisk cennych dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy, które łącznie zajmują ponad 5% obszaru. Największą powierzchnię z nich zajmują łąki użytkowane ekstensywnie (3%). Występuje tu 48 gatunki zwierząt ważnych dla UE, z czego 36 gatunków to ptaki. Obszar jest fragmentem ostoi ptasiej o dużym znaczeniu dla ptaków lęgowych i migrujących, szczególnie związanych z dolinami dużych, nieuregulowanych rzek. Występuje tu m.in. bocian czarny, czapla biała, rybitwa białoczelna, batalion i bielik. Spośród występujących tu gatunków ryb szczególnie cenne są: kiełb białopłetwy, koza, różanka oraz reintrodukowany łosoś atlantycki. Ostoja obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który jest ważny dla migracji wielu gatunków.

Do przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 zaliczono zarówno siedliska przyrodnicze jak również gatunki zwierząt i ich siedliska, do których należą:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion* (3150),
- zalewane muliste brzegi rzek (3270),

- ziołorośla górskie *Adenostylion alliariae* i ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium* (6430),
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris* (6510),
- łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albofragilis, Populetum albae, Alnenion glutinosoincanae* i olsy źródliskowe (91E0),
- łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmateum* (91F0),
- bóbr europejski *Castor fiber* (1337),
- wydra *Lutra lutra* (1355),
- kumak nizinny *Bombina bombina* (1188),
- minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis* (1099),
- łosoś atlantycki *Salmo salar* (1106),
- boleń *Aspius aspius* (1130),
- koza *Cobitis taenia* (1149),
- różanka *Rhodeus sericeus amarus* (5339),
- pachnica dębowa *Osmoderma* eremita (1084),
- zmienno wilgotne łąki trzęślicowe *Molinion* (6410)

Do istniejących zagrożeń siedlisk, w tym także roślin i zwierząt zalicza się:

- obce gatunki inwazyjne (I01),
- drogi, autostrady (D01.02),
- zmniejszenie migracji/bariery dla migracji (J03.02.01),
- niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak (G05.07),
- wędkarstwo (F02.03),

Do potencjalnych zagrożeń siedlisk, w tym także roślin i zwierząt zalicza się:

- zaniechanie/brak koszenia (A03.03),
- intensywne koszenie lub intensyfikacja (A03.01),
- intensywny wypas bydła (A04.01.01),
- stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych (A07),
- nawożenie/nawozy sztuczne (A08),
- przerzedzenie warstwy drzew (B02.06),
- usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04),

- przerzedzenie warstwy drzew (B02.06),
- wydobywanie piasku i żwiru (C01.01)
- szlaki żeglugowe (D03.02),
- zasypywanie terenu, melioracje, osuszanie – ogólnie (J02.01),
- regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych (J02.03.02),
- brak zalewania (J02.04.02),
- zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska (J03.01),
- tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych (J02.12.02)
- zmniejszenie migracji/bariery dla migracji (J03.02.01),
- zmniejszenie wymiany materiału genetycznego (J03.02.03),
- zamulenie – wypłycanie i zarastanie (K01.02),
- nagromadzenie materii organicznej (K02.02),
- eutrofizacja (K02.03),
- zawleczenie choroby - patogeny mikrobowe (K04.03)
- szkody wyrządzane przez roślinożerców - w tym zwierzynę łowną (K04.05).

SOO Zbocza Płutowskie (PLH 040036) obejmuje głównie strome zbocza strefy krawędziowej Doliny Dolnej Wisły, nachylone do 30° i wzniesione do 60 m ponad dno doliny. Charakterystyczną jego cechą jest zatem specyficzna rzeźba terenu i znaczne deniwelacje. Ponadto w jego granicach leży szereg śródpolnych, naturalnie wykształconych, zalesionych parowów (czyli dolin, o płaskim dnie i stromych, lecz nie urwistych zboczach), wcinających się w przyległą wysoczyznę morenową. Niektóre fragmenty wysoczyzny są użytkowane rolniczo. Granice obszaru obejmują też użytkowane rolniczo fragmenty dna doliny Wisły, wykorzystywane jako grunty orne lub użytki zielone (większość omawianego obszaru jest użytkowana rolniczo). Łąki są przeważnie intensywnie zagospodarowane. W niektórych miejscach spotyka się małe płaty łęgu wierzbowego, ziołorośla i starorzecza. Strome zbocza doliny są dobrze naświetlone, co sprzyja występowaniu tu licznych gatunków roślin i zwierząt termofilnych. Istniejące tu szlaki migracyjne roślin przyczyniły się do zachowania się na tym terenie wielu rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków. W obrębie obszaru występują miejsca, gdzie zachowały się jedne z najlepiej wykształconych muraw kserotermicznych i termofilnych zarośli na terenie Polski północnej. Murawom towarzyszą ciepłolubne zarośla,

często również bogate gatunkowo. W parowach zachowały się lasy liściaste o cechach naturalnych. Do nich należą fitocenozy tzw. grądu zboczowego, czyli lasu klonowo-lipowego. Na dnie parowów można spotkać płaty łęgu wiązowo-jesionowego. Obecność cienistych lasów obok kserotermicznych muraw bardzo podnosi różnorodność florystyczną i faunistyczną tego obszaru. Największy walor przyrodniczy posiadają zbiorowiska roślinności kserotermicznej, a także zarośla tarninowo-głogowe (czyżnie). Są tu stanowiska bardzo wielu rzadkich składników flory kserotermicznej. W parowach, miejscach trudnych do prowadzenia intensywnej gospodarki leśnej, często zachowały się płaty grądu subkontynentalnego Tilio i grądu zboczowego, a rzadko łęgu jesionowo-wiązowego. Lasy te również skupiają rzadkie składniki flory. Jest to jeden z trzech znanych rejonów występowania barczatki kataks w Polsce, a także jedna z nielicznych środkowoeuropejskich ostoi innych ciepłolubnych gatunków stawonogów (Gryziel stepowy - jeden z trzech gatunków pająków z rodziny gryzielowatych, *Phasia aurigera* – owad z rzędu muchówek - rzadki, kserofilny gatunek stwierdzony na kilku stanowiskach w południowej i centralnej Polsce, *Pollenia venturii*). Niektóre rzadko spotykane owady związane są z dnem doliny Wisły, np. pachnica dębowa.

Ochrona obszarów Natura 2000 wymaga aby wszelka działalność nie prowadziła do zagrożeń dla ptaków i siedlisk ich bytowania oraz do degradacji chronionych siedlisk przyrodniczych oraz do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt. Szczegółowe zasady ochrony dla obszarów Natura 2000 określają plany zadań ochronnych.

Ryc. 59. Obszary chronione Natura 2000 - Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie.

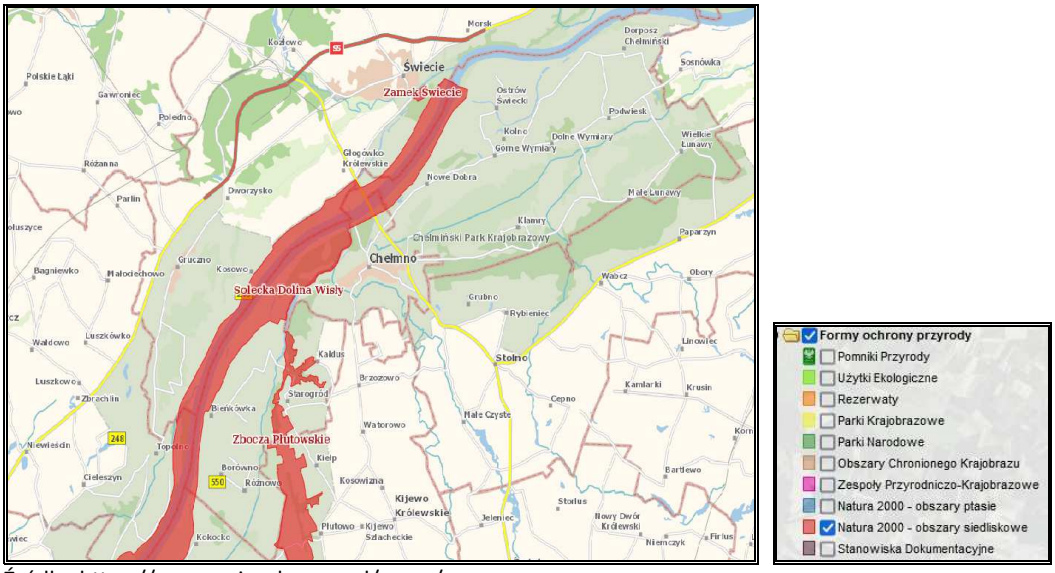

Źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

10.1.2. Rezerwaty przyrody

Na terenie gminy Chełmno znajdują się cztery rezerwaty przyrody:

a) Góra św. Wawrzyńca,

b) Łęgi na Ostrowiu Panieńskim,

c) Ostrów Panieński,

d) Zbocza Płutowskie.

Góra Św. Wawrzyńca - rezerwat utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 lipca 1962 r. (M. P. z1962 r., nr 68, poz. 317). Rezerwat zajmuję powierzchnię 0,75 ha a łączna długość granicy wynosi niespełna 510 metrów. Obszar 0,33 ha podlega ścisłej ochronie oraz 0,42 ha powierzchni ochronie czynnej. Celem utworzenia rezerwatu było zachowanie stanowiska roślinności stepowej z ostnicą włosowatą (*Stipa capillata*), która porasta południowe zbocze uformowanego sztucznie wału obronnego dawnego grodu. Północne zbocza wału porastają drzewa: jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), jesion pensylwański (F*raxinus pensylvanica*), klon pospolity (*Acer platanoides*), klon jawor (*Acer pseudoplatanus*), klon polny (*Acer campestre*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*) oraz topola biała (*Populus alba*). W warstwie runa zaobserwować można kokorycz pustą (*Corydalis cava*), kokorycz pełną (*Corydalis solida*), złoć małą (*Gagea minima*), świerząbka gajowego (*Chaerophyllum temulum*) oraz gatunki łąkowe i murawowe, takie jak wiązówka bulwkowa (*Filipendula vulgaris*) i rutewka mniejsza (*Thalictrum minus*). Po wschodniej stronie wału znajdują się zbiorowiska zaroślowe a na zachodnim zboczu występuje trzcinnik piaskowy (*Calamagrostis epigejos*) oraz robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*). Na terenie rezerwatu obowiązują zadania ochronne godne z Zarządzeniem Nr 2/2022 RDOŚ w Bydgoszczy z dnia 7 lutego 2022 r. dotyczące zadań ochronnych.

Łęgi na Ostrowiu Panieńskim - rezerwat utworzony na podstawie Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 r. (Dz. U. z 1998 r., Nr 161, poz. 1093). Teren rezerwatu w całości znajduje się w obszarze Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i obejmuje powierzchnię 34,43 ha. Celem ochrony w rezerwacie jest zabezpieczenie i zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych drzewostanów łęgowych o charakterze naturalnym. Pomimo, iż dominującym zespołem leśnym rezerwatu jest łęg jesionowo-wiązowy, w drzewostanie pojawiają się gatunki charakterystyczne dla siedlisk grądowych: lipa drobnolistna *(Tilia cordata)*, grab zwyczajny *(Carpinus betulus)*, klon jawor *(Acer pseudoplantus)* oraz klon pospolity *(A. Platanoides)*,

co świadczy o powolnym grądowieniu siedlisk. W drzewostanie występują także takie gatunki jak: czeremcha zwyczajna *(Padus avium)*, klon polny *(A. campestre)*, wiąz górski *(Ulmus glabra)*, wiąz pospolity *(U. minor)* oraz wiąz szypułkowy *(U. laevis)*. Warstwę krzewów tworzą: bez czarny *(Sambucus nigra)*, dereń świdwa *(Cornus sanguinea)*, kalina koralowa *(Viburnum opulus)*, szakłak pospolity *(Rhamnus cathartica)* oraz trzmielina zwyczajna *(Euonymus europaeus).* Obszar rezerwatu objęty jest planem ochrony zgodnie z Zarządzeniem Nr 5/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Łęgi na Ostrowiu Panieński" (Dz. Urz. z 2011 r., Nr 312, poz. 3399)

Ostrów Panieński - rezerwat utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa z dnia 30 kwietnia 1956 r. (M. P. z 1956 r., Nr 40, poz. 516). Teren rezerwatu w całości znajduje się w obszarze Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i obejmuje powierzchnię 14,43 ha. Ścisłej ochronie podlega cały obszar rezerwatu. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnych fitocenoz łęgu jesionowo - wiązowego wraz z osobliwościami florystycznymi. Skład gatunkowy rezerwatu jest zbliżony flory rezerwatu „Łęgi na Ostrowiu Panieńskim". Drzewostan stanowią: wiąz pospolity *(Ulmus minor)*, dąb szypułkowy *(Quercus robur)* oraz jesion wyniosły *(Fraxinus excelsior)*. W mniejszej liczbie występują: topola biała *(Populus alba)*, topola czarna *(Populus nigra)*, wierzba krucha *(Salix fragilis)* oraz wierzba biała *(Salix alba)*. Wczesną wiosną w warstwie runa rosną: zawilec żółty *(Anemone ranunculoides)*, ziarnopłon wiosenny *(Ficaia verna)*, złoć mała *(Gagea minima)* i złoć żółta *(Gagea lutea)*, bluszczyk kurdybanek *(Glechoma hederacea)* oraz piżmaczek wiosenny *(Adoxa moschatellina)*. Latem pojawia się malina właściwa *(Rubus idaeus)*, konwalia majowa *(Convallaria majalis)*, podagrycznik pospolity *(Aegopodium podagraria)*, pokrzywa zwyczajna *(Urtica dioica)* oraz przytulia czepna *(Galium aparine)*. Jesienią w rezerwacie spotkamy nawłoć późną *(Solidago gigantea)*.

Obszar rezerwatu objęty jest planem ochrony zgodnie z Zarządzeniem Nr 18/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Łęgi na Ostrowiu Panieński" (Dz. Urz. z 2011 r., Nr 312, poz. 3399).

Zbocza Płutowskie - rezerwat utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 16 stycznia 1963 r. (M. P. z 1963 r., Nr 18, poz. 103). Składa się on z trzech odrębnych obszarów o łącznej powierzchni 34,49 ha.

Ochronie czynnej na terenie rezerwatu podlega 4,93 ha, a ochronie ścisłej pozostały teren rezerwatu. Rezerwat obejmuje ponad 3,5 km odcinek wysokiego, sięgającego 87 metrów n.p.m. i stromego, nachylonego do 30° zbocza doliny Wisły. Północna granica rezerwatu znajduje się w miejscowości Starogród natomiast od południa sąsiaduje z rezerwatem „Płutowo". Cała powierzchnia rezerwatu znajduje się w obszarze Natura 2000 „Zbocza Płutowskie". Celem ochrony w rezerwacie „Zbocza Płutowskie" jest zachowanie zespołów roślinności stepowej z udziałem miłka wiosennego *(Adonis vernalis)*. Do gatunków podlegających ochronie ścisłej należą, poza stanowiskami miłka wiosennego m.in. dzwonek syberyjski *(Campanula sibirica)*, turzyca delikatna *(Carex supinia)*, storczyk kukawka *(Orchis militaris)*, ostrołódka kosmata *(Oxytropis pilosa)*, sasanka łąkowa *(Pulsatilla pratensis)*, wężymord stepowy *(Scorzonera purpurea)*, jarząb szwedzki *(Sorbus intermedia)* i ostnica włosowata *(Sipa capillata)*. Z kolei taksony znajdujące się pod ochrona częściową to: dzwonek szerokolistny *(Campanula latifolia)*, kocanki piaskowe *(Helichrysum arenarium)*, kruszczyk szerokolistny *(Epipactis helleborine)* oraz zawilec wielkokwiatowy *(Anemone sylvestris)*. Poza tym w rezerwacie rosną: kalina koralowa *(Viburnum opulus)*, kopytnik pospolity *(Asarum europaeum)*, kruszyna pospolita *(Frangula alnus)* i pierwiosnek lekarski *(Primula veris)*. Na terenie rezerwatu obowiązuje Zarządzenie nr 3/2022 RDOŚ w Bydgoszczy z dnia7 lutego 2022 w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody.

Ryc. 60. Rezerwaty przyrody na obszarze gminy Chełmno.

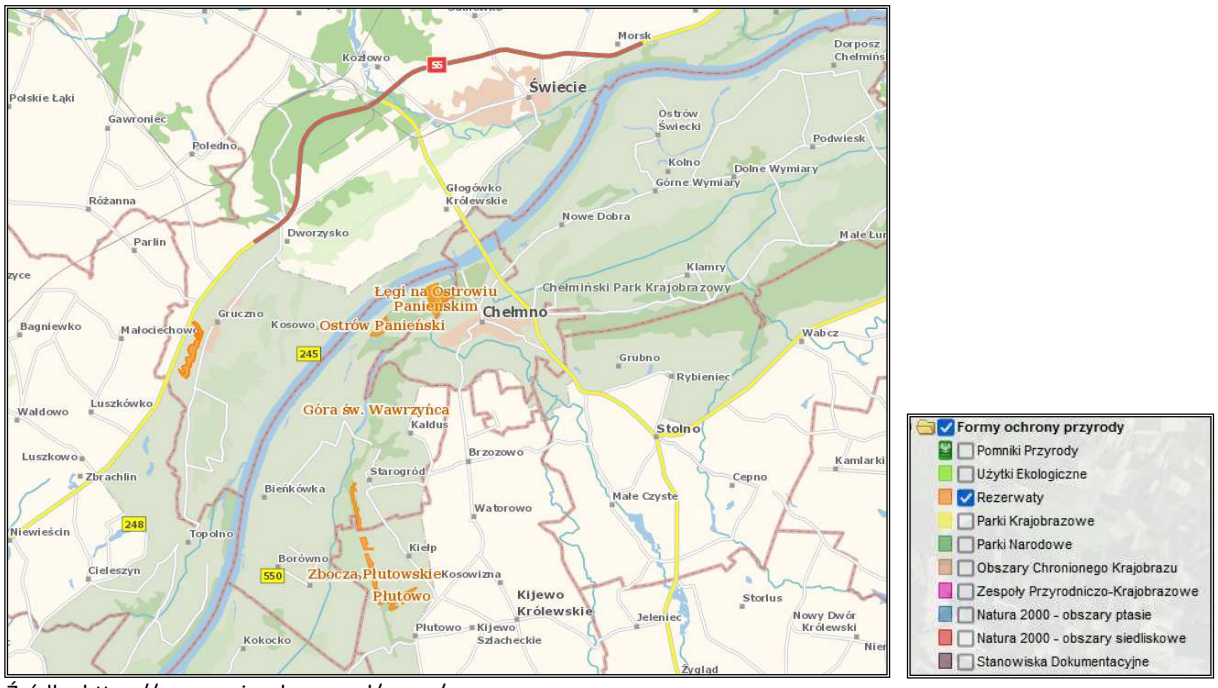

Źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

10.1.3. Park krajobrazowy

Większość obszaru gminy zajmuje Chełmiński Park Krajobrazowy, utworzony Rozporządzeniem Nr 11/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 roku w sprawie utworzenia Chełmińskiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy Województwa Toruńskiego Nr 16, poz. 89). Organizacyjnie Park wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą z/s w Świeciu. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest uchwała Nr II/57/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 r. w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego.

Podstawowym celem ochrony Parku jest zachowanie mozaikowatości krajobrazu prawobrzeżnej i w niewielkiej części lewobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Ochrona walorów przyrodniczych i historycznych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego, o randze europejskiej. W Parku wyznacza się cztery obszary o zróżnicowanych zakazach, którymi są: międzywale, dno doliny Wisły, wysoczyzna morenowa wraz ze strefą krawędziową, zurbanizowane miasto Chełmno. Na terenie gminy Chełmno znajdują się fragmenty pierwszego, drugiego i trzeciego obszaru.

W/w Uchwała na terenie Parku zakazuje:

1) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

6) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnobłotnych;
7) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
8) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
9) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych.

Na obszarze międzywala, ponadto zakazuje się:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
2) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
   a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
   b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne

   - z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
3) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
4) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Na obszarze dna doliny Wisły ponadto zakazuje się:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
2) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 50 m od:
   a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, 29
   b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne
   - z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;

3) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

4) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Grunty rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu. Zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę i krajobraz parku krajobrazowego.

Zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do gatunków obcych.

Zakaz używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych nie dotyczy statków jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach, inspektorów żeglugi śródlądowej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, promów w ciągu dróg publicznych, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego.

Uchwała może określać odległości budowania nowych obiektów budowlanych mniejsze niż 100 m od linii brzegowej wód w sposób prowadzący do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenu.

Chełmiński Park Krajobrazowy nie posiada ważnego planu ochrony.

Ryc. 61. Chełmiński Park Krajobrazowy.

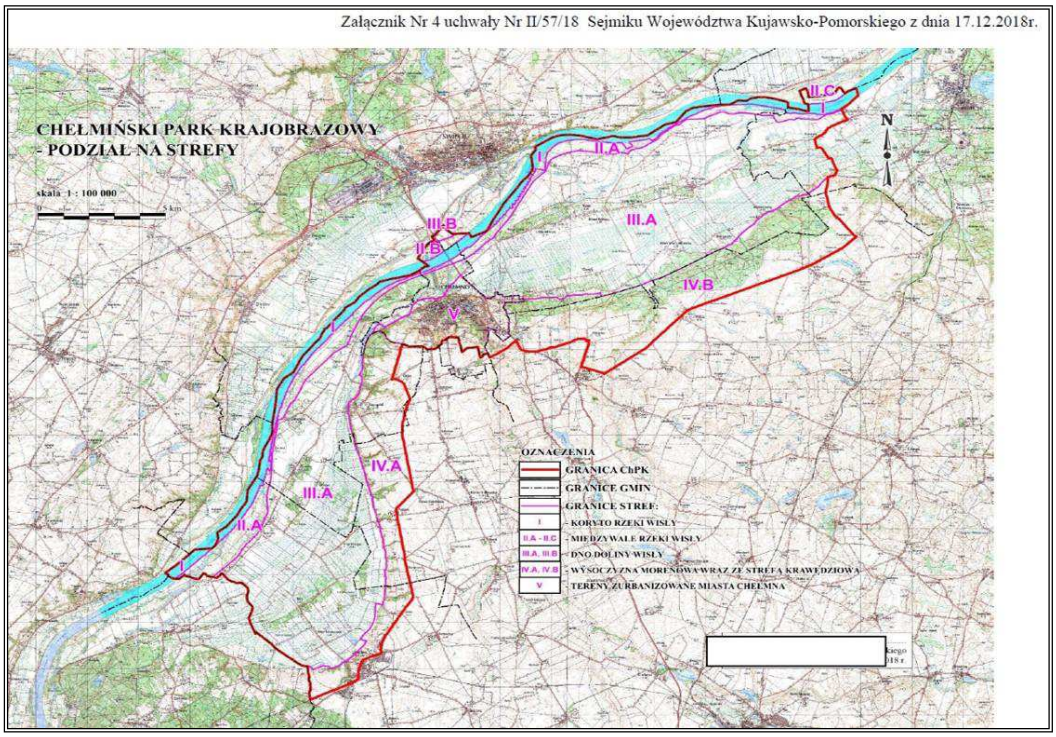

Źródło: Załącznik nr 4 do uchwały nr Nr II/57/18 Sejmiku Woj. Kuj. Pom. z dnia 17.12.2018 r.

10.1.4. Obszar Chronionego Krajobrazu

Na obszarze gminy Chełmno nie znajdują się obszary chronionego krajobrazu.

10.1.5. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze oraz grupowe twory przyrody żywej i nieożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej. Wyróżniają się one indywidualnymi cechami, odznaczającymi je wśród innych tworów, np. wiek lub wielkie rozmiary dla drzew i krzewów czy niezwykłość formy lub pochodzenia dla pomników przyrody nieożywionej.

Do pomników przyrody ożywionej należą: pojedyncze krzewy, drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, niezwykłymi kształtami lub innymi cechami, a także zabytkowe aleje drzew. Natomiast do pomników przyrody nieożywionej należą: największe głazy narzutowe, tzw. eratyki oraz interesujące formy powierzchni ziemi np. źródła, wodospady, jary, skałki, wywierzyska, przełomy rzeczne, jaskinie, odkrywki itp.

Na terenie Gminy Chełmno znajdują się następujące pomniki przyrody:

1) W leśnictwie Łunawy:

- grupa 2 drzew dębów w oddziale leśnym 115 f,
- grupa 6 drzew dębów w oddziale leśnym 116 a,

- grupa 9 drzew dębów w oddziale leśnym 114 b,
- wiąz w oddziale leśnym 116 a,
- wiąz w oddziale leśnym 117 a,
- 6 sztuk pojedynczych drzew dębów bezszypułkowych w oddziale leśnym 117 i,
- dąb szypułkowy w miejscowości Łęg 27,
- dąb szypułkowy w miejscowości Łęg 56,
- dąb w miejscowości Łęg dz. nr 57,

2) W leśnictwie Chełmno:

- grupa 3 drzew 2 wiązów i dąb w oddziale leśnym 441 b,
- grupa 2 drzew wiąz i dąb w oddziale leśnym 441 a,
- grupa 4 jesionów w oddziale leśnym 443 a,
- 12 sztuk pojedynczych drzew wiązów pospolitych w oddziale leśnym 176 f,
- 2 pojedyncze drzewa klonu polnego w oddziale leśnym 176 f,
- dąb pospolity w oddziale leśnym 176 f,
- topola biała w oddziale leśnym 177 b,
- 3 pojedyncze drzewa topoli czarnej w oddziale leśnym 177 b,
- wiąz pospolity w oddziale leśnym 177 b,
- jesion wyniosły w oddziale leśnym 177 b,
- wierzba biała w oddziale leśnym 176 l,
- wiąz pospolity w oddziale leśnym 177 d,
- dąb szypułkowy w miejscowości Górne Wymiary dz. nr 49,
- dąb szypułkowy w miejscowości Górne Wymiary dz. nr 31/2,
- dąb w miejscowości Klamry dz. nr 16/1,

W leśnictwie Ostrów Panieński:

- grupa 2 drzew dębów w oddziale leśnym 199 d,

- grupa 3 drzew klonów w oddziale leśnym 130 a,

W leśnictwie Rybieniec:

- dąb w oddziale leśnym 143 a.

W stosunku do ww. drzew wprowadzono ochronę polegającą na stosowaniu zakazów:

- wycinania, niszczenia lub uszkadzania drzew,
- zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści,
- zanieczyszczenia terenu i wzniecania ognia w pobliżu drzew,
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków,
- wchodzenia na drzewa,
- wznoszenia budowli w pobliżu drzew.

10.1.6. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Chełmno znajduje się kilka siedlisk przyrodniczych i stanowisk rzadkich lub chronionych gatunków, bagien, wydm, torfowisko, starorzecze oraz naturalny zbiornik wodny uznanych za użytki ekologiczne. Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 10/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 r. zostały utworzone użytki:

- starorzecze (Starogród, dz. nr 180LP i 181 LP o powierzchni 2,95 ha),
- bagno (Starogród, dz. nr 173/1LP o powierzchni 0,53 ha),
- torfowisko (Podwiesk, dz. nr 107/2LP o powierzchni 0,27 ha),
- naturalny zbiornik wodny - oczko wodne (Podwiesk, dz. nr 107/3LP o powierzchni 0,4 ha),
- wydma (Kolno, dz. nr 108/1LP o powierzchni 1,23 ha),
- wydma (Kolno, dz. nr 110/2LP o powierzchni 2,0 ha),
- wydma (Nowe Dobra, dz. nr 112/3LP o powierzchni 0,79 ha),
- bagno (Wielkie Łunawy, dz. nr 146/2LP o powierzchni 0,25 ha),
- bagno (Wielkie Łunawy, dz. nr 146/1LP o powierzchni 1,68 ha),
- bagno (Starogród, dz. nr 175/1LP o powierzchni 0,27 ha).

Rozporządzeniem Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne utworzone zostały:

- bagno (Brankówka, dz. nr 106/3LP o powierzchni 0,32 ha),
- wydma (Podwiesk, dz. nr 27LP o powierzchni 0,35 ha).

Rozporządzeniem Nr 8/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 lutego 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne utworzone zostały:

- siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków (Nowawieś Chełmińska, dz. nr 131/9LP o powierzchni 1,21 ha),
- siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków (Kolno, dz. nr 110/1LP o powierzchni 0,72 ha).

W stosunku do wymienionych obiektów zabrania się:

- niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym i przeciwpowodziowym;
- uszkadzania i zanieczyszczenia gleby;
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości;
- zaśmiecania obiektu i terenów wokół niego;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystywanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej;
- likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- lokalizacja budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;

- budowy budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony bądź spowodować degradację krajobrazu;
- wypalania roślinności i pozostałości roślinnych, wydobywania skał, minerałów, torfu oraz niszczenia gleby.

10.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków

10.2.1. Zespoły i parki podworskie

Na terenie gminy Chełmno nie występują enklawy zieleni, które stanowią parki i założenia podworskie.

10.3. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie wód

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, należy rozważyć ustanowienie strefy ochronnej ujęcia wody.

Strefę ochronną dzieli się na teren ochrony:

- bezpośredniej,
- pośredniej.

Zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2020 r. Prawo wodne wprowadzony został wymóg sporządzania oraz przedłożenia właściwemu organowi, opracowania dotyczącego analizy ryzyka dla ujęć wód. Analiza dla przedmiotowych ujęć na terenie gminy Chełmno wykazała, iż nie ma konieczności ustanowienia stref ochronnych obejmujących teren ochrony pośredniej. Obecnie trwają prace nad uaktualnieniem stref ochrony bezpośredniej. Dotychczasowe strefy obowiązują w promieniu od 5m do 10 m od ujęcia wody.

Gmina Chełmno zarządza trzema stacjami uzdatniania wody wraz z ujęciami wód podziemnych we wsiach Podwiesk, Kałdus i Borówno.

Stacja uzdatniania wody w miejscowości Podwiesk zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Podwiesk, Łęg, Dorposz Chełmiński i Dolne Wymiary z czterech studni głębinowych. Ujęcia te posiadają pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych wydane decyzją nr GD.ZUZ.5.4210.208.2021.MT z dnia 17 lutego 2022r. ważne do 26 marca 2052 roku.

Hydrofornia w Kałdusie zasila w wodę miejscowości: Kałdus i Starogród oraz uzdatnia wodę z dwóch studni głębinowych. Ujęcie w Kałdusie posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych i odprowadzenia wód popłucznych na mocy decyzji nr AABŚ.6341.18.4.2013.MFR z dnia 6 grudnia 2013 roku ważne do 5 grudnia 2023 roku.

Stacja uzdatniania wody w Borównie zaopatruje w wodę miejscowości Borówno, Bieńkówka i Starogród Dolny. Ujęcie w Borównie posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych i odprowadzenia wód popłucznych na mocy decyzji nr AABŚ.6341.12.2014.MFR z dnia 4 grudnia 2014 roku ważne do 1 listopada 2024 roku.

Woda surowa z ujęć Kałdus i Borówno ujmowana jest ze studni głębinowych, napowietrzana kaskadowo w aeratorach zamkniętych w celu utlenienia związków żelaza i manganu. Woda przefiltrowana tłoczona jest do zbiorników retencyjnych wody czystej, skąd jest podawana do sieci. W wodociągu Kałdus woda dezynfekowana jest za pomocą lamp UV oraz stałego chlorowania za pomocą podchloryny sodu. Stałe chlorowanie zastosowano także w wodociągu publicznym w Borównie. Wodociąg publiczny Podwiesk posiada podziemny system uzdatniania.

Dla miejscowości Osnowo woda dostarczana jest z ujęcia znajdującego się na terenie sąsiedniej gminy - Kijewo Królewskie. Dla pozostałych miejscowości woda jest dostarczana z hydroforni znajdującej się na terenie miasta Chełmno.

Na terenie gminy Chełmno zagrożenia związane z powodziami występuje od rzeki Wisły. Na obszarze tym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (woda 10%), średnie i wynosi raz na 100 lat (woda 1%) oraz niskie i wynosi raz na 500 lat (woda 0,2%). Na obszary te ustalono zasady dotyczące zabudowy i zagospodarowania terenów określone w art. 166 ustawy Prawo wodne. Uwzględniają one prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, poziom zagrożenia powodziowego, proponowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, a także jego aktualne zagospodarowanie i dotychczasowe przeznaczenie.

Obszar prawie całej gminy Chełmno narażony jest również na podtopienia. Do zalania terenów z innych przyczyn niż powódź przyczynić się mogą np. opady deszczu, przesiąki wody przez wały przeciwpowodziowe.

Na podstawie analizy informacji z Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Chełmnie, w latach 2017 - 2020 nie miały miejsca żadne poważne zdarzenia związane z zagrożeniem środowiska. W zakresie zarządzania kryzysowego Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Chełmnie współpracuje odpowiednio do zakresu zagrożeń tj. pomoc w organizacji formacji OC, ostrzeganie i monitorowanie w związku z występowaniem klęsk żywiołowych i prognozowanie rozwoju sytuacji, realizacja procedur i programów, reagowanie w czasie stany klęski żywiołowej, współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska oraz usuwanie ich skutków, które w ww. okresie nie były prowadzone.

11. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych

Osuwiskiem nazywamy nagłe przemieszczenie się mas ziemnych, powierzchniowej zwietrzeliny i mas skalnych podłoża spowodowane siłami przyrody lub działalnością człowieka (podkopanie stoku lub jego znaczne obciążenie). Jest to rodzaj ruchów masowych, polegający na przesuwaniu się materiału skalnego lub zwietrzelinowego wzdłuż powierzchni poślizgu (na której nastąpiło ścięcie), połączone z obrotem. Ruch taki zachodzi pod wpływem siły ciężkości. Osuwiska są szczególnie częste w obszarach o sprzyjającej im budowie geologicznej, gdzie warstwy skał przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych występują naprzemiennie. Z uwagi, że gmina ma urozmaiconą rzeźbę terenu, więc mogą występować obszary potencjalnych zagrożeń ruchów masowych ziemi. Osuwanie się mas ziemnych stanowi element zjawiska ruchów masowych ziemi. Są to zjawiska geologiczne, związane przede wszystkim z działaniem sił przyrody, takich jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbrania rzek i potoków. W coraz większym stopniu do ich powstawania przyczynia się działalność człowieka. Sprzyja im podcinanie zboczy przy budowie m.in. obiektów infrastrukturalnych, a także wycinki drzew na stokach. Ruchy osuwiskowe mogą powodować degradację gleb oraz rozległe zniszczenia terenów rolnych i leśnych. Miejsca występowania osuwisk to naturalne stoki i zbocza dolin i zbiorników wodnych, obszary źródłowe rzek (gdzie erozja wsteczna zwiększa spadek terenu), skarpy wykopów i nasypów oraz wyrobisk.

Według mapy dostępnej na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego (System Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO) na terenie gminy Chełmno nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych, w tym zagrożeń osuwania się mas ziemnych/ skalnych.

12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

12.1. Udokumentowane złoża kopalin

Na obszarze gminy Chełmno znajdują się następujące udokumentowane złoża kopalin (zgodnie z rejestrem kopalin Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego - stan zasobów kopalin na 31.12.2021):

1. Złoże piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych „Wymiary Dolne-Podwiesk”, rozpoznane wstępnie składające się z dwóch odrębnych terenów o łącznej powierzchni 50,90 ha, o zasobach geologicznych bilansowych 3031 tys. ton;
2. Złoże piasków i żwirów „Nowawieś Chełmińska I”, rozpoznane szczegółowo, o powierzchni 19,34 ha.

12.2. Zasób wód podziemnych

Pod względem hydrogeologicznym rejon chełmiński zaliczony został do regionu północno-mazowieckiego makroregionu wschodniego Niżu Polskiego tworzącego trzy ciągłe piętra wodonośne (kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe). Lokalnie sytuacja ta wykazuje nawet duże modyfikacje, tzn. istnienie więcej niż trzech poziomów wodonośnych, bądź brak któregoś z nich (Malinowski 1991). Inne podziały zaliczają ten teren do rejonu Doliny Dolnej Wisły regionu Mazurskiego (Płochniewski, 1988). Jednak bez względu na przynależność autorzy są zgodni, iż w rejonie doliny Dolnej Wisły wyróżnia się generalnie trzy poziomy wodonośne związane z kredą górną, trzeciorzędem i czwartorzędem.

Poziom kredowy obejmuje margle i wapienie margliste i występuje tylko lokalnie. Warstwa wodonośna występuje z reguły 90-100 metrów pod powierzchnią terenu. Stwierdzona wydajność mieści się w przedziale 20-40 m3/h. Poziom trzeciorzędowy budują piaski i piaski mułkowate należące do miocenu (południe omawianego terenu) i oligocenu (północ omawianego terenu). Poziom ten występuje na głębokości 70-120 metrów. Wydajność warstwy wynosi 10-30 m3/h, miejscami nawet 90 m3/h, przy czym poziom trzeciorzędowy nie tworzy ciągłej warstwy na omawianym terenie i występuje tylko lokalnie. Generalnie brak go w wielu miejscach środkowej i południowej części rejonu. Poziom czwartorzędowy - główny poziom użytkowy - stwierdza się na głębokościach do 20 metrów pod powierzchnią terenu, a na kępach wysoczyznowych od 20 do 60 metrów. Jest to poziom

o swobodnym zwierciadle wody gruntowej. Średnie miąższości warstwy wodonośnej wahają się od 5 do 15 metrów lokalnie do 25 metrów.

Czwartorzędowe poziomy wodonośne cechuje duża zmienność, która jest uzależniona od warunków geologicznych poszczególnych obszarów Basenu Unisławskiego i Basenu Chełmińskiego, gdzie występują: 1 poziom plejstoceński oraz 1 poziom holoceński. Na części wysoczyznowej można wyróżnić 3 poziomy plejstoceńskie. Poziom plejstoceński tworzy bardzo zasobne źródło wody pitnej, które zostało wydzielone jako zbiornik nr 131 „Zbiornik międzymorenowy Chełmno" - wody czwartorzędowe wysokiej ochrony (OWO), o ogólnej powierzchni 76 km^2. Średnia głębokość ujęcia wynosi 10-60 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne 31 tys. m^3/dobę.

Ryc. 62 Główny Zbiornik wód podziemnych nr 131.

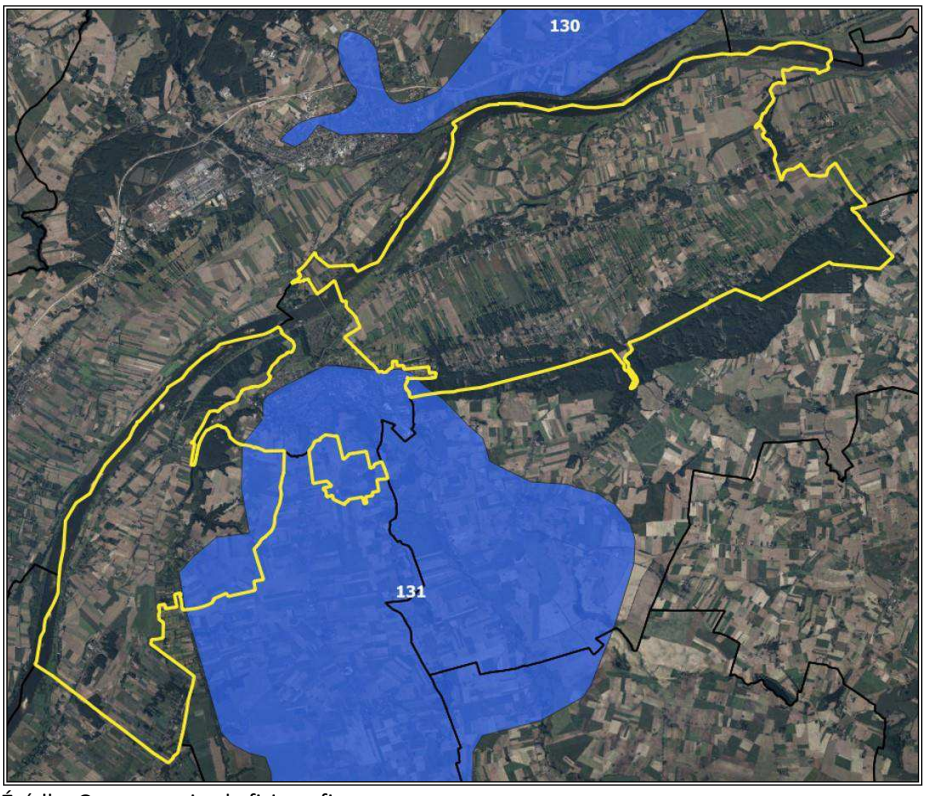

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne.

Zgodnie z podziałem kraju na 172 Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd), który obowiązuje od 2016 r., obszar Gminy Chełmno położony jest w obrębie JCWPd nr 29 oraz JCWPd nr 38.

Powierzchnia JCWPd 29 wynosi 809,2 km^2 i położona jest w obrębie następujących powiatów: tczewski, kwidzyński, sztumski, malborski, M. Bydgoszcz, bydgoski, świecki, chełmiński, M. Grudziądz, grudziądzki, toruński.

Ryc. 63 Jednolite części wód podziemnych.

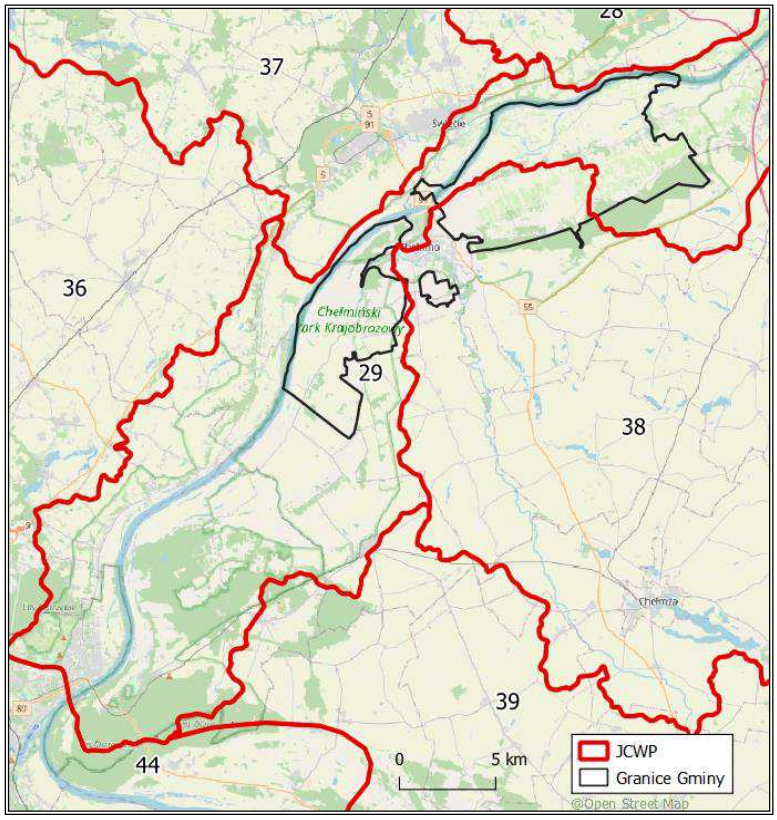

Źródło: POŚ dla Gminy Chełmno do roku 2024 z perspektywą do roku 2028.

Wydzielone w JCWPd 29 poziomy wodonośne związane są z wielkoobszarowymi jednostkami geomorfologicznymi. Poziom dolinny i poziomy międzymorenowe oraz wody paleogenu i kredy górnej tworzą wspólny system wodonośny w ramach, którego można wydzielić przepływ lokalny, pośredni i regionalny. Dolinny poziom wodonośny zasilany jest przez infiltrację bezpośrednią, dopływ lateralny z obszaru wysoczyzn oraz przesączanie wód z głębszych poziomów, dla których Wisła stanowi bazę drenażu. Wody podziemne systemu dolinnego drenują na północ, ku Żuławom Wiślanym i strefie brzegowej morza. Strefa zasilania wodonośnych poziomów międzymorenowych oraz paleogenu i kredy związana jest z położonymi poza granicami jednostki obszarami wysoczyzn. Na zachodzie są to kulminacje terenu Pojezierzy Południowo-pomorskich, na wschodzie wyniesienia Pojezierza Iławskiego i Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego. W strefach oddalonych od krawędzi wysoczyzny dominuje przesączanie wód podziemnych w głąb systemu wodonośnego, zaś przy krawędzi wysoczyzn silny drenaż wywołany jest przez dolinę Wisły. Drenaż wód zachodzi także przez krawędzie doliny, uwidaczniając się w postaci źródeł. Przepływ lokalny zachodzi w obrębie wód gruntowych i międzymorenowych poziomów wodonośnych. Przepływ pośredni odbywa się w spągowych warstwach wodonośnych plejstocenu i w warstwie wodonośnej paleogenu. Przepływ regionalny występuje w wodach piętra kredowego.

Powierzchnia JCWPd 38 wynosi 735,5 km^2 i położona jest w obrębie następujących powiatów: chełmiński, toruński, golubsko-dobrzyński, wąbrzeski, grudziądzki.

W wydzielonych kompleksach i poziomach wodonośnych JCWPd 38 można wyodrębnić jeden spójny system krążenia wód podziemnych. Obejmuje on strefy zasilania rozprzestrzeniające się we wschodniej części jednostki, a częściowo również poza granicami na obszarze Pojezierza Chełmińskiego. Główną bazą drenażu wszystkich poziomów wodonośnych jest dolina Wisły. Z tego względu system wodonośny JCWPd ma charakter tranzytowy i odprowadza wody podziemne poza granice jednostki. Płytkie wody gruntowe (dolinne i sandrowe) są zasilane przez infiltrację bezpośrednią. Bazą drenaży tych wód jest system hydrograficzny (dopływy Wisły i jeziora). Wody poziomu międzymorenowego zasilane są pośrednio poprzez utwory słaboprzepuszczalne pokrywające wysoczyznę morenową. Głównym obszarem zasilania jest Pojezierze Chełmińskie, a bazę drenażu stanowi Wisła. Część wód przesącza się do poziomu mioceńskiego. Udział wód gruntowych i poziomu mioceńskiego w bilansie obiegu wody jest niewielki i może być pomijany przy analizie wodno-gospodarczej.

W latach 2017 i 2019 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i Państwowy Instytut Geologiczny prowadzili badania wód podziemnych na terenie Gminy Chełmno w jednym punkcie monitoringowym. Badanie przeprowadzono w punkcie monitoringowym 1610 (numer punktu pomiarowego wg MONBADA) zlokalizowanym w miejscowości Klamry na terenie JCWPd nr 38 , gdzie stwierdzono wody III klasy jakości (w skali pięciostopniowej). Jakość wód JCWPd nr 29 nie była badana na terenie gminy Chełmno, natomiast z badań miejsc monitoringowych, w 2019 r. w wyniku pomiarów w Międzyłęży (Gmina Pelplin), Chełmnie, oraz Robakowie (Gmina Stolno) stwierdzono wody III klasy jakości.

12.3. Udokumentowane kompleksy podziemne składowania dwutlenku węgla

Na terenie gminy Chełmno nie występują udokumentowane kompleksy podziemne składowania dwutlenku węgla.

13. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Na obszarze gminy Chełmno nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych.

14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno- ściekowej, energetycznej oraz gospodarka odpadami

14.1. Stan systemu komunikacji

14.1.1. Drogi

Przez obszar gminy Chełmno prowadzą drogi będące źródłem emisji hałasu. Są to: droga krajowa nr 91, droga wojewódzka nr 550 oraz drogi powiatowe nr 1621C i 1622C. Warto zwrócić uwagę, że hałas powodują również pojazdy transportujące odpady na składowisko w Osnowie.

Na terenie gminy Chełmno istnieje dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna. Przez gminę przebiegają: droga krajowa, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne.

Drogi Krajowe

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 91 relacji Gdańsk - Toruń - Łódź - Częstochowa o długości ok. 300 metrów.

Droga Wojewódzka

- droga wojewódzka nr 550 relacji Chełmno - Brzozowo - Kokocko – Unisław;

Drogi Powiatowe

- 1602C Starogród - Kijewo Królewskie;
- 1603C Kałdus - Starogród;
- 1605C Ostrów świecki - Górne Wymiary;
- 1606C Dolne Wymiary - Nowawieś Chełmińska;
- 1610C Podwiesk - Wielkie Łunawy;
- 1611C Wielkie Łunawy - Paparzyn;
- 1620C Górne Wymiary - Podwiesk;
- 1621C Chełmno - Mniszek;
- 1622C Chełmno - Sztynwag;

Drogi Gminne

Sieć dróg gminnych jest dobrze rozwinięta, tworzy ona układ pomocniczy dla drogi krajowej i wojewódzkiej oraz dróg powiatowych, umożliwia ona komunikację pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi gminy. Na terenie gminy znajduje się 66 dróg gminnych o łącznej długości 99,499 km.

Tab. 44. Wykaz dróg gminnych.

Lp.	Nazwa	Nr drogi	Długość [km]
1	Bieńkowka - Borówno	060101C	2,571
2	Bieńkówka wieś - dr. gm. 060101C	060102C	0,608
3	Bieńkówka wieś - dr.gm. 060101C	060103C	2,120
4	Bieńkówka wieś - dr woj. 550	060104C	0,917
5	Bieńkówka wieś - dr.gm. 060106C	060105C	1,703
6	Bieńkówka-Starogród Dolny - M.Chełmno	060106C	2,823
7	Bieńkówka - dr. gm. 060106 do wału wiślanego	060107C	0,876
8	Starogród Dolny - Starogród Górny	060108C	3,486
9	Starogród Górny, ul. Kozia	060109C	0,681
10	Starogród - Starogród	060110C	0,520
11	Starogród Dolny - dr. woj. 550	060111C	0,769
12	Starogród Dolny - Góra Św. Wawrzyńca	060112C	0,653
13	Kałdus - dr. gm. 060106C	060113C	1,769
14	Kałdus - Uść	060114C	0,355
15	Uść - gr. M. Chełmno	060115C	1,551
16	Brzozowo - Osnowo	060116C	0,482
17	Osnowo - M. Chełmno	060117C	1,468
18	Osnowo - Grubno	060118C	0,591
19	Nowe Dobra - Klamry	060119C	2,678
20	Nowe Dobra - Klamry Dołki	060121C	0,774
21	Nowe dobra - Klamry wieś	060122C	1,755
22	Klamry Dołki - Dolne Wymiary do dr pow. 1622C	060123C	6,209
23	Nowe Dobra do zabudowań	060124C	3,728
24	Nowe Dobra - Podwiesk	060125C	6,729
25	Ostrów Świecki do wału wiślanego	060127C	1,363
26	Ostrów Świecki do wału wiślanego	060128C	2,696
27	Ostrów Świecki do wału wiślanego	060129C	0,645
28	Górne Wymiary - Nowawieś Chełmińska	060130C	3,072
29	Nowawieś Chełmińska - gr. Wabcz	060131C	1,407
30	Kolenki - dr. pow. 1620C do zabudowań	060132C	1,289
31	Łęg - dr. pow. 1620C	060133C	2,403
32	Od odnogi Wisły - dr. pow. 1620C	060134C	1,197
33	Łęg do wału	060135C	0,523
34	Łęg - dr pow. 1620C	060136C	2,252
35	Łęg do dr pow. 1620C do dr gm. 060140C	060137C	1,057
36	Dolne Wymiary - Podwiesk	060138C	1,778
37	Podwiesk, dr pow. 1621C - dr gm 060138C	060139C	0,300
38	Małe Łunawy - gr. Wabcz	060140C	0,016
39	Dolne Wymiary dr. pow. 1606C - dr. gm. 060138C	060141C	1,623
40	Nowawieś Chełmińska - dr. gm. 060145C	060142C	1,669
41	Nowawieś Chełmińska do zabudowań	060143C	0,576
42	Małe Łunawy do zabudowań	060144C	1,436
43	Nowawieś Chełmińska - gr. Wabcz	060145C	0,815
44	Małe Łunawy, dr. gm. 060149C - dr. gm. 060144C	060146C	3,048
45	Małe Łunawy, dr pow. 1622C - dr. gm. 060146C	060147C	0,652

46	Małe Łunaw, dr pow. 1622C - dr. gm. 060146C	060148C	0,778
47	Podwiesk - Małe Łunawy	060149C	2,751
48	Łęg , dr. pow. 1620C - wału wiślanego	060150C	0,318
49	Dorposz Chełmiński - dr. pow. 1620C do RSP	060151C	1,358
50	Dorposz Chełmiński do RSP	060152C	1,386
51	Dorposz Chełmiński - dr. gm. 060154C	060153C	2,272
52	Dorposz Chełmiński - wieś	060154C	1,158
53	Wielkie Łunawy - gr. Sosnówka	060155C	1,355
54	gr. Bieńkówka - Borówno do dr. woj. 550	060158C	0,633
55	Różnowo od dr 060161C - dr pow. 1624C	060159C	3,362
56	Borówno - Gutlin	060160C	0,909
57	Borówno - Różnowo	060161C	1,051
58	Gutlin - Różnowo, dr. gm. 060162C	060162C	0,837
59	Różnowo od dr. gm. 060162C do dr. Kokocko	060163C	1,377
60	Borówno - osiedle	060164C	0,556
61	Kolno - osiedle	060165C	0,425
62	Klamry, dz. nr 307/2	060166C	0,190
63	Klamry, dz. nr 151/6	060167C	0,372
64	Klamry, dz. nr 79/4	060168C	0,168
65	Ostrów Świecki	060169C	1,970
66	Dolne Wymiary	060170C	0,640
Suma długości:			**99,499**

Źródło: Dane Urzędu Gminy Chełmno.

14.1.2. Kolej

Przez teren gminy Chełmno nie przebiegają linie kolejowe. Znajdują się natomiast działki stanowiące fragmenty zlikwidowanych linii kolejowych nr 248 relacji Kornatowo - Chełmno oraz nr 246 relacji Toruń Wschodni - Chełmno będące pod zarządem lub we władaniu Polskich Kolei Państwowych S.A.

14.1.3. Lotnisko rekreacyjno - sportowe

W bezpośrednim sąsiedztwie Gminy Chełmno, na terenie gminy Kijewo Królewskie projektowane jest lotnisko rekreacyjno - sportowe, na terenie którego funkcjonuje obecnie lądowisko Watorowo. Na rysunku studium przedstawiono powierzchnie ograniczające wysokość zabudowy i obiektów naturalnych w otoczeniu lotniska (miejscowości Kałdus i Starogród).

14.2. Gospodarka wodno – ściekowa

14.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 roku 99,0 % ogółu ludności Gminy Chełmno korzystała z sieci wodociągowej tj. 6098 osób. Pozostałe gospodarstwa indywidualne zaopatrują się w wodę ze studni kopanych na terenach własnych gospodarstw.

Długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie gminy wynosiła 156,6 km. Od tej sieci wykonanych jest 1424 przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych. Pobór wody w roku 2020 wyniósł 192 700 m^3.

Gmina Chełmno zarządza trzema stacjami uzdatniania wody wraz z ujęciami wód podziemnych we wsiach Podwiesk, Kałdus i Borówno.

Stacja uzdatniania wody w miejscowości Podwiesk zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Podwiesk, Łęg, Dorposz Chełmiński i Dolne Wymiary z czterech studni głębinowych. Ujęcia te posiadają pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych wydane decyzją nr GD.ZUZ.5.4210.208.2021.MT z dnia 17 lutego 2022r. ważne do 26 marca 2052 roku.

Hydrofornia w Kałdusie zasila w wodę miejscowości: Kałdus i Starogród oraz uzdatnia wodę z dwóch studni głębinowych. Ujęcie w Kałdusie posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych i odprowadzenia wód popłucznych na mocy decyzji nr AABŚ.6341.18.4.2013.MFR z dnia 6 grudnia 2013 roku ważne do 5 grudnia 2023 roku.

Stacja uzdatniania wody w Borównie zaopatruje w wodę miejscowości Borówno, Bieńkówka i Starogród Dolny. Ujęcie w Borównie posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych i odprowadzenia wód popłucznych na mocy decyzji nr AABŚ.6341.12.2014.MFR z dnia 4 grudnia 2014 roku ważne do 1 listopada 2024 roku.

Woda surowa z ujęć Kałdus i Borówno ujmowana jest ze studni głębinowych, napowietrzana kaskadowo w aeratorach zamkniętych w celu utlenienia związków żelaza i manganu. Woda przefiltrowana tłoczona jest do zbiorników retencyjnych wody czystej, skąd jest podawana do sieci. W wodociągu Kałdus woda dezynfekowana jest za pomocą lamp UV oraz stałego chlorowania za pomocą podchloryny sodu. Stałe chlorowanie zastosowano także w wodociągu publicznym w Borównie. Wodociąg publiczny Podwiesk posiada podziemny system uzdatniania.

Dla miejscowości Osnowo woda dostarczana jest z ujęcia znajdującego się na terenie sąsiedniej gminy - Kijewo Królewskie. Dla pozostałych miejscowości woda jest dostarczana z hydroforni znajdującej się na terenie miasta Chełmno.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmnie po zapoznaniu się ze sprawozdaniem z badania wody pobranej październiku 2021 r. z wodociągu publicznego znajdującego się na terenie Gminy Chełmno stwierdził przydatność wody do spożycia.

W ostatnich latach obserwuje się spadek zużycia wody. Zużycie wody na 1 mieszkańca zmniejszyło się z 38,1 m^3 w roku 2014 do 30,6 m^3 w roku 2020, również zużycie wody na 1 korzystającego zmniejszyło się z 38,3 m^3 w roku 2014 do 30,8 m^3 w roku 2020.

14.2.2. Gospodarka ściekowa

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (stan na dzień 31.12.2021 r.) przez teren gminy Chełmno przebiega sieć kanalizacyjna o łącznej długości 0,9 km z 17 przyłączami kanalizacyjnymi. Sieć swym zasięgiem obejmuje miejscowość Osnowo i korzysta z niej 109 osób co stanowi 1,8 % ogółu ludności. Ścieki trafiają do komunalnej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na terenie miasta Chełmno. Teren ten wchodzi w skład aglomeracji Chełmno przyjętej uchwałą nr XXIV/173/2020 Rady Miasta Chełmna.

Zgodnie z ustawą z dn. 20 lipca 2020 r. Prawo wodne w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska. Do rozwiązań takich zalicza się:

- zbiorniki bezodpływowe (szamba) - według danych GUS (stan na dzień 31.12. 2020) na terenie jednostki eksploatowanych jest 570 zbiorników bezodpływowych,
- przydomowe oczyszczalnie ścieków, których na terenie Gminy Chełmno funkcjonuje 633.

14.2.3. Oczyszczalnia ścieków

Na terenie gminy Chełmno nie funkcjonuje oczyszczalnia ścieków. Ścieki odprowadzane są do Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w mieście Chełmno, ul. Nad Groblą Oczyszczalnia ścieków jest obiektem do mechaniczno – biologiczno – chemicznego oczyszczania ścieków, który umożliwia pełne oczyszczanie ścieków z eliminacją związków biogennych oraz przeróbką powstających osadów. Spełnia ona warunki wprowadzania ścieków komunalnych do Wisły oraz zachowuje minimalny procent redukcji zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków komunalnych zgodnie z obowiązującym pozwoleniem wodnoprawnym. Ścieki oczyszczone odprowadzane z oczyszczalni ścieków w Chełmnie do rzeki Wisły ulegają bardzo znacznemu rozcieńczeniu. Odprowadzane ścieki nie mają wpływu na zmianę jakości wody w odbiorniku. Do sieci kanalizacji miejskiej włączone

są również ścieki ze składowiska odpadów komunalnych z miejscowości Osnowo, zlokalizowanej na terenie gminy Chełmno.

Poniżej przedstawione wyniki badań jakości ścieków w oczyszczalni w 2016 roku.

Tab. 45. Jakość ścieków w ZWiK w Chełmnie.

Parametr	Jednostka	Min. % redukcji zanieczyszczeń według pozwolenia wodnoprawnego	Rzeczywisty % redukcji zanieczyszczeń
BZT_5	mgO_2/dm^3	90	99
$CHZT_{Cr}$	mgO_2/dm^3	75	98
Zawiesina ogólna	Mg/dm^3	90	99
Fosfor ogólny	mgP/dm^3	80	99
Azot ogólny	mgN/dm^3	70-80	90

Źródło: https://zwik.chelmno.pl/m158/a8-Jakosc-wody-i-sciekow.

14.2.4. Systemy indywidualne gospodarki ściekowej

Zgodnie z ustawą z dn. 20 lipca 2020 r., Prawo wodne w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska. Do rozwiązań takich zalicza się:

- zbiorniki bezodpływowe (szamba) - instalacja i urządzenie przeznaczone
  do gromadzenia nieczystości ciekłych w miejscu ich powstawania, które są okresowo opróżniane poprzez pojazdy asenizacyjne,
- przydomowe oczyszczalnie ścieków – niewielkich przepustowości oczyszczalnie lokalne na potrzeby jednego lub kilku gospodarstw, oparte o różne dopuszczalne prawem technologie.

Na terenie gminy Chełmno według danych GUS (stan w dniu 31.12.2020 r.) eksploatowanych jest 570 zbiorników bezodpływowych oraz 633 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Odbiorem, transportem oraz unieszkodliwianiem nieczystości ciekłych na terenie Gminy zajmują się podmioty gospodarcze posiadające zezwolenie Wójta Gminy Chełmno, otrzymane w drodze decyzji na świadczenie usług wywozowych oraz spełniające warunki techniczne określone prawnie oraz wymagania do prowadzenia takich usług.

14.3. Gospodarka odpadami

Od lipca 2013 roku zaczęła obowiązywać znowelizowana ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminie, która to nakłada na gminy bardziej systemowe i szersze obowiązki w zakresie gospodarki odpadami.

Zgodnie z „Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023", uchwalonym przez Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego we wrześniu 2012 r., Gmina Chełmno należy do regionu 2 chełmińsko - wąbrzeskiego.

Na terenie gminy Chełmno obowiązuje Regulamin utrzymania czystości i porządku przyjęty uchwałą nr XXI/63/21 Zgromadzenia Związku Komunalnego Gmin Powiatu Chełmińskiego z dnia 13 grudnia 2021 roku. Regulamin określa szczegółowe zasady w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie Związku Komunalnego Gmin Powiatu Chełmińskiego w tym w szczególności:

- wymagania w zakresie selektywnego zbierania odpadów, w tym przez punkty selektywnego zbierania odpadów;
- uprzątania błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego, a także mycia i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi;
- rodzajów i minimalnej pojemności pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych oraz ich utrzymania w należytym stanie;
- utrzymania w odpowiednim stanie sanitarnym i porządkowym miejsc gromadzenia odpadów;
- częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych;
- wymagań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami;
- obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe;
- wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych
  z produkcji rolnej;
- wyznaczenia obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej prowadzenia.

Odpady komunalne od nieruchomości zamieszkałych odbiera i zagospodarowuje firma wyłoniona w drodze przetargu.

Odpady zmieszane komunalne z terenu gminy Chełmno przetwarzane są w instalacji na terenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Osnowie. Według danych GUS z 2020 r., łączna ilość odebranych z terenu Gminy Chełmno odpadów niesegregowanych (zmieszanych) wynosiła 934,26 t.

Instalacja komunalna Osnowo mieszcząca się na terenie gminy Chełmno wyposażona jest w składowisko odpadów komunalnych, sortownię, instalację do kompostowania i stabilizacji frakcji biodegradowalnej. Instalacja do mechaniczno - biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku, spełnia kryteria instalacji komunalnej w zakresie mechaniczno - biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz przetwarzania odpadów zielonych.

Podstawowym założeniem obowiązującego systemu zagospodarowania odpadów komunalnych jest prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych „u źródła powstawania". W obowiązującym stanie prawnym Związek zapewnia objęcie wszystkich mieszkańców poszczególnych gmin zorganizowanym systemem odbierania wszystkich rodzajów odpadów komunalnych, stwarzając jednocześnie warunki selektywnego zbierania i odbierania odpadów.

Na obszarze gminy Chełmno od lipca 2013 r. funkcjonuje punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), jest to międzygminny punkt udostępniony dla mieszkańców gmin, wchodzących w skład Związku Komunalnego mieszczący się przy Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Osnowie. Do punktu mieszkańcy gmin mogą dostarczać odpady m.in papier i tekturę, tworzywa sztuczne, metale oraz opakowania wielomateriałowe, szkło, bioodpady, odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady tekstyliów i odzieży, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek, zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane leki, chemikalia, zużyte opony, gruz, odpady budowlane i rozbiórkowe. Dodatkowo na terenie poszczególnych gmin znajdują się punkty (w biurze Związku oraz w aptekach i punktach

aptecznych), w których mieszkańcy mogą oddać do specjalnych pojemników przeterminowane leki.

Na terenie gminy Chełmno obowiązuje gminny „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Chełmno na lata 2013-2032". W poniższej tabeli zostały zaprezentowane dane dotyczące masy wyrobów zawierających azbest zebranych z Gminy Chełmno oraz kwot za ich demontaż, transport i unieszkodliwienie.

Tab. 46. Ilość wyrobów azbestowych usuniętych z terenu gminy Chełmno.

Rok	Łączna masa (Mg)	Łączna kwota (zł)
2017	72,99	24 089,67
2018	52,94	15 829,66
2019	70,99	23 784,00
2020	80,36	34 153,00

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Chełmno.

14.4. Sieć elektroenergetyczna

Na terenie gminy Chełmno usytuowane są następujące elementy sieci elektroenergetycznej:

1. Napowietrzna linia elektroenergetyczna 110kV o długości 21,18 km.
2. Napowietrzne linie elektroenergetyczne SN 15k o długości 101,05 km.
3. Kablowe linie elektroenergetyczne SN 15kV o długości 28,67 km.
4. Napowietrzne linie elektroenergetyczne nN 0,4kV o długości 179,20 km.
5. Kablowe linie elektroenergetyczne nN 0,4kV o długości 49,85 km.

Dla linii elektroenergetycznych należy zachować strefy ograniczonego użytkowania wynikające z norm i przepisów – należy zachować także minimalne odległości zabudowy. Dla linii napowietrznych linii elektroenergetycznych 110 kV i 15 kV obowiązują pasy techniczne tzw. strefy ograniczonego użytkowania o szerokościach odpowiednio 22 m (po 11 metrów w obie strony od osi linii) i 14 m (po 7 metrów w obie strony od osi linii), w strefach tych obowiązują zakazy wynikające z przepisów odrębnych.

Przebudowa istniejącej sieci elektroenergetycznej związana z nowo projektowanym sposobem zagospodarowania terenu, niezależnie od poziomu jej napięcia, może nastąpić w uzgodnieniu i w warunkach gestora sieci.

Na opracowywanym terenie nie istnieją obiekty elektroenergetyczne o napięciach 220kV i 400kV oraz nie są przewidywane żadne inwestycje w najbliższym czasie.

14.5. Gazownictwo, ciepłownictwo

Na terenie gminy Chełmno dostęp do paliwa gazowego posiada miejscowość Osnowo. Gaz ziemny wysokometanowy typu E (wg PN-C-04753) dystrybuowany jest do odbiorców siecią gazową średniego ciśnienia zasilaną ze stacji gazowej wysokiego ciśnienia zlokalizowanej w mieście Chełmno (ul. Podgórna). Obecnie stacja gazowa wysokiego ciśnienia przyłączona jest do gazociągu wysokiego ciśnienia DN 200 relacji Mniszek-Chełmno. Planowana jest zmiana zasilania powyższej stacji gazowej, a docelowe źródło stanowić ma gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Zalesie - Dworzysko.

Przez obszar gminy przebiega ok. 2,2 km gazociągów średniego ciśnienia oraz ok. 13,55 km gazociągów wysokiego ciśnienia (dane na 31.12.2021). Poniżej tabelka przedstawiająca szczegółowe dane długości sieci gazowej.

Tab. 47. Sieć gazowa na terenie gminy Chełmno.

Obszar	Długość gazociągów [m]			Przyłącza [szt.]		Przyłącza [m]	
Gmina Chełmno	Niskie ciśnienie	Średnie ciśnienie	Wysokie ciśnienie	Niskie ciśnienie	Średnie ciśnienie	Niskie ciśnienie	Średnie ciśnienie
	0	2220	13550	0	22	0	610

Źródło: Dane z Polskiej Spółki Gazownictwa (stan na dzień 31.12.2021 r.)

Wobec gazociągów wysokiego ciśnienia obowiązują strefy kontrolowane określone w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie.

W planie Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o. o. w najbliższych latach nie planuje gazyfikacji nowych obszarów na terenie gminy Chełmno. Sukcesywnie będzie jednak realizowana rozbudowa sieci gazowej - w zależności od zainteresowania właścicieli nieruchomości wykorzystaniem paliwa gazowego do celów technologicznych i grzewczych, przy jednoczesnym spełnieniu warunków technicznych i ekonomicznych zgodnie z uwarunkowaniami ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne.

Zaopatrzenie w ciepło na terenie gminy Chełmno oparte jest na indywidualnych źródłach, w większości opalanych węglem i drewnem, a także gazem płynnym. Brak jest scentralizowanej jednostki ciepłowniczej a w przypadku budynków wielorodzinnych i budynków użyteczności publicznej są to kotłownie oparte na indywidualnym źródle ciepła o większej mocy.

14.6. Telefonia komórkowa

W obszarze administracyjnym gminy Chełmno nie znajdują się stacje bazowe telefonii komórkowej.

14.7. Źródła energii odnawialnej

Do odnawialnych źródeł energii zalicza się elektrownie wiatrowe wykorzystujące siłę wiatru, elektrownie wodne, panele fotowoltaiczne i kolektory słoneczne, wykorzystujące energię słoneczną oraz biogazownie i elektrownie na biomasę zakładające wykorzystanie energetyczne stałych i suchych odpadów biomasy.

Energetyka wiatrowa cechuje się znaczną ingerencją w struktury przestrzenne i środowiskowe z uwagi na gabaryty elektrowni wiatrowych oraz emisję hałasu. Cechą pozytywną jest jednak stosunkowo niewielka przestrzeń gruntu zajmowana pod poszczególne elektrownie wiatrowe, co sprzyja ochronie gruntów rolnych.

Na terenie gminy Chełmno nie funkcjonują turbiny wiatrowe. W bezpośrednim sąsiedztwie Gminy Chełmno na terenie Gminy Kijewo Królewskie w miejscowości Brzozowo znajdują się trzy turbiny wiatrowe, które swoim zasięgiem oddziałują na teren obrębu Osnowo. Podobna sytuacja występuje przy granicy z Gminą Stolno. Zasięg oddziaływania planowanych turbin wiatrowych znajduje się w obrębie Nowawieś Chełmińska oraz Małe Łunawy w niewielkich fragmentach bezpośrednio przy granicy z Gmina Stolno. Są to tereny leśne oraz grunty rolne nie stanowiące terenów inwestycyjnych.

Granice obszarów z ograniczeniami w zabudowie, wynikającymi z ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, przedstawiono w części graficznej dokumentu. Wielkości stref z ograniczeniami wynikają z przepisów odrębnych, w związku z czym mogą ulec zmianie w przypadku zmiany tych przepisów, co nie będzie powodowało konieczności zmiany niniejszego dokumentu.

Energię słoneczną wykorzystuje się, przetwarzając ją w inne użyteczne formy, a więc w energię :

- cieplną - za pomocą kolektorów;
- elektryczną - za pomocą ogniw fotowoltaicznych.

Warunki dla rozwoju energetyki w analizowanym obszarze są korzystne. W Polsce rocznie usłonecznienie (w zależności od regionu) wynosi od 1 390 do 1 900 godzin. Przyjmuje się roczną średnią wartość nasłonecznienia na około 1 600 godzin, co stanowi 30% – 40%

długości dnia. W Gminie Chełmno średnia wartość nasłonecznienia z wielolecia 1981-2010 wynosi około 1 700 godzin. Oznacza to, że Gmina posiada duży potencjał w zakresie wykorzystania energii słonecznej na cele c.o. i c.w.u.

Zgodnie z danymi zawartymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Chełmno….” na terenie gminy zamontowano łącznie 59 instalacji solarnych na budynkach mieszkalnych i świetlicy wiejskiej oraz 73 instalacje fotowoltaiczne na budynkach mieszkalnych i komunalnych. Na terenie gminy Chełmno zlokalizowana jest farma fotowoltaiczna o mocy 1MW na działce 29/2 w obrębie geodezyjnym Wielkie Łunawy.

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii biomasa to ulegająca biodegradacji część produktów, odpadów lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa, w tym substancje roślinne i zwierzęce, leśnictwa i związanych działów przemysłu, w tym rybołówstwa i akwakultury, przetworzoną biomasę, w szczególności w postaci brykietu, peletu, toryfikatu i biowęgla, a także ulegającą biodegradacji część odpadów przemysłowych lub komunalnych pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, w tym odpadów z instalacji do przetwarzania odpadów oraz odpadów z uzdatniania wody i oczyszczania ścieków, w szczególności osadów ściekowych, zgodnie z przepisami o odpadach w zakresie kwalifikowania części energii odzyskanej z termicznego przekształcania odpadów. Gmina Chełmno posiada znaczny potencjał rozwoju energetyki odnawialnej opartej o biomasę z uwagi na rolniczy charakter, natomiast w chwili obecnej nie funkcjonuje biogazownia rolnicza i nie odzyskuje się energii pochodzącej z biogazów.

15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o. o. w najbliższych latach nie planuje gazyfikacji nowych obszarów na terenie gminy Chełmno. Sukcesywnie będzie jednak realizowana rozbudowa sieci gazowej - w zależności od zainteresowania właścicieli nieruchomości wykorzystaniem paliwa gazowego do celów technologicznych i grzewczych, przy jednoczesnym spełnieniu warunków technicznych i ekonomicznych zgodnie z uwarunkowaniami Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo Energetyczne.

16. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Obecnie obowiązujące Prawo wodne uwzględnia konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju, przewiduje prowadzić ochronę przed powodzią w sposób świadomy i przemyślany, zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej przewidującymi

chronienie tych terenów, których zabezpieczenie jest niezbędne ze względu na ochronę życia, zdrowia i mienia ludzi oraz majątku o znacznej wartości. W myśl obowiązującego Prawa wodnego, na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym: wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych; sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmacniania brzegów, obwałowań lub odsypisk. Zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie.

W świetle ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się między innymi:

a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,

b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,

c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,

d) pas techniczny.

Na terenie gminy Chełmno zagrożenia związane z powodziami występuje od rzeki Wisły. Na obszarze tym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (woda 10%), średnie i wynosi raz na 100 lat (woda 1%) oraz niskie i wynosi raz na 500 lat (woda 0,2%).

Potencjalne niebezpieczeństwo zagrożenia powodzią nasila się w okresie występowania pokrywy lodowej oraz w czasie spływu kry w ilości umożliwiającej tworzenie się zatorów lodowych w biegu rzeki. Początek zjawisk lodowych na Rzece Wiśle przypada na miesiące listopad – grudzień, a ich natężenie odnotowywane jest w lutym i marcu. W skutek zwiększonego poziomu wód Rzeki Wisły, w wyniku opadów nawalnych, a także

roztopów pokrywy lodowej i śnieżnej strefy wzdłuż Wisły należą do zagrożonych powodzią. Obszar prawie całej gminy Chełmno narażony jest również na podtopienia. Do zalania terenów z innych przyczyn niż powódź przyczynić się mogą np. opady deszczu, przesiąki wody przez wały przeciwpowodziowe.

Gmina Chełmno posiada dobrze rozwiniętą sieć wałów przeciwpowodziowych. Znajdują się one głównie wzdłuż brzegu Wisły i wynoszą ponad 26 km. Długość rowów melioracyjnych w gminie wynosi 294,7 km, a powierzchnia gruntów zmeliorowanych to 1 879,7 km^2. Na analizowanym terenie znajduje się również jedna pompownia na kanale Starogrodzkim w miejscowości Starogród Dolny. Wzdłuż Wisły znajduje się znaczna ilość Ostróg (co około 200 metrów). Na terenie gminy występują również urządzenia przeciwpowodziowe takie jak stawy, melioracje, drenaże.

Spis tabel:

Tab. 1 Wykaz ilościowy mieszkańców (stan na dzień 31.12.2021). 10

Tab. 2. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Chełmno..13

Tab. 3. Decyzje o warunkach zabudowy wydane w latach 2015 – 2021. 16

Tab. 4. Liczba zatwierdzonych obiektów na podstawie warunków zabudowy w latach 2015 – 2021 w podziale na obręby geodezyjne. 17

Tab.5. Liczba obiektów budowlanych na podstawie warunków zabudowy w latach 2010-2019 w podziale na rodzaj zabudowy. 18

Tab. 6. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2010 – 2019. 20

Tab. 7. Użytki gruntowe na terenie gminy Chełmno. 21

Tab. 8. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Chełmno....22

Tab. 9. Użytki rolne na terenie Gminy Chełmno....29

Tab. 10. Struktura zasiewów na terenie gminy Chełmno. 37

Tab. 11. Produkcja zwierzęca na terenie gminy Chełmno. 38

Tab. 12. Wynikowe klasy strefy kujawsko- pomorskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia wg jednolitych kryteriów w skali kraju, zgodnych z kryteriami UE (Raport wojewódzki za rok 2020). 46

Tab. 13. Natężenie ruchu pojazdów silnikowych na DK 91- teren gminy Chełmno. 47

Tab. 14. Natężenie ruchu pojazdów silnikowych na odcinku drogi wojewódzkiej nr 550 - teren gminy Chełmno. 48

Tab. 15. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych. 55

Tab. 16. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (stan na dzień 30.04.2022r). 81

Tab. 17. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (stan na dzień 31.12.2021). 82

Tab. 18. Wykaz zabytków archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji (stan na dzień 30.06.2016 r.). 89

Tab. 19. Objaśnienie skrótów zawartych w tabeli nr 19. 93

Tab. 20. Wybrane dane statystyczne dotyczące infrastruktury społecznej. 94

Tab. 21. Dynamika zaludnienia w Gminie Chełmno w latach 2011-2021. 97

Tab. 22. Przyrost naturalny oraz wskaźniki dla Gminy Chełmno. 98

Tab. 23. Bezrobocie w Gminie Chełmno w latach 2011-2021. 99

Tab. 24. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane rejestrze wg sekcji PKD w latach 2012 - 2021. 102

Tab. 25. Przyrost naturalny ludności. 115

Tab. 26. Struktura demograficzna Gminy Chełmno w latach 2011-2021. 119

Tab. 27. Prognozowana liczba ludności w Gminie Chełmno na lata 2016 - 2030. 120

Tab. 28. Saldo migracji w Gminie Chełmno w latach 2011-2021. 122

Tab. 29. Prognozowana liczba ludności w Gminie Chełmno na lata 2016 - 2050. 122

Tab. 30. Dochody i wydatki budżetu Gminy Chełmno według Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2019-2030. 125

Tab. 31. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Chełmno w latach 2011-2020. 130

Tab. 32. Porównanie liczby mieszkań, przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę dla Gminy Chełmno z wybranymi jednostkami terytorialnymi (dane z GUS za 2020 r.). 130

Tab. 33. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową. 132

Tab. 34. Prognoza zapotrzebowania na zabudowę usługową w Gminie Chełmno. 133

Tab. 35. Prognoza zapotrzebowania na zabudowę przemysłową w Gminie Chełmno. 134

Tab. 36. Chłonność terenów wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych. 135

Tab. 37.Wskaźniki przyjęte do obliczeń chłonności dla zabudowy mieszkaniowo - usługowej w MPZP. 137

Tab. 38. Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę mieszkaniowo - usługową...137

Tab. 39. Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę produkcyjną. 138

Tab. 40. Chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo - usługową w obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno - przestrzennej. 139

Tab. 41. Porównanie maksymalnego zapotzrebowania na nopwą zabudowę z określoną chłonnością terenów możliwych do zabudowy na terenie gminy Chełmno. 139

Tab. 42. Powierzchnia nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę. 140

Tab. 43. Stan prawny gruntów w Gminie Chełmno (stan na 31.12.2021). 141

Tab. 44. Wykaz dróg gminnych. 168

Tab. 45. Jakość ścieków w ZWiK w Chełmnie. 172

Tab. 46. Ilość wyrobów azbestowych usuniętych z terenu gminy Chełmno. 175

Tab. 47. Sieć gazowa na terenie gminy Chełmno. 176

Spis rycin:

Ryc. 1 Położenie gminy Chełmno na tle powiatu Chełmińskiego. 9

Ryc. 2 .Położenie Gminy Chełmno na tle mezoregionów fizycznogeograficznych. 11

Ryc. 3. Wydane decyzje o warunkach zabudowy oraz wnioski wycofane lub umorzone w latach 2015-2021. 16

Ryc.4. Wydane decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2015-2021. 20

Ryc. 5 Użytki gruntowe na terenie gminy Chełmno....22

Ryc. 6. Gmina Chełmno na tle rzeźby terenu (cieniowanie)....26

Ryc. 7. Gmina Chełmno na tle rzeźby terenu (hipsometria). 27

Ryc. 8. Lokalizacja udokumentowanych złóż kopalin na terenie gminy Chełmno....28

Ryc. 9. Podział na jednolite części wód powierzchniowych. 32

Ryc. 10. Gmina Chełmno na tle GZWP nr 131. 33

Ryc. 11. Urządzenia wodne, ostrogi, pompownie oraz wały przeciwpowodziowe na terenie gminy Chełmno. 35

Ryc. 12. Podział użytków rolnych w 2022 r. na terenie gminy Chełmno. 36

Ryc. 13. Gospodarstwa rolne według wielkości na terenie gminy Chełmno. 37

Ryc. 14. Leśnictwo według form własności na terenie gminy Chełmno. 38

Ryc.15. Gmina Chełmno – korytarze ekologiczne....43

Ryc. 16. Gmina Chełmno na tle obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. 58

Ryc. 17. Obszary narażone na podtopienia. 59

Ryc. 18. Dom z I połowy XIX w. w miejscowości Bieńkówka.
Ryc. 19. Kapliczka w miejscowości Bieńkówka. 61

Ryc. 20. Dom we wsi Borówno z 1873r.
Ryc. 21. Dom we wsi Borówno z początku XX w. 62

Ryc. 22. Budynek szkoły z ok. 1908 r.
Ryc. 23. Dom z budynkiem inwentarskim we wsi Dolne Wymiary. 63

Ryc. 24. Budynek szkoły z ok. 1912 r....63

Ryc. 25. Budynek szkoły z ok. 1908 r.
Ryc. 26. Budynek dawnej szkoły w Górnych Wymiary....64

Ryc. 27. Góra Św. Wawrzyńca.
Ryc. 28. Budynek karczmy z II połowy XIX w. 64

Ryc. 29. Cmentarz ofiar hitleryzmu.
Ryc. 30. Twierdza Chełmno - fort VIII im. Piłsudskiego. 65

Ryc. 31. Budynek szkoły z ok. 1913 r.
Ryc. 32. Dom z końca XIX w. 66

Ryc. 33. Dom wraz z salą taneczną z początku XX w.
Ryc. 34. Dawna szkoła z ok. 1912 66

Ryc. 35. Dom z końca XIX w.
Ryc. 36. Dawny budynek szkoły z ok. 1913 r. 67

Ryc. 37. Dom z początku XX w.
Ryc. 38. Drewniany dom z II połowy z XIX w. 68

Ryc. 39. Cmentarz choleryczny z II połowy XIX w. 68

Ryc. 40. Dawny budynek szkoły z ok. 1913 r.
Ryc. 41. Dom z budynkiem gospodarczym z 1900 r. 69

Ryc. 42. Budynek szkoły z ok. 1909 r.
Ryc. 43. Budynek poczty z początku XIX w. 70

Ryc. 44. Góra zamkowa w Starogrodzie.
Ryc. 45. Kościół parafialny p. w. św. Barbary. 71

Ryc. 46. Kościół parafialny p. w. Wniebowzięcia NMP.
Ryc. 47. Dom z końca XIX w. 72

Ryc. 48. Dynamika bezrobocia na terenie Gminy Chełmno w latach 2011-2021. 99

Ryc. 49. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Chełmno wg płci w latach 2011-2021. 99

Ryc. 50. Przyrost naturalny na 1000 ludności dla Gminy Chełmno, powiatu chełmińskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przełomie lat 2010-2021. 115

Ryc. 51 Liczba osób bezrobotnych na przełomie lat 2011-2021 w Gminie Chełmno. 116

Ryc. 52. Bezrobotni wg wieku na terenie Gminy Chełmno. 117

Ryc. 53. Bezrobotni długotrwale pozostający bez pracy na terenie gminy Chełmno. 117

Ryc. 54. Liczba mieszkańców w Gminie Chełmno na przestrzeni lat 2011-2021 119

Ryc. 55. Liczba mieszkańców w Gminie Chełmno na przestrzeni lat 2011-2021 119

Ryc. 56. Gminy o większej liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym, niż poprodukcyjnym (2030 r.). 121

Ryc. 57. Prognoza demograficzna na lata 2018 – 2050. 122

Ryc. 58.Obszar chroniony Natura 2000 - Dolina Dolnej Wisły. 145

Ryc. 59. Obszary chronione Natura 2000 - Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie. 149

Ryc. 60. Rezerwaty przyrody na obszarze gminy Chełmno. 152

Ryc. 61. Chełmiński Park Krajobrazowy. 156

Ryc. 62 Główny Zbiornik wód podziemnych nr 131. 164

Ryc. 63 Jednolite części wód podziemnych. 165

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CHEŁMNO

CZĘŚĆ II - KIERUNKI

Spis treści

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego 4

1.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej 5

1.2. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów 6

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy 12

2.1. Tereny zabudowane - zurbanizowane 14

2.2. Tereny predysponowane do zabudowy 15

2.3. Tereny aktywizacji gospodarczej 17

2.4. Tereny rolne 17

2.5. Lasy, użytki zielone, zadrzewienia, użytki ekologiczne 19

2.6. Tereny cmentarzy 20

2.7. Wody powierzchniowe śródlądowe 21

2.8. Tereny wyłączone spod zabudowy 22

2.9. Inne ograniczenia w zagospodarowaniu i zabudowie terenów 23

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk 24

3.1. Kierunki ochrony środowiska 24

3.2. Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody 32

3.3. Uzdrowiska 51

3.4. Strategia ochrony środowiska dla terenu gminy Chełmno 51

4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej 57

4.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków 59

4.2. Zabytki archeologiczne 59

4.3. Ochrona obiektów sakralnych 60

4.4. Ochrona obiektów architektury i budownictwa 61

4.5. Ochrona dóbr kultury współczesnej 61

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej 61

5.1. System komunikacji drogowej 62

5.2. Polityka Parkingowa 63

5.3. System komunikacji kolejowej 63

5.4. System wodno-kanalizacyjny 63

5.5. System energetyczny 66

5.6. Telekomunikacja 70

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym ... 70

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 71

8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej 71

9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne 73

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej 74

11. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych 76

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny 77

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120) 77

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji 77

15. Obszary zdegradowane 78

16. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych 80

17. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie 80

18. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW 80

19. Obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2 81

20. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń Studium 81

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Studium wyznacza kierunki zagospodarowania przestrzennego uwzględniając przy tym uwarunkowania przedmiotowego obszaru. Dokument określa lokalne zasady zagospodarowania przestrzeni gminy, jednak granice obszarów funkcjonalnych ściśle nie przesądzają o faktycznej zmianie przeznaczenia tych terenów i o ich zainwestowaniu. Dokładne określenie granic oraz funkcji zagospodarowania poszczególnych terenów powinny być weryfikowane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Granice obszarów mogą zostać skorygowane w miejscowym planie przy nawiązaniu do granic własności lub przy szczegółowym projektowaniu elementów układu komunikacyjnego. Studium zawiera generalne zasady zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu właściwej polityki przestrzennej. Ponadto zawiera nieobowiązkowe postulaty i sugestie, które warto wziąć pod uwagę w kształtowaniu ładu przestrzennego.

Na kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy w szczególności wpływ mają takie czynniki jak środowisko przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe, komunikacja oraz infrastruktura techniczna. Czynniki te są ważnymi elementami, które oparte na uwarunkowaniach społecznych, ekonomicznych i środowiskowych warunkują dalszy zrównoważony rozwój przestrzenny gminy.

Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy jest podnoszenie konkurencyjności, atrakcyjności oraz jakości życia mieszkańców przy jednoczesnym zachowaniu równowagi pomiędzy aktywnością gospodarczą, społeczną, a środowiskiem przyrodniczym. Głównymi celami określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy są:

1) cele społeczno-gospodarcze – polegające na stworzeniu warunków przestrzennych dążących do podnoszenia jakości życia mieszkańców, poziomu ich wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, ograniczenia bezrobocia,
2) cele przyrodnicze – polegające na tworzeniu warunków umożliwiających ochronę terenów najbardziej atrakcyjnych oraz cennych przyrodniczo,

3) cele związane z infrastrukturą społeczną – polegające na budowie, rozbudowie oraz modernizacji sieci infrastruktury technicznej, co powinno przyczynić się do zwiększenia standardu życia mieszkańców oraz powinno mieć pozytywny wpływ na poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w Studium wyznacza się kierunki zagospodarowania przestrzennego, uwzględniając w szczególności analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, prognozy demograficzne, możliwości finansowe wykonania przez gminę sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Studium określa zasady zagospodarowania przestrzennego gminy, jednak granice obszarów funkcjonalno - przestrzennych ściśle nie przesądzają o faktycznej zmianie przeznaczenia tych terenów i o ich zainwestowaniu. Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy określić dokładne granice oraz funkcje zagospodarowania terenów. Niniejsze opracowanie zawiera generalne zasady planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz wytyczne, którymi należy kierować się przy kształtowaniu polityki przestrzennej gminy. W Studium zawarto również nieobowiązkowe postulaty i sugestie, które warto wziąć pod uwagę w kształtowaniu ładu przestrzennego na terenie gminy Chełmno.

Dla województwa kujawsko-pomorskiego nie został dotychczas sporządzony audyt krajobrazowy, o którym mowa w art. 38a ustawy z dnia 27 marca 2003 r., o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

1.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej

Gmina Chełmno w swojej strukturze przestrzennej cechuje się rolniczym sposobem zagospodarowania wraz z dużymi ośrodkami osadniczymi takimi jak Kałdus, Klamry, Kolno, Nowe Dobra i Podwiesk. W strukturze użytkowania gruntów duży udział zajmują wysokie klasy bonitacyjne (klas I-III) w gruntach ornych oraz rozproszona zabudowa zagrodowa, usytuowana głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Centralnie położone w stosunku do obszaru gminy - Miasto Chełmno - rozdziela na 3 odrębne części gminę. W związku z tym gmina nie posiada ośrodka centralnego.

Największa koncentracja zabudowy, dominuje wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. We wsiach tych dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa zagrodowa, usługowa oraz produkcja rolnicza i poza rolnicza. Obszar gminy pod względem administracyjnym podzielony jest na 18 sołectw.

Zmiany w strukturze przestrzennej gminy przede wszystkim winny skupić się na ugruntowaniu dominującego sposobu zagospodarowania oraz uporządkowaniu zasad jego kształtowania. Głównym celem jest kształtowanie przestrzeni podnoszących konkurencyjność, atrakcyjność oraz jakość życia mieszkańców gminy przy jednoczesnym zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą, społeczną, a środowiskiem przyrodniczym i kulturowym.

Większość obszaru gminy zajmuje Chełmiński Park Krajobrazowy oraz przestrzenne formy ochrony przyrody (w szczególności rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne). Wszelkie działania inwestycyjne wymagają na tych obszarach określonych zasad gospodarowania, przeprowadzenia analizy ich wpływu na środowisko i uzgodnienia z odpowiednimi organami, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zmiany w strukturze przestrzennej gminy przede wszystkim winny skupić się na ugruntowaniu dominującego sposobu zagospodarowania oraz uporządkowaniu zasad jego kształtowania. Głównym celem jest kształtowanie przestrzeni podnoszących konkurencyjność, atrakcyjność oraz jakość życia mieszkańców gminy przy jednoczesnym zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą, społeczną, a środowiskiem przyrodniczym i kulturowym.

Realizacji zadań rozwoju gminy mają służyć zadania zawarte w dokumencie „Strategia rozwoju gminy Chełmno na lata 2022 - 2032”. Cele strategiczne oraz realizowanie założeń rozwoju przełoży się na wzrost poziomu atrakcyjności gminy pod względem jakości życia przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz podniesienia rangi gminy.

1.2. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

Rozwój przestrzenny gminy powinien być podporządkowany nadrzędnemu celowi jakim jest poprawa warunków życia mieszkańców. Władze samorządowe powinny dążyć przede wszystkim do zwiększenia średniej powierzchni użytkowej lokali mieszkalnych

przypadającej na jednego mieszkańca, a także poprawy dostępności do ośrodków usług publicznych, takich jak administracja, oświata, zdrowie, kultura, sport, ochrona p. pożarowa, wypoczynek, opieka społeczna itp. Przeprowadzone analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, a także prognozy demograficzne dają podstawę do sformułowania ogólnych zasad polityki i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania, możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę. Wyodrębniono główne kierunki polityki przestrzennej gminy:

- ochronę obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody;
- ochronę zasobów przyrody poprzez nadzór nad gospodarką leśną, bieżącą ochronę obszarów i obiektów prawnie chronionych;
- redukcję zużycia energii cieplnej i elektrycznej poprzez termomodernizację obiektów w celu ochrony powietrza atmosferycznego;
- zwiększenie udziału zużycia energii z odnawialnych źródeł;
- podniesienie standardów i rozszerzenie usług opieki medycznej na poziomie lokalnym;
- utrzymanie funkcji rolniczej, rozwój produkcji rolniczej, w tym rolnictwa ekologicznego i rodzinnego przetwórstwa rolno-spożywczego (wyroby regionalne);
- rozwój agroturystyki jako elementu wspomagającego formy uzyskania dodatkowych dochodów poza rolnictwem;
- modernizacja i rozbudowa dróg publicznych;
- rozbudowa i modernizacja sieci infrastruktury wodno-kanalizacyjnej; prowadzenie właściwej gospodarki ściekowej poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, budowę ujęć wody oraz modernizację istniejących, budowę przydomowych i przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie;
- właściwą gospodarkę odpadami poprzez selektywną zbiórkę odpadów i dofinansowanie usuwania azbestu;
- ochronę obiektów o walorach kulturowych takich jak: zabytki, zabytki archeologiczne, grodziska;

- koncentracja zabudowy w ramach głównych jednostek osadniczych przy maksymalnym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury technicznej poprzez wyznaczenie terenów predysponowanych do zabudowy w ramach granic jednostek o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenów przeznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod rozwój zabudowy, o których mowa w części Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na podstawie analizy uwarunkowań i założonych kierunków zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Chełmno wyznacza się następujące strefy funkcjonalno - przestrzenne:

Strefa inwestycyjno-osadnicza „I-O”. Strefę tworzą tereny istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz zabudowy produkcyjno-usługowej. Strefa charakteryzuje się intensywną zabudową o różnej funkcji z przeważającym udziałem terenów zurbanizowanych, obejmująca przede wszystkim zwartą zabudowę osadniczą poszczególnych miejscowości. Strefą tą obejmuje się w szczególności obszary miejscowości: Kałdus, Klamry, Kolno, Osnowo, Podwiesk. Granice jednostek zostały wyznaczone w oparciu o wykształconą zwartą strukturę funkcjonalno-przestrzenną oraz obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Miejscowości te cechuje największa liczba ludności, zwarty układ zabudowy zlokalizowany przy głównych ciągach komunikacyjnych z dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną (kanalizacyjną, wodociągową, energetyczną). W miejscowościach tych zlokalizowane są najważniejsze obiekty takie jak: zabytkowe kościoły, ośrodki oświaty, boiska sportowe, świetlice wiejskie, ochotnicze straże pożarne, małe obiekty handlowe oraz zakłady produkcyjne.

W strefie dopuszcza się lokalizacje urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (panele fotowoltaiczne) o mocy przekraczającej 500 kW wraz ze strefami ochronnymi związanymi w zabudowie (wielkości stref wynikają z przepisów odrębnych).

W strefie inwestycyjno-osadniczej I-O ustala się następujące kierunki:

- obszar istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej, zabudowy zagrodowej, letniskowej, usług komercyjnych, usług publicznych, usług sportu i rekreacji, zieleni urządzonej, zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów, obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji;

- zabudowę należy realizować przy głównych ciągach komunikacyjnych poprzez dogęszczanie istniejącej struktury, na terenach predysponowanych do zabudowy;
- zabudowę realizować biorąc pod uwagę zasady ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju;
- zabudowę mogącą wywoływać konflikty przestrzenne i społeczne realizować w sposób ograniczający wzajemne oddziaływanie;
- dopuszcza się prowadzenie działań związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż kopalin;
- dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego w szczególności: komunikacja, infrastruktura techniczna, lokalizacja obiektów obronności i bezpieczeństwa państwa.

Strefa rolniczo-przyrodnicza „R-P”. Jest to strefa wyznaczona z pozostałej części terenu gminy Chełmno (obszar gminy Chełmno bez strefy inwestycyjno - osadniczej „I-O”). Strefa, w południowo-zachodniej oraz północno-wschodniej charakteryzuje się wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Teren strefy charakteryzuje się rozproszoną zabudową zagrodową i zabudową mieszkaniową wyposażoną w podstawowe media jak wodociąg i elektroenergetyka.

W strefie rolniczo-przyrodniczej znajdują się najbardziej cenne przyrodniczo tereny w gminie ze względu na występowanie terenów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Większość obszaru gminy, a tym samym strefy R-P zajmuje Chełmiński Park Krajobrazowy oraz przestrzenne formy ochrony przyrody (w szczególności rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne).

Na obszarach w tej strefie, powinno dążyć się do utrzymania wysokiego poziomu rolnictwa oraz do ciągłej poprawy konkurencyjności wytwarzanych produktów rolniczych.

W strefie dopuszcza się lokalizacje urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW wraz ze strefami ochronnymi związanymi w zabudowie (wielkości stref wynikają z przepisów odrębnych). Wszystkie OZE na terenie gminy muszą spełniać przepisy i normy szczególnie mające odniesienie do ich rodzaju, wielkości charakterystyki technicznej. Lokalizacja i budowa urządzeń odnawialnych źródeł energii winny odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi. Poszczególne odnawialne źródła energii cechowane są barierami przestrzennymi i środowiskowymi, nie mogą wywierć

negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, a także na walory krajobrazowe tym samym realizacja inwestycji jest możliwa po uzyskaniu odpowiednich decyzji i zezwoleń.

W strefie rolniczo-przyrodniczej R-P ustala się następujące kierunki:

- zachowanie naturalnego krajobrazu;
- zakaz lokalizacji inwestycji o funkcjach mogących pogorszyć stan środowiska;
- zakaz lokalizacji zabudowy mogącej negatywnie oddziaływać na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000;
- zakaz lokalizacji inwestycji o funkcjach mogących pogorszyć stan środowiska przyrodniczego i wpłynąć negatywnie na jakość produkcji rolniczej;
- ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej gruntów ornych wysokich klas bonitacyjnych;
- dopuszcza się realizację nowych siedlisk, zabudowę mieszkaniową, letniskową, usług komercyjnych, zieleni urządzonej, produkcyjną, składów i magazynów o ile przedsięwzięcie nie wymaga innych rozwiązań, przy głównych ciągach komunikacyjnych, w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy istniejącej oraz infrastruktury technicznej;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji agroturystycznej w gospodarstwach rolnych;
- dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego w szczególności: komunikacja, infrastruktura techniczna, lokalizacja obiektów obronności i bezpieczeństwa państwa;
- w przypadku lokalizacji strategicznych inwestycji gminnych przemawiających za zmianą przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, dopuszcza się zmianę takiego przeznaczenia w uzasadnionych przypadkach;
- zabudowę mogącą wywoływać konflikty przestrzenne i społeczne realizować w sposób ograniczający wzajemne oddziaływanie;
- dopuszcza się prowadzenie działań związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż kopalin;
- dopuszcza się eksploatację złóż kopalin na terenach rolniczych, gdzie badania geologiczne wykazały obecność takich złóż;
- na terenach leśnych obowiązuje pozostawienie w dotychczasowym użytkowaniu z jednoczesnym dopuszczeniem wprowadzenia zagospodarowania rekreacyjnego tj. leśne ścieżki przyrodnicze, trasy rowerowe, urządzenia turystyczne, strzelnice itp.;

- dopuszcza się zalesienia na terenach rolniczych przy czym należy ograniczyć zalesienia w sąsiedztwie terenów lokalizacji odnawialnych źródeł energii;
- dopuszcza się lokalizację inwestycji z zakresu produkcji energii z odnawialnych źródeł energii takich jak: biogazownie, elektrownie na biomasę, panele fotowoltaiczne - określenie szczegółowych granic nastąpi na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji założeń, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację cennych historycznie obiektów;
- dopuszcza się możliwość zalesienia gruntów o niskiej przydatności rolniczej zgodnie z przepisami odrębnymi, poza terenami występowania chronionych siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie oraz ptaków stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły;
- ochronę przed osuszaniem gruntów ze względu na chronione gatunki ptaków;
- prowadzenie działań ochronnych w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych wg Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie oraz w odniesieniu do ochrony ptaków obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły;

- tereny w strefie rolniczo przyrodniczej - obejmują istniejącą rozproszoną zabudowę mieszkaniową, zabudowę zagrodową w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych, zabudowę obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz gospodarstwach leśnych i rybackich, usługi publiczne, usługi sportu i rekreacji, obiekty infrastruktury technicznej i komunikacji, wody powierzchniowe, lasy.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

Przy ustalaniu nowych obszarów przeznaczonych pod zabudowę należy wziąć pod uwagę istniejącą sieć osadniczą gminy i dążyć do jej uzupełnienia, zagęszczenia maksymalnie ograniczając zabudowę rozproszoną. W pierwszej kolejności pod zabudowę powinny być przeznaczone tereny niezabudowane położone w sąsiedztwie obecnej zabudowy, zlokalizowane przy istniejących ciągach komunikacyjnych i w otoczeniu miasta Chełmno z dobrym dostępem do infrastruktury technicznej.

W Studium określono strefy funkcjonalno-przestrzenne, dla których wyznacznikiem są istniejące uwarunkowania, zagospodarowanie terenu oraz struktury przestrzenne. Priorytetem racjonalnego i zrównoważonego rozwój, w każdej strefie powinny być miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których granice winny być uszczegółowione na etapie podejmowania uchwał intencyjnych. Granice planów winny pokrywać się z granicami stref, bądź stanowić ich część. Dopuszcza się korektę tych granic w oparciu o naturalne elementy przestrzeni takie jak drogi, elementy przyrodnicze itp. Zasadne jest powiększenie strefy w oparciu o przesłanki ekonomiczne, racjonalny i zrównoważony rozwój miejscowości z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury technicznej, do której może zostać przyłączona planowana zabudowa. Przy zmianach użytkowania terenów i wprowadzaniu nowej zabudowy, należy szczególnie zwrócić uwagę na ład przestrzenny i intensyfikować zabudowy tak, aby tworzyła ona spójne i harmonijne układy urbanistyczne. Zaleca się wprowadzenie w nich także znacznego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

Sporządzenie planów miejscowych obejmujących grunty klasy I-III wymaga uzyskania zgody właściwego ministra. W Studium wyznaczono strefy funkcjonalno-przestrzenne obejmujące między innymi tereny gruntów rolnych klasy III z przeznaczeniem pod funkcje nierolnicze, dla których na tym etapie nie sposób przewidzieć, czy minister wyda zgodę na wyłączenie tych gruntów z produkcji rolniczej.

Celem Studium nie jest jednoznaczne określenie granic pomiędzy terenami funkcjonalnymi, pomimo, że granice te wyznaczone zostały poprzez zróżnicowane oznaczenia graficzne dla poszczególnych funkcji terenów. To na etapie przystąpienia do sporządzania planu miejscowego lub w czasie jego sporządzania należy precyzyjnie określić wszystkie granice określone w niniejszym dokumencie, w skali sporządzanego

projektu planu miejscowego, w oparciu o aktualne warunki wynikające z analizy dotyczącej zasadności przystąpienia do sporządzenia planu oraz z ustalonego niezbędnego zakresu prac planistycznych i uzasadnienia do uchwały o przystąpieniu do sporządzenia planu miejscowego. Mapy do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostały opracowane w skali 1:10 000 i nie zawierają one wszystkich oznaczeń graficznych, o których mowa w części tekstowej do Studium. W związku z tym, informacje zawarte w tekście do Studium, nie w każdym przypadku zostały graficznie odzwierciedlone na mapach.

Zdefiniowana w Studium funkcja wiodąca (kierunkowa), powinna być traktowana w planie miejscowym jako funkcja podstawowa, dopuszcza się na poziomie planu miejscowego wzbogacenie jej o funkcje uzupełniające, niezbędne dla pełnej realizacji kierunku zagospodarowania wyznaczonego w Studium.

Należy uznać za nienaruszenie ustaleń Studium przez ustalenia miejscowego planu (zgodność ustaleń miejscowego planu ze Studium), jeżeli:

- w planie miejscowym maksimum 30% terenu będzie mogło zostać przeznaczone pod inną funkcję niż ta wyznaczona w Studium (z wyłączeniem terenów infrastruktury technicznej i zieleni ogólnodostępnej) pod warunkiem, iż nie będzie ona kolidowała z funkcją wynikającą ze Studium;
- w planie miejscowym dopuszcza się zachowanie istniejącego zagospodarowania terenu (funkcje terenów i obiektów), odmiennego od funkcji wyznaczonej w studium pod warunkiem, że nie będzie ono kolidowało z inwestycjami celu publicznego;
- granice terenów funkcjonalnych mają charakter orientacyjny i w przypadku opracowania planu miejscowego mogą one ulec przesunięciu do 50 m, w celu dostosowania do aktualnego lub przyszłego zagospodarowania terenu określonego w planie oraz biorąc pod uwagę podziały geodezyjne działek;
- w przypadku nie uzyskania zgody ministra na wyłączenie gruntów klasy I-III z użytkowania rolniczego należy grunty te pozostawić w dotychczasowym zagospodarowaniu mimo, iż ze Studium wynika inny kierunek przeznaczenia i użytkowania tych terenów. Jeżeli dane grunty klasy I-III nie uzyskają odpowiedniej zgody ministra wówczas kierunki wyznaczone w Studium dla tego terenu nie obowiązują i należy uważać teren pozostawiony z dotychczasowym sposobem zagospodarowania za zgodny ze Studium.

Ponadto w planie miejscowy można określić inne parametry i wskaźniki zabudowy, niż te wyznaczone w Studium, o ile zostanie to odpowiednio uzasadnione w materiałach planistycznych, które zamieszcza się wraz z wnioskami wynikającymi z ich analiz, w teczce dokumentującej prace planistyczne.

Na terenie gminy wyznacza się następujące główne kierunki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- teren zabudowany - zurbanizowany,
- teren predysponowany do zabudowy, w tym wynikający z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- teren aktywizacji gospodarczej, w tym wynikający z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- teren rolny,
- las,
- użytek zielony,
- zadrzewienie,
- użytek ekologiczny,
- woda powierzchniowa śródlądowa.

2.1. Tereny zabudowane - zurbanizowane

Tereny zabudowane - zurbanizowane - obejmują tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej, zagrodowej, usług komercyjnych, usług publicznych, tereny sportu i rekreacji, produkcyjnej (rolniczej i pozarolniczej), składów i magazynów, obiektów infrastruktury technicznej. Tereny te obejmują w szczególności centralne obszary wsi, tworzą jednolitą strukturę funkcjonalno-przestrzenną. Na obszarze tym zlokalizowane są usługi i instytucje obsługujące, głównie mieszkańców Gminy Chełmno.

Zasady zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- istniejący układ zabudowy poszczególnych ośrodków powinien być poddany szczegółowej analizie pod względem wartości kompozycyjnej w celu jego zachowania, wzbogacenia lub odtworzenia;
- możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy oraz budowy nowych obiektów w ramach danej nieruchomości;

- budynki powinny nawiązywać formą architektoniczną oraz kolorystyką do sąsiedniej zabudowy;
- rozwiązania układów zabudowy powinny być oparte na kształtowaniu przestrzeni w dostosowaniu ich do charakteru danego obszaru, z dużym udziałem zieleni;
- dla terenów wykorzystywanych rolniczo dopuszcza się podtrzymanie dotychczasowego rolniczego sposobu użytkowania terenu;
- dopuszcza się zabudowę usługową, którą należy projektować jako usługi nieuciążliwe dla ludzi, tj. takie, których funkcjonowanie nie spowoduje pogorszenia higienicznych i zdrowotnych warunków zamieszkiwania i użytkowania mieszkańców sąsiednich budynków mieszkalnych;
- dopuszcza się realizację drobnej produkcji, która swym oddziaływaniem nie powinna wykraczać poza granice działki, na której jest realizowana oraz nie powinna stać w sprzeczności z sąsiednią zabudową;
- rozwiązania układów zabudowy produkcyjnej i usługowej powinny być oparte na nowoczesnym kształtowaniu przestrzeni;
- w przypadku występowania terenów mieszkaniowych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy produkcyjnej i usługowej nakazuje się wprowadzić odpowiedni bufor zieleni.

Wskaźniki zagospodarowania terenów:

- minimalna powierzchnia zabudowy – 5%, maksymalna powierzchnia zabudowy - 60% (za wyjątkiem nieruchomości objętych ochroną konserwatorską oraz lokalizacji instalacji z odnawialnych źródeł energii);
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej – 10%, maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej - 80% (za wyjątkiem nieruchomości objętych ochroną konserwatorską oraz lokalizacji instalacji z odnawialnych źródeł energii).

2.2. Tereny predysponowane do zabudowy

Tereny predysponowane do zabudowy – obejmują tereny o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, stanowią dogęszczenie, uzupełnienie już istniejącej zabudowy lub także tereny niezagospodarowane wskazane w Studium do zabudowy. W granicach tych terenów preferuje się zabudowę mieszkaniową jednorodzinną,

wielorodzinną, zagrodową, rekreacji indywidualnej, usług komercyjnych, usług publicznych, tereny sportu i rekreacji, produkcyjną (rolniczą i pozarolniczą), składy i magazyny, obiekty infrastruktury technicznej.

Zasady zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- istniejący układ zabudowy poszczególnych ośrodków powinien być poddany szczegółowej analizie pod względem wartości kompozycyjnej w celu zachowania, wzbogacenia lub odtworzenia;
- możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy oraz budowy nowych obiektów w ramach danej nieruchomości;
- budynki powinny nawiązywać formą architektoniczną oraz kolorystyką do sąsiedniej zabudowy;
- rozwiązania układów zabudowy powinny być oparte na kształtowaniu przestrzeni w dostosowaniu ich do charakteru danego obszaru, z dużym udziałem zieleni;
- dla terenów wykorzystywanych rolniczo dopuszcza się podtrzymanie dotychczasowego rolniczego sposobu użytkowania terenu;
- dopuszcza się realizację drobnej produkcji, która swym oddziaływaniem nie powinna wykraczać poza granice działki, na której jest realizowana oraz nie powinna stać w sprzeczności z sąsiednią zabudową;
- rozwiązania układów zabudowy produkcyjnej i usługowej powinny być oparte na nowoczesnym kształtowaniu przestrzeni;
- w przypadku występowania terenów mieszkaniowych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy produkcyjnej i usługowej zaleca się wprowadzić odpowiedni bufor zieleni;
- dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w Studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia.

Wskaźniki zagospodarowania terenów:

- minimalna powierzchnia zabudowy – 5%, maksymalna powierzchnia zabudowy - 60% (za wyjątkiem nieruchomości objętych ochroną konserwatorską oraz lokalizacji instalacji z odnawialnych źródeł energii);
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej – 10%, maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki

budowlanej - 40% (za wyjątkiem nieruchomości objętych ochroną konserwatorską oraz lokalizacji instalacji z odnawialnych źródeł energii).

2.3. Tereny aktywizacji gospodarczej

Tereny aktywizacji gospodarczej zostały wyznaczone w oparciu o istniejące zainwestowanie oraz w oparciu o obowiązujące plany miejscowe. Zlokalizowane zostały w szczególności w miejscowościach: Nowe Dobra i Osnowo z uwagi na istniejące zakłady produkcyjne oraz ze względu na przeznaczenie wynikające z obowiązujących planów miejscowych. Tereny te wyznaczono, jako obszary predysponowane do rozwoju inwestycyjnego, zwłaszcza funkcji przemysłowej.

Zasady i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- teren zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów, usług, obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, w tym również instalacje paneli fotowoltaicznych,
- dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej nie związanej z podstawową funkcją terenu.
- dopuszcza się zmianę funkcji określonych w obowiązujących planach miejscowych na zgodne z kierunkami określonymi w Studium lub utrzymanie istniejącego przeznaczenia.

Wskaźniki zagospodarowania terenów:

- minimalna powierzchnia zabudowy – 10%, maksymalna powierzchnia zabudowy - 65% (za wyjątkiem lokalizacji instalacji z odnawialnych źródeł energii);
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej – 10%, maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej - 30% (za wyjątkiem lokalizacji instalacji z odnawialnych źródeł energii).

2.4. Tereny rolne

Grunty rolne (w tym grunty klasy III) występują na terenie południowo-zachodniej oraz północno-wschodniej części gminy, charakteryzują się wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Na tym obszarze prowadzona jest produkcja roślinna i zwierzęca. Na terenie gruntów rolnych występuje zabudowa zagrodowa oraz mieszkaniowa jednorodzinna.

Zasady i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- dopuszcza się prowadzenie agroturystyki w ramach istniejącej i planowanej zabudowy;
- dopuszcza się zabudowę zagrodową związaną z produkcja rolniczą;
- dopuszcza się zabudowę mieszkaniową jako kontynuację zabudowy sąsiedniej o tożsamym przeznaczeniu;
- dopuszcza się możliwość zalesienia gruntów o niskiej przydatności rolniczej zgodnie z przepisami odrębnymi, poza terenami występowania chronionych siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie oraz ptaków stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły;
- do zalesiania należy przeznaczać grunty rolne najniższych klas bonitacyjnych, tworzących zwarte kompleksy leśne;
- nie należy przeznaczać pod zalesienie niewielkich działek położonych w znacznej odległości od istniejących kompleksów leśnych;
- dopuszcza się eksploatację złóż kopalin pospolitych - należy pamiętać o przestrzeganiu przepisów szczegółowych, w tym ustawy prawo geologiczne i górnicze. Uzyskanie koncesji na wydobycie kopalin może wiązać się z koniecznością opracowania na dany teren miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- dopuszcza się lokalizację inwestycji z zakresu produkcji energii z odnawialnych źródeł energii takich jak: biogazownie, elektrownie na biomasę, panele fotowoltaiczne; określenie szczegółowych granic nastąpi na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- po przeprowadzeniu stosownej analizy przestrzennej oraz tej wymaganej przepisami szczegółowymi, dopuszcza się lokalizacje nowego terenu z przeznaczeniem pod cmentarz.

Wskaźniki zagospodarowania terenów:

- minimalna powierzchnia zabudowy – 5%, maksymalna powierzchnia zabudowy - 50%,
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej – 5%, maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej - 70%.

Dla urządzeń obiektów związanych z odnawialnymi źródłami energii (panele fotowoltaiczne):

- minimalna powierzchnia zabudowy – 5%, maksymalna powierzchnia zabudowy - 80%,
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej – 5%, maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej - 20%.

2.5. Lasy, użytki zielone, zadrzewienia, użytki ekologiczne

Lasy na terenie gminy są rozmieszczone nierównomiernie. Większe kompleksy leśne znajdują się przede wszystkim w południowo-wschodniej części terenu gminy od wsi Klamry po Wielkie Łunawy. Kompleksy leśne znajdują się także na północ i północny zachód od miejscowości Kałdus oraz wzdłuż obszaru Dna Doliny Wisły od miejscowości Nowe Dobra po Podwiesk. Użytki zielone oraz zadrzewienia występują wyspowo na terenie całej gminy. Użytki ekologiczne występują głównie we wschodniej części gminy, w większości w towarzystwie lasów.

Zasady i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- tereny należy użytkować zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów odrębnych;
- w sposób szczególny należy objąć ochroną siedliska chronione i siedliska roślin i zwierząt stanowiące przedmioty ochrony obszarów Natura 2000;
- dopuszcza się lokalizację obiektów związanych z rekreacją i wypoczynkiem;
- dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej;
- na gruntach leśnych po przeprowadzeniu stosownej analizy przestrzennej oraz tej wymaganej przepisami szczegółowymi, dopuszcza się lokalizacje nowego terenu cmentarza – pod warunkiem uzyskania stosownych zgód na przeznaczenie gruntów leśnych na cele nieleśne;
- zakaz grodzenia terenu za wyjątkiem ogrodzeń związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej (dotyczy użytku ekologicznego).

Wskaźniki zagospodarowania terenów:

- minimalna powierzchnia zabudowy – 1%, maksymalna powierzchnia zabudowy - 10%;

- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej – 60%, maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej - 90%.

2.6. Tereny cmentarzy

Teren cmentarzy obejmuje zarówno cmentarze czynne i nieczynne.

Zasady zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- nie wskazuje się graficznie na rysunku Studium nowych terenów pod cmentarz, realizacja pochówków ciał w granicach istniejących cmentarzy;
- nowe tereny przeznaczone pod pochówek ciał należy wyznaczać w oparciu o przyległe tereny sąsiednie (rozbudowa istniejących cmentarzy) lub na terenach rolnych w strefie R-P na terenach leśnych - po przeprowadzeniu stosownej analizy przestrzennej oraz tej wymaganej przepisami szczegółowymi (obowiązek rozpoznania środowiska gruntowo - wodnego w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego);
- zachowanie istniejących cmentarzy jako trwałego i nienaruszalnego elementu tożsamości historyczno – kulturowej gminy;
- zabronione jest sytuowanie wszelkich obiektów budowlanych i urządzeń tymczasowych, które nie są ściśle związane lub kolidują z podstawową funkcją terenu;
- dopuszcza się realizację urządzeń infrastruktury technicznej (np. energia elektryczna, wodociągi, kanalizacja) przy granicy terenu; proponuje się dostosować realizowane elementy zagospodarowania skalą, jakością i charakterem do pełnionych funkcji, krajobrazu, architektury istniejącego i planowanego otoczenia;
- dopuszcza się zabudowę o charakterze architektury ogrodowej, związanej z podstawową funkcją terenu (kaplice) oraz związanych z funkcją komunikacyjną (schody, ścieżki, parkingi), a także ogrodzenia oraz inne obiekty związane z prawidłowym funkcjonowaniem cmentarza, a także usługi nieuciążliwe w zakresie handlu;
- dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji, w tym

poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację obiektów architektury cmentarnej;

- dla cmentarzy czynnych obowiązek wyznaczenia i utrzymania stref sanitarnych oraz obowiązujących w niej zakazów zgodnie z przepisami odrębnymi.

Wskaźniki zagospodarowania terenów:

- minimalna powierzchnia zabudowy – 1%, maksymalna powierzchnia zabudowy - 10% (wskaźnik nie dotyczy terenu przeznaczonego na pochówek);
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej – 10%, maksymalny udział powierzchni biologicznie czynnej do powierzchni działki budowlanej - 30%.

2.7. Wody powierzchniowe śródlądowe

Tereny wód obejmują wody powierzchniowe śródlądowe, rzeki i kanały melioracyjne (nie wszystkie wyznaczone na rysunku Studium).

W granicach Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, zgodnie z przepisami odrębnymi występuje zakaz zabudowy. Zakaz dotyczy budowania nowych obiektów budowlanych w strefie od 50 do 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych oraz zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne - z wyjątkiem obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. W stosownej uchwale sejmiku województwa kujawsko - pomorskiego dotyczącej w/w obszarów, zakazy te zostały przedstawione szczegółowo.

W przypadku zadań dotyczących budowy urządzeń melioracyjnych oraz konserwacji, modernizacji i odbudowy urządzeń wodnych, rowów i przepustów konieczne jest rozpoznanie zasobów biotycznych przed przystąpieniem do prac, ponieważ niewłaściwe przeprowadzone, mogą zagrozić gatunkom chronionym lub cennym siedliskom.

Zasady zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- istniejące wody powierzchniowe, rzeki, rowy i kanały melioracyjne do zachowania;

- dopuszcza się przebudowę istniejących lub budowę nowych urządzeń i obiektów służących gospodarce wodnej;
- zakaz grodzenia terenów wód na całej ich długości za wyjątkiem ogrodzeń technicznych lub ze względów bezpieczeństwa;
- należy zapewnić swobodny dojazd do terenów wód w celu możliwości przeprowadzenia prac konserwacyjno-remontowych.

2.8. Tereny wyłączone spod zabudowy

W Gminie Chełmno wyłącza się spod zabudowy następujące tereny:

- tereny lasów, za wyjątkiem obiektów: urządzeń służących gospodarce leśnej oraz związanych z rekreacją i wypoczynkiem i usługami z nimi związanymi, cmentarze (nie dotyczy sytuacji, w której uzyskaną stosowną decyzję na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego);
- tereny wód za wyjątkiem budowy obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej;
- tereny objęte granicą rezerwatów przyrody „Góra Św. Wawrzyńca", „Łęgi na Ostrowiu Panieńskim", „Ostrów Panieński" oraz „Zbocza Płutowskie";
- tereny Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie oraz w odniesieniu do ochrony ptaków obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły;
- miejsca występowania przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000;
- tereny cmentarzy zarówno czynnych i nieczynnych, za wyjątkiem obiektów sakralnych oraz tych związanych z funkcją podstawową, w tym usług handlu;
- pasy techniczne linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia;
- pasy eksploatacyjne sieci gazowej;
- tereny kontroli obiektów infrastruktury technicznej wynikające z przepisów odrębnych (tzw. strefy kontrolowane);
- tereny zlokalizowane w strefie oddziaływania elektrowni wiatrowych w odległości określonej w przepisach odrębnych;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- tereny złóż kopalin do czasu ich eksploatacji;
- użytki ekologiczne.

Wskazane tereny wyłączone spod zabudowy mają istotne znaczenie dla gminy ze względu na utrzymanie odpowiedniej równowagi środowiska przyrodniczego. Są także istotne ze względu na bezpieczeństwo mienia. We wskazanych terenach dopuszcza się lokalizacje inwestycji celu publicznego.

2.9. Inne ograniczenia w zagospodarowaniu i zabudowie terenów

Ponadto wskazano następujące ograniczenia w lokalizacji zabudowy:

- przy planowaniu zabudowy należy uwzględniać istniejącą infrastrukturę telekomunikacyjną nadziemną i podziemną, od której należy zachować odległości zgodne z obowiązującymi normami;
- wskazuje się ograniczenia dla terenów w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych;
- z tytułu przepisów drogowych obowiązuje zakaz zabudowy w stosunku do dróg w odległości określonej w przepisach odrębnych;
- z uwagi na bezpieczeństwo pożarowe od terenów leśnych obowiązują odległości wynikające z przepisów odrębnych;
- dla linii napowietrznych linii elektroenergetycznych 110 kV i 15 kV obowiązują pasy techniczne tzw. strefy ograniczonego użytkowania o szerokościach odpowiednio 22 m (po 11 metrów w obie strony od osi linii) i 14 m (po 7 metrów w obie strony od osi linii), w strefach tych obowiązują zakazy wynikające z przepisów odrębnych;
- dla inwestycji zlokalizowanych w strefie kontrolowanej od lotniska Watorowo;
- dla inwestycji zlokalizowanych w strefie elektrowni wiatrowych w odległości określonej w przepisach odrębnych.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

3.1. Kierunki ochrony środowiska

Większość obszaru gminy zajmuje Chełmiński Park Krajobrazowy. Podstawowym celem ochrony Parku jest zachowanie mozaikowatości krajobrazu prawobrzeżnej i w niewielkiej części lewobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Do obszarów chronionych na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody należą również tereny zaliczone do sieci Natura 2000. Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Dolnej Wisły rozciągnięty wzdłuż rzeki Wisły oraz specjalne obszary ochrony siedlisk Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie zlokalizowane w południowo wschodniej części gminy, na terasie zalewowej i stromych zboczach Doliny Dolnej Wisły. W południowo wschodniej części gminy zlokalizowane są również 4 rezerwaty przyrody Góra Św. Wawrzyńca, Łęgi na Ostrowiu Panieńskim, Ostrów Panieński i Zbocza Płutowskie.

Ustalenia dla stref mają na celu poprawę ochrony środowiska przyrodniczego, tak aby uchronić jej zasoby przed degradacją i nadmierną ingerencją człowieka na etapie procesu inwestycyjnego na jej obszarze. Nie stanowi to jednak o bezwzględnym zakazie realizacji inwestycji w strefie, jednak nakazuje się zwrócenie szczególnej uwagi na elementy środowiska przyrodniczego w procesie inwestycyjnym.

Głównym kierunkiem działań planistycznych względem środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie w zgodzie z zasadami ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju już na etapie planowania inwestycji w strefach inwestycyjno-osadniczej i rolniczo-przyrodniczej. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców.

Kierunki, cele, zadania, limity, okresy ich uzyskania wynikają przede wszystkim z następujących dokumentów:

a) Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),

b) Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu (1997 r.),

c) Traktat Ustanawiający WE Tytuł XIX - Środowisko Naturalne,

d) Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska (2013 r.),

e) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. ^Trzecia fala nowoczesności”,

f) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030),

g) Polityka ekologiczna państwa 2030,

h) Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,

i) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,

j) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,

k) Strategia „Sprawne Państwo 2020”,

l) Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,

m) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,

n) Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,

o) Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie kultura, kreatywność) 2030,

p) Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

q) Program Ochrony Środowiska dla Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025,

r) Program ochrony środowiska powiatu chełmińskiego na lata 2018 – 2021 z perspektywą do 2025 r,

s) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Chełmno do roku 2024 z perspektywą do roku 2028.

W nawiązaniu do założeń Polityki Ekologicznej Państwa, należy wyznaczyć następujące priorytety ekologiczne dla gminy Chełmno:

I. Działania systemowe:

1. Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,
3. Zarządzanie środowiskowe,
4. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
5. Rozwój badań i postęp techniczny,
6. Odpowiedzialność za szkody w środowisku,
7. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.

II. Ochrona zasobów naturalnych:

1. Ochrona przyrody,
2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wody,
4. Ochrona powierzchni ziemi,
5. Gospodarowanie zasobami geologicznymi.

III. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

1. Jakość powietrza,
2. Ochrona wód,
3. Gospodarka odpadami,
4. Oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych,
5. Substancje chemiczne w środowisku.

Ważnym dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie gminy Chełmno jest Program Ochrony Środowiska dla Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025. Cele wyznaczone w Programie spójne są z założeniami dokumentów programowych na szczeblu krajowym i wojewódzkim, a ich osiągnięcie będzie możliwe dzięki realizacji zadań wyznaczonych w ramach poszczególnych kierunków interwencji.

I. Ochrona klimatu i jakości powietrza

- dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu, tj.: osiągnięcie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i pyłu PM2,5, osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego PM2,5 i osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu,
- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

II. Zagrożenia hałasem

- dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu,
- zmniejszenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas.

III. Pole elektromagnetyczne

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych.

IV. Gospodarowanie wodami

- zwiększenie retencji wodnej województwa,
- ograniczenie wodochłonności gospodarki,
- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód,
- poprawa jakości wody powierzchniowej.

V. Gospodarka wodno-ściekowa

- wyrównanie dysproporcji pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania na terenach wiejskich.

VI. Zasoby geologiczne

- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

VII. Gleby

- dobra jakość gleb,
- rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych.

VIII. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstaniu odpadów

- racjonalne gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

IX. Zasoby przyrodnicze

- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zwiększenie lesistości województwa.

X. Zagrożenia poważnymi awariami

- utrzymanie stanu incydentów o znamionach poważnej awarii.

XI. Edukacja

- świadome ekologiczne społeczeństwo.

XII. Monitoring środowiska

- zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Wytyczne dla kierunków ochrony środowiska na terenie gminy powinny również nawiązywać do zapisów powiatowego programu ochrony środowiska. W chwili obecnej dla Programu Ochrony Środowiska powiatu chełmińskiego na lata 2018 – 2021 z perspektywą do 2025 r. występują cele, które będą realizowane poprzez kierunki interwencji i konkretne zadania:

I. Ochrona klimatu i jakości powietrza

- kompleksowa termomodernizacja budynków w celu zmniejszenia zapotrzebowania na energię,
- ograniczenie niskiej emisji poprzez modernizację systemów ogrzewania budynków,
- rozwój sieci gazowniczej i ciepłowniczej,
- rozwój odnawialnych źródeł energii,
- optymalizacja układu komunikacyjnego poprzez poprawę jakości dróg, upłynnienie ruch, utrzymanie czystości na drogach,
- poprawa warunków ruchu pieszego i rowerowego, rozwój komunikacji zbiorowej.

II. Zagrożenia hałasem

- modernizacja układu komunikacyjnego m. in. poprzez wymianę nawierzchni, optymalizację ruchu i stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas komunikacyjny,
- poprawa warunków ruchu pieszego i rowerowego, rozwój komunikacji zbiorowej,
- przestrzeganie zasad strefowania w planowaniu przestrzennym w celu ograniczenia uciążliwości związanych z hałasem,

III. Pole elektromagnetyczne

- odpowiednie planowanie przestrzenne uwzgledniające ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- monitoring pól elektromagnetycznych.

IV. Gospodarowanie wodami

- kontrola stanu funkcjonowania i obsługi zbiorników na ścieki bytowe oraz oczyszczalni przydomowych,
- prawidłowe utrzymanie urządzeń wodnych, wprowadzenie rozwiązań w zakresie małej retencji wód i spowolnienia obiegu wody w środowisku.

V. Gospodarka wodno-ściekowa

- kontynuacja rozbudowy i modernizacji infrastruktury związanej z zaopatrzeniem w wodę,
- kontynuacja rozbudowy i modernizacji infrastruktury związanej z odprowadzaniem ścieków komunalnych i przemysłowych oraz wód opadowych i roztopowych,
- kontynuacja kontroli odprowadzania ścieków i gospodarowania wodą,
- stała kontrola jakości wody oraz informowanie społeczeństwa o jakości wody pitnej i wody w miejscach wyznaczonych do kąpieli,

- kontynuacja działań mających na celu racjonalne zużycie wody.

VI. Zasoby geologiczne

- działania administracyjne i organizacyjne mające na celu właściwe gospodarowanie przestrzenią (np. wydawanie pozwoleń na eksploatację złóż),
- rekultywacja obszarów zdegradowanych.

VII. Gleby

- przeciwdziałanie zanieczyszczeniu gleb, właściwa ich ochrona w mpzp oraz systematyczna ocena jakości gleb.

VIII. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstaniu odpadów

- doskonalenia systemu odbioru odpadów komunalnych, w tym rozwój selektywnego odbioru odpadów,
- rozwój punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, organizacja objazdowych zbiórek odpadów,
- bieżąca aktualizacja danych o ilości azbestu, aktualizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest w razie potrzeby, usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz właściwe unieszkodliwienie tych odpadów.

IX. Zasoby przyrodnicze

- rozwój terenów biologicznie czynnych, pielęgnacja zieleni urządzonej,
- ochrona terenów i obiektów będącymi formami ochrony przyrody,
- właściwe gospodarowanie zasobami leśnymi.

X. Zagrożenia poważnymi awariami

- zapobieganie poważnym awariom przemysłowym,
- doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i dokładnej lokalizacji miejsca awarii, likwidacji i analizy skutków zdarzenia.

Dokumentem strategicznym ważnym dla zapewnienia odpowiedniego poziomu ochrony środowiska jest „Strategia rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego do 2030 roku - Strategia Przyspieszenia 2030+” przyjęta przez Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego, uchwałą nr XXVIII/399/20 w dniu 21 grudnia 2020 r. Dokument jest odpowiedzią władz regionu na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania. Przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której oczekiwanym efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa kujawsko - pomorskiego. Ustanowiono cel nadrzędny „Strategii Przyspieszenia 2030+” jakim jest „Jakość życia typowa

dla wysokorozwiniętych regionów europejskich". Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez koncentrację działań w czterech obszarach tematycznych rozwoju:

1. **Obszar Społeczeństwo -** w ramach którego powinno się dążyć będzie do zasadniczej poprawy szeroko rozumianego poziomu rozwoju społecznego, zwłaszcza w aspekcie zmian postaw społecznych i rozwoju edukacji. Cele operacyjne w ramach tego obszaru dotyczą edukacji, aktywności społecznej, zdrowia, kultury i sportu.
2. **Obszar Gospodarka -** w ramach którego powinno się dążyć będzie do rozwoju i unowocześnienia gospodarki województwa, jako warunku wzrostu jego konkurencyjności w aspekcie miejsca zamieszkania. Cele operacyjne w ramach tego obszaru dotyczą jakościowego i ilościowego rozwoju przedsiębiorczości
3. **Obszar Przestrzeń -** w ramach którego powinno się dążyć będzie do zapewnienia wysokiej jakości życia oraz konkurencyjności gospodarki, w zagadnieniach związanych z jakością przestrzeni województwa (wynikającej ze stanu środowiska oraz charakteru zagospodarowania). Cele operacyjne w ramach tego obszaru dotyczą: dostępności usług, infrastruktury transportowej, przestrzeni dla rozwoju gospodarczego, wykorzystania potencjałów endogenicznych w rozwoju lokalnym.
4. **Obszar Spójność -** w ramach którego powinno się dążyć będzie do zapewnienia wysokiej sprawności funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego, tak by przestrzeń województwa była spójna komunikacyjnie, bezpieczna i odporna na zagrożenia. Zarazem cechą realizowanych w województwie procesów powinna być innowacyjność, przy jednoczesnej nowoczesności struktur. Cele operacyjne w ramach tego obszaru dotyczą: informatyzacji (cyfryzacji), bezpieczeństwa publicznego, transportu publicznego, współpracy na rzecz rozwoju regionu.

W ramach poszczególnych obszarów określono cele główne i operacyjne. Cele związane z ochroną środowiska wyznaczono przede wszystkim w obszarze przestrzeń. Celem głównym jest „dostępna przestrzeń i czyste środowisko", natomiast celami operacyjnymi:

1. **Infrastruktura rozwoju społecznego -** rozwój infrastruktury powinien uwzględniać takie zadania jak termomodernizacja budynków czy wymiana źródeł ich ogrzewania.
2. **Środowisko przyrodnicze -** cel uwzględnia m.in.: ograniczenie oraz działania naprawcze wobec skutków emisji zanieczyszczeń oraz degradacji środowiska,

zachowanie, wzmacnianie oraz promocja potencjału dziedzictwa przyrodniczego województwa, rozwój idei gospodarki o obiegu zamkniętym, odnowa i ponowne wykorzystywanie obszarów poprzemysłowych.

3. **Przestrzeń kulturowa -** m.in. ochrona, zachowanie, odnowa, wzmacnianie i promocja dziedzictwa kulturowego województwa.
4. **Przestrzeń dla gospodarki -** m.in.: ochrona zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jako przestrzeni służącej prowadzeniu działalności rolniczej, poprawa przyrodniczych warunków realizacji produkcji rolnej, w tym poprawa gospodarki wodnej w rolnictwie, przeciwdziałanie zjawisku suszy.
5. **Infrastruktura transportu -** m.in.: rozwój sieci i poprawa standardu dróg krajowych dla zapewnienia dostępności województwa w relacjach międzyregionalnych, rozwój sieci i poprawa standardu dróg wojewódzkich oraz powiatowych istotnych dla spójności transportowej województwa, rozwój sieci dróg lokalnych poprzez ich budowę i modernizację, rozwój sieci oraz infrastruktury dróg rowerowych o znaczeniu transportowym, poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych oraz dworców autobusowych dla obsługi pasażerskiej oraz rozwój ich zdolności do pełnienia roli węzłów multimodalnych w transporcie pasażerskim.
6. **Infrastruktura techniczna -** m.in.: zapewnienie zaopatrzenia w wodę pitną wysokiej jakości, rozwój infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków, efektywna gospodarka odpadami, rozwiązania na rzecz wdrażania modelu gospodarki o obiegu zamkniętym.
7. **Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne -** m.in.: wsparcie rozwoju niskoemisyjnego transportu, modernizacja indywidualnych oraz zbiorczych systemów grzewczych w kierunku rozwiązań niskoemisyjnych lub bez emisyjnych, rozwój OZE, upowszechnienie zachowań prosumenckich wśród indywidualnych odbiorców energii.
8. **Potencjał endogeniczne -** m.in.: wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju działalności gospodarczych o charakterze turystycznym, tworzenie i zagospodarowanie szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym również szlaków rowerowych, rozwój produkcji ekologicznej rolnictwa oraz produkcji ziół, przypraw i produktów rolno-spożywczych na bazie lokalnie pozyskiwanych surowców.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Chełmno do roku 2024 z perspektywą do roku 2028 r., na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu środowiska oraz zagrożeń określa obszary interwencji dla których określono kierunki i cele do realizacji. Ich realizacja będąca spójna z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju całego obszaru. Dokument ten jest zgodny z obowiązującymi aktami prawnymi z zakresu gospodarki odpadami oraz z Krajowym planem gospodarki odpadami 2022. Jednocześnie należy wskazać, że w dniu 29 maja 2017 r. Uchwałą Nr XXXII/545/17 Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028. Dokument na podstawie analizy stanu aktualnego gospodarki odpadami i prognozowanych zmian przedstawia sposoby i kierunki gospodarki odpadami wraz z przyjętymi celami i terminami ich osiągniecia. Celem sporządzenia planu gospodarki odpadami województwa kujawsko - pomorskiego była weryfikacja aktualnego stanu gospodarki odpadami w województwie kujawsko - pomorskim, a także sporządzenie planu niezbędnych inwestycji, umożliwiających osiągnięcie celów w zakresie recyklingu i odzysku odpadów co jest też obowiązkiem dla gminy Chełmno.

Osiągnięcie określonych celów w ramach wyznaczonych kierunków działań w Programie ochrony środowiska dla gminy Chełmno, powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań ekologicznych, które określono szczegółowo w harmonogramie realizacyjnym Programu Ochrony Środowiska. Wiele z zaproponowanych zadań w założeniu powinno być realizowanych głównie przez samorząd gminy. Skuteczna i sprawna realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska na terenie gminy umożliwi realizacje wyznaczonych celów, określonych w ramach kilku istotnych obszarów interwencji. W związku z powyższym urząd gminy musi jednocześnie dysponować zasobami finansowymi, organizacyjnymi oraz infrastrukturalnymi.

3.2. Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody

Ustawa z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody przedstawia poszczególne formy ochrony przyrody, z których na terenie gminy występują:

a) obszary Natura2000:

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Bagienna Dolina Dolnej Wisły (PLB04003),
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Solecka Dolina Wisły (PLH04003),
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Zbocza Płutowskie (PLH040040);

b) Rezerwaty Przyrody:

- Góra Św. Wawrzyńca,
- Łęgi na Ostrowiu Panieńskim,
- Ostrów Panieński,
- Zbocza Płutowskie;

c) Chełmiński Park Krajobrazowy,

d) użytki ekologiczne,

e) pomniki przyrody

Przy opracowaniu dokumentów strategicznych dla gminy, a w szczególności planów miejscowych należy wziąć pod uwagę wymogi ustanowione w:

- Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003;
- Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Solecka Dolina Wisły PLH040003;
- Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zbocz Płutowskie PLH040040;
- Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie rezerwatu przyrody „Góra św. Wawrzyńca”;
- Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie rezerwatu przyrody „Łęgi na Ostrowiu Panieńskim”;
- Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie rezerwatu przyrody „Zbocza Płutowskie”;

- Rozporządzeniu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego.

W celu zachowania terenów objętych granicami rezerwatów przyrody „Góra Św. Wawrzyńca", „Łęgi na Ostrowiu Panieńskim", „Ostrów Panieński" i „Zbocza Płutowskie" wyłączono je spod możliwości zabudowy.

Przez obszar gminy Chełmno znajdują się fragmenty dwóch korytarzy ekologicznych. Dno doliny Wisły obejmuje korytarz ekologiczny GKPn-10A „Dolina dolnej Wisły". Północno-wschodnią częścią gminy, wzdłuż strefy krawędziowej doliny Wisły prowadzi korytarz KPn-14B „Lasy Brodnickie – Dolina Wisły". Korytarz GKPn-10A ma rangę korytarza „głównego".

Korytarze ekologiczne nie są formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, jednak planowane zainwestowanie powinno uwzględniać zachowanie ich funkcjonowania.

3.2.1. Obszary Natura 2000

Obszary Natura 2000 to forma ochrony najcenniejszych siedlisk i gatunków na obszarze Unii Europejskiej. Na terenie naszego kraju od 2004 r. jest tworzona sieć obszarów Natura 2000. Do tej pory wyznaczono 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków i 864 obszary ochrony siedlisk (w tym 10 obszarów o podwójnym statusie). W Polsce sieć Natura 2000 zajmuje około 70 tys. km^2 powierzchni kraju. Obszary wyznaczane są na podstawie dwóch Dyrektyw: Dyrektywa 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia) oraz Dyrektywa 92/43/EWG Rady z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa).

Ryc. 1 Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie gminy Chełmno.

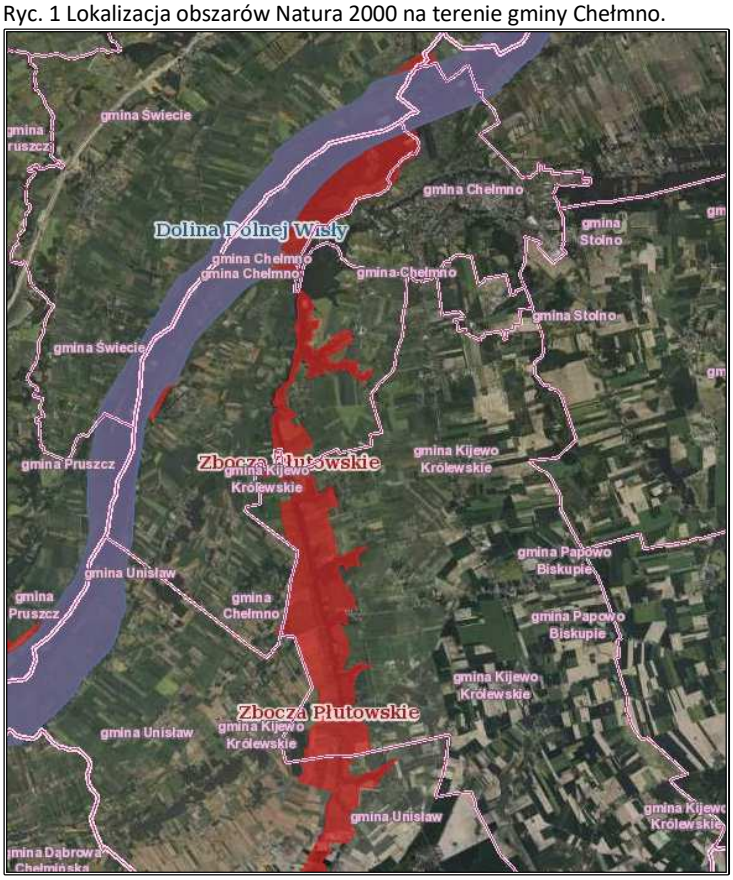

Źródło: geoserwis.gdos.pl

Na terenie Gminy Chełmno istnieją 3 obszary Natura 2000: obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Dolnej Wisły (PLB040003) oraz specjalny obszar ochrony siedlisk Solecka Dolina Wisły (PLH040003) i Zbocza Płutowskie (PLH040036).

Ochrona obszarów Natura 2000 wymaga aby wszelka działalność nie prowadziła do zagrożeń dla ptaków i siedlisk ich bytowania, degradacji chronionych siedlisk przyrodniczych oraz do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt. Szczegółowe zasady ochrony dla obszarów Natura 2000 określają plany zadań ochronnych.

Obszar Dolina Dolnej Wisły (PLB 40003) obszar rozciągnięty jest wzdłuż ponad 260 kilometrowego odcinka rzeki Wisły i zajmuje powierzchnię 33 559,04 ha. Na niektórych jej odcinkach obecne są liczne mielizny i wyspy, odsłaniane szczególnie podczas niskiego stanu wody. W wielu miejscach na obszarze międzywala znajdują się rozległe podmokłe łąki. Na terasie zalewowej obecne są starorzecza i pozostałości lasów łęgowych.

Obszar został utworzony głównie w celu ochrony następujących gatunków ptaków: **Łabędź niemy, Bielik, Błotniak stawowy, Derkacz, Rybitwa, Zimorodek, Jarzębatka, Ohar,**

Nurogęś, Ostrygojad, Sieweczka, Brodziec, Mewa, Trzciniak, Brzegówka, Remiz, Dziwonia, Gęś zbożowa, Krzyżówka, Gągoł, Czajka, Kulik, Żuraw i Siewka.

Ryc. 2 Obszar chroniony Natura 2000 - Dolina Dolnej Wisły.

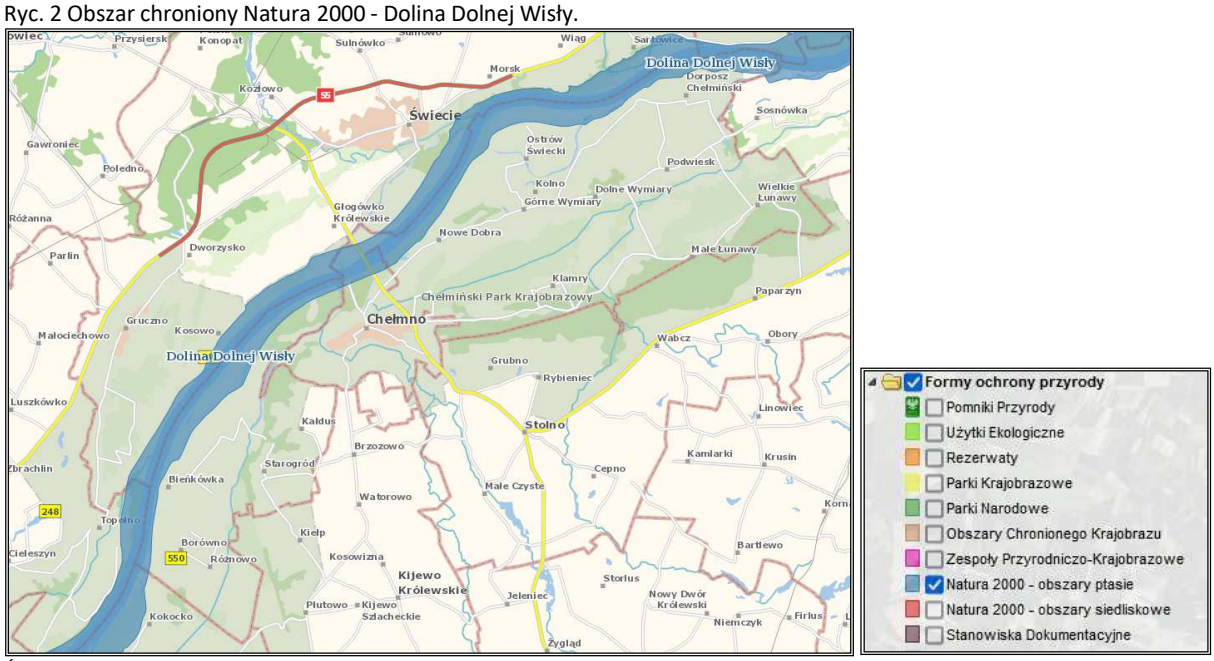

Źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

Obszar Dolina Dolnej Wisły jest krajową ostoją ptaków o randze międzynarodowej. Występują tutaj co najmniej 44 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki ptaków migrujących i zimujących z Polskiej Czerwonej Księgi. Na tym obszarze gniazduje około 180 gatunków ptaków oraz występuje bardzo ważny teren zimowiskowy bielika. W okresie lęgowym obszar ten zasiedla około 1% populacji krajowej gatunków nurogęś, ohar, rybitwa, białoczelna, rybitwa rzeczna, zimorodek, ostrygojad. W okresie wędrówek ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach do 50 tys. osobników. W okresie zimowym występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego gatunków: bielik, gągoł, nurogęś. Występuje tu bogata fauna innych kręgowców, liczne gatunki zagrożone i prawnie chronione. Ochrona „ptasiego" obszaru Natura 2000 wymaga, aby wszelka działalność nie prowadziła do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz do degradacji ich siedlisk.

Dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB 040003, Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 31 marca 2015 r. został ustanowiony plan zadań ochronnych a następnie został on zmieniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 czerwca 2017 r. (zmiana załącznika nr 5 do Rozporządzenia).

W załączniku nr 3 określono potencjalne zagrożenia dla celów i przedmiotów ochrony obszaru tj. zmiana sposobów uprawy, intensywne koszenie, produkcja energii wiatrowej, usuwanie trawy pod grunty orne, zalesianie terenów otwartych, modyfikowanie funkcjonowania wód, melioracje i osuszanie. Spodziewać się natomiast należy zagrożeń takich jak: zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, powódź, zasypywanie terenu, penetracja.

W załączniku nr 4 sformułowano cele działań ochronnych np. zachowanie istniejących siedlisk lęgowych i żerowych w obecnym stanie FV, utrzymanie liczebności populacji lęgowej, utrzymanie liczebności populacji korzystającej z żerowisk, zachowanie siedlisk lęgowych w dotychczasowym stanie, itp.

W załączniku nr 5 określono zestaw działań ochronnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony np. dotyczące czynnej ochrony ptaków np. bielika (zapobiegnięcie utracie potencjalnych miejsc gniazdowych, zapobiegnięcie zmniejszaniu ilości czatowni), błotniaka stawowego (zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych, zachowanie żerowisk gatunku), derkacza (zachowanie siedlisk gatunku), rybitwy rzecznej i rybitwy białoczelnej (budowa sztucznych wysp w korycie, zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych), mewy siwej (zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych) i innych gatunków.

Solecka Dolina Wisły (PLH 040003) obejmuje terasę zalewową, której granicę częściowo wyznacza wał przeciwpowodziowy usypany w XIX wieku, a częściowo skarpa Doliny Wisły. Wisła ma w tym miejscu charakter nieuregulowanej rzeki o dobrze zachowanych naturalnych cechach. Przy średnim i niskim stanie wód z koryta rzeki okresowo wynurzają się piaszczysto - muliste ławice. Natomiast podczas wezbrań nadbrzeżne kępy połączone ze stałym lądem stają się wyspami. Ciągle żywe są tu procesy, takie jak erozja boczna brzegów Wisły oraz krawędzi jej doliny. Na terenie ostoi występują również starorzecza i okresowo zalewane tereny nadbrzeżne, które porośnięte są mozaiką ziołorośli i traworośli z rosnącymi pojedynczo i pasowo krzewami i drzewami (w tym pomnikowymi topolami czarnymi) oraz zaroślami wierzbowymi. W obrębie ostoi spotyka się również fragmenty borów mieszanych i sosnowych z płatami muraw piaskowych. Ważne z europejskiego punktu widzenia łęgi olszowo - jesionowe występują na bardzo niewielkich powierzchniach na zatorfionych obrzeżach doliny i źródliskach. W sumie na tym obszarze wyróżniono 9 rodzajów siedlisk cennych dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy, które łącznie zajmują ponad 5% obszaru. Największą powierzchnię z nich zajmują łąki

użytkowane ekstensywnie (3%). Występuje tu 48 gatunki zwierząt ważnych dla UE, z czego 36 gatunków to ptaki. Obszar jest fragmentem ostoi ptasiej o dużym znaczeniu dla ptaków lęgowych i migrujących, szczególnie związanych z dolinami dużych, nieuregulowanych rzek. Występuje tu m.in. bocian czarny, czapla biała, rybitwa białoczelna, batalion i bielik. Spośród występujących tu gatunków ryb szczególnie cenne są: kiełb białopłetwy, koza, różanka oraz reintrodukowany łosoś atlantycki. Ostoja obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który jest ważny dla migracji wielu gatunków.

Do głównych celów (kierunków) ochrony obszaru Natura 2000 Solecka Dolina Wisły należą:

- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* - utrzymanie siedliska we właściwym stanie zachowania (FV);
- zalewane muliste brzegi rzek- uzupełnienie stanu wiedzy i ocena stanu zachowania siedliska, a następnie realizacja stosownych zabiegów ochronnych, po stwierdzeniu takiej potrzeby;
- ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne - zachowanie areału siedliska w stanie niepogorszonym;
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie - uzupełnienie wiedzy w zakresie rozmieszczenia i stanu zachowania płatów siedliska, zachowanie zinwentaryzowanego areału siedliska w obszarze;
- łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe, jesionowe i olsy źródliskowe; łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe - uzupełnienie wiedzy w zakresie rozmieszczenia i stanu zachowania płatów siedliska, zachowanie zinwentaryzowanego płatów siedliska, poprawa stanu siedliska w zakresie ilości martwego drewna.

Ryc. 3. Obszary chronione Natura 2000 - Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie.

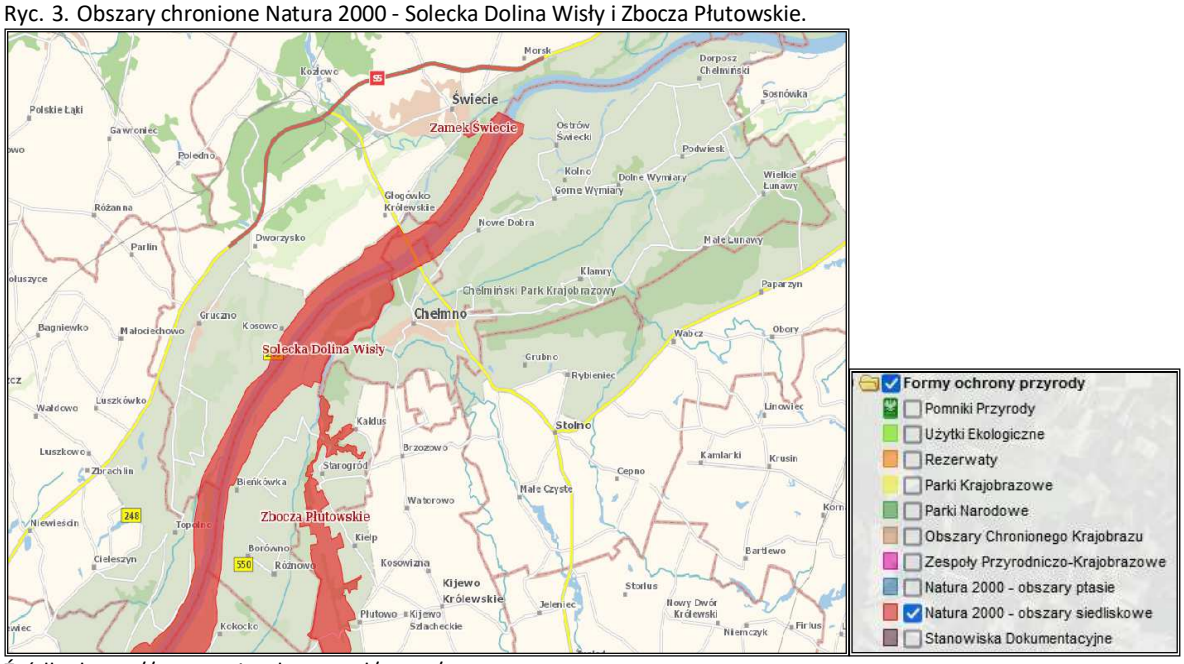

Źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

Zbocza Płutowskie (PLH 040036) obejmuje głównie strome zbocza strefy krawędziowej Doliny Dolnej Wisły, nachylone do 30° i wzniesione do 60 m ponad dno doliny. Charakterystyczną jego cechą jest zatem specyficzna rzeźba terenu i znaczne deniwelacje. Ponadto w jego granicach leży szereg śródpolnych, naturalnie wykształconych, zalesionych parowów (czyli dolin, o płaskim dnie i stromych, lecz nie urwistych zboczach), wcinających się w przyległą wysoczyznę morenową. Niektóre fragmenty wysoczyzny są użytkowane rolniczo. Granice obszaru obejmują też użytkowane rolniczo fragmenty dna doliny Wisły, wykorzystywane jako grunty orne lub użytki zielone (większość omawianego obszaru jest użytkowana rolniczo). Łąki są przeważnie intensywnie zagospodarowane. W niektórych miejscach spotyka się małe płaty łęgu wierzbowego, ziołorośla i starorzecza. Strome zbocza doliny są dobrze naświetlone, co sprzyja występowaniu tu licznych gatunków roślin i zwierząt termofilnych. Istniejące tu szlaki migracyjne roślin umożliwiły zachowanie się na tym terenie wielu rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków. W obrębie obszaru występują miejsca, gdzie zachowały się jedne z najlepiej wykształconych muraw kserotermicznych i termofilnych zarośli na terenie Polski północnej. Murawom towarzyszą ciepłolubne zarośla, często również bogate gatunkowo. W parowach zachowały się lasy liściaste o cechach naturalnych. Do nich należą fitocenozy tzw. grądu zboczowego, czyli lasu klonowo-lipowego. Na dnie parowów można spotkać płaty łęgu wiązowo-jesionowego. Obecność cienistych lasów obok kserotermicznych muraw bardzo podnosi różnorodność florystyczną

i faunistyczną tego obszaru. Największy walor przyrodniczy posiadają zbiorowiska roślinności kserotermicznej, a także zarośla tarninowo-głogowe (czyżnie). Są tu stanowiska bardzo wielu rzadkich składników flory kserotermicznej. W parowach, miejscach trudnych do prowadzenia intensywnej gospodarki leśnej, często zachowały się płaty grądu subkontynentalnego Tilio i grądu zboczowego, a rzadko łęgu jesionowo-wiązowego. Lasy te również skupiają rzadkie składniki flory. Jest to jeden z trzech znanych rejonów występowania barczatki kataks w Polsce, a także jedna z nielicznych środkowoeuropejskich ostoi innych ciepłolubnych gatunków stawonogów (Gryziel stepowy - jeden z trzech gatunków pająków z rodziny gryzielowatych, Phasia aurigera – owad z rzędu muchówek - rzadki, kserofilny gatunek stwierdzony na kilku stanowiskach w południowej i centralnej Polsce, Pollenia venturii). Niektóre rzadko spotykane owady związane są z dnem doliny Wisły, np. pachnica dębowa.

Ochrona obszarów Natura 2000 wymaga aby wszelka działalność nie prowadziła do zagrożeń dla ptaków i siedlisk ich bytowania oraz do degradacji chronionych siedlisk przyrodniczych oraz do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Na terenie Zboczy Płutowskich w Planie Zadań Ochronnych wskazano działania ochronne (obligatoryjne i fakultatywne) oraz podmioty odpowiedzialne za ich wykonanie i obszary ich wdrażania, w zakresie:

- ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania;
- monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych;
- uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.

3.2.2. Rezerwaty przyrody

Na terenie gminy Chełmno znajdują się cztery rezerwaty przyrody:

a) Góra św. Wawrzyńca,

b) Łęgi na Ostrowiu Panieńskim,

c) Ostrów Panieński,

d) Zbocza Płutowskie.

Góra Św. Wawrzyńca - rezerwat utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 lipca 1962 r. (M. P. z1962 r., nr 68, poz. 317). Rezerwat zajmuję powierzchnię 0,75 ha, a łączna długość granicy wynosi niespełna 510 metrów. Obszar 0,33 ha podlega ścisłej ochronie oraz 0,42 ha powierzchni ochronie czynnej. Celem utworzenia rezerwatu było zachowanie stanowiska roślinności stepowej z ostnicą włosowatą (*Stipa capillata*), która porasta południowe zbocze uformowanego sztucznie wału obronnego dawnego grodu. Północne zbocza wału porastają drzewa: jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), jesion pensylwański (F*raxinus pensylvanica*), klon pospolity (*Acer platanoides*), klon jawor (*Acer pseudoplatanus*), klon polny (*Acer campestre*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*) oraz topola biała (*Populus alba*). W warstwie runa zaobserwować można kokorycz pustą (*Corydalis cava*), kokorycz pełną (*Corydalis solida*), złoć małą (*Gagea minima*), świerząbka gajowego (*Chaerophyllum temulum*) oraz gatunki łąkowe i murawowe, takie jak wiązówka bulwkowa (*Filipendula vulgaris*) i rutewka mniejsza (*Thalictrum minus*). Po wschodniej stronie wału znajdują się zbiorowiska zaroślowe, a na zachodnim zboczu występuje trzcinnik piaskowy (*Calamagrostis epigejos*) oraz robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*). Na terenie rezerwatu obowiązują zadania ochronne godne z Zarządzeniem Nr 2/2022 RDOŚ w Bydgoszczy z dnia 7 lutego 2022 r. dotyczące zadań ochronnych.

Łęgi na Ostrowiu Panieńskim - rezerwat utworzony na podstawie Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 r. (Dz. U. z 1998 r., Nr 161, poz. 1093). Teren rezerwatu w całości znajduje się w obszarze Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i obejmuje powierzchnię 34,43 ha. Celem ochrony w rezerwacie jest zabezpieczenie i zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych drzewostanów łęgowych o charakterze naturalnym. Pomimo, iż dominującym zespołem leśnym rezerwatu jest łęg jesionowo-wiązowy, w drzewostanie pojawiają się gatunki

charakterystyczne dla siedlisk grądowych: lipa drobnolistna *(Tilia cordata)*, grab zwyczajny *(Carpinus betulus)*, klon jawor *(Acer pseudoplantus)* oraz klon pospolity *(A. Platanoides)*, co świadczy o powolnym grądowieniu siedlisk. W drzewostanie występują także takie gatunki jak: czeremcha zwyczajna *(Padus avium)*, klon polny *(A. campestre)*, wiąz górski *(Ulmus glabra)*, wiąz pospolity *(U. minor)* oraz wiąz szypułkowy *(U. laevis)*. Warstwę krzewów tworzą: bez czarny *(Sambucus nigra)*, dereń świdwa *(Cornus sanguinea)*, kalina koralowa *(Viburnum opulus)*, szakłak pospolity *(Rhamnus cathartica)* oraz trzmielina zwyczajna *(Euonymus europaeus).* Obszar rezerwatu objęty jest planem ochrony zgodnie z Zarządzeniem Nr 5/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Łęgi na Ostrowiu Panieński" (Dz. Urz. z 2011 r., Nr 312, poz. 3399)

Ostrów Panieński - rezerwat utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa z dnia 30 kwietnia 1956 r. (M. P. z 1956 r., Nr 40, poz. 516). Teren rezerwatu w całości znajduje się w obszarze Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i obejmuje powierzchnię 14,43 ha. Ścisłej ochronie podlega cały obszar rezerwatu. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnych fitocenoz łęgu jesionowo - wiązowego wraz z osobliwościami florystycznymi. Skład gatunkowy rezerwatu jest zbliżony flory rezerwatu „Łęgi na Ostrowiu Panieńskim". Drzewostan stanowią: wiąz pospolity *(Ulmus minor)*, dąb szypułkowy *(Quercus robur)* oraz jesion wyniosły *(Fraxinus excelsior)*. W mniejszej liczbie występują: topola biała *(Populus alba)*, topola czarna *(Populus nigra)*, wierzba krucha *(Salix fragilis)* oraz wierzba biała *(Salix alba)*. Wczesną wiosną w warstwie runa rosną: zawilec żółty *(Anemone ranunculoides)*, ziarnopłon wiosenny *(Ficaia verna)*, złoć mała *(Gagea minima)* i złoć żółta *(Gagea lutea)*, bluszczyk kurdybanek *(Glechoma hederacea)* oraz piżmaczek wiosenny *(Adoxa moschatellina)*. Latem pojawia się malina właściwa *(Rubus idaeus)*, konwalia majowa *(Convallaria majalis)*, podagrycznik pospolity *(Aegopodium podagraria)*, pokrzywa zwyczajna *(Urtica dioica)* oraz przytulia czepna *(Galium aparine)*. Jesienią w rezerwacie spotkamy nawłoć późną *(Solidago gigantea)*.

Obszar rezerwatu objęty jest planem ochrony zgodnie z Zarządzeniem Nr 18/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Łęgi na Ostrowiu Panieński" (Dz. Urz. z 2011 r., Nr 312, poz. 3399).

Zbocza Płutowskie - rezerwat utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 16 stycznia 1963 r. (M. P. z 1963 r., Nr 18, poz. 103). Składa się on z trzech odrębnych obszarów o łącznej powierzchni 34,49 ha.

Ochronie czynnej na terenie rezerwatu podlega 4,93 ha, a ochronie ścisłej pozostały teren rezerwatu. Rezerwat obejmuje ponad 3,5 km odcinek wysokiego, sięgającego 87 metrów n.p.m. i stromego, nachylonego do 30° zbocza doliny Wisły. Północna granica rezerwatu znajduje się w miejscowości Starogród natomiast od południa sąsiaduje z rezerwatem „Płutowo". Cała powierzchnia rezerwatu znajduje się w obszarze Natura 2000 „Zbocza Płutowskie". Celem ochrony w rezerwacie „Zbocza Płutowskie" jest zachowanie zespołów roślinności stepowej z udziałem miłka wiosennego *(Adonis vernalis)*. Do gatunków podlegających ochronie ścisłej należą, poza stanowiskami miłka wiosennego m.in. dzwonek syberyjski *(Campanula sibirica)*, turzyca delikatna *(Carex supinia)*, storczyk kukawka *(Orchis militaris)*, ostrołódka kosmata *(Oxytropis pilosa)*, sasanka łąkowa *(Pulsatilla pratensis)*, wężymord stepowy *(Scorzonera purpurea)*, jarząb szwedzki *(Sorbus intermedia)* i ostnica włosowata *(Sipa capillata)*. Z kolei taksony znajdujące się pod ochrona częściową to: dzwonek szerokolistny *(Campanula latifolia)*, kocanki piaskowe *(Helichrysum arenarium)*, kruszczyk szerokolistny *(Epipactis helleborine)* oraz zawilec wielkokwiatowy *(Anemone sylvestris)*. Poza tym w rezerwacie rosną: kalina koralowa *(Viburnum opulus)*, kopytnik pospolity *(Asarum europaeum)*, kruszyna pospolita *(Frangula alnus)* i pierwiosnek lekarski *(Primula veris)*. Na terenie rezerwatu obowiązuje Zarządzenie nr 3/2022 RDOŚ w Bydgoszczy z dnia7 lutego 2022 w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody.

Ryc. 4 Rezerwaty przyrody na obszarze gminy Chełmno.

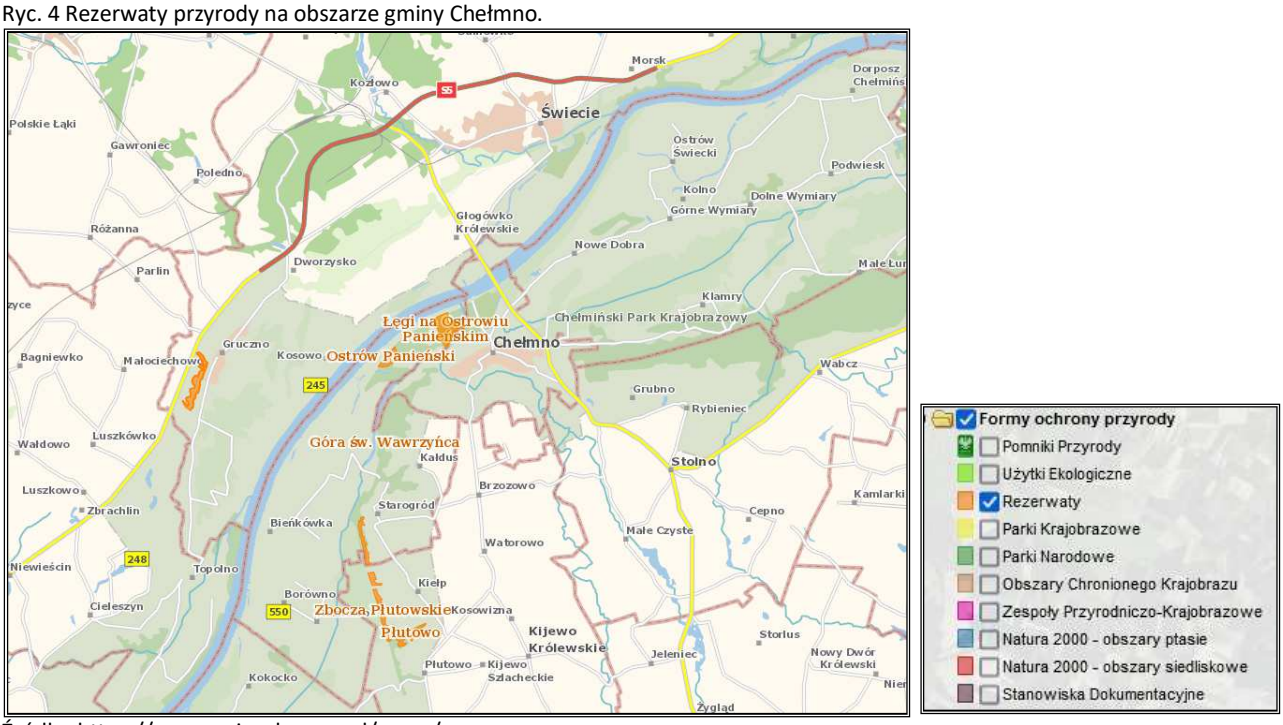

Źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

3.2.3. Chełmiński Park Krajobrazowy

Większość obszaru gminy zajmuje Chełmiński Park Krajobrazowy, utworzony Rozporządzeniem Nr 11/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 roku w sprawie utworzenia Chełmińskiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy województwa Toruńskiego Nr 16, poz. 89). Organizacyjnie Park wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą z/s w Świeciu. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest uchwała Nr II/57/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 r. w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego.

Podstawowym celem ochrony Parku jest zachowanie mozaikowatości krajobrazu prawobrzeżnej i w niewielkiej części lewobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Ochrona walorów przyrodniczych i historycznych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego, o randze europejskiej. W Parku wyznacza się cztery obszary o zróżnicowanych zakazach, którymi są: międzywale, dno doliny Wisły, wysoczyzna morenowa wraz ze strefą krawędziową, zurbanizowane miasto Chełmno. Na terenie gminy Chełmno znajdują się fragmenty pierwszego, drugiego i trzeciego obszaru.

W/w Uchwała na terenie Parku zakazuje:

1) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego

połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;

2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3) pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
6) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnobłotnych;
7) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
8) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
9) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych.

Na obszarze międzywala, ponadto zakazuje się:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
2) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
   a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

   b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne

   - z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
3) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

4) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Na obszarze dna doliny Wisły ponadto zakazuje się:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
2) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 50 m od:
   a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
   b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne
   - z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
3) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
4) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Grunty rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu. Zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę i krajobraz parku krajobrazowego.

Zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych nie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu w obrębie zadrzewienia, należących do gatunków obcych.

Zakaz używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych nie dotyczy statków jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach, inspektorów żeglugi śródlądowej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, promów w ciągu

dróg publicznych, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego.

Uchwała może określać odległości budowania nowych obiektów budowlanych mniejszej niż 100 m od linii brzegowej wód w sposób prowadzący do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenu.

Ryc. 5 Chełmiński Park Krajobrazowy.

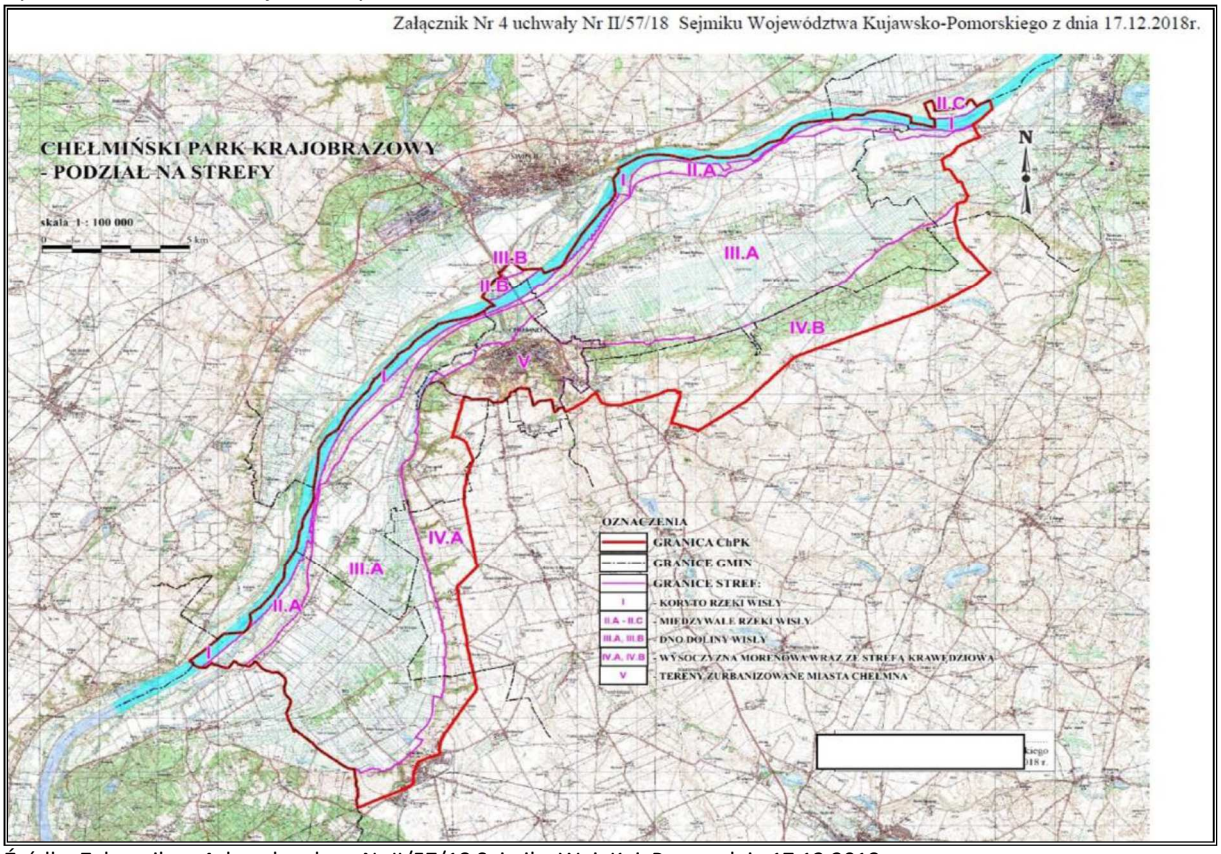

Źródło: Załącznik nr 4 do uchwały nr Nr II/57/18 Sejmiku Woj. Kuj. Pom. z dnia 17.12.2018 r

3.2.4. Obszar Chronionego Krajobrazu

Na obszarze gminy Chełmno nie znajdują się obszary chronionego krajobrazu.

3.2.5. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Chełmno znajduje się kilka siedlisk przyrodniczych i stanowisk rzadkich lub chronionych gatunków, bagien, wydm, torfowisko, starorzecze oraz naturalny zbiornik wodny uznanych za użytki ekologiczne. Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 10/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998 r. zostały utworzone użytki:

- starorzecze (Starogród, dz. nr 180LP i 181 LP o powierzchni 2,95 ha),
- bagno (Starogród, dz. nr 173/1LP o powierzchni 0,53 ha),

- torfowisko (Podwiesk, dz. nr 107/2LP o powierzchni 0,27 ha),
- naturalny zbiornik wodny - oczko wodne (Podwiesk, dz. nr 107/3LP o powierzchni 0,4 ha),
- wydma (Kolno, dz. nr 108/1LP o powierzchni 1,23 ha),
- wydma (Kolno, dz. nr 110/2LP o powierzchni 2,0 ha),
- wydma (Nowe Dobra, dz. nr 112/3LP o powierzchni 0,79 ha),
- bagno (Wielkie Łunawy, dz. nr 146/2LP o powierzchni 0,25 ha),
- bagno (Wielkie Łunawy, dz. nr 146/1LP o powierzchni 1,68 ha),
- bagno (Starogród, dz. nr 175/1LP o powierzchni 0,27 ha).

Rozporządzeniem Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne utworzone zostały:

- bagno (Brankówka, dz. nr 106/3LP o powierzchni 0,32 ha),
- wydma (Podwiesk, dz. nr 27LP o powierzchni 0,35 ha).

Rozporządzeniem Nr 8/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 lutego 2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne utworzone zostały:

- siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków (Nowa Wieś Chełmińska, dz. nr 131/9LP o powierzchni 1,21 ha),
- siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków (Kolno, dz. nr 110/1LP o powierzchni 0,72 ha).

W stosunku do wymienionych obiektów zabrania się:

- niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym i przeciwpowodziowym;
- uszkadzania i zanieczyszczenia gleby;
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości;

- zaśmiecania obiektu i terenów wokół niego;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystywanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej;
- likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- lokalizacja budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- budowy budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony bądź spowodować degradację krajobrazu;
- wypalania roślinności i pozostałości roślinnych, wydobywania skał, minerałów, torfu oraz niszczenia gleby.

3.2.6. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze oraz grupowe twory przyrody żywej i nieożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej. Wyróżniają się one indywidualnymi cechami, odznaczającymi je wśród innych tworów, np. wiek lub wielkie rozmiary dla drzew i krzewów czy niezwykłość formy lub pochodzenia dla pomników przyrody nieożywionej.

Do pomników przyrody ożywionej należą: pojedyncze krzewy, drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, niezwykłymi kształtami lub innymi cechami, a także zabytkowe aleje drzew. Natomiast do pomników przyrody nieożywionej należą: największe głazy narzutowe, tzw. eratyki oraz interesujące formy powierzchni ziemi np. źródła, wodospady, jary, skałki, wywierzyska, przełomy rzeczne, jaskinie, odkrywki itp.

Na terenie gminy Chełmno znajdują się następujące pomniki przyrody:

1) W leśnictwie Łunawy:

- grupa 2 drzew dębów w oddziale leśnym 115 f,

- grupa 6 drzew dębów w oddziale leśnym 116 a,
- grupa 9 drzew dębów w oddziale leśnym 114 b,
- wiąz w oddziale leśnym 116 a,
- wiąz w oddziale leśnym 117 a,
- 6 sztuk pojedynczych drzew dębów bezszypułkowych w oddziale leśnym 117 i,
- dąb szypułkowy w miejscowości Łęg 27,
- dąb szypułkowy w miejscowości Łęg 56,
- dąb w miejscowości Łęg dz. nr 57,

2) W leśnictwie Chełmno:

- grupa 3 drzew 2 wiązów i dąb w oddziale leśnym 441 b,
- grupa 2 drzew wiąz i dąb w oddziale leśnym 441 a,
- grupa 4 jesionów w oddziale leśnym 443 a,
- 12 sztuk pojedynczych drzew wiązów pospolitych w oddziale leśnym 176 f,
- 2 pojedyncze drzewa klonu polnego w oddziale leśnym 176 f,
- dąb pospolity w oddziale leśnym 176 f,
- topola biała w oddziale leśnym 177 b,
- 3 pojedyncze drzewa topoli czarnej w oddziale leśnym 177 b,
- wiąz pospolity w oddziale leśnym 177 b,
- jesion wyniosły w oddziale leśnym 177 b,
- wierzba biała w oddziale leśnym 176 l,
- wiąz pospolity w oddziale leśnym 177 d,
- dąb szypułkowy w miejscowości Górne Wymiary dz. nr 49,
- dąb szypułkowy w miejscowości Górne Wymiary dz. nr 31/2,
- dąb w miejscowości Klamry dz. nr 16/1,

W leśnictwie Ostrów Panieński:

- grupa 2 drzew dębów w oddziale leśnym 199 d,
- grupa 3 drzew klonów w oddziale leśnym 130 a,

W leśnictwie Rybieniec:

- dąb w oddziale leśnym 143 a.

W stosunku do ww. drzew wprowadzono ochronę polegającą na stosowaniu zakazów:

- wycinania, niszczenia lub uszkadzania drzew,
- zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści,
- zanieczyszczenia terenu i wzniecania ognia w pobliżu drzew,
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków,
- wchodzenia na drzewa,
- wznoszenia budowli w pobliżu drzew.

3.3. Uzdrowiska

Na terenie gminy Chełmno nie występują uzdrowiska.

3.4. Strategia ochrony środowiska dla terenu gminy Chełmno

Zgodnie z Programem ochrony środowiska dla Gminy Chełmno do roku 2024 z perspektywą do roku 2028, określono harmonogram realizacyjny zakładający realizację działań gminy, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz planowanymi przez jednostkę inwestycjami.

Obowiązki samorządu gminnego wynikają między innymi bezpośrednio z następujących ustaw:

- ustawy Prawo ochrony środowiska,
- ustawy Prawo Wodne,
- ustawy o odpadach,
- ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,

- ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- ustawy o ochronie przyrody.

W dokumencie „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Chełmno..” przedstawiono diagnozę stanu istniejącego oraz zagrożeń środowiska przyrodniczego gminy. Dokument ten zachowuje spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym. W dokumencie wyznaczono cele i kierunki interwencji w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Chełmno, które wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT dla 10 obszarów interwencji.

Kierunki interwencji dla poszczególnych obszarów:

a) Ochrona klimatu i jakości powietrza.

Cel: poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

Zadania:

- kompleksowa termomodernizacja budynków w celu zmniejszenia zapotrzebowania na energię;
- modernizacja systemów ogrzewania budynków i przygotowania ciepłej wody użytkowej (np. wymiana pieców) oraz upowszechnienie odnawialnych źródeł energii OZE;
- rozwój sieci ciepłowniczej;
- rozwój sieci gazowej.

b) Zagrożenia hałasem.

Cel: ochrona przed hałasem.

Zadania:

- budowa infrastruktury rowerowej (drogi rowerowe, parkingi rowerowe itp.)
- upowszechnienie i poprawa jakości transportu zbiorowego oraz jego promocja;
- modernizacja układu komunikacyjnego w celu zmniejszenia hałasu (np. przebudowa skrzyżowań, poprawa stanu nawierzchni, budowa obwodnic).

c) Pola elektromagnetyczne.

Cel: ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Zadania:

- właściwe planowanie przestrzenne w zakresie PEM (promieniowanie elektromagnetyczne) uwzględniające wyniki pomiarów narażenia na PEM.

d) Gospodarowanie wodami.

Cel: ochrona zasobów wodnych.

Zadania:

- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych;
- rozwój małej retencji oraz utrzymanie urządzeń wodnych w celu zapobiegania powodzi i podtopieniom, a w przypadku wystąpienia minimalizacji ich skutków.

e) Gospodarka wodno - ściekowa.

Cel: uporządkowanie gospodarki wodno ściekowej.

Zadania:

- rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z zaopatrzeniem w wodę;
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z odprowadzaniem ścieków komunalnych i przemysłowych oraz wód opadowych i roztopowych;
- prowadzenie rejestru i kontroli zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych a także kontrola wywozu nieczystości.

f) Zasoby geologiczne.

Cel: ochrona zasobów geologicznych.

Zadania:

- rekultywacja obszarów zdegradowanych (w razie stwierdzenia takiej potrzeby);
- uwzględnienie w planowaniu przestrzennym zapisów służących ochronie zasobów geologicznych.

g) Gleby.

Cel: ochrona gleb.

Zadania:

- systematyczna ocena jakości gleb prowadzona na zlecenie rolników przez OSCHR, doradztwo rolnicze w zakresie prawidłowego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin, przeciwdziałanie zanieczyszczeniu gleb i właściwa ochrona w mpzp.

h) Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.

Cel: rozwój systemu gospodarki odpadami.

- rozwój systemu odbioru odpadów komunalnych, w tym upowszechnienie selektywnej zbiórki: papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła, z uwzględnieniem funkcjonowania PSZOK (Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych) i przydomowych kompostowników;
- wsparcie właścicieli nieruchomości w zakresie systematycznego usuwania i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- edukacja ekologiczna zmierzająca do zwiększenia segregacji odpadów.

i) Zasoby przyrodnicze.

Cel: ochrona zasobów przyrodniczych.

Zadania:

- rozwój i pielęgnacja terenów czynnych biologicznie (parki, zieleń urządzona, zadrzewienia śródpolne, oczka wodne, zadrzewienia nadrzeczne i przy wodach stojących, zieleń wzdłuż dróg);
- kontrola żywotności nasadzeń własnych gminy oraz nasadzeń zastępczych, dokonywanych w ramach kompensacji przyrodniczej za usuwane drzewa i krzewy, a w razie potrzeby, uzupełnianie nasadzeń;
- aktualizacja danych o istniejących formach ochrony przyrody (np. inwentaryzacja terenowa pomników przyrody i ocena ich stanu) oraz ich bieżąca ochrona i pielęgnacja, powołanie nowych form ochrony przyrody w przypadku stwierdzenia takich potrzeb i możliwości;
- gospodarowanie zasobami leśnymi zgodnie z bieżącymi planami Nadleśnictw z uwzględnieniem potrzeb zrównoważonej gospodarki leśnej;

j) Zagrożenia poważnymi awariami.

Cel: ochrona przed następstwami nadzwyczajnych sytuacji kryzysowych.

Zadania:

- prowadzenia rejestru zakładów ZDR (Zakład Dużego Ryzyka) i ZZR (Zakład Zwiększonego Ryzyka), aktualizacja procedur kryzysowych do bieżących zagrożeń oraz obowiązujących przepisów prawnych, a także informowanie i ostrzeganie mieszkańców o występowaniu poważnych awarii;
- doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i likwidacji zagrożeń.

Władze gminy Chełmno pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego - uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również funkcje wykonawcze i kontrolne. Pożądane jest, aby władze gminy Chełmno pełniły również funkcje wspierające dla podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru oraz funkcje kreujące działania ukierunkowane na poprawę środowiska przyrodniczego.

Zaplanowane działania w przedmiotowym dokumencie obejmują zadania własne samorządu gminnego. Sprawne i skuteczne zrealizowanie planowanych zadań, aby osiągnąć założony cel wiąże się z tym iż gmina musi jednocześnie dysponować zasobami finansowymi, organizacyjnymi oraz infrastrukturalnymi.

Zasoby finansowe, konieczne do realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska pozyskiwane są ze środków budżetowych, jak i pozabudżetowych. Aby uzyskać jak najlepsze wyniki we wdrażaniu Programu konieczne jest stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska.

Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji, podmioty ubiegające się o wsparcie, każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system możliwości finansowania, do danej inwestycji i przedsięwzięcia. Do najistotniejszych z punktu widzenia ochrony środowiska źródeł finansowania należą:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko - Pomorskiego,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

Zgodnie z „Programem Ochrony Środowiska..” jednostką, na której spoczywać będą główne zadania w odniesieniu do ochrony środowiska będzie gmina Chełmno. Mimo to całościowe zarządzanie środowiskiem w jednostce będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego jest jeszcze poziom powiatowy, wojewódzki oraz jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania Programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

Do instrumentów prawnych zalicza się:

- pozwolenia na wprowadzenie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane;
- decyzje związane z gospodarka odpadami;
- koncesje geologiczne;
- raporty oddziaływania na środowisko planowanych czy istniejących inwestycji;
- uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego;
- decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu;
- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach;
- strategiczne oceny oddziaływania inwestycji oraz opracowywanych planów i programów środowiska.

Szczególnym instrumentem prawnym jest monitoring, czyli kontrola jakości stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących, czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

Do instrumentów finansowych mogących być źródłem realizacji przedsięwzięć proekologicznych zalicza się:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków od wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych.

Uzgodnienia ze społeczeństwem poprzez udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i uchwalaniu dokumentacji są ważnym elementem skutecznego zarządzania, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju i uwzględnienie racji społecznych.

Kolejnym, bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja ekologiczna. Podstawa jest tu rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na temat ochrony środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Wzajemne relacje powinny opierać się na partnerstwie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Lokalny rozwój powinien następować bez degradacji zasobów przyrody i jej ekosystemów oraz uwzględniać warunki przyrodnicze i społeczne. Dobre warunki środowiskowe wpływają na rozwój gospodarczy gminy Chełmno i poprawę warunków zdrowotnych mieszkańców. Drogą do osiągnięcia powinien być program ekorozwoju jednostki, którego częścią jest Program ochrony środowiska oraz przestrzeganie jego założeń.

4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przy sporządzaniu i aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględnia się zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad obiektami zabytkowymi. W Studium uwzględnia się problematykę dotyczącą ochrony zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru oraz zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Formami ochrony zabytków ustanowionymi prawem są:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;

- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Działalność służb konserwatorskich i zespołów planowania przestrzennego w dziedzinie ochrony i rewaloryzacji obiektów, zespołów i obszarów zabytkowych opiera się przede wszystkim na rozpoznaniu i określeniu obiektów i obszarów, stanowiących przedmiot ochrony konserwatorskiej, wprowadzanej w akty prawa miejscowego, jakim są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zapisy te oparte są na wytycznych konserwatorskich, sporządzanych przez urzędy ochrony zabytków. Studium uwarunkowań i kierunków wskazuje sposoby sprawowania ochrony zabytków, jakie mają być realizowane w miejscowych planach sporządzanych w oparciu o „Studium". Są one także wskazówkami przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i lokalizowaniu inwestycji celu publicznego w sytuacji braku w danym obszarze obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zakres i sposoby ochrony zabytków wpisanych do rejestru, ujętych w gminnej ewidencji zabytków, uznanych za pomnik historii wynikają z zapisów Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ogólne zasady i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów przy opracowaniu planów miejscowych na obszarach objętych ochroną konserwatorską:

- wszelkie roboty budowlane obiektów nieruchomych objętych ochroną należy prowadzić w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony konserwatorskiej;
- zachowanie historycznych linii zabudowy;
- należy zachować wygląd architektoniczny zabudowy historycznej w zakresie gabarytu, kształtu i pokrycia dachu, kompozycji elewacji tzn. zachowania detalu architektonicznego, rozmieszczenia, wielkości, kształtu oraz proporcji otworów okiennych i drzwiowych wraz z oryginalną stolarką oraz w zakresie wystroju klatki schodowej (wraz z historyczną posadzką i stolarką);
- nakaz dostosowania nowoprojektowanej zabudowy w zakresie skali, bryły i formy architektonicznej (wysokość, proporcje wymiarów rzutów, pokrycie i kształty dachów, ich układ w stosunku do drogi) do sąsiedniej istniejącej zabudowy objętej ochroną;

nowa zabudowa powinna harmonizować z zabudową historyczną, a jednocześnie prezentować znamiona obecnych czasów;

- dachy kryte dachówką ceramiczną, odstępstwa od powyższych parametrów w szczególnych uzasadnionych przypadkach;
- przy ustalaniu kolorystyki obiektów o wartości historyczno-kulturowych należy brać pod uwagę kolorystykę obiektów sąsiednich w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- w obiektach historycznych ewentualna wymiana stolarki powinna mieć charakter odtworzeniowy względem zachowanej historycznej stolarki lub powinna być odtworzona na podstawie zachowanych przekazów ikonograficznych;
- nakazuje się likwidację lub przebudowę (wymianę) obiektów dysharmonizujących lub kolidujących z charakterem historycznej struktury przestrzennej;
- ochrona zabytkowej zieleni (np. ochrona istniejącego zadrzewienia).

4.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków

Na terenie gminy Chełmno zlokalizowane są obiekty objęte ochroną konserwatorską i archeologiczną na mocy wpisu do rejestru zabytków. Wszelkie działania przy tychże obiektach i na terenach zabytkowych wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a prace przy nich mogą się odbyć po uzyskaniu stosownej decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Chełmno zlokalizowane są dwa obiekty wpisane do rejestru zabytków archeologicznych w miejscowości Kałdus (grodzisko wczesnośredniowieczne, nr rejestru C/150 z dnia 21.10.1997 r. 29.12.1965 r.,) oraz Starogród (Góra Zamkowa, nr rejestru C/4 z dnia 04.04.1930 r.). Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków archeologicznych podlegają bezwzględnej ochronie archeologicznej. Jakakolwiek ingerencja w te obiekty jest zakazana. Pozostałe zabytki archeologiczne stanowią nieruchome zabytki archeologiczne nieeksponowane w terenie, które są dostępne do celów inwestycyjnych pod warunkiem uprzedniego uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Wszelkie prace ziemne wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora zabytków, który określi zakres prac archeologicznych, zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych. Wykaz

stanowisk archeologicznych przedstawiono w części tekstowej i graficznej dotyczącej uwarunkowań niniejszego Studium. Istnieje potrzeba uzupełnienia gminnej ewidencji zabytków o nieruchome zabytki archeologiczne.

4.3. Ochrona obiektów sakralnych

Kościoły i kaplice oraz cmentarze wszystkich wyznań, czynne i nieczynne (zamknięte), jako obiekty o szczególnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych jako dominanty architektoniczne, a cmentarze jako miejsca pamięci i pomniki historii, podlegają bezwzględnej ochronie.

W stosunku do cmentarzy zarówno tych czynnych i nieczynnych obowiązują następujące ustalenia:

- zabronione jest sytuowanie wszelkich obiektów budowlanych i urządzeń tymczasowych, które nie są ściśle związane lub kolidują z planowaną podstawową funkcją terenu;
- ustala się obowiązek dostosowania realizowanych elementów zagospodarowania skalą, jakością i charakterem do pełnionych funkcji, krajobrazu, architektury istniejącego i planowanego otoczenia;
- dopuszcza się zabudowę o charakterze architektury ogrodowej, związanej z podstawową funkcją terenu (kaplice) oraz związanych z funkcją komunikacyjną (schody, ścieżki) a także ogrodzenia.

W obrębie historycznych cmentarzy obowiązuje ochrona układu przestrzennego (alei, układu kwater), ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków i innych elementów małej architektury tj.: ogrodzenia, pompy wody, kaplice. Wszystkie prace należy poprzedzać właściwą dokumentacją konserwatorską, prowadzącą do określenia uwarunkowań historycznych i możliwości dalszego użytkowania. Prace należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków – uzyskać stosowne decyzje od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac. Ochronie podlegają także kapliczki i figurki, w sensie ich lokalizacji i formy przestrzennej, będące przejawem kultu religijnego i tradycji.

4.4. Ochrona obiektów architektury i budownictwa

Obiekty architektury i budownictwa o wartościach historycznych i architektonicznych winny być utrzymywane w dobrym stanie, a wszelkie zmiany użytkowania powodujące konieczność przystosowania do nowej funkcji, modernizacje i remonty wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Budynki gospodarcze w zespołach podworskich oraz przy szkołach, plebaniach, w obrębie zagród itp. podlegają również ochronie. Powyższe dotyczy również starodrzewa towarzyszącego w/w obiektom.

Zabudowa mieszkaniowa, drewniana i murowana o cechach tradycyjnych charakterystycznych dla miejsca i regionu winna być zachowana i stanowić inspirację do kształtowania nowej zabudowy. Dopuszcza się wymianę zabudowy ze względu na stan techniczny zagrażający bezpieczeństwu ludzi i mienia pod warunkiem uzgodnienia wszelkich prac z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Budynek podlegający wymianie (odtworzeniu) powinien usytuowaniem, gabarytem, kształtem i pokryciem dachu nawiązywać do poprzedniego. Sytuując nową zabudowę należy uwzględniać sąsiedztwo obiektów o wartości kulturowej i historycznej. Nowych budynków nie należy sytuować w sposób degradujący istniejącą, tradycyjną zabudowę, a ich forma architektoniczna winna być dostosowana do otaczającej zabudowy i krajobrazu.

4.5. Ochrona dóbr kultury współczesnej

Na terenie gminy Chełmno brak obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomnik Historii. Na obszarze gminy nie wyznaczono także Parku Kulturowego.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Na system komunikacyjny gminy Chełmno składają się droga krajowa, droga wojewódzka, drogi powiatowe oraz gminne.

Tereny infrastruktury technicznej i komunikacji obejmują tereny, do których należą wodociągi, kanalizacja, linie elektroenergetyczne oraz tereny skupiające obiekty i urządzenia

służące do zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię elektryczną oraz służące do oczyszczenia i odprowadzenia ścieków.

5.1. System komunikacji drogowej

Układ drogowy w Gminie Chełmno stanowią:

- droga krajowa nr 91 relacji relacji Gdańsk - Toruń - Łódź - Częstochowa (o długości ok. 300 metrów).
- droga wojewódzka nr 550 relacji Chełmno - Brzozowo - Kokocko – Unisław;
- drogi powiatowe – stanowią podstawowy układ drogowy w gminie (wykaz dróg powiatowych przedstawiono w części dotyczącej uwarunkowań niniejszego Studium);
- drogi gminne – stanowią uzupełniający układ drogowy w gminie;
- drogi wewnętrzne – drogi nie będące drogami publicznymi w myśl przepisów odrębnych.

Klasy poszczególnych dróg publicznych:

- droga krajowa- klasa A, S lub GP, w trudnych warunkach dopuszcza się G;
- droga wojewódzka – klasa G, dopuszcza się GP, w trudnych warunkach - Z;
- drogi powiatowe – klasa Z, dopuszcza się G lub GP, w trudnych warunkach - L;
- drogi gminne – klasa D lub L, dopuszcza się - Z, G lub GP.

Przy przebudowie dróg – wojewódzkiej oraz powiatowej można przyjąć o jeden poziom niżej.

Proponuje się następujące wytyczne do planów miejscowych w liniach rozgraniczających drogi:

- dopuszcza się lokalizację obiektów budowlanych i urządzeń technicznych związanych z prowadzeniem, zabezpieczeniem i obsługą ruchu, a także urządzeń związanych z potrzebami zarządzania ruchem;
- dopuszcza się lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej;
- obowiązuje zakaz lokalizacji budynków, budowli i urządzeń z wyłączeniem urządzeń infrastruktury technicznej, niezwiązanych z podstawowym przeznaczeniem terenu;
- dopuszcza się realizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej związanych z obsługą techniczną drogi w szczególności odwodnienia, oświetlenia;

- parametry techniczne dróg zgodnie z przepisami odrębnymi;
- dopuszcza się realizację ciągów pieszo - jezdnych.

5.2. Polityka Parkingowa

Zaleca się stosowanie następujących wskaźników ilości miejsc parkingowych (mp) dla wybranych funkcji:

- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna - minimum 1,5 mp na mieszkanie;
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna – minimum 2 mp na mieszkanie;
- zabudowa mieszkaniowa (w zagrodzie) – minimum 2 mp na mieszkanie;
- usługi handlu - minimum 3 mp na 100 m^2 powierzchni użytkowej budynku, jednak nie mniej niż 2 mp na 1 lokal handlowy;
- usługi sportu i rekreacji - minimum 15 mp na 100 użytkowników terenowych obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych;
- usługi inne - minimum 2 mp na 100 m powierzchni użytkowej lokalu (dla określonej usługi), jednak nie mniej niż 2 mp na 1 lokal usługowy;
- produkcja - minimum 30 mp na 100 pracowników.

Dla funkcji nie wymienionych powyżej, wskaźniki ilości miejsc parkingowych należy określić indywidualnie na etapie sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

5.3. System komunikacji kolejowej

Przez teren gminy Chełmno nie przebiegają linie kolejowe.

5.4. System wodno-kanalizacyjny

5.4.1. Zaopatrzenie w wodę

Obszar gminy Chełmno znajduje się w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych nr 131 „Zbiornik międzymorenowy Chełmno” (GZWP). Zasobne źródło wody pitnej tworzą wody czwartorzędowe wysokiej ochrony (OWO), o ogólnej powierzchni 76 km^2.

W gminie Chełmno 99% ludności korzysta z sieci wodociągowej. Pozostałe gospodarstwa indywidualne zaopatrują się w wodę ze studni kopanych (ujęć indywidualnych) na terenach własnych gospodarstw.

Gmina Chełmno zarządza trzema stacjami uzdatniania wody wraz z ujęciami wód podziemnych we wsiach Podwiesk, Kałdus i Borówno.

Stacja uzdatniania wody w miejscowości Podwiesk zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Podwiesk, Łęg, Dorposz Chełmiński i Dolne Wymiary z czterech studni głębinowych. Ujęcia te posiadają pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych wydane decyzją nr GD.ZUZ.5.4210.208.2021.MT z dnia 17 lutego 2022r. ważne do 26 marca 2052 roku.

Hydrofornia w Kałdusie zasila w wodę miejscowości: Kałdus i Starogród oraz uzdatnia wodę z dwóch studni głębinowych. Ujęcie w Kałdusie posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych i odprowadzenia wód popłucznych na mocy decyzji nr AABŚ.6341.18.4.2013.MFR z dnia 6 grudnia 2013 roku ważne do 5 grudnia 2023 roku.

Stacja uzdatniania wody w Borównie zaopatruje w wodę miejscowości Borówno, Bieńkówka i Starogród Dolny. Ujęcie w Borównie posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych i odprowadzenia wód popłucznych na mocy decyzji nr AABŚ.6341.12.2014.MFR z dnia 4 grudnia 2014 roku ważne do 1 listopada 2024 roku.

Woda surowa z ujęć Kałdus i Borówno ujmowana jest ze studni głębinowych, napowietrzana kaskadowo w aeratorach zamkniętych w celu utlenienia związków żelaza i manganu. Woda przefiltrowana tłoczona jest do zbiorników retencyjnych wody czystej, skąd jest podawana do sieci. W wodociągu Kałdus woda dezynfekowana jest za pomocą lamp UV oraz stałego chlorowania za pomocą podchloryny sodu. Stałe chlorowanie zastosowano także w wodociągu publicznym w Borównie. Wodociąg publiczny Podwiesk posiada podziemny system uzdatniania.

Dla miejscowości Osnowo woda dostarczana jest z ujęcia znajdującego się na terenie sąsiedniej gminy - Kijewo Królewskie. Dla pozostałych miejscowości woda jest dostarczana z hydroforni znajdującej się na terenie miasta Chełmno.

Zachowuje się istniejące ujęcia wody. Zakłada się ich modernizację, automatyzację do dostosowania ich do zmieniających się przepisów i standardów. Przewiduje się lokalizację nowych ujęć wody.

W zależności od tempa rozwoju przestrzennego gminy, dla zachowania odpowiednich ciśnień w sieci przewiduje się realizację kolejnych odcinków sieci wodociągowej. Dla terenów

rozwojowych przewiduje się lokalizację sieci wodociągowych o średnicach wynikających z odpowiednich norm, przepisów i standardów.

Ponadto do zadań służących poprawie jakości zaopatrzenia gminy w wodę należy:

- zapewnienie wszystkim mieszkańcom wody na cele bytowo-socjalne, o jakości spełniającej wymagane przepisami normy i standardy;
- utrzymanie wysokiego stopnia pewności dostawy wody w warunkach normalnych i w sytuacjach awaryjnych i zagrożenia kryzysowego;
- poprawa stanu technicznego sieci dla zminimalizowania jej awaryjności, zapobiegania stratom wody i uniknięcia wtórnego zanieczyszczania;
- racjonalizacja gospodarki wodnej;
- kontynuacja budowy sieci wodociągowej na terenach nieuzbrojonych, a przeznaczonych w niniejszym Studium pod zainwestowanie;
- kontynuacja budowy przyłączy do budynków.

5.4.2. Gospodarka ściekowa

Przez teren gminy Chełmno przebiega sieć kanalizacyjna o łącznej długości 0,9 km z 17 przyłączami kanalizacyjnymi. Sieć swym zasięgiem obejmuje miejscowość Osnowo i korzysta z niej 109 osób co stanowi 1,8 % ogółu ludności. Ścieki trafiają do komunalnej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na terenie miasta Chełmno. Teren ten wchodzi w skład aglomeracji Chełmno przyjętej uchwałą nr XXIV/173/2020 Rady Miasta Chełmna. W zakresie gospodarki wodno - ściekowej należy przyjąć ustalenia wynikające z powyższego dokumentu.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające odpowiednią ochronę środowiska.

Ponadto wskazana jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na potencjalnych obszarach rozwoju zabudowy wskazanych w Studium.

5.5. System energetyczny

5.5.1. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie gminy Chełmno usytuowane są następujące elementy sieci elektroenergetycznej:

- napowietrzna linia elektroenergetyczna 110kV (o długości 21,18 km),
- napowietrzne i wnętrzowe stacje transformatorowe 15/0, 4 kV,
- napowietrzne linie elektroenergetyczne SN 15k (o długości 101,05 km),
- kablowe linie elektroenergetyczne SN 15kV o długości 28,67 km,
- napowietrzne linie elektroenergetyczne nN 0,4 kV (o długości 179,20 km),
- kablowe linie elektroenergetyczne nN 0,4 kV (o długości 49,85 km).

Lokalizacje nowych linii elektroenergetycznych powinno nastąpić poprzez odpowiednie decyzje administracyjne lub na podstawie sporządzania planów miejscowych.

Dla linii elektroenergetycznych należy zachować strefy ograniczonego użytkowania wynikające z norm i przepisów – należy zachować także minimalne odległości zabudowy od skrajnego przewodu linii. Przebudowa istniejącej sieci elektroenergetycznej związana z nowo projektowanym sposobem zagospodarowania terenu, niezależnie od poziomu jej napięcia, może nastąpić w uzgodnieniu i w warunkach gestora sieci.

5.5.2. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy Chełmno dostęp do paliwa gazowego posiada miejscowość Osnowo. Gaz ziemny wysokometanowy typu E (wg PN-C-04753) dystrybuowany jest do odbiorców siecią gazową średniego ciśnienia zasilaną ze stacji gazowej wysokiego ciśnienia zlokalizowanej w mieście Chełmno (ul. Podgórna). Obecnie stacja gazowa wysokiego ciśnienia przyłączona jest do gazociągu wysokiego ciśnienia DN 200 relacji Mniszek-Chełmno. Planowana jest zmiana zasilania powyższej stacji gazowej, a docelowe źródło stanowić ma gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Zalesie - Dworzysko.

Przez obszar gminy Chełmno przebiega ok. 2,2 km gazociągów średniego ciśnienia oraz ok. 13,55 km gazociągów wysokiego ciśnienia (dane na 31.12.2021).

Wobec gazociągów wysokiego ciśnienia obowiązują strefy kontrolowane określone w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie.

W planie Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o. o. w najbliższych latach nie planuje gazyfikacji nowych obszarów na terenie gminy Chełmno. Sukcesywnie będzie jednak realizowana rozbudowa sieci gazowej - w zależności od zainteresowania właścicieli nieruchomości wykorzystaniem paliwa gazowego do celów technologicznych i grzewczych, przy jednoczesnym spełnieniu warunków technicznych i ekonomicznych zgodnie z uwarunkowaniami ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne.

5.5.3. Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie w ciepło na terenie gminy Chełmno oparte jest na indywidualnych źródłach, w większości opalanych węglem i drewnem, a także gazem płynnym. Brak jest scentralizowanej jednostki ciepłowniczej a w przypadku budynków wielorodzinnych i budynków użyteczności publicznej są to kotłownie oparte na indywidualnym źródle ciepła o większej mocy.

Najczęściej paliwem do wytworzonej energii cieplnej jest biomasa w postaci drewna lub jego pochodnych (np. brykiety drzewne, trociny), a także olej opałowy i węgiel kamienny. Problemem jest ogrzewanie budynków odpadami komunalnymi (butelki plastikowe, makulatura, zafoliowany papier, folia), których spalanie, w szczególności w okresie jesiennym – powoduje powstawanie dodatkowych szkodliwych dla zdrowia związków.

Jednym z kierunków polityki energetycznej i ekologicznej państwa jest ciągłe zmniejszanie zużycia energii pierwotnej dla celów komunalnych i mieszkaniowych oraz zastępowanie jej energią odpadową i odnawialną. Takimi działaniami mogą być:

- wykorzystanie odpadów komunalnych do celów energii cieplnej;
- wykorzystanie biomasy do ogrzewania budynków;
- wykorzystanie ciepła niskopotencjalnego odpadowego i ze środowiska za pomocą pomp ciepła dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody;
- stosowanie niskoemisyjnych paliw grzewczych.

Rozwój ciepłownictwa powinien uwzględniać rozwój urbanistyczny gminy Chełmno, jak i również wiele innych czynników, takich jak: polityka ekologiczna państwa, ceny nośników energii, ochrona środowiska (w tym sukcesywna likwidacja kotłowni węglowych).

5.5.4. Odnawialne źródła energii (OZE)

Do odnawialnych źródeł energii zalicza się elektrownie wiatrowe wykorzystujące siłę wiatru, elektrownie wodne, panele fotowoltaiczne i kolektory słoneczne, wykorzystujące energię słoneczną oraz biogazownie i elektrownie na biomasę zakładające wykorzystanie energetyczne stałych i suchych odpadów biomasy.

Na terenie gminy Chełmno nie funkcjonują turbiny wiatrowe. Zgodnie z ustawą z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych zakazuje się lokalizacji elektrowni wiatrowych między innymi na terenach parków krajobrazowych.

W ww. ustawie określone zostały minimalne odległości elektrowni wiatrowej od budynku mieszkalnego. Wielkość i sposób określenia odległości zostały zawarte w art. 4 i 5. Zgodnie z ww. ustawą lokalizowanie, budowa lub przebudowa elektrowni wiatrowej w odległości od budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej jest równa lub większa od dziesięciokrotności całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej (10H), chyba że plan miejscowy określa inną odległość, wyrażoną w metrach nie mniejsza niż 700 metrów. W przypadku lokalizowania lub budowy budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, na podstawie decyzji o warunkach zabudowy albo decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego albo lokalizowania takiego budynku na podstawie planu miejscowego odległość tego budynku od elektrowni wiatrowej wynosi nie mniej niż 700 metrów.

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Chełmno na terenie gminy Kijewo Królewskie w miejscowości Brzozowo znajdują się trzy turbiny wiatrowe, które swoim zasięgiem oddziałują na teren obrębu Osnowo. Podobna sytuacja występuje przy granicy z gminą Stolno gdzie zasięg oddziaływania planowanych turbin wiatrowych w niewielkim obszarze znajduje się w obrębie Nowawieś Chełmińska oraz Małe Łunawy. Granice obszarów z ograniczeniami w zabudowie, wynikającymi z ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, przedstawiono w części graficznej dokumentu. Wielkości stref z ograniczeniami (10H oraz 700m) wynikają z przepisów odrębnych, w związku z czym mogą one ulec zmianie, a w przypadku zmiany tych przepisów, nie będzie to powodowało konieczności zmiany

niniejszego dokumentu. Strefy wyznaczone na rysunku Studium staną się nie obowiązujące lub zmniejszone.

Energię słoneczną wykorzystuje się, przetwarzając ją w inne użyteczne formy, a więc w energię:

- cieplną - za pomocą kolektorów,
- elektryczną - za pomocą ogniw fotowoltaicznych.

Warunki dla rozwoju energetyki w analizowanym obszarze są korzystne. W Polsce rocznie usłonecznienie (w zależności od regionu) wynosi od 1 390 do 1 900 godzin. Przyjmuje się roczną średnią wartość nasłonecznienia na około 1 600 godzin, co stanowi 30 % – 40 % długości dnia. W gminie Chełmno średnia wartość nasłonecznienia z wielolecia 1981-2010 wynosi około 1 700 godzin. Oznacza to, że gmina posiada duży potencjał w zakresie wykorzystania energii słonecznej na cele c.o. i c.w.u.

Zgodnie z danymi zawartymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Chełmno….” na terenie gminy zamontowano łącznie 59 instalacji solarnych na budynkach mieszkalnych i świetlicy wiejskiej oraz 73 instalacje fotowoltaiczne na budynkach mieszkalnych i komunalnych. Na terenie gminy Chełmno zlokalizowana jest farma fotowoltaiczna o mocy 1MW na działce 29/2 w obrębie geodezyjnym Wielkie Łunawy.

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii biomasa to ulegająca biodegradacji część produktów, odpadów lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa, w tym substancje roślinne i zwierzęce, leśnictwa i związanych działów przemysłu, w tym rybołówstwa i akwakultury, przetworzoną biomasę, w szczególności w postaci brykietu, peletu, toryfikatu i biowęgla, a także ulegającą biodegradacji część odpadów przemysłowych lub komunalnych pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, w tym odpadów z instalacji do przetwarzania odpadów oraz odpadów z uzdatniania wody i oczyszczania ścieków, w szczególności osadów ściekowych, zgodnie z przepisami o odpadach w zakresie kwalifikowania części energii odzyskanej z termicznego przekształcania odpadów. Gmina Chełmno posiada znaczny potencjał rozwoju energetyki odnawialnej opartej o biomasę z uwagi na rolniczy charakter, natomiast w chwili obecnej nie funkcjonuje biogazownia rolnicza i nie odzyskuje się energii

pochodzącej z biogazu. Zgodnie z obowiązującymi przepisami teren pod biogazownię można zlokalizować poza teren Chełmińskiego Parku Krajobrazowego tj. w części obrębu Kałdus.

5.6. Telekomunikacja

W obszarze administracyjnym gminy Chełmno nie znajdują się stacje bazowe telefonii komórkowej.

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, w którym zdefiniowano inwestycje celu publicznego Studium wyróżnia obszary, na których występują inwestycje oraz tereny zgodnie z ww. ustawą oraz obszary i inwestycje, na których są realizowane tego rodzaju inwestycje:

- tereny gminnych dróg publicznych;
- ogólnodostępne parkingi;
- infrastruktura techniczna: rozbudowa sieci elektroenergetycznej SN (średniego napięcia) i NN (niskiego napięcia), stacje uzdatniania wody wraz z siecią wodociągową, oczyszczalnia ścieków wraz z siecią kanalizacji sanitarnej oraz urządzenia związane z melioracją;
- tereny administracji publicznej;
- tereny publicznych szkół różnego szczebla edukacyjnego;
- tereny publicznych przedszkoli;
- tereny publicznych ośrodków zdrowia;
- kościoły;
- cmentarze;
- tereny sportu i rekreacji.

Studium zakłada rozwój przestrzenny, który uwarunkowany jest między innymi poprzez realizację inwestycji celu publicznego w zakresie: systemu obsługi transportu, infrastruktury technicznej, infrastruktury społecznej, ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Szczegółowe obszary lokalizacji inwestycji celu publicznego zostaną wyznaczone w oparciu między innymi o decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego

w oparciu o obowiązujące przepisy prawa oraz na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1

Dokumentami, w których zawarte są ustalenia dotyczące inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym są:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- Strategia Rozwoju Transportu w Województwie Kujawsko-Pomorskim;
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości;
- Strategia Rozwoju Powiatu Chełmińskiego;
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Chełmińskiego.

Zgodnie z planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (przyjęty uchwałą na obszarze gminy Chełmno do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, określono zadania:

- Nr 2: Ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze;
- Nr 23: Modernizacja dróg wodnych (rzeka Wisła);
- Nr 47: Zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość między obszarami prawnie chronionymi, w tym w dolinie Wisły i w dolinie Noteci;
- Nr 115: Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 248.

8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej

Ewentualna konieczność opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, na podstawie przepisów odrębnych, może dotyczyć:

- ustanowienia terenów górniczych - na podstawie Prawo geologiczne i górnicze;
- rozbudowy cmentarza komunalnego, parafialnego lub lokalizacji nowego cmentarza – na podstawie Ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych;
- przeznaczenia gruntów rolnych klasy I-III nie spełniających warunków wynikających z art. 7 ust. 2a Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
- przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolnicze, nieleśne – na podstawie Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
- ustanowienie parku kulturowego – na podstawie Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Chełmno nie wyznacza się obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązek sporządzenia planu miejscowego regulują w tej mierze przepisy odrębne. Odnosząc się do obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2, Studium nie przewiduje budowy takich obiektów. Dopuszcza się jedynie lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży do 2000 m^2.

Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości

Studium nie wyznacza obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, choć nie wyklucza się, że może zajść taka konieczność. W szczególności działki położone na terenach budowlanych, których kształt uniemożliwia ich racjonalne wykorzystanie zgodnie z przeznaczeniem, powinny być poddane scaleniu i ponownemu podziałowi. W razie zaistnienia konieczności scaleń i podziałów nieruchomości należy przeprowadzić postępowanie w trybie przepisów odrębnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i odpowiednich decyzji administracyjnych.

Obszary przestrzeni publicznej

Nie wyznacza się w Studium obszarów przestrzeni publicznej w rozumieniu przepisów Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym poprzez obszar przestrzeni publicznej należy rozumieć, jako obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. Obszar przestrzeni publicznej stanowi część wyznaczonych w Studium obszarów funkcjonalnych i są to między innymi: drogi, place, tereny usług publicznych, tereny zieleni publicznej, elementy krajobrazu przyrodniczego. Studium nie wyznacza obszarów przestrzeni publicznych, dla których następowałby obowiązek sporządzenia planu miejscowego.

Na terenie gminy warto stworzyć przestrzenie publiczne, które mogłyby się przyczynić do lepszego odbioru gminy przez mieszkańców, użytkowników, jak również stanowiłyby wizytówkę gminy. Przestrzenie te warto wyeksponować i sprawić by stały się miejscami o ciekawych walorach architektonicznych. Dotyczy to realizacji miejsc służącym turystyce i wypoczynkowi, miejsc widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi oraz realizacji nowych obiektów o charakterze architektury parkowej.

Rozwój gospodarczy gminy wymusza wyznaczenie nowych terenów aktywizacji, zarówno w dziedzinie gospodarczej, usługowej, produkcyjnej, jak i mieszkaniowej. Obszary o szczególnym przeznaczeniu wymagają sporządzenia miejscowych planów, które umożliwiają ich prawidłowe zagospodarowanie i funkcjonowanie oraz niezbędną ochronę środowiska.

9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Obecnie na terenie gminy Chełmno obowiązuje 13 miejscowych planów zagospodarowania. Plany te zostały uchwalone w latach 2003 - 2020 roku.

Zgodnie z rysunkiem Studium, do obszarów dla których gmina zamierza sporządzić bądź zaktualizować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego winny być tereny strefy inwestycyjno - osadniczej oznaczonej symbolem I-O.

Dnia 18 czerwca 2020 r. Rada Gminy Chełmno przyjęła uchwałą nr XII/121/20 „Analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Chełmno”, która zawiera m. in. wieloletni program działań w zagospodarowaniu przestrzennym. We wskazanym dokumencie wskazuje się w pierwszej kolejności sporządzenie miejscowych planów

zagospodarowania przestrzennego dla obszarów, takich obrębów geodezyjnych jak Kałdus, Klamry, Nowe Dobra, Podwiesk ze względu na największy udział % zamierzeń inwestycyjnych. Następnie sporządzenie miejscowych planów wynikających z przepisów odrębnych oraz dla obszarów, które zostały wyznaczone w Studium jako tereny rozwoju funkcji mieszkaniowej, usługowej, w tym rekreacyjno - wypoczynkowej oraz produkcyjnej.

Ścisłe określenie granic w/w obszarów nastąpi w drodze odpowiednich uchwał intencyjnych o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem podziału geodezyjnego nieruchomości objętych planem. Należy dążyć do objęcia planami miejscowymi wszystkich wyżej wymienionych obszarów.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego powinny być sporządzane według rozwoju i potrzeb społeczności lokalnej na całym obszarze gminy. Na aktualnym etapie prac planistycznych nie określa się ściśle obszarów, które przesądzałyby o zamiarze sporządzenia stosownych planów miejscowych.

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Chełmno jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Dowodzi temu wysoki udział terenów użytkowanych rolniczo w stosunku do powierzchni ogólnej. Użytki rolne stanowią ponad 75% obszaru gminy. W zagospodarowaniu powierzchni dominują grunty orne, pastwiska oraz łąki trwałe. Zdecydowanie mniejszy udział mają sady i grunty pod rowami.

Na terenie gminy prowadzona jest produkcja roślinna, oprócz której rozwija się także przemysł spożywczo-rolniczy oraz hodowlany: bydła, trzody chlewnej i drobiu.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna charakteryzuje się stosunkowo dobrymi klasami gleb, dużym ich zakwaszeniem oraz niedostateczną wilgotnością.

Rozwój rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz jej funkcjonowanie powinno opierać się na następujących zasadach:

- istniejące przeznaczenie gruntów rolnych, za wyjątkiem obszarów przewidzianych w kierunkach rozwoju Studium pod zmianę dotychczasowego użytkowania, do zachowania;

- obszary o najlepszych warunkach fizjograficznych dla rolnictwa należy chronić przed przeznaczeniem na cele nierolnicze;
- rozwój produkcji rolniczej metodami ekologicznymi;
- rozwój rodzinnego przetwórstwa rolno-spożywczego (wyroby regionalne);
- rozwój agroturystyki jako element wspomagającej formy uzyskania dochodów poza rolnictwem na obszarach atrakcyjnie położonych;
- ograniczenie lokalizacji obiektów inwentarskich w systemie bezściółkowym ze względu na ryzyko zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- ochrona zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, terenów łąk i pastwisk;
- zakaz odprowadzania do rowów melioracyjnych ścieków i innych zanieczyszczeń oraz ujmowania z nich wody;
- zachowanie równowagi biologicznej i przyrodniczej przy wykonywaniu robót melioracyjnych i realizacji niezbędnych urządzeń melioracji wodnej;
- wprowadzenie nowej zabudowy według zasady koncentracji wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych.

Na terenach rolniczych powinna dominować zabudowa zagrodowa w gospodarstwach rolniczych, hodowlanych i ogrodniczych. Postuluje się zmianę funkcji obiektów na otwartych terenach rolniczych przede wszystkim na potrzeby gospodarstw agroturystycznych. W rolniczej przestrzeni produkcyjnej nie wyklucza się lokalizacji funkcji mieszkaniowo-usługowej, a także produkcyjnej.

Planuje się zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze na terenach zwartej zabudowy wsi przy głównych ciągach komunikacyjnych, na terenach położonych między innymi w takich miejscowościach jak: Kałdus, Podwiesk, Starogród, Klamry i Nowe Dobra.

Rozwój leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz jej funkcjonowanie powinno opierać się na następujących zasadach:

- dążenie do wzrostu poziomu lesistości poprzez zalesienie gruntów o słabej przydatności dla rolnictwa - uwzględniając siedliska i gatunki będące pod ochroną w bezpośrednim sąsiedztwie lasów istniejących;
- zakładanie, uzupełnianie i właściwa pielęgnacja zadrzewień przydrożnych;

- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z organizacją zrębów i nasadzeń;
- dążenie do tworzenia zwartych kompleksów leśnych poprzez właściwe kształtowanie granicy polno-leśnej;
- poprawienie stanu sanitarnego lasów;
- ograniczenie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne, ewentualne zmiany przeznaczenia gruntów leśnych wyłącznie w uzasadnionych przypadkach.

Na terenie gminy dopuszcza się możliwość zalesienia gruntów o niskiej przydatności rolniczej zgodnie z przepisami odrębnymi, poza terenami występowania chronionych siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie oraz ptaków stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły.

W przypadku zadań dotyczących budowy urządzeń melioracyjnych oraz konserwacji, modernizacji i odbudowy urządzeń wodnych, rowów i przepustów konieczne jest rozpoznanie zasobów biotycznych przed przystąpieniem do prac, ponieważ niewłaściwe przeprowadzone mogą zagrozić gatunkom chronionym lub cennym siedliskom.

11. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy Chełmno nie występują obszary osuwania się mas ziemnych.

Na terenie gminy Chełmno zagrożenia związane z powodziami występuje od rzeki Wisły. Na obszarze tym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (woda 10%), średnie i wynosi raz na 100 lat (woda 1%) oraz niskie i wynosi raz na 500 lat (woda 0,2%). W związku z tym krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej opracował mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego z prawdopodobieństwem wystąpienia powodzi raz na 10 lub raz na 100 lat Q 10% (wysokie) i Q1% (średnie).

Zgodnie z art. 390 ust. 1 lokalizowanie na obszarach zagrożenia powodzią: nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz nowych obiektów budowlanych wymaga pozwolenia wodnoprawnego. Dotyczy to również gromadzenia ścieków, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody,

oraz prowadzenie na tych obszarach przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania, jeżeli wydano decyzję , o której mowa w art.77 ust.3.

Gmina Chełmno posiada dobrze rozwiniętą sieć wałów przeciwpowodziowych. Znajdują się one głównie wzdłuż brzegu Wisły i wynoszą ponad 26 km. Długość rowów melioracyjnych w gminie wynosi 294,7 km, a powierzchnia gruntów zmeliorowanych to 1 879,7 km . Na analizowanym terenie znajduje się również jedna pompownia na kanale Starogrodzkim w miejscowości Starogród Dolny. Wzdłuż Wisły znajduje się znaczna ilość Ostróg (co około 200 metrów). Na terenie gminy występują również urządzenia przeciwpowodziowe takie jak stawy, melioracje, drenaże.

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na terenie gminy Chełmno występują udokumentowane złoża kopalin dla których nie wyznaczono filaru ochronnego oraz nie zostały wydane koncesje na wydobycie.

Udokumentowane złoża kopalin w całości położone są w Chełmińskim Parku Krajobrazowym dla którego obowiązują przepisy określone w Uchwale Nr II/57/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 r. W § 4 pkt 3 ww. ustawy wprowadzono zakaz pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120)

Na terenie gminy Chełmno nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych zgodnie z ustawą z dnia 7 maja 1999 r., o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Na terenie gminy nie wyznacza się na rysunku Studium obszarów zdegradowanych, które wymagałyby rewitalizacji. Mając na względzie, iż dokonywane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy wywierają znaczący wpływ na jej krajobraz należy dążyć do ograniczania powstawania zabudowy na zupełnie nowych obszarach. Rosnące zapotrzebowanie na tereny mieszkaniowe stanowi zagrożenie dla silnie

zdegradowanych obszarów wiejskich, zarazem najbardziej atrakcyjnych pod względem krajobrazowym. Działanie różnorodnych czynników w różnym stopniu i w różnym czasie wpływa na zmiany w krajobrazie rolniczym. W celu minimalizacji tych oddziaływań przy projektowaniu nowej zabudowy należy kierować się wyznaczonymi w Studium kierunkami polityki przestrzennej gminy.

Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji na terenie gminy należy wyznaczać w zależności od potrzeb mieszkańców mając na uwadze zrównoważony rozwój gminy. Należy wyznaczyć te obszary w takich granicach, aby były one naturalnymi jednostkami do zbierania i przedstawiania wielu informacji, służących na rzecz licznych projektów oraz zadań, jakie zamierza w przyszłości przeprowadzić gmina. Szczegółowe granice opracowania należy wyznaczyć na etapie opracowania planu miejscowego.

15. Obszary zdegradowane

W myśl ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r. obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących zjawisk:

a) gospodarczych - w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,

b) środowiskowych - w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,

c) przestrzenno - funkcjonalnych -w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjne, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,

d) technicznych - w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Zgodnie z analizami przeprowadzonymi w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Chełmno na lata 2016-2023, za obszar zdegradowany, na którym występuje stan kryzysowy jest sołectwo Klamry, gdyż występują tu 3 problemy społeczne oraz negatywne zjawiska w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Obszar zdegradowany w gminie Chełmno tj. sołectwo Klamry, nie przekracza progów 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy i tym samym w całości został zaliczony do obszaru rewitalizacji.

W związku z powyższym Program rewitalizacji zakłada cele na wskazanym obszarze dotyczące rozwoju społecznego dzieci i młodzieży oraz zwiększenia partycypacji wśród społeczności gdzie nasilone jest korzystanie z pomocy społecznej. Dla realizacji powyższych celów przyjęto kierunki działa i przedsięwzięcia, do których należą:

a) przeciwdziałanie zjawiskom bezrobocia i niesamodzielności ekonomicznej wśród mieszkańców Klamer oraz podniesienie jakości edukacji:
    - działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej oraz podnoszenie jakości kształcenia;
b) rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska:
    - rozwój odnawialnych źródeł energii,
    - rozwój gospodarki wodno - ściekowej;
c) tworzenie w Klamrach infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej. Modernizacja i rozwijanie infrastruktury technicznej w Klamrach powinna polegać na:
    - powstaniu ścieżki rekreacyjnej,
    - powstaniu świetlicy wiejskiej i obiektów służących rozwijaniu sportu i rekreacji, modernizacja dróg,
    - rozwój gospodarki wodno ściekowej.

Część spośród powyższych działań została już zrealizowana. Należy dążyć do dalszej intensyfikacji działań na rzecz obszaru zdegradowanego, a po upływie wyznaczonej w Lokalnym Programie Rewitalizacji perspektywy czasowej należy zweryfikować jego skutki i ponownie przystąpić do delimitacji obszarów zdegradowanych.

16. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na podstawie art. 4 ust. 2a ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne tereny zamknięte są ustalane przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych w drodze decyzji.

Decyzją Nr 14 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych określił, że za tereny zamknięte uznaje się zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, tereny, na których są usytuowane linie kolejowe. Zgodnie z ww. decyzją na terenie gminy Chełmno brak jest terenów zamkniętych, na których usytuowane są linie kolejowe.

Na terenie gminy znajdują się tereny zamknięte – wojskowe, które ujęte są w decyzji nr 30/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 marca 2022 r. zmieniającej decyzję w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 marca 2022 r. poz. 33). Szczegółowy wykaz działek ewidencyjnych stanowiących tereny zamknięte określono w załączniku do wyżej wymienionej decyzji. Na rysunku studium wskazano granice terenów zamkniętych. Na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego granice terenów zamkniętych winny być uściślone na mapach w dokładniejszej skali zgodnie z ich zakresem.

17. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie

Na terenie gminy nie wyznacza się obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym.

18. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW

Na terenie gminy Chełmno rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczające 500 kW dotyczących inwestycji fotowoltaicznych należy lokalizować w strefie R-P w szczególności wzdłuż napowietrznych

linii elektroenergetycznych 15 kV i 110 kV z uwzględnieniem ochrony gruntów klasy I - III, przy uwzględnieniu przepisów odrębnych. Ponadto urządzenia te będą mogły być lokalizowane w terenach aktywizacji gospodarczej.

19. Obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2

W granicach gminy nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m^2.

20. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń Studium

Studium jest dokumentem planistycznym określającym politykę zagospodarowania przestrzennego gminy, sporządzanym dla całego jej obszaru. Pełni ono rolę koordynacyjną w programowaniu rozwoju ustalonego w Strategii zrównoważonego rozwoju gminy Chełmno, a także przy sporządzaniu wieloletnich planów inwestycyjnych, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w zakresie realizacji inwestycji celu publicznego. Studium jest również dokumentem formalnym przy przygotowaniu wniosków o przyznanie środków z funduszy europejskich. Studium natomiast nie jest aktem prawa miejscowego, a zatem nie stanowi podstawy do podejmowania decyzji administracyjnych związanych z realizacją inwestycji na terenie gminy.

Studium dla gminy Chełmno uchwalone w 2000 roku zostało opracowane według ustawy o planowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r. Od czasu uchwalenia Studium weszła w życie ustawa o planowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. i została ona wielokrotnie znowelizowana.

Wstępne analizy sporządzone na potrzeby niniejszego opracowania wykazały konieczność wprowadzenia zmian, w stosunku do opracowania poprzedniego. Opracowując niniejsze Studium stwierdzono, że zmiany nie mogą dotyczyć wyłącznie poszczególnych ustaleń. Uznano, że zmiany powinny uwzględniać zmieniające się potrzeby i możliwości rozwojowe gminy, jak również powinny one obejmować pełny zakres i formę Studium określoną w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r., jak i w rozporządzeniu w sprawie zakresu projektu Studium w części tekstowej i graficznej. Konsekwencją tego było opracowanie nowego Studium, w którym uwzględniono część zapisów ze Studium uchwalonego w 2000 r.

Opracowanie Studium składa się z uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz załączników graficznych. W części poświęconej uwarunkowaniom znajdują się: charakterystyka stanu istniejącego oraz ocena dotychczasowego zagospodarowania, jak również wnioski, które jako podsumowanie oceny stanu istniejącego odnoszą się do formułowania kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Część poświęcona kierunkom zagospodarowania przestrzennego zawiera ustalenia koncepcyjne oraz ustalenia wiążące, które wynikają z innych aktów prawnych lub zostały podjęte w Studium i wskazują obszary ochrony lub zagrożeń. Tutaj też znajdują się wytyczne dotyczące zasad określania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego kierunków zmian lub zasad ich ochrony.

W Studium określono wskaźniki dotyczące zagospodarowania przestrzennego pozwalające zachować kształtowanie ładu przestrzennego na terenie gminy, które należy uwzględnić przy opracowaniu planów miejscowych.

Na mapie Studium (załącznik nr 3) wprowadzono strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu od istniejących i projektowanych elektrowni wiatrowych w kontekście wejścia w życie ustawy z dnia 20 maja 2016 r., o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. Strefy te znajdują się w obrębie Osnowo oraz w niewielkich fragmentach gminy w obrębach Nowawieś Chełmińska oraz Małe Łunawy przy granicy z Gminą Stolno. W Studium dopuszczono lokalizację urządzeń z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczające 500 kW dotyczących inwestycji fotowoltaicznych należy lokalizować w strefie R-P w szczególności wzdłuż napowietrznych linii elektroenergetycznych 15 kV i 110 kV z uwzględnieniem ochrony gruntów klasy I - III, oczywiście przy uwzględnieniu przepisów odrębnych. Ponadto urządzenia te będą mogły być lokalizowane w terenach aktywizacji gospodarczej.

Wyznaczono tereny aktywizacji gospodarczej w miejscowości Nowe Dobra, Osnowo i Górne Wymiary z uwagi na istniejące zakłady produkcyjne oraz w terenach ze względu na przeznaczenie wynikające z obowiązujących planów miejscowych. Tereny te wyznaczono, jako obszary predysponowane do rozwoju inwestycyjnego, zwłaszcza funkcji przemysłowej.

Wprowadzono zapisy zgodnie, z którymi w granicach Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, zgodnie z przepisami odrębnymi występuje zakaz zabudowy. Zakaz dotyczy budowania nowych obiektów budowlanych w strefie od 50 do 100 m od linii brzegów rzek,

jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych oraz zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne - z wyjątkiem obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. W stosownej uchwale sejmiku województwa kujawsko - pomorskiego dotyczącej w/w obszarów, zakazy te zostały przedstawione szczegółowo i są na bieżąco aktualizowane.

Cele polityki przestrzennej

Wyznaczone w Studium cele polityki przestrzennej w szczególności powinny dążyć do:

- wykorzystywania szans rozwojowych wynikających powiązań zewnętrznych oraz położenia geograficznego;
- ograniczenia barier hamujących rozwój gminy, w tym poszukiwanie rozwiązań istotnych problemów i sytuacji powodujących konflikty;
- wykorzystania szans rozwojowych wynikających z posiadania zespołów i obiektów dziedzictwa kulturowego;
- zachowania wartości obecnego zainwestowania terenów wiejskich z jednoczesnym wykorzystaniem rezerw terenowych podnosząc tym samym standard życia mieszkańców.

KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

W Studium wyodrębnione zostały strefy funkcjonalno-przestrzenne, które wzajemnie się przeplatają, w których przyporządkowano obszary pełniące funkcje wiodące wraz z określeniem zasad i wskaźników ich zagospodarowania:

- I-O – strefa inwestycyjno-osadnicza;
- R-P – strefa rolniczo-przyrodnicza.

Wprowadzono następujące zmiany w przeznaczeniu terenów:

- doprowadzono do zgodności z niniejszym dokumentem obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;

- możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy oraz budowy nowych obiektów w ramach danych nieruchomości;
- w ramach obszarów przeznaczonych do zabudowy dopuszczono także uzupełnienie zabudowy z jednoczesnym wyznaczeniem pewnego buforu obejmując tereny niezabudowane;
- wyznaczono tereny zabudowane - zurbanizowane, predysponowane do zabudowy oraz aktywizacji gospodarczej;
- wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- określono tereny, które powinny zostać wyłączone z zabudowy.

OCHRONA ŚRODOWISKA, OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Rozwój gminy jest ściśle powiązany z ochroną środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, oznacza to zachowanie cennych zasobów jak i określenie zasad korzystania z nich. W Studium przyjęto podstawowe zasady kształtowania środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego poprzez:

- ochronę istniejących cennych zasobów;
- ochronę i zapobieganie przekształceniu i degradacji powierzchni ziemi;
- wyznaczono tereny Natura 2000 oraz inne tereny chronione na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody;
- utrzymano ciągłość obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, pełniących ważną funkcję klimatyczną w zakresie wymiany i regeneracji powietrza w gminie.

OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przy sporządzaniu i aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, uwzględnia się zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad obiektami zabytkowymi. W celu ochrony wartości zabytkowych i kulturowych określono obszary i obiekty, które ze względu na posiadane wartości kulturowe objęte zostały ochroną konserwatorską lub urbanistyczną, w tym:

- wyznaczono obiekty chronione z mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – wpisane do rejestru zabytków;
- cmentarze, kościoły, szkoły, zabytki techniki i kultury materialnej ;
- objęto ochroną obiekty zabytkowe na terenie gminy Chełmno znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków (GEZ - Gminna Ewidencja Zabytków).

KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

Studium zakłada, że istniejący system obsługi komunikacyjnej gminy, na który składa się komunikacja drogowa i w ramach obsługi ruchu turystycznego komunikacja wodna związana z rzeką Wisła nie ulegnie w najbliższym czasie diametralnej zmianie.

Usprawnienie układu komunikacji drogowej nastąpi między innymi poprzez:

- realizację zadań zawartych w dokumencie „Strategii Rozwoju Gminy Chełmno na lata 2022-2032”;
- przebudowę w miarę możliwości i potrzeb dróg i ulic dostosowując je do właściwych parametrów technicznych i użytkowych, przypisanym poszczególnym klasom ulic oraz utwardzanie ich nawierzchni, w tym w szczególności budowę chodników, zatok postojowych, odwodnienia i oświetlenia;
- sukcesywną realizację ścieżek rowerowych;
- zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc postojowych zgodnie z zalecaną w Studium polityką parkingową;
- rozwój komunikacji publicznej na terenie gminy poprzez rozszerzenie oferty na dotąd nieobsługiwane obszary gminy, tak aby stworzyć mieszkańcom gminy jak najlepsze możliwości podróżowania komunikacją zbiorową;
- promowanie ruchu pieszego i rowerowego jako alternatywy dla ruchu samochodowego.

KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Głównym kierunkiem umożliwiającym dalszy rozwój osadnictwa będzie wyrównywanie opóźnień w rozwoju infrastruktury. Rozwój ten musi być ukierunkowany na spełnienie wymagań ochrony środowiska w zakresie jakości poszczególnych jego elementów poprzez:

- realizację zadań zawartych w dokumencie „Strategii Rozwoju Gminy Chełmno na lata 2022-2032”;
- gazyfikację obszaru gminy wg założonego programu;
- dalsze porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej wraz z budową nowych niewielkich oczyszczalni ścieków, modernizację i rozbudowę sieci wodociągowej;
- ograniczanie emisji niskiej dzięki stopniowemu przechodzeniu gospodarstw indywidualnych na paliwa i technologii niskoemisyjnych, gwarantując nieprzekraczanie dopuszczalnych norm zanieczyszczeń;
- prowadzenie gospodarki odpadami zgodnie z przyjętym Planem gospodarki odpadami dla gminy Chełmno;
- przebudowę, w tym wymianę i odbudowę melioracji terenów objętych ewidencją oraz utrzymanie we właściwym stanie technicznym wszelkich otwartych rowów melioracyjnych, które w całym systemie melioracji odgrywają bardzo ważną rolę.

KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

W obszarze gminy kierunki kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej polegać będą głównie na:

- restrukturyzacji i unowocześnieniu gospodarki rolnej;
- promowaniu prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji żywności pochodzącej z gospodarstw stosujących te zasady;
- rewaloryzacji technicznej i gospodarczej obszarów wiejskich w celu maksymalnego wykorzystania ich właściwości przyrodniczych do produkcji żywności;
- rozwoju agroturystyki (głównie na obszarach strukturalnie słabszych);
- aktywnej ochronie zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazu rolniczego przyjaznego środowisku;
- wykorzystaniu roślin (w szczególności rzepaku) do produkcji paliwa ekologicznego;
- propagowaniu rolnictwa ekologicznego;
- racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią zgodnie z Polskim Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej szczególnie w zakresie uprawy roślin i hodowli zwierząt;
- powstawaniu dużych gospodarstw rolnych.

Kierunki i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej powinny polegać będą głównie na:

- uporządkowaniu powszechnej ewidencji gruntów przez przeklasyfikowanie i ujawnienie w rejestrach gruntów powierzchni już zalesionych;
- zalesianiu nieefektywnych gruntów porolnych;
- ochronie zieleni dolin rzecznych, terenów torfowiskowych i źródliskowych;
- prowadzeniu stałego monitoringu środowiska leśnego;
- rozszerzeniu usług doradczych, informacyjnych i szkoleń dla właścicieli lasów prywatnych;
- łączeniu kompleksów leśnych, zwłaszcza w obszarze korytarzy ekologicznych i na obszarach wododziałów;
- poprawie rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach;
- prowadzeniu zalesiania terenów nieprzydatnych rolniczo równolegle z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów;
- racjonalnym przeznaczaniu obszarów leśnych na cele nieleśne.

KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA TURYSTYKI I REKREACJI

Turystyka jest zjawiskiem o bogatej i różnorodnej treści, przyjmując, że w sferze społecznej odgrywa ona ogromne znaczenie jako forma odpoczynku, relaksu, poznania, zdobywania wiedzy, regeneracji sił fizycznych i psychicznych. Istotna jest również jej rola jako zjawisko ekonomiczne. Turystyka jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarki w wielu krajach i stanowi istotny czynnik rozwoju gospodarczego.

Rozwijająca się intensywnie w ciągu ostatnich lat agroturystyka i ekoturystyka stanowi rodzaj wypoczynku na wsi w tradycyjnym gospodarstwie rolnym. Ta forma turystyki pozwala na zachowanie rodzinnych gospodarstw rolnych, zachowanie tradycji kulturowych, a dla rolników może być także, alternatywą poszukiwania innych źródeł dochodu.

Jeżeli chodzi o turystykę kwalifikowaną, to na terenie gminy Chełmno istnieją warunki do rozwoju różnych jej form. Odrębność i różnorodność krajobrazowa i przyrodnicza gminy sprawiają, że istotne będzie sprecyzowanie rodzajów rozwijanej turystyki. Powinna być ona poprzedzona dokładną analizą istniejącego zaplecza, zainteresowań turystów, dostosowaniem oferty turystycznej do klienta. Przy okazji należy pamiętać także

o modernizacji istniejących szlaków oraz wyznaczaniu kolejnych w postaci, ścieżek rowerowych, konnych i szlaków kajakowych. Szlaki te wymagają właściwego zagospodarowania tj. wyznaczenia miejsc odpoczynku i biwakowania, odpowiedniego oznakowania itp. Mówiąc o turystyce specjalistycznej warto pamiętać o turystyce korzystającej ze specjalistycznych walorów środowiska, do której rozwoju predysponowane są głównie tereny zlokalizowane w części strefy rolniczo - przyrodniczej (R-P) oraz te położone w bezpośrednim sąsiedztwie jezior i cieków wodnych.

Spis rycin:

Ryc. 1 Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie gminy Chełmno. 35

Ryc. 2 Obszar chroniony Natura 2000 - Dolina Dolnej Wisły. 36

Ryc. 3. Obszary chronione Natura 2000 - Solecka Dolina Wisły i Zbocza Płutowskie.....39

Ryc. 4 Rezerwaty przyrody na obszarze gminy Chełmno.....44

Ryc. 5 Chełmiński Park Krajobrazowy. 47

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CHEŁMNO

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ZAŁĄCZNIK NR 2 DO UCHWAŁY NR XXXV/304/23
RADY GMINY CHEŁMNO Z DNIA 7 WRZEŚNIA 2023 R.

SKALA 1: 10 000

N W E S

Gmina Dragacz
Powiat Świecki

Gmina Grudziądz
Powiat Grudziądzki

Gmina Świecie
Powiat Świecki

Gmina Stolno
Powiat Chełmiński

Gmina Pruszcz
Powiat Świecki

Gmina Kijewo Królewskie
Powiat Chełmiński

Gmina Unisław
Powiat Chełmiński

Miasto Chełmno

Dorposz Chełmiński
Las
Ostrów Świecki
Kolno
Podwiesk
Dolne Wymiary
Wielkie Łunawy
Małe Łunawy
Górne Wymiary
Nowe Dobra
Nowowiejce Chełmińska
Klamry
Osnowo
Kałdus
Starogród
Bieńkówka
Borówno
Różnowo

OBJAŚNIENIA

OGÓLNE
- GRANICA OBSZARU OBJĘTEGO STUDIUM/GRANICA ADMINISTRACJI GMINY
- Klamry NAZWA OBRĘBU EWIDENCYJNEGO
- GRANICA OBRĘBU EWIDENCYJNEGO
- NAZWA OBIEKTÓW FIZJOGRAFICZNYCH
- PLACÓWKA OŚWIATY

UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW
- TEREN ZABUDOWANY - ZURBANIZOWANY
- TEREN AKTYWIZACJI GOSPODARCZEJ W TYM TEREN WYNIKAJĄCY Z OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
- TEREN PRZEZNACZONY DO ZABUDOWY W OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

DZIEDZICTWO KULTUROWE I ZABYTKI ORAZ DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ
- CMENTARZ
- OBIEKT WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW
- OBIEKT FORTYFIKACJI TWIERDZY CHEŁMNO (OBIEKT WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW)
- ZBYTEK ARCHEOLOGICZNY WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW (GRODZISKO, OSADA, OBOZOWISKO)
- ZABYTEK ARCHEOLOGICZNY WRAZ Z NUMEREM NA OBSZARZE AZP
- ZABYTEK ARCHEOLOGICZNY WRAZ Z NUMEREM NA OBSZARZE AZP

ŚRODOWISKO I JEGO ZASOBY, OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZ, W TYM KRAJOBRAZ KULTUROWY
- SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 (SOLECKA DOLINA WISŁY, ZBOCZA PŁUTOWSKIE)
- OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 (DOLINA DOLNEJ WISŁY)
- CHEŁMIŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY
- REZERWAT PRZYRODY (GÓRA ŚW. WAWRZYŃCA, ŁĘGI NA OSTROWIU PANIEŃSKIM, OSTRÓW PANIEŃSKI, ZBOCZA PŁUTOWSKIE)
- OBSZAR SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ, NA KTÓRYM PRAWDOPODOBIEŃSTWO WYSTĄPIENIA POWODZI JEST ŚREDNIE (WYNOSI RAZ NA 100 LAT (1 %)
- OBSZAR SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ, NA KTÓRYM PRAWDOPODOBIEŃSTWO WYSTĄPIENIA POWODZI JEST DUŻE (WYNOSI RAZ NA 10 LAT (10 %)
- WAŁ PRZECIWPOWODZIOWY
- KORYTARZ EKOLOGICZNY
- UŻYTEK EKOLOGICZNY
- POMNIK PRZYRODY
- LAS
- ZADRZEWIENIE
- UŻYTEK ZIELONY
- GRUNT ROLNY KLASY II I III
- ZŁOŻE SUROWCÓW MINERALNYCH
- WODA POWIERZCHNIOWA ŚRÓDLĄDOWA
- WODA POWIERZCHNIOWA ŚRÓDLĄDOWA
- JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH
- GŁÓWNY ZBIORNIK WÓD PODZIEMNYCH NR 131

SYTUACJA PLANISTYCZNA
- GRANICA OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANÓW WRAZ Z NUMERACJĄ
- GRANICA MIEJSCOWEGO PLANU W TRAKCIE OPRACOWANIA

UKŁAD KOMUNIKACYJNY
- DROGA KRAJOWA WRAZ Z NUMERACJĄ
- DROGA WOJEWÓDZKA WRAZ Z NUMERACJĄ
- DROGA POWIATOWA WRAZ Z NUMERACJĄ
- DROGA GMINNA WRAZ Z NUMERACJĄ

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
- LINIA NAPOWIETRZNA ELEKTROENERGETYCZNA 110 kV
- LINIA NAPOWIETRZNA ELEKTROENERGETYCZNA 15 kV
- STACJA TRANSFORMATOROWA
- GAZOCIĄG ŚREDNIEGO CIŚNIENIA
- GAZOCIĄG WYSOKIEGO CIŚNIENIA
- SKŁADOWISKO ODPADÓW
- PUNKT SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW KOMUNALNYCH
- STACJA WODOCIĄGOWA
- UJĘCIE WODY
- POMPOWNIA
- GRANICA AGLOMERACJI

GRANICA TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH
- TEREN WOJSKOWY

OBSZARY ROZMIESZCZENIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (OZE)
- GRANICA TERENU DLA ISTNIEJĄCYCH I PLANOWANYCH URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ (OZE) Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 500 kV WRAZ ZE STREFĄ OCHRONNĄ ZWIĄZANĄ Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU (10H)
- GRANICA TERENU DLA ISTNIEJĄCYCH I PLANOWANYCH URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ (OZE) Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 500 kV WRAZ ZE STREFĄ OCHRONNĄ ZWIĄZANĄ Z OGRANICZENIEM W ZABUDOWIE ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU (700m)

GRANICE POWIERZCHNI OGRANICZAJĄCYCH ZABUDOWĘ OD LOTNICZYCH URZĄDZEŃ NAZIEMNYCH (LOTNISKO WATOROWO)
- GRANICA POWIERZCHNI OGRANICZAJĄCYCH ZABUDOWĘ OD LOTNICZYCH URZĄDZEŃ NAZIEMNYCH

SCHEMAT ŚRODOWISKO I JEGO ZASOBY, OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZ

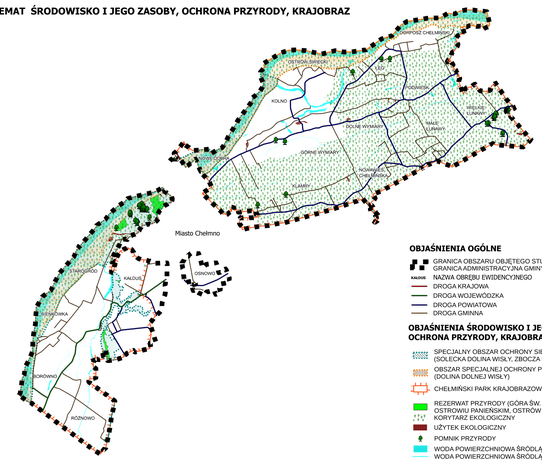

OBJAŚNIENIA OGÓLNE
- GRANICA OBSZARU OBJĘTEGO STUDIUM
- GRANICA ADMINISTRACYJNA GMINY
- KAŁDUS NAZWA OBRĘBU EWIDENCYJNEGO
- DROGA KRAJOWA
- DROGA WOJEWÓDZKA
- DROGA POWIATOWA
- DROGA GMINNA

OBJAŚNIENIA ŚRODOWISKO I JEGO ZASOBY, OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZ
- SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 (SOLECKA DOLINA WISŁY, ZBOCZA PŁUTOWSKIE)
- OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 (DOLINA DOLNEJ WISŁY)
- CHEŁMIŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY
- REZERWAT PRZYRODY (GÓRA ŚW. WAWRZYŃCA, ŁĘGI NA OSTROWIU PANIEŃSKIM, OSTRÓW PANIEŃSKI, ZBOCZA PŁUTOWSKIE
- KORYTARZ EKOLOGICZNY
- UŻYTEK EKOLOGICZNY
- POMNIK PRZYRODY
- WODA POWIERZCHNIOWA ŚRÓDLĄDOWA
- WODA POWIERZCHNIOWA ŚRÓDLĄDOWA

ORGAN SPORZĄDZAJĄCY WÓJT GMINY CHEŁMNO	
UWAGA Oznaczenia występujące na rysunku obowiązują wyłącznie w granicach obszaru objętego Studium	
KOPIA MAPY TOPOGRAFICZNEJ	
Ośrodek geodezyjny:	Marszałek Województwa Kujawsko - Pomorskiego Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej
Data:	22 grudnia 2021 r.
Licencja nr:	WODGiK.7522.2.144.2021_04_CL2
Układ współrzędnych:	Układ 1992 EPSG:2180

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CHEŁMNO

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ZAŁĄCZNIK NR 3 DO UCHWAŁY NR XXXV/304/23
RADY GMINY CHEŁMNO Z DNIA 7 WRZEŚNIA 2023 R.

SKALA 1: 10 000

N W E S

Gmina Dragacz
Powiat Świecki

Gmina Świecie
Powiat Świecki

Gmina Pruszcz
Powiat Świecki

Gmina Grudziądz
Powiat Grudziądzki

Gmina Stolno
Powiat Chełmiński

Gmina Kijewo Królewskie
Powiat Chełmiński

Gmina Unisław
Powiat Chełmiński

Miasto Chełmno

Dorposz Chełmiński
Ostrów Świecki
Kolno
Podwiesk
Wielkie Łunawy
Dolne Wymiary
Małe Łunawy
Nowawieś Chełmińska
Górne Wymiary
Nowe Dobra
Klamry
Osnowo
Kałdus
Starogród
Bieńkówka
Borówno
Różnowo

R-P
I-O

SCHEMAT ŚRODOWISKO I JEGO ZASOBY, OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZ

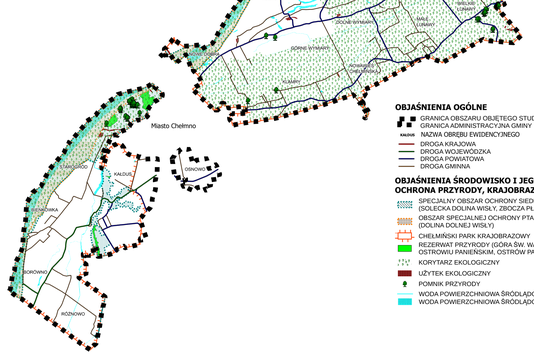

SCHEMAT STREF FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNYCH

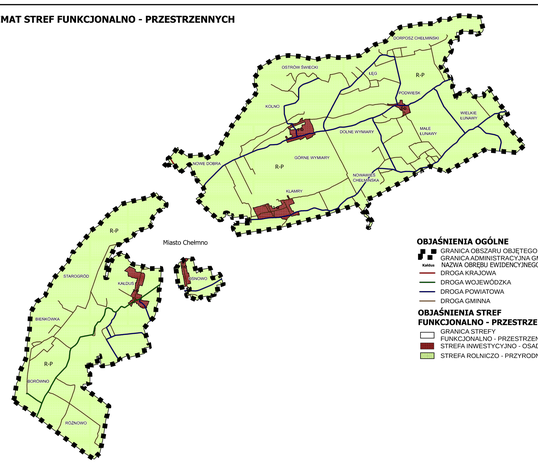

OBJAŚNIENIA

OGÓLNE
- GRANICA OBSZARU OBJĘTEGO STUDIUM/GRANICA ADMINISTRACJI GMINY
- Klamry NAZWA OBRĘBU EWIDENCYJNEGO
- GRANICA OBRĘBU EWIDENCYJNEGO
- Kałdus NAZWA OBIEKTÓW FIZJOGRAFICZNYCH
- PLACÓWKA OŚWIATY

KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW
- I-O STREFA INWESTYCYJNO - OSADNICZA
- R-P STREFA ROLNICZO - PRZYRODNICZA

UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW
- TEREN ZABUDOWANY - ZURBANIZOWANY
- TEREN AKTYWIZACJI GOSPODARCZEJ W TYM WYNIKAJĄCY Z OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA
- TEREN PREDYSPONOWANY DO ZABUDOWY W TYM W OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
- TEREN ROLNY

DZIEDZICTWO KULTUROWE I ZABYTKI ORAZ DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ
- CMENTARZ
- OBIEKT WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW
- OBIEKT FORTYFIKACJI TWIERDZY CHEŁMNO (OBIEKT WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW)
- ZBYTEK ARCHEOLOGICZNY WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW (GRODZISKO, OSADA, OBOZOWISKO)
- ZABYTEK ARCHEOLOGICZNY WRAZ Z NUMEREM NA OBSZARZE AZP
- ZABYTEK ARCHEOLOGICZNY WRAZ Z NUMEREM NA OBSZARZE AZP

ŚRODOWISKO I JEGO ZASOBY, OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZ, W TYM KRAJOBRAZ KULTUROWY
- SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 (SOLECKA DOLINA WISŁY, ZBOCZA PLUTOWSKIE)
- OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000 (DOLINA DOLNEJ WISŁY)
- CHEŁMIŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY
- REZERWAT PRZYRODY (GÓRA ŚW. WAWRZYŃCA, ŁĘGI NA OSTROWIU PANIEŃSKIM, OSTRÓW PANIEŃSKI, ZBOCZA PŁUTOWSKIE)
- OBSZAR SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ, NA KTÓRYM PRAWODOPODOBIEŃSTWO WYSTĄPIENIA POWODZI JEST ŚREDNIE I WYNOSI RAZ NA 100 LAT (1 %)
- OBSZAR SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ, NA KTÓRYM PRAWDOPODOBIEŃSTWO WYSTĄPIENIA POWODZI JEST DUŻE I WYNOSI RAZ NA 10 LAT (10 %)
- WAL PRZECIWPOWODZIOWY
- KORYTARZ EKOLOGICZNY
- UŻYTEK EKOLOGICZNY
- POMNIK PRZYRODY
- LAS
- ZADRZEWIENIE
- UŻYTEK ZIELONY
- GRUNT ROLNY KLASY II I III
- ZŁOŻE SUROWCÓW MINERALNYCH
- WODA POWIERZCHNIOWA ŚRÓDLĄDOWA
- WODA POWIARZCHNIOWA ŚRÓDLĄDOWA
- JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH
- GŁÓWNY ZBIORNIK WÓD PODZIEMNYCH NR 131

SYTUACJA PLANISTYCZNA
- GRANICA OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANÓW WRAZ Z NUMERACJĄ
- GRANICE MIEJSCOWEGO PLANU W TRAKCIE OPRACOWANIA

UKŁAD KOMUNIKACYJNY
- DROGA KRAJOWA WRAZ Z NUMERACJĄ
- DROGA WOJEWÓDZKA WRAZ Z NUMERACJĄ
- DROGA POWIATOWA WRAZ Z NUMERACJĄ
- DROGA GMINNA WRAZ Z NUMERACJĄ

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
- LINIA NAPOWIETRZNA ELEKTROENERGETYCZNA 110 kV
- LINIA NAPOWIETRZNA ELEKTROENERGETYCZNA 15 kV
- STACJA TRANSFORMATOROWA
- GAZOCIĄG ŚREDNIEGO CIŚNIENIA
- GAZOCIĄG WYSOKIEGO CIŚNIENIA
- SKŁADOWISKO ODPADÓW
- PUNKT SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW KOMUNALNYCH
- STACJA WODOCIĄGOWA
- UJĘCIE WODY
- POMPOWNIA
- GRANICA AGLOMERACJI

GRANICA TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH
- TEREN WOJSKOWY

OBSZARY ROZMIESZCZENIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (OZE)
- GRANICA TERENU DLA ISTNIEJĄCYCH I PLANOWANYCH URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ (OZE) Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 500 kV WRAZ ZE STREFĄ OCHRONNĄ ZWIĄZANĄ Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU (10H)
- GRANICA TERENU DLA ISTNIEJĄCYCH I PLANOWANYCH URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ (OZE) Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII O MOCY PRZEKRACZAJĄCEJ 500 kV WRAZ ZE STREFĄ OCHRONNĄ ZWIĄZANĄ Z OGRANICZENIAMI W ZABUDOWIE, ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU (700m)

GRANICE POWIERZCHNI OGRANICZAJĄCYCH ZABUDOWĘ OD LOTNICZYCH URZĄDZEŃ NAZIEMNYCH (LOTNISKO WATOROWO)
- GRANICA POWIERZCHNI OGRANICZAJĄCYCH ZABUDOWĘ OD LOTNICZYCH URZĄDZEŃ NAZIEMNYCH

ORGAN SPORZĄDZAJĄCY WÓJT GMINY CHEŁMNO	
UWAGA Oznaczenia występujące na rysunku obowiązują wyłącznie w granicach obszaru objętego Studium	
KOPIA MAPY TOPOGRAFICZNEJ	
Ośrodek geodezyjny:	Marszałek Województwa Kujawsko - Pomorskiego Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej
Data:	22 grudnia 2021 r.
Licencja nr:	WODGK.7522.2.144.2021_04_CL2
Układ współrzędnych:	Układ 1992 EPSG:2180

Załącznik nr 4
do Uchwały Nr XXXV/304/23
RADY GMINY CHEŁMNO
z dnia 7 września 2023 r.

WYKAZ UWAG WNIESIONYCH DO WYŁOŻONEGO DO PUBLICZNEGO WGLĄDU PROJEKTU STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CHEŁMNO

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chełmno został wyłożony do publicznego wglądu - wyłożenie miało miejsce w dniach **od 7 lipca 2023 r., do 31 lipca 2023 r.**, dyskusja publiczna nad przyjętymi w projekcie studium rozwiązaniami została zorganizowana w dniu **26 lipca 2023 r.** Termin, w którym osoby fizyczne i prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogły wnosić uwagi dotyczące projektu studium upłynął dnia **21 sierpnia 2023 r.** W wyznaczonym terminie do ustaleń projektu studium wpłynęła jedna uwaga.

Lp.	Data wpływu uwagi	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres zgłaszającego uwagi	Treść uwagi	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy uwaga	Ustalenia projektu studium dla nieruchomości, której dotyczy uwaga	Rozstrzygnięcie wójta, w sprawie rozpatrzenia uwagi		Rozstrzygnięcie Rady Gminy		Uwagi
						uwaga uwzględniona	uwaga nieuwzględniona	uwaga uwzględniona	uwaga nieuwzględ-niona	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	31.07.2023 r.	Złożona przez: 1. osobę fizyczną (szczegółowe dane osobowe znajdują się w teczce z materiałami planistycznymi)	„Doprecyzowanie pojęć, które mogą rodzić konflikty i wywołać rozbieżności w ich precyzyjnym odkodowaniu (strona 15 studium)	dz. nr 97/9 i 97/7 obręb geodezyjny Nowa Wieś Chełmińska	działki położone w strefie rolniczo-przyrodniczej		Uwaga nieuwzględniona	-	-	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zgodnie z przepisem art. 9 ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie jest aktem prawa miejscowego, co oznacza że nie należy do źródeł powszechnie obowiązującego prawa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Studium jest dokumentem planistycznym określającym

										politykę zagospodarowania przestrzennego gminy. Pełni ono rolę koordynacyjną w programowaniu rozwoju ustalonego w Strategii zrównoważonego rozwoju gminy Chełmno, a także przy sporządzaniu wieloletnich planów inwestycyjnych, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w zakresie inwestycji celu publicznego. Część studium poświęcona kierunkom zagospodarowania przestrzennego, do których odnosi się wnioskodawca zawiera ustalenia koncepcyjne oraz ustalenia wiążące, które wynikają z innych aktów prawnych lub zostały podjęte w Studium i wskazują obszary ochrony lub zagrożeń. Tutaj też znajdują się wytyczne dotyczące zasad określania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego kierunków zmian lub zasad ich ochrony. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest aktem prawa miejscowego, który precyzyjnie określa przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, w tym także rozmieszczenie inwestycji celu publicznego. Plan miejscowy stanowi podstawę planowania przestrzennego na terenie gminy. Określa także przepisy powszechnie obowiązujące na danym terenie, będące podstawą wydawania decyzji administracyjnych o warunkach zabudowy i ustaleniu lokalizacji

										inwestycji celu publicznego (w przeciwieństwie do studium, które wyraża jedynie politykę przestrzenną gminy). W związku z powyższym uwaga nie została uwzględniona.

Załączniki:
- zbiór uwag zamieszczonych w wykazie

…….....
(podpis przewodniczącego)

Załącznik Nr 5 do uchwały Nr XXXV/304/23

Rady Gminy Chełmno

z dnia 7 września 2023 r.

Zalacznik5.gml

Dane przestrzenne, o których mowa w art. 67a ust. 3 i 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) ujawnione zostaną po kliknięciu w ikonę